

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

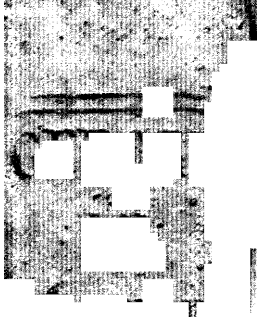
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ciam nonnulla tamen tum ad medicinam tum ad
oratoriam pertinentia suo modo parenthesis/in-
terpositurus. Adiciamus forte nonnulla parum
perdiligendo per locorum inter capedines: que ado-
lescentium animos poterunt oblectare. Sed obmissis
preludijs in veram aciem descendere est tempestivum,

De arthemisia herba. f.

Herbarum quasdam dicitur carmine vires
Herbarum matrem dedit arthemisia nos
Cui grecus sermo iustum puto (men
ponere primo.

Huius opem fertur prior iuvenisse diana
Arthemis grece que dicitur indeque nomen
Herba tenet: quia sic inuentrix dicitur eius
Precipue morbis mulieribus ista medetur
Mestrua deducit eius decoctio sumpta.
Hocque facit matris si sepe fouetur eadem.
Vel si cruda mero sociata terendo bibatur.
Aut si trita vires super aluum nocte ligetur.

Herbarum quasdam diciturus etc.

Ab arthemisia carmine suum auspicatur poeta cuius
nostris originem imprimis declarat. Nonnulli arthe
messiam ab arthemisia uxore mansoli regis carie
(que huic herbe prima nomen indidit) deductam vo
lunt. Nec autem arthemisia (ut litterarum monu
menta testantur) sepulchrum viro suo extruxit (quod
mansoleum voluit cognominari) tante magnificen
tie tantique decoris atque ornatus ut inter septem or
bis miracula connumeretur. de quo Marcialis.
Hec nec vacuo pendentia mansolea. Alii ab ar
themide. id est dyana arthemisiam dicunt (arthemys
ei. g. dyana latine signat) quoniam sicut dyana a parturi
entibus inuocabatur (ut in comedis videre est)
ita idem hec verba priuatim medicatur feminarum ma
lis ut testatur Plinius. Iuno siquidem a iuuando et lucina
quod partum edat in lucem dicuntur. Nam dyana
iuno atque lucina idem sibi volunt. Sed ad familiarē
littere si ructura est veniendum. C. Ordo. Ego macer

proveniat impedimentum manifestum.

ta men pervenit ad corrumpendum et mortifican-
dum. ¶ Et quartus est ut ad mortificandum per-
veniat et corrumpendum. Hec Avicenna. Qui
autem exactiorem de gradibus medicinatum de-
terminationem voluerit Jacobi fabri stapulensis
dialogos difficultum physicalium ac geraldus de so-
lo super nouo almanacoris libellum non segniter
exsoluat. ¶ Et quia vnaqueque disciplina peculia-
res habet dictiones que in ea frequenter legenti-
bus occurrunt. Idcirco ne hic idem multotiens
inculcare sit necesse nonnullos huius opusculi ter-
minos prelucidandos velim. Hos autem plebeios
versiculos breuitas gratia pro eorundem termino-
rum explanatione duxi subiungendos. Tunc cas-
thaplasma facis cum succum ponis et herbas.

Dicitur epythoma de succis vincitio pura. Adema-
braque sacellas sacco pleno medicina. Si fumum
recipis est fumigatio dicta. Dicitur emplastrum
queuis confectio dura. Cum spongiis madidis sit
fomentatio sola. Unguentum faciunt oleum ce-
ra cum speciebus. hec sunt vocabula quibus me-
dici in medicinis administrandis peculiariter utun-
tur. ¶ Et quia medici sub certa dosi id est ponde-
re et mensura sua disponunt medicamenta: idcir-
co non fuerit ociosum ponderum ac mensurarum
varietates hic subnectere. Et quia ut diximus au-
ctor noster suum opus maiori ex parte a Plinio
descripsit idcirco ipsius Plinii verba de mensu-
ris et ponderibus veniunt commemoranda li-
bro. 27. capi. 34. Et quoniam in mensuris et pon-
deribus crebro grecis nominibus utendum est in-
terpretationem eorum semel in hoc loco ponemus

a iii

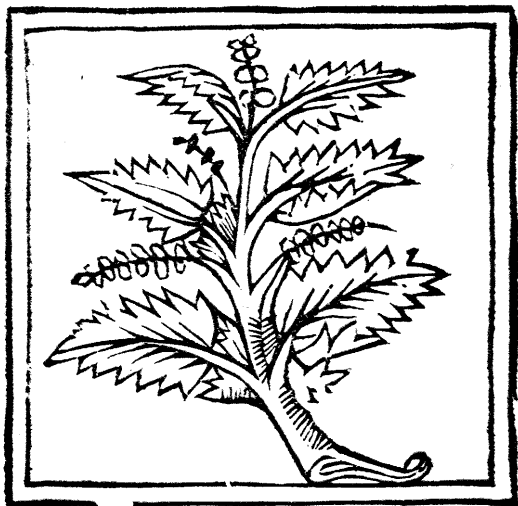
Attica (fere enim attica obseruati-
 ne medici vtuntur) denarij argenti habet pondus
 Eadem quoq; sex obolos pondere efficit. Ob-
 lus decem calchos. **Lyatus** pendet per se drag-
 mas decem. mna quam nostri vocant mnā pen-
 det dragmas atticas centum. hec **Pli.** ¶ Recen-
 tiores vero medici his nominibus in mensuris et
 ponderibus vtuntur. **Scrupulus** qui vinginti gra-
 nis triticeis equiponderat. **Dragmam** efficiunt
 tres scrupuli. ¶ **Aureus**/solidum/et **eragium** so-
 lius nominis intersticio discrepāt pendētq; vnius
 dragme pondus cum dimidia. ¶ **Dragme** nouem
 vncias constituunt. **Libra** vero ex vncis sexdecim
 confurgit. **Cotilla** est pondus nouem vnciarum.
Smina est medietas sextarij: et sextarius est libi. q.
 et semis. **Lyatus** est pondus vncie vnius et semis
Siliquea est pondus quattuor granorum. **obolus**
 est pōdus duodecim granorum. **Lur** vero herba-
 rum picture hic non fuerint effigiate: **Plinij** ra-
 tionem afferam in medium libro. xrv. cap. secūdo
 Inipere quedam effigies herbarum. atq; subscri-
 psere effectus. Verum et pictura fallax est ex co-
 loribus tam numerosis p̄sertim in emulatione na-
 ture: multūq; degenerat transcribentium fors va-
 ria. Preterea parum est singulas earum etates
 pingi cum quadripartitis varietatibus anni fa-
 ciem mutant. hec **Plinius**. Sed non vos ab hu-
 ius vltiori lectione deterreat. iuuenes optimi si
 forte aliquid fuerit prelibatum: quod vestra non
 demulceat ingenia. Nam que reliqua sunt tam fa-
 miliari propositum interpretatione: vt vel pueruli
 litterarij facile capiant: eoq; ordine sum pro secu-
 turus: vt familiarem littere ordinem textui subq;

dicturus. i. volens describere vires. i. potentias et
proprietates quasdam. i. aliquas herbarum puto. i. ex
summo iustum. i. inri et rationi consonum ponere. i. describe
re primo. i. in primo loco matrem herbarum. iustum
est enim ut mater suis preferatur liberis cui herbe
græcus sermo dedit. i. imposuit nomen. scilicet arthemisia
diana fertur. i. dicitur inuenisse opem. i. vires il
lius herbe et proprietates prior. i. prima que dya
na dicitur grece arthemisia. i. et herba tenet. i. ob
tinet nomen inde. i. illam ob causam quod ipsa arthe
mis. scilicet diana dicitur inuentrix huius herbe ista her
ba medetur. i. opitulatur precipue. i. ex speciali qua
dam natura morbis mulieribus. i. feminari ut post
hec dilucebit decoctio eius herbe sumpta deducit
i. prouocat menstrua idest superfluitates sanguine
as mulierum. ¶ Menstrua si quidem a mense dicitur
quod mensibus singulis mulieres per partes pu
dibundas hec pro fluuia emittere soleant nisi eta
tem pariendi aut nondum attigerint aut iam ex
cesserint aut grauide extiterint. Nam menstrua in
mulieribus sunt ut testatur Galenus ex intentione
nature generatiue. Menstrua igitur si in iusta
quantitate non defecerint aut ea non excesserint cau
se sunt sanitatis. si vero aut defecerint aut excesserint
cause egritudinis. unde Hippocrates. Men
struis plurimis euenientibus accidunt egritudi
nes: et non euenientibus a matrice accidunt egritu
dines: sed ad alitteram reuertamur. decoctio idest
aqua decoctionis huius herbe deducit menstrua
si in tempore a natura deputato non fluxerint et
hec herba facit hoc idest deducit menstrua si ma
trix idest illud membrum in mulieribus generatio
ni deputatum fouetur. i. fomentetur eadem herba

pat folis inſiſtunt experimentis affirmant quiſqꝫ
ideſt quicunqꝫ guſtauerit illaz herbā qꝫ nō valeat
ledī vilo medicamine ideſt vlla incantatione magi
ca/ vnde herbe incantate dicuntur. Quidius ſepti
mo metham. Creditus accepit cantatas protinus
herbas. que et medicamina dicuntur. Idem pau
lo poſt de circe magica tantū medicamina poſſit.
Dicuntur ergo medicamina bona et mala hic pro
magicis icantationibus uſurpatur vnde Dyasco.
Arthemēſia fugat demonia in domo poſita prohi
bet etiam maledicamenta. et auertit oculos malos
rum hec. Dya. ⁊ quidam affirmant qꝫ vlla ferarū
ideſt animalium ferocium vt ſunt leones pardi lu
pi non appetat eum morſu. i. non impingat mor
ſum illi qꝫſquis guſtauerit illam herbam. Radix il
lius herbe ſuſpenſa collo dicitur obſiſtere. i. repu
gnare rubetis. i. incommodis que a rubetaz mor
ſibus inſurgunt. (Eſt autē rubeta genus rane grā
diſſimuz cunctarum veneficiorū plena. Juueualis.
Dicet ſciente rubetam. Idem Ranaꝝ viscera nū
qꝫ inſpexi et dicitur etiam obſiſtere. i. medicari cun
ctis ranis nocuis. i. noctuis: multa earum genera
ſunt rane terreſtres licet in aquis dulcibus viuane
Sunt et marine que ololygones vocātur) ſuccus
eius herbe hauſtus cuz vino proderit ad hoc ſcili
cet ad morſum ranarum. Si ipſa recens viridis cō
trita muſto. i. viuo recenter expreſſo reddit vnum
medicabile. i. efficit ipſum optimum medicamen
tum predictis morbis et ſapor et odor eſt gratiſſi
mus. i. admodum delectabilis illi vino nouo ſic tē
perato ipſum vinum ſic ſumptum confortat ſtoma
chum imbecilem ac debilitate digerentem et ſa
nat precordia. ideſt morbos membrorum interioꝝ

rum ex frigidityte procedentes et affirmant ipsum
utile multis alijs causis id est multis egritudinib.
bus. Causa sepe numero ponitur pro morbo: cum
morbus non possit curari manente causa faciente
eam: vt inquit Galenus.

¶ De abrotano herba. d.

Aertius abrotano legis gradus esse coloris:
Et desiccandi semen feruentius herba est.
Unde iuuat neruos ⁊ causas pectoris omnes.
Illius elixi si sit decoctio sumpta.
Sic quoq; disnotcis prodest: tussimq; repellit.
Et prodest lumbis: sic vuluarumq; querelis.

Oibus his crudū cum vino proderit haustum
Urinā purgat. sic et precordia mundat
Sic curat sciaſſim. ſic ſumptum menſtrua purgat
Serpentes nidoze fugat. bibitūq; venena.

Illorum extinguit. ſed atq; frigora febris.
Antea q̄ veniat ſi mixto ſumitur amne.
Aut oleo quo decoquitur ſi membra perungas.
Lumbricos ventris hanc ſepe libendo necabis.
Nunc panis mica et mala cytonia iungens
In ſimul amne coquens: oculorum cocta dolori
Apponas. vel feruori: curabit vtrumq;
Stirpes inſiſas ⁊ ſpinas abſtrahet ipſum
Appoſitum per ſe vel adeps ſi iungitur illi
Plinius vſcribit venerē mouet illi herba
Si fuerit tentum puluino ſubdita nocte.
Et cunctis veneri nocuis potata reſiſtit.

Tertius abrotano ꝛc. Hāc herbam plin. A-
brotanum appellat. Quis vires plurimas pau-
cis complectitur verbis. vtile eſt inquit abrota-
num nervis tuſſi orthorhoicis cōuulſis ruptis lum-
bis vrine anguſtās q̄bus vba. mīme diſcrepat
Tertius gradus caloris et deſiccandi. i. ſiccitatis
legetur abrotano. i. abrotanum ē celidū ⁊ ſiccū in
tertio gradu: ſ; ſemen eſt feruētius. i. calidiuſ her-
ba quem ipſa herba vnde quia calida ⁊ ſicca inter
tio gradu iuuat nervos. i. curat egritudines ner-
uorum videlicet paralīſim ſtuporem cōtuſionem
lacertorum ⁊ neruorum. Eſt autē paralīſis molli-
cies ⁊ relaxatio neruorum ⁊ iuuat inq; oēs cās. i.
morbos pectoris (id enim eſt apud medios mor-

bus qđ apđ turis pītos seu cau fidicoscā (si deco-
 ctio illi⁹ orbetam elixi. i. bulliti ī aqua fuerit sum-
 pta. Elixa est inqt^r 2^a ar. cel. qđ qđ ex aqua molli^r
 vel decoquit. Mā lixā aquā veretrescē dixerūt: quo
 qđ. i. ē pdest disnoicis. i. hñtib⁹ difficultatē anheii
 tus qđ z asmatici dicunt. i. repellit et curat tussim **Quid**
 (que est mal⁹ mor⁹ expulsiue naturalis pulmonis disuis.
 et partiū vicinarū coadiute a motiua aīata lacer-
 toz interiorz pectoris vt rē grauātē pulmonēz par-
 tes vicinas. expellat) z pdest lūbis. i. renib⁹: nā vt
 inqt^r Aui. frāgit lapidē renū z vesice sic pdest qres-
 lis. i. egritudinib⁹ vulue. i. matricis. s. suffocationi **Quid**
 matricis: qđ est ablatio anhelu⁹ facta ex pscēsu va-
 porū putridoz ad cor z alia mēbra principalia: ob-
 retēit onē spermatis aut mēstruoz: abrotanū cru-
 dū haustū. i. succ⁹ eius haust⁹ cum vino pderit his
 morbis sequētib⁹. purgat. i. puocat vīnam z mū **Quid**
 dat sic sūptū supple pēordia. i. ventrē z curat scia-
 fim. i. morbū sciaticū. est aut scia iūctura hāche vel tio ma-
 coze a quo morb⁹ sciatic⁹ dī spēs arthetice qđ vul-
 tricis. gogutra nūcupat. abrotanū sic sūptū purgat mē-
 qđ mor- strus. i. mulierū sāguineas supfluitates: purgat. i. bus sci-
 eliminat nidoze. i. fumigo serpētes z ipz bibitū ex aricis.
 tīguit. i. euanesce refacit venena. i. vī venenoz mor-
 tiferā illoz serpentū: z sedat frigora. i. rigores seu
 horripilatiōes febris āteqz febris veniat. i. igruat
 si sumat cū āne. i. aq mīxto. i. mīxto aut si pūngas
 . i. delinias mēbra oleo in quo decoqđ necabis oc-
 cides lūbricos. i. pmes in īrestinis a flemare ibidē
 aggregato pductos: bibendo sepe hāc. i. succū hu-
 ius herbe tu iūgēs. i. pūgēs micās medullē pās
 cōtītā z mala. i. poma qđ dicūt citonia huic herbe
 z coquens sī ī ane apponas ad moueas abro-
 b. j.

tanum et citonia simul cocta dolori vel feruori. i. rubo: i. oculorū: q: curabit vtrunq; vs dolorē et tumorē ipm abrotanū abstrahet. i. educet stirpes. i. stipites et spinas infixas oppositū. i. admotū p se. i. solū et si adeps. i. pinguedo iungit illi. hec herba mouet. i. comouet venerē vt pli. scribit si fuerit subdita. i. supposita tm mō puluino. i. puluinari et ipa herba pota resistit. i. repugnat cūctis nocuis. i. veneficis nocumentis veneri. i. q̄ actum venerēū possent inhibere Plini⁹ li. xxi. ca. xxi. Ramus abrotani si subiciatur puluino venerē stimulari aiunt. Efficacissimāq; esse herbā contra oīa veneficia q̄bus coitus inhibeatur.

¶ De absinthio.

A primo calor eē gradu vis sicca se-
cundo dicitur absinthij. stomachum
corroborat herba.

Illius quoq; mō q̄s sumpserit illas
S3 meli⁹ pluvie si sit decocta liquore

Et sic sub diuo prius infrigidata bibatur.

Sic poterit varijs eius succurrere morbis

Hocq; modo pellit lumbricos / mollit et alium /

Eius et immodicum sedat sic sumpta dolorem

Urinam potu producit / menstrua soluit

Illi si nardum quam profert gallia iungas /

Et coniuncta teras: 7 multa trita resolvas:

Precipue tali purgabis menstrua potu /

Hoc quoq; prestabunt cum lana subdita molli

Si siler et nardus 7 acetum iungitur illi

Moxia deterges potu fastidia tali

In primo calor: 7c. Absinthij herbe quidā vul-
garissime sed nihilominus excellentissime deter-
minationem agit. De qua Plinius lib. xxvij. ca.
vij. de usu eius cōuenit dicere herbe quidem facili-
lime atq; inter paucas vtilissime cuius vtilitates
sequuntur. Calor absinthij dicitur esse in primo
gradu vis sicca id est siccitas eius esse in secundo
id est calida est in primo gradu: sicca in secundo
herba id est folia eius corroborent: id est confor-
tant instaurant stomachum imbecilem. qui vides
licet cibos non bene concoquit quoq; id est quo-
cunq; modo quis id est aliquis sumpserit illā her-
bā. Sed corroborat stomachum supple melius. i.

b. ij.

de aqua
pluuia:
li

uherius si ipsa herba sit decocta liquore pluuiæ. l.
in aqua pluuiali. **Ita** vt **Diascorides** auctor est/
aqua pluuialis inter oēs aquas melior ē et leuior
et suauior: et facilius digeritur (et si ipsa aqua plu-
uialis in qua decoctū fuerit absinthiū fuerit in-
frigidata hoc est ad frigiditatem redacta/ sub dis-
uo id est sub ære. **Ita** veteres dium seu diuum:
diurnum sub celo lumen dicebant: poterit succur-
rere: id est opitulari morbis varijs diuersis eius:
scz stomachi ipsa herba hoc morbo id est cū aqua
pluuiali decocta pellit: expellit lūbricos id est ver-
mes intestinorum a lumbricitate: et mollit id est la-
par lubricum: facit aluum id est ventrem et ipsa sic
sumpta sedat dolorem imodicum: id est vehemen-
tem ventris scz torsiones eius. ipsa sumpta supple-
potu id est in potu. pducit: id est procul ducit. pro-
uocaturinā soluit id est educit menstrua id est mu-
lierum purgamenta si iungas. id est cōiungas ei
nardum id est spicam speciem illam aromaticam
propter quam gallia producit: et hec dicitur spica
celtica seu romana. **Ita** spice triplex inuenitur spe-
cies: vna q̄ dicitur spica nardi: alia celtica seu ro-
mana: et alia mōtana. celtica autem debilio: est ce-
teris nisi in puocatione vrine vt te statur **Galien⁹**.
si ergo iungas illi nardū id est spicam celticam et
si teras id est contundas ipsa coniuncta scz absin-
thium et spicam et resoluas id est dissoluas ipsa tri-
ta id est postq̄ fuerint contrita malsa id est in mel-
licrato purgabis tali potu id est potiōe precipue
id est singulariter mēstrua quoq̄ id est etiam ipsa
herba subdita mēbris genitalibus mulierum ad-
hibita cū lana molli id est suauis si filer montanus
videlicet q̄ alio nomine si felos dicitur: herba est

Intense caliditatis menstruis expurgandis accō **Quid**
 modatissima si inq̃ filer et nardus id est spica cal filer.
 tica et acetum iungit illi prestabunt hoc id est mē
 strus educent deterges id est depelles fastidia. i.
 repletionē stomachi fastidiosam q̃ satietas nause
 atica appellatur cum videlicet stomachus nimia
 ciborum congerie aggrauatur eam sarcinam iglu
 uiosam euo mere desiderat et non potest depelles
 igitur fastidia noxia id est detrimentosa corpori
 id est tali potu id est potionem nam nichil huma
 ne valitudini immoderata satietate perniciosus
 fastidium igitur et satietas vt iubet marcius si
 cinus procul absint.

Bermina si rute iungas hule. salq̃ pipetq̃
Lumq̃ mero tundens des hec decoctave potum
Roxius et crudus stomachi purgabitur humor
 vi coniuncta pectus mire iuuat hausta
Acri cum vino trita se quilibet vngens
Non metua. culices vstiq̃ fugantur odore.
Vetericis crudam dabis hanc apio sociatam
Curat epar sibi iungatur si gallica nardus.
Splenq̃ sibi iuncto potata iuuabit acero
Sic quoq̃ fungorum depellit sumpta venenum
Obstat letifere cum vino sumpta cicute
Sicq̃ venenatis occurrit moribus hausta.
Et claros oculos reddit cum melle perūra
Mocq̃ modo sigilatis superaddita prodest
 b. iij

Gramina si rute ꝛc. si iungas huic herbe gra-
 mina. i. folia rute / de qua panlopost fiet sermo / et
 sal ꝛ piper ꝛ. i. ꝛ tundēs. i. contrundens cum mero
 .i. vino puro des. i. ppines hec ve pro vel decocta
 .i. si decocta fuerit cum mero / sale ꝛ piper. ꝛ des
 eiusmodi potū humor noxiū et crudus. i. indige-
 stus stomachi purgabitur hec herba cōiuncta ꝛ
 radix est de qua posterius tractabitur: hausta iu-
 uat. i. confert mire. i. mirum in modū pectus. id est
 morbis pectoris: vtpote tussim asinam et alijs id
 genus quilibet vnguēs se ipsa herba trita. i. cōtri-
 ta cū vino acri. i. aceto non metuat culices. i. impe-
 tus illius bestiole minutissime. est autē culex vere-
 miculus alatus exiguus: de quo Virgilius opu-
 sculum scripsit ad octauium: cui culex nomen est
 quēadmodum ou. de publice libellū cōscripsit ꝛ
 id est ꝛ culices fugantur id est abiguntur extermi-
 nantur odore illius herbe vste dabis administra-
 bis hanc crudam tritam: id est liquorem eius so-
 ciatam admixtum apio succo apꝛ / de qua ista di-
 cetur ycterici: id est yctericia laborantibꝫ / de qua
 paulo ante sermo est habitus: Curat epar. i. opila-
 tionē epatis. Est autē opilatio morbus in aliquo
 membro prohibens transitum ex humoribus bo-
 nis et superfluis: quod per ipsum transire natura
 liter cōsuevit: si nardus gallica id est ipica celtica
 iungatur illi. ꝛ id est ꝛ ipsa herba potata iuuabit
 splē: id est duriciem seu oppillationē splenis. hoc
 dico aceto: id est vino acri coniūcto. ꝛ ipsa sic sum-
 pta depellit venenum vini mortiferum fungorum
 Sunt autem fungi superfluitates quedam tube-
 rose ꝛ spongiose quas superflua terre aut arborū
 humiditas producat ꝛ ex eis inquit galenus sunt

**Quid
culex**

**Quid
opilla-
tio**

**Quid
fungus**

species male et mortifere/ipsa herba sumpta cum
vino obstat succurrit cicute portione illius herbe
pestifere q̃ id est ⁊ hausta occurrit resistit morib⁹
venenatis id est venenosorum animalium ⁊ reddit
oculos claros id est perspicuos perunctos si vn-
gantur succo illius herbe cum melle: q̃ id est ⁊ ip-
sa herba superaddita prodest sugillatis id est mē-
bris ex percussione labefactis. Nam sugillare est
percussione carnem maculare hinc sugillari dicū. Quid
tur qui ex percussione tumorem maculam ve con-
traxerunt
are.

Decocte vapor: obstrusas liberat aures.

Si manant sanie/cum male terens superadde
Subuenit augine melli nitroq̃ iugata
Vulneribus prodest contrita recentibus illa:
Si superaddatur capitis sic vlcera curat
Puritusq̃ iuuat eius decoctio foru.
Hauses non poterit quēq̃ vexare marina
Antea commixtam vino qui sumpserit illam
In lini panno si circumcincta geratur
Inguinis immodicum fertur cohibere tumorem
Olfactum somnum capiti vel subdita prestat
Hanc sibi supponi non si presenserit eger
Denigrat crines crinis eius si bene mixt⁹:
Leroto fuerit ⁊ eo sic sepe perunctus
Ut tinea tutam reddat qua conditur archā:
Sub lingua factum curat cum melle timorē
Liuoremq̃ nigrum/qui circa luminis orbem.
Apparet solet/purgabit idem medicamen.
b. liij

Uñ au- **Decocteq vapor: zc. q:** id est vapor: fumus fu-
dit⁹ dif- migatio illi⁹ herbe decocte id est elix: liberat id
scultas est aperit aures obtrusas: id est conducit his qui
 auditus patiuntur difficultatem / ob phlegmatis
Uñ sa- viscosi materiam fetulentā et viscosam in vñs sen-
nies in- sus audiendi congestam: Si aures manant sanie
sure. id est emittūt sanie id est materiam saniosam tu-
Quid terens illam herbam superadde auribus cū melle
angina. in modum emplastri ea commiscendo: fluit aures
 sanies ex auribus cum fiunt vlcera in aure ppter
 acutos humores descendentes a cerebro per mea-
 tus aufractuosos auditus. Illa iugata id est con-
 iugata mellis id est z nitro id est speciei salis: qđ
 baurach dicitur subuenit angine id est apostema-
 ti sub faucibus nascenti: illa herba contrita pro-
 dest vlceribus recentibus id est recenter factis:
 curat vlcera id est vulnera saniosa capitis si super
 addatur id est applicetur sic in modum emplastri
 supple decoctio eius iuuat pruritus id est prurigi-
 nes cutis que fiunt a colera vel phlegmate salsoz
 nitroso cutem mordicante foru: id est fomentatio-
 ne illius. Nausea id est appetitus vomendi mari-
vñ nau- ua ex motu nauis inter inundationes maris agi-
seai ma- tate factus non poterit quemquem vexare: id est
ri. inquietare qui sumpserit illam antea id est priusq̃
 conscendat nauim: commixtam vino inquit enim
 Hypocrates: declarat aurem nauigatoz quoniam
 motus corpora turbat ipsa herba si geratur in pā-
 no lini circumcincta dicitur id est asseritur cohibe-
 re id est cohercere tumorē id est inflationem in-
 guinis: id est membri virilis. vnde Iuuenalis ad
vñ pri- mensuram inguinis heres intelligit vel erectionē
asmus. vi: ge inuoluntariam que priasmus dicitur: que

fit a materia ventuosa subintrante genitale mem-
brum vel tumorem prouenientem ex fedo coitu/
vel quauis alia occasione. vel forte apostema qđ
fit in cunctorio epatis quod inguem vulgo dici-
tur. Absinthium olfactum: id est odoratum / pre-
stat somnum: vel si ipsa herba subdita fuerit capi-
ti egrotantis et eger non presenserit: id est nō per-
ceperit hāc supponi sibi prestat: id est inducit som-
num cinis eius herbe denigrat: id est in nigredinē
vertit crines: id est capillos canos: si bene fuerit
mixtus ceroto: id est emplastro (quod tamen ad so-
lidiorē formam reducitur qđ emplastrum (et sit
sepe is qui nigredinem capillorum appetiuerit p-
unctus caput subaudi sepe eo ceroto reddit archē
tutam: id est immunem a tineis illis vermiculis.
qua id est in qua aliquid sup. conditur id est recon-
ditur hec herba trita cum melle curat tumores: id
est apostema factum sub lingua. qđ: id est et idem
medicamen purgabit id est curabit liuorem: id est
maculam ex percussu factam nigrum: id est obscu-
rum qui liuor solet apparere circa orbem. i. rotun-
ditatem luminis: id est oculi.

*Quis
cerotum*

Huri s depellit sonitum: cum felle bonino
Duriciem splenis eius cathaplasma resoluit
Coniuncto melle sibi sterc subditur herba
Desiccabit eam: manareq; menstrua coget
Ex oleo fuerit viridis si cocta iuuabit.
Non modice stomacho: qđ erit hoc vngvine fortis

Incaustum vino quo fit macerata resolue
 Si scribis cartā mus non tenet amplius illā
 Plinius attollit magnis hanc laudibus herba m
 Romanosq; refert sacris ex more diebus
 Dum quadrigarum cursu certare solerent
 Absinthij succum solitos donare bibendum
 Incapitolina victori sede locato
 Credentes precium pre cunctis reddere dignum
 Illi quo firmam posset seruare salutē
 Que constat mundi precio preciosior omni

Un̄ tin
 nit⁹ au-
 rium.
 Unde
 splenis
 tumor⁹
 durici-
 es

Auris ꝛc. Depellit sonitū. i. tinnitū aurū (qui
 fit ex aere vaporoso grosso in instrumētis audit⁹
 occluso.) Hec herba igitur mixta cum felle bouis
 no depellit tinnitū aurū: cataplasma: quid sit su-
 perius est enucleatuz eius herbe resoluit curat du-
 riciem splenis (que fit ex humore melancholico fe-
 culento qui nequiens iranfire per poros eius a na-
 tura depuratos remanet obstructus) Si her her-
 ba subditur. i. supponitur sterc. i. matri hoc dico
 melle iuncto sibi desiccabit eam. i. purgabit matri-
 cem a sua immundicie et coget: id est cōpellet mē-
 strua: id est mēstruosas superfluitates manare. i.
 fluere si ipsa herba viridis fuerit cocta ex oleo. i.
 cum oleo inuabit non modice ymo plurimum sto-
 machum quod stomachum (non tamen alto: sum
 memini sub neutro genere inuenisse stomachum)
 erit forum: id est delinitum hoc vngue. i. vngue
 to si scribes. i. vis scribere cartam resolue. i. dilue
 dissolue distempera incaustum. i. attramentum vi-
 no quo hec herba sic macerata. i. madefacta seu

dilutamus ille vermis non teret cōteret amplius qđ olim
 illam cartā Pl. ille medicus perq̃ illustis attol pi ager
 lit. i. effert hanc herbam magnis laudibus q̃ et re certamē
 fert romanos dum ex more secundum veterem eo olimpia
 rum consuetudinē solerent: id est solebant certare cum.
 id est ficta prelia comittere in honorem deorsū
 cursu quadrigarum: id est curruū. ¶ Talia au-
 tem certamina olimpiaca nominabant que quar-
 to quoq̃ anno celebrabantur: et hunc factum est
 vt olimpias quattuor annorum spacium olim de-
 signaret vt prima olimpias secunda et sic de reli- qđ cap
 quis) refert igitur romanos solitos in signum ho- tolium.
 noris eximū donare succum absinthij bibendum
 victori: id est illi qui egregiam fuerat adeptus vi-
 ctoriam in eo certamine locato: id est collocato in
 sede capitolina (Capitolium apud veteres roma-
 nos edes erat ioui consecrata in qua quicquid ro-
 me habebatur in precio continebatur dicta capi-
 tolium q̃ cum illius fundamenta foderentur hu-
 manum caput inuentum est) dabant igitur succū
 absinthij bibendum/credentes reddere: id est re-
 ferre precium dignum pre cunctis illi victori quo
 precio: scilicet succo absinthij epoto posset serua-
 re firmam salutem: id est sanitatem que scilicet sa-
 nitas corporis constat esse est preciosior. vñ Plin-
 nius de absinthio. preterea sacris populi romani
 celebratur peculiariter. Siquidem larinarum fe-
 rūs quadrigę certant in capitolio victorq̃ absin-
 thium bibit. Credo sanitatem premio dari hono-
 rifice arbitrans maioribus.

¶ De Urtica herba quarta.

Dicimus viticam grecus a calise dicit.
 Feruida non modice vis illi dicitur esse
 Unde nec immerito nomen sumpsisse videtur
 Tracta q̄ exurat digitos vitica tenentis
 Nec solet yctericos cum vino sumpta iuuare
 Illius semen colicis cum melle medetur.
 Et tussim veterem curat: si sepe bibatur
 Frigus pulmonis pellit. ventrisq̄ tumorem
 Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus
 Aut succus viridis cum vino sepius haustus.

Cum sale de folijs eius facti cathaplasma
 Ulceribus prodest. ⁊ sordida vulnera purgat
 Et contra morbus valet hoc cathaplasma cancos
 Et cancos et paronidas luxatasq; curat
 Hocq; reformatur caro: que discessit ab osse.
 Et solet humores hoc desiccare nocentes
 Ari cum vino radix contrita tumorem
 Compescit splenis: podagre sic subuenit illa:
 Omnibus et morbis sic subuenit articulo:um
 Omnibus his prodest superaddita vel sibi iuncta
 Si coquis hanc oleo foueasq; hoc vnguine mēbra.
¶ Dixim⁹ vriticam ⁊ c. ad herbam cui latine vriti-
 ca nomē est grece vero acalife auctor noster acce-
 dit. De ea **¶**oli. li. xxiij. ca. xij. Vritica qd esse iussit
 poreit. At illa preter oleum quod in egypto ex ea
 fieri diximus vel plurimis scater remedijs: que
 quidem remedia auctor noster describit. Nos lati-
 ni subaudi dicimus vriticam quam grecus dicitur
 calisevis feruida: id est calida nō modice imo eru-
 beranter est illi. nā callida est in tertio gradu: sic-
 ca in secundo. vñ: id est eam ob causam quia intēse
 caliditatis nec: id est non videtur immerito. i. sine
 causa legitima sumpsisse nomē qd qd exurat id est
 anguat more ignis comburentis digitos tenētis
 Est autem piscis quem vritica nominant ab vritice
 vredinis similitudinem nomen sortitus: nam dum
 admoueri sibi manum sentit cōtrahitur. instar v-
 tice mordax et vrens: hec herba id est eius liquor
 vel decoctio sumpta cum vino / solet iuuare ycte-
 ricos eo morbo arreptos qui morbo ab aui quem
 yctrim nūcupans cognominatur: semen illi⁹ her-

Artica
piscis

vñ yct.
nomen
mutuas-
tur.

qd colicę be sumpta cum melle medetur. i. opitulatur colica et yliacis: id est egritudine quam colicam medici nominant afflicta (inter alias intestinorū infirmitates una est que colica passio dicitur et altera yliaca a duobus intestinis colon et ylion nuncupatis)

Eueniunt autem huiusmodi passiones in humano corpore propter aliquod obstaculum impediens quominus feces et que in intestinis occiduntur habeant exitum vnde dolo: infligitur vix tolerabilis (et hec herba curat tussim veterem. id est

Officiū iteratū si bibatur sepe: id est frequenter ipsa vritica pellicit frigus pulmonis (cuius officiū est cor euenire: et eius fuligines seu vapores expellere) pel-

Unde i lit inq̃ tumorē: id est inflationē ventris (que fit ex flatu ventositate grossa et multa incluiā in cōcauo stomachi extendere tunicas eius) puluis: id est semē illius in puluerē redactū iugatus: id est coniugatus et mixtus cū melle prodest his omnibus premissis egritudinibus. Aut succus: id est liquor eius viridis: id est recens haustus sepius cū vino. Laxaplasma factū cum sale de folijs eius prodest ulceribus et purgar vulnera sordida. i. virulenta corrosiua et fraudulenta et hoc cathaplasma valet: id est prodest contra morsus caninos: id est canū et ipsa herba lixata. i. elixata curat caneros. i. apostemata maligna et corrosiua que ex melancolia acci-

Quid cancer. quia corporis pars est contaminata in partes vicinas serpit more canceri piscis vel ex eo quod paulatim carnem expedit (et curat perotidas. i. apertas que sub auribus fieri solent: vnde perotides a para quod est iuxta et oda auris: Caro que discessit. i. remota est ab osse reformatur: id est redinte-

gratur hoc cataplasmate et etiā hoc cataplasma
solet desiccare: id est exsiccare humores. i. humidi-
tates nocentes viceribus vix non enim sanantur
vulnēra: inquit galenus nisi perfecte exsiccentur ra-
dix huius herbe cōtrita cum vino acris: id est aceto
compescit. i. curat tumorē. i. inflationem splenis il-
lius mēbri: cuius officiū est ferulāntem superflui-
tatem sanguinis que melencolia dicitur recipere.
et illa radix sic contrita iubuenit podagre illi pas-
sioni pedum cuius causa est humor crudus descē-
dens ad illas partes corporis inferiores et subue-
nit sic omnibus morbis articularum. i. arthriticis
A varietate enim membrorum morbi arthritici. id ē
gutte varia sortiuntur nomina. Nam si humor no-
cuius occupet manus dicitur ciragra si pedes po-
dagra si sciam sciatica hec herba siue radix super
addita vel iuncta sibi prodest omnibus his mor-
bis arthriticis si coquis. i. decoquis hāc herbā oleo
id est cum oleo et foveas: id est iungas mēbra hoc
ungule: id est unguento.

Maribus impositis succus foliumve cruorem.
Elicit iuuati vis est sibi tanta caloris
Quod si manantem cupias retinere cruorem
Urtice succo frontem line repulit illum
Si supponatur cum mira menstrua pellet
Si claudit vuluaz matrix humore grauata
Urtice folijs reuocabitur illa fricata
Cum vino bibitum. venerem semen mouet eius:
Et melius trite si iungas melos piperis
Et si cum vino predicto more bibatur

Pleureticos pectus pulmones adiuuat eius.
Semen si sumptum fuerit cum melle iugatum
Cum mulsa bibitum lotium producit abundans.

Charibus ꝛc. succus: id est liquor illius herbe im-
positus: id est applicatus naribus elicit: id est ma-
nare facit cruorem: id est sanguinem tanta vis cas-
loris inata est sibi ꝓ id est sed si cupias retinere .i.
cohibere cruorem manantē: id est fluentem line. i.
vngte frontem succo vrtice repulit illum cruorem.
Mirra huius herbe proprietas que contraria ope-
ratur. Si suppoatur matrici trita sup. cum mirra
Mirra est genus gummi que ad mēstrua promo-
uenda vchementem habet potentiam: pellit: id est
depellit mēstrua si matrix: id est inēbrum semina-
le mulieris grauata id est aggrauata humore mē-
struofo vel spermatico claudit vuluam: id est onifi-
cium suum quasi valuam illa matrix fricata folijs
vrtice reuocabitur: id est apiet (minuit hāc herbā
suffocationi matricis mederi) In qua suffocatiōe
matrix eleuat cum clausura oris interioris. Se-
men eius herbe bibitum cum vino mouet incitat
venerem appetitum ad rem veneream: et melius
id est efficacius mouet venerem si ipsi herbe trite
iungas mel et piper speciem illam intense calidita-
tis et bibatur sic cum vino more predicto si semē
eius iugatum commixtū cū melle fuerit sumptum
iuuat pleureticos: id est morbo qui pleuresis dici-
tur oppressos. (Est autem pleuresis a pampleure
pleura vero pellicula cooperiens costas) et adiu-
uat pectus morbos pectoris: pulmōes: id est mor-
bos pulmonis vrpote tussum ēpimasina distina idē
semen illius bibitū cum mulsa: id est cum aqua

De suf-
focatio-
ne.

Quid
pleure-
sis.
qd mul-
sa.

fol. 17

mellis que mellicratum dicitur productum. id est e-
ducit lotium id est urinam habundans id est copio- **Quid**
sam) lotium enim urina est a diluendis corporib' **lotium**
appellata.

Herba recens eius olerum si more coquatur
Detur et illius decoctio molliet alium
Ore diu clausus succus si voluitur eius.
Huc non modicum poterit sedare tumorem
Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis.
Si quadrupes quecumq; marem proferre recusat
Vitice foliis illius vulua fricetur.
Sic naturalem calorem excitat ille calorem
De fluum capitis si succo seminis huius
Angas sepe caput: reprimi dicit galienus,
Illius semen collectum tempore messis.
Et deficcatum multis erit vtile causis
Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus.

Herba recens eius. et. Si herba recens eius
vitice. s. coquatur id est elixetur more. id est ad mo-
rem olerum. id est herbarum hortensium quibus ho-
mines vesci solent. et decoctio eius detur molliet. id
est laxabit lubricum faciet alium. id est ventrem si
succus eius clausus. id est retentus ore. id est in ore
clauso cum impulsu anhelitus intra fauces diu a-
gitur que agitatio a medicis gargarisma appella-

tur poterit sedare. id est pacificare tumorem id est
 apam non modicum id est magnum vne. Quis pel-
 licula est a carne non immunis teretis figure ro-
 tunde et oblonge supra caput canne pulmonis pro-
 uidentia nature procreata impediens ne cibus aut
 quid nociuum cibum pectoris ingreditur atque ad
 vocis humane modulos prouide se habens efforma-
 dos atque digitus ad fistule foramen ipsa decocta ex
 oleo. i. cum oleo mouet. i. prouocat sudorem perunctis
 .i. his que se hoc delinunt unguento. Si quadru-
 pes quecumque. i. quicquid brutum semineum recusat. i.
 tenet proferre mare. i. maris subire concubum vul-
 ua. i. membrum genitale illius fricat. i. concutiat fo-
 lis vitice / calor ille scilicet vitice sic exstat calo-
 rem naturalem illius animalis ut fiat appetens coit⁹
Si ungas sepe caput succo seminis huius herbe re-
 primit. id est. cohibet defluuium. i. de fluxum capitis
 quem alopecia vocant ut inquit Galen⁹. fit autem
 alopecia ex putridis humoribus materiam unde fi-
 unt capilli: scilicet vaporem fumosum a chimis re-
 solutus corrumpentibus: semen illius herbe colle-
 ctum tempore messis. i. dum metiuntur fruges et
 desiccatum erit utile. i. conducibile multis causis
 .i. egritudinibus puluis huius seminis rugatus. i.
 mixtus cum melle prodest his omnibus que supe-
 rius enarrata sunt.

¶ De alliis herba. v.

Sordeon argine sunt allia dicta latine.
 Huius vim medici calidam siccamq; periti
 In quarto posuere gradu māsū vel inunctis
 Curat: quos serpens vel scorpius intulit ictus.
 Danat & appositum morsus cum melle caninos.
 Et nocui vermes solo pelluntur odore.
 In mulla coctum commixtum cui sit acetum
 Et bibitum vermes ventris tineasq; repellit
 Ex oleo cum resse sua si dequoquis illud:
 P. porus pestiferos reddes hoc vngvine sanos

Unguine vesice dolor et tumor hoc reprimuntur

Corpus et attritum cura sanabis eadem.

¶ Scordeon argine id est grece sunt dicta latine la-
lia medici periti id est docti posuere : id est asserue-
runt vim sibi inesse calidam et siccam in quarto gra-
du. Allium mansum id est comestum vel inunctum
curat id est sanat ictus id est morbus vel puncturas
quos serpens vel scorpius (qui aculeum pre ceteris
serpentibus maxime habet letiferum) intulit id est
intussit : et allium appositum in modum emplastri
scu cataplasmatiscum melle sanat morbus caninos
et sanat vocem raucam subaudi (si tamen frigus fue-
rit in causa raucedinis) vermes nocui id est veneno-
si sic dicti : quis sese vertendo repunt : pelluntur / id
est expelluntur solo odore alliorum. Allium coctum
id est decoctum in mulla id est in aqua mellis : cui ace-
tum sit commixtum et bibitum repellit : id est abijcit
vermes ventris : qui lumbrici ascarides acroco-
dines sunt appellati : et repellit tineas id est pediculos
nam tinee pediculi sunt / inquit Plinius qui intra ho-
minem gignuntur tricenarium aliquando pedum tan-
ta multitudine / vt morbum faciant : qui a grecis pti-
riasis / a nobis pedicularis dicitur . si decoquis illud
allium scilicet ex oleo cum resse sua : id est cum sua
herba : que est instar funis seu restis protensa reb-
des morbus psitiferos id est mortem inferentes sa-
nos hoc unguine id est hoc unguento. Plini⁹ ad ser-
pentum quidem ictus potum cum restibus suis effi-
cacissime ex oleo illinitur dolor vesice id est strangu-
ria que est molesta urine expellende difficultas et
tumor id est inflatio vesice reprimuntur hoc ungui-

26.
ne. id est unguento: & sanabis corpus attritum con-
tulum eadem cura.

Ipse refert pocras educi posse secundas
Sumo combusti si vulnus diu foveatur
Pulmonis varias coctum cum lacte querelas
Potatumque iuvat vel crudum sepe comestum.
Cum centaurea diocles dare precepit illud
Ptopicis. sic humores desiccet aquolos
Idem nephreticis elixum sumere iussit
Pythagoras illo fuit usus cum coquendo
Et vino causas sic curans ictericorum
Et sic potatum dicit quod molliat alium
Cumque faba coctum capitis sedare dolorem
Dicitur attrito si tempora perlinis illo
Inferis huic adipem iungas tepidumque dolenti
Infundas auri: preclare subuenit illis
Elixum tussim iuvat: & suspiria sedat.
Clarificat rancam crudum coctum quoque vocem
Sed magis elixum iuvat illam sepe comestum
Adiuuat incoctum pulti sumptumque tenasmon.
Porcino iungens adipe si conteris ipsum.
Non modicos reprimis superaddens sepe tumores
Hunc ignotaram potus non ledit aquarum
Nec diversorum mutatio facta locorum
Illia qui mane ieiunio sumpsit ore.

c.iii.

Iple refert ypoctas. sc. ypoctas medicorum ille
 parens refert secundas quas medici secundinas di-
 cunt oratores tamen secundas blaspant: nomen est
 singulari carens numero sunt autem secunde mem-
 brana illa id est pellicule quibus partus in matris ve-
 tero est obvolat^o sic dicte q^{uod} nascentem infantem se-
 quantur hec nisi sequantur fetum matres gravissime
 torquentur / & quandoq^{ue} pereunt . refert igitur ypo-
 ctas secundas . id est membranas illas posse educi (si
 remaneant post partum) si vulva id est porta semi-
 nalis agri foreatur . id est suffumigetur fumo alii
 combusti . Allium coctum id est decoctum cum lacte
 iuvat querelas id est egritudines varias multi iu-
 gas pulmonis & ipsum potatum id est in formam po-
 tabilem reductum vel comestum crudum iuvat : se-
 pe dyocles precepit dare illud ydropicis cum centa-
 rea: de qua paulopost auctor est dissecturus. Est au-
 tem ydropicis tumor ventris vel corporis ex mate-
 ria aquosa vel ventosa procreatus ex nocumento ac-
 cidente in virtute generativa sanguinis procedens
 cuius tres sunt species hypolarea / ascites / tympa-
 nites . desiccat sic humores aquosos qui sunt ma-
 teria ydropicis maxime ascitis . Idem auctor iussit
 sumere allium elixum decoctum neufreticis morbo-
 rum laborantibus: qui nefresis dicitur: nephre-
 ticam dico dispositionem inquit Johannes Alexan-
 drinus quando lapis in renibus generatur . Pye-
 thagoras ille magnus philosophus vltas fuit illo sci-
 licet allio cum coriandro . id est cum semine cori-
 andri preparati : quod rite preparatum stomacho
 amicabile est et epylenticis accommodatissimum et
 cum vino curat sic hoc modo causas ptericorum .

la ptericia visū est. Et idē auctor dicit q̄ allius
 potatū molliat. i. remolliat aliu3. i. ventrem et
 illū coctū cū faba dicitur. i. asserit sedare dolorē
 capitis si perlinis deūgis tempora. i. frontem non
 ricas tempora quia barbarū est illo alio arrito. id
 est contrito. Adiunges huic scilicet allio adipē. i.
 gnedinē asseris illius auis palustris et infun-
 gas tepidus auri dolenti subuenit illis doloribus
 auriū preclare. i. magnifice allius elixū mutat tussē
 sedat suspiria. i. anhelitus suspiriosos q̄ disnia
 appellatur alliu3 crudū et octū clarificat clarā effi-
 cē vocē raucā. sed ipsū elixū iuuat vocem magis
 crudum allium incoctū que. id est et sup̄ pultē
 cū pulmento adiuvat tenasmū. id est sedat dolo-
 ri qui fit ex tenasmo (est at tenasmus seu tenasmū
 frequens egerendi desideriu3 ab hūoribus pun-
 giu3 mordacibus et acutis extremū intestinum stru-
 pulantib⁹ procedens: si conteris ipsū iungens id
 est cōiūgens adipi porcino illius animalis dome-
 stici tu superaddens reprimes sepe tumores infla-
 tiones membrorū non modicos. id est magnos ille
 q̄ sup̄serit mane allia ore. i. stomacho ieiuno potus
 i. potatio aquarū ignotarū in expertarū nec muta-
 tio. i. migratio facta diuersorū locorum non ledet
 hunc qui hunc hauserit porum.

De plantagine herba. vi.

c. iiii.

Herbam que nostra lingua plantago vocatur.
 Hanc arnoglossam grecus vocat qꝫ lingue
 Anguine similis foliis plantaginis huius
 Sunt gemine spēs: et maior: prima vocatur
 Altera vero minor: quam vulgo lanceolatam
 Dicunt qꝫ foliis vt lancea surgit acutis
 His infrigidandi desiccandiqꝫ notatur
 Tertius esse gradus maior: vñ tamen esse
 Maiorē dicunt nimis huida vulnera siccat.
 Si superaddatur cum melle et sordida purgat

Cum sale sicut olus iuncta coquatur aceto
Ventrem restringit nimium sic mansa fluentem.
Si supradictis lens sit decocta: iuuabit
Hic dissintericos melius cibus ⁊ ciliacos.

Herbarumq. .zc. Plinius naturalis hystorie
 li. xrv. cap. octauo huius herbe determinationem
 agit amplissimaz inquit celebravit et themison
 medicus vulgarem herbam plantaginem tanq. in
 uentor. volumine de ea edito quem noster auctor
 penitus imitatur grecus vocat hanc herbam arno
 glossam que vocatur nostra lingua scz latina plan
 tago: q. similis lingue anguine id est agui foliis in
 foliis eius / Nam greci arnon agnū vocant ⁊ gbf
 sos linguam / species huius plantaginis sunt ge
 mine. id est duplices et prima vocatur maior vero
 id est sed altera vocatur minor quam maiorem ho
 mines supple dicunt id est appellant lanceolatam
 q. id est q. surgit id est crescit foliis acutis id est in
 altum erectis vt lancea tertius gradus infrigidā
 di ⁊ desiccandi notatur esse id est in esse his tamen
 medici supple dicunt affirmant maiorem vim esse
 id est in esse maiori siccatur id est exiccat vulnera ni
 mis humida et si superaddatur cum melle purgat
 id est mundificat vulnera sordida id est maligna
 et virulenta si plantago iuncta aceto coquatur:
 id est elixetur sicut olus elixari solet mansa id est
 comesta sic restringit id est cohibet ventrem nimis
 fluentem id est fluxum ventris immoderatum. Si
 lens id est illud semen cuius aqua decoctionis ven
 trem fluidum efficit substantia vero retinet si de
 cocta hic cibus iuuabit. id est alleviabit melius. i.

efficacius dissintericos. i. dissinteria veratos. Est
autem fluxus ventris triplex. lienteric⁹ quando ci
b⁹ aluum egreditur qualitate misericordie aut modi
cū variata. dyaric⁹ flux⁹ humore immoderat⁹ dis
sinteric⁹ fluxus ventris sanguine⁹: vnde extat vul
garis versiculus Cruda lyen. simplex dyer. cum
sanguine dissin. z iuuabit melius ciliacos. i. morbo
ciliaco oppressos. qui est fluxus ventris vicio flos
machi procedēs Liliace passionēs ex indigestione
ipsi⁹ vētris fiunt eo q nō pōt ex ipa defectiōe mini
strare corpori nutrimentū vt inq̃t alexāder patros.

Stringit manantē superaddita trita cruozem.

Et nigris maculis fertur reparare colorē.

Qui cū lachrymo mire medicatur adustos.

Sola canis morsū curat sedatq; tumorem.

Et scrophas spergit superaddita cū sale trita.

Ydropicis vt olus decocta comestaq; prodest

Sic iuuat asmaticos: ferturq; iuuare caducos

Sordida purgabit bene vulnera quelibet oris

Que diu tentus si succus voluitur eius.

Hic introfusus curat siringia succus.

E: dolor hoc auris sedatur z sacer ignis

Fert emptoricis hic opem: si sepe bibatur

Per se fortior est si sit coniunctus aceto.

Sicq; iuuat ptificos: iniectus vero per anū

Stringit non modicū fluxū dissintericorū

Pellitur ex oculis tumor hic feruorq; perunctus.

Sepius hanc ipsam si dentibus atteris herbā.

**Singulas exprimet tumidas & sanguine plenas
Dixq; solet dentis compescere sepe dolorem**

Estringit manantem. Plantago trita id est con-
trita superaddita vulneri recenti supple stringit. id
est restringit cruorem. id est sanguinem manantem
id est fluentem: et fertur. id est dicitur reparare res-
tituer e colorem nativum supple maculis. id est lino-
ribus nigris ipsa plantago medicatur mire. id est e-
gregie adusta. id est combustiones cum lacrimo. id est
cum albumine oui Hec plantago sola. id est alteri me-
dicamini non adiuncta: curat morsum canis et sedat
dispergit resolvit tumorem: et spargit. id est dissol-
vit scrophas. id est dura apanta ex melencolico humo-
re nascentia trita. id est si teratur superaddita scro-
phe vel scrophule cum sale scrophule sic appellantur
methaphora sumpta a scropha id est porca. quemada-
modum enim porca eodem partu plures emittit fec-
tus. itidem una scrophula brevisculo temporis in-
teriticio multas parit scrophulas. plantago decocta
id est elixa ut olus. id est ut herbe hortenses quibus
homines vesci solent: et comesta prodest hydropicis
inuat sic sumpta almaticos (de hydropisi et aliena-
te dictum est) et plantago fertur. id est dicitur inuas-
re caducos. id est morbo caduco qui a cadendo dici-
tur laborantes: vocatur autem hic morbus epylepsia
qui ex humore grosso horribili et vicioso ventricu-
los cerebri opitulante procedit: quolibet plantago.
id est quolibet eius species purgabit bene. id est de-
center vulnera sordida oris. id est gutturis si succus
eius tentus. i. retentus dieu ore in ore voluit in modum
gargarismatis: Est autem gargarisma seu gargaris-
mus liquor qui ori intromittitur usq; ad gargariz-

nem & ibi agitur ploribus vicibus : Deinde reuer-
 titur integre per os: et fit ut plurimum ad attrahen-
 dum & excutiendum humores aliquos a cerebro vel
 a partibus capitis. Hec iacobus de partibus: hic suc-
 cus plantaginis curat stringia id est fistulas in an-
 gulis oculorum nascentes. Est autem stringia accu-
 satius grecus : stringia enim fistula est apud grecos
 id est vlcus profundum angustum calosum hic string-
 gia etiam instrumentum significat medentis fistu-
 lis accomodatum : & dolor auris sedatur hoc planta-
 ginis succo instillato in aurem & sacer ignis qui & per-
 ficus dicitur . Et est pustula exigue molis copiosius
 adurens & velat ferrum ignitum callum quem es-
 earam dicunt carni subiiciens sacer ignis: ergo seda-
 tur succo huius herbe. Hic succus fert opem emoptoi-
 cis. id est sanguinez expuentibus si bibatur sepe per
 se solus: tantum supple fortior est. id est efficacior ad
 sistendum sanguinem ex pectore venientem si sit con-
 iunctus acetoque id est & inuat ptificos id est ptisi affe-
 ctos . Est autem ptisis vlcus pulmonis unde sequi-
 tur extrema corporis consumptio : vero pro sed suc-
 cus injectus cum instrumento quod clistere medici
 nominant per anum id est per portam corporis infe-
 riorum stringit id est constringit non modicum id est
 balde fluxum dissintericorum. Quid sit dissinteria iam
 expressum est et tumor perunctus hoc succo / pellitur
 monetur ex oculis . Di atteris id est conteris hanc
 ipsam herbam dentibus sepius id est frequentius re-
 primet id est detumescere faciet gingivas id est ma-
 xillas tumidas & plenas sanguineque : id est & solet co-
 nescere dolorem dentis.

Succus cum lana matrici subitur eius

Stringit manantem nimium siccando cruorem.
 Lunctis predictis eius decoctio causis
 Prodest: & potus cum vino seminis eius
 Vesice renūq; iuuat potata doloꝝem
 Dicunt non nasci scrophas gestantibus eius
 Radicem collo suspensam: bis sibi tanta est.
 Radices eius tres contere: iungito tritis
 Vini tres ciatos: & aque fac sit modus idem.
 Hec nondum tremulo potanda dabis febꝛienti
 Sic pelles febꝛem cui dat lux tertia nomen
 Bis bine quoq; quaternis prodesse putantur
 Cum totidem vini ciatis si detur: et annis
 Luncta potest plantago minor predicta iuuare.
 Quāuis non tantas vires videatur habere
 Precipue succus curat plantaginis huius
 Quod iuxta nares vel lumina nascitur vlcus
 Si sup addatur cuꝝ lanis mollibus illi.
 Perq; nonā cathaplasma dies istud renouetur
 Cuius si succo tepido venter foueatur
 Acri depulso sanabitur ille doloꝝe
 Ambrosicos succus depellere dicitur eius.

¶ Duct⁹. &c. Si succ⁹ ei⁹ cū lana subdatur: id est sup
 ponituratrici stringit cruoꝝem. i. sanguinem men-
 struosum manantem non modicum. i. vltra modū de-
 coctio .i. elixatio hui⁹ herbe prodest cūctis predictis
 causis. i. egritudinib⁹: & pot⁹ semis ei⁹ herbe sup⁹ cū
 vino pdest pdictis causis ipsa herba potata. i. bibita
 iuuat id est sedat doloꝝē renūq; vesice q̄ quidē doloꝝes

**Ubi do-
loz re-
nu desi-
ce.**

**Quid ci-
athus.**

**Febris
tertia-**

**na.
Febris
quarta
na.**

ut plurimum fiunt in his membris ex lapidibus aut
arenulis ibidem paulatim congestis auctores medi-
cine dicunt. id est assenerant scrophas dura illa a pan-
tano nasci gestantibus his qui gerunt radicem eius
scilicet plantaginis suspensam collo. id est in collo tan-
ta vis. id est tam proprietas specifica est sibi ingeni-
ta supple contere. id est contunde tres radices eius
herbe iungito. id est coniungito ipsis radicibus tri-
tis tres ciathos vini / ciathus pendet dragmas decem.
& fac quod idem modius aque. id est eadem mensura
aque sit cum succo expressionis radicum & vini dabis
hec medicamina supple potanda febrienti nondum
tremulo. id est paulo anteq̃ rigo. febrilis tremorem
incutiens accedat curabis sic. i. eodem modo febris cū
febris tertia lux dat nomen: scz febrē tertianam: que ras-
tione humoris colerici a quo dependet quoq̃ die affli-
git: bis bine radices. id est quattuor radices putan-
tur prodesse quaternis febribus. id est que affligunt
de quarto in quartum ob melancolici humoris natu-
ram vnde gignuntur si detur patienti cum totidem
ciathis vini & aque. id est cum quattuor ciathis cuius-
libet minor plantago. scz lanceolata potest iuvare
cuncta predicta quibus non videatur habere tantas
vires. id est tantam efficaciam sicut plantago maior
ad memoratas egritudines succus huius plantagi-
nis scilicet minoris curat precipue. id est a forma spe-
cifica vlcus. id est fistulam quod nascitur iuxta na-
res vel lumen in angulo lachrymali oculi: fit au-
tem vlcus huiusmodi ex diuturno humorum acu-
torum defluxu carnem ex acuminis vehementia co-
rodentium. vnde ibidem obsecra loquaces scaturire
videtur: hec inq̃ plantago sanat fistulam oculi si ipsa

herba contrita supple superaddatur. i. superponatur cum lania molibus. i. suauibus. & si per nouem dies istud cathaplasma renouetur: si venter fouetur. i. inungatur succo eius tepido ille. scilicet venter sanabitur: hoc dico: dolore acri id est vehementi depulso. id est abiato: succus. id est liquor eius herbe contrite dicitur. id est asseritur depellere. id est expellere lumbicos.

Si porcina vetus arungia iungitur illi
Sedabit duos istud cathaplasma tumores
Maroridas vulnusq; recens hoc adiuuat vngues
Ante duas horas quartane q̄ tremor egrum
Tacet si succum biberit plantaginis huius
Dentiet eximia facili medicamine curas
Eius potatū depellit sperma secundas
Si via longa pedū mouet vt sit sepe dolor.
Acri cū vino superaddita trita iuuabit.
Cū passo succus bibitur sic sepius eius:
Uesice varus fertur succurrere morbis.
In desiccando vis est plantaginis ingens
Maiori queat vt veluti cauteria corpus
Appositū siccare. refert vt plinius auctor.
Composuit librū themison de viribus eius
In quo preclaris celebrauit laudibus illā.

CDi porcina. &c. Di arungia porcina vet^r iungitur. id est coniungitur illi succo plantaginis istud cathaplasma sic conflatū supple sedabit tumores du-

ros hoc vnguen id est vnguentum adiuuat vulnus
 recens. i. recenter inflictus et peroditus: id est ap-
 ta post aures nascentia super. si quartanarius super.
 bibat succum plantaginis huius. lanceolate an-
 te duas horas quam tremor quartane veret. id est as-
 fligat ipsum egrum id est ante paroxysmum sentis
 et id est experietur curam eximiam. i. mirificam me-
 dicamine facili quod facile et citra magnam pecu-
 niarum exhibitionem poterit comparari. sperma
 id est semen eius. (Nam herbarum semina proui-
 de se habent ad alias producendas atque viri et mu-
 spma i lieris sperma ad homines procreandos) sperma er
 vegeta go eius herbe poratum depellit secundas. i. pelli-
 tius se culas illas (quibus obuoluntur infantes in aluo
 men. materno) quando subaudi post partum remanent
 Si via longa id est labor ex viarum longitudine
 mouet. i. commouet dolorem pedum ut fit id est ac-
 cidit sepe. ipsa herba attrita iuuabit loco dolenti
 superaddita cum vino acri. i. aceto si succus eius
 bibitur sepius cum passo (passum dicitur vinum
 quod fit de uua sole vel igne siccata) fertur succurrere
 variis morbis vesice que est receptaculum urine
 vis plantaginis maioris est ingene id est maxima
 in desiccando adeo super. ut queat desiccare corpus
 appositum. i. appropinquatum veluti cauteria id est
 applicationes ferri calidis argenti aut auri can-
 dentis supra locum fluere manantem (Nam caus-
 terium extremum est remedium in fluxum sangui-
 nis alterius vel humoris retinendo: ut plinius au-
 ctor precelentissimus refert) Themison ille me-
 dicus composuit. i. edidit librum de viribus. id est
 proprietatibus eius herbe in quo libello celebravit.
 id est extulit illam plantaginem laudibus preclaris

quod in
 aialib?
 spma i
 vegeta
 tius se
 men.

quod cau-
 terium
 opat.

Deruta herba. vii.

A Medicis ruta vis feruida dicitur esse
Sicceq; fertur in his gradus illi ternus esse

Utilis est valde stomacho si sepe bibatur

Expellit partum petu venereq; coherret.
Tussim si bibitur compescit: mensiuus purgat
Si coquis hanc in aqua / cui vinum iuxeris acris
Compescit talis decoctio tormina ventris

℞. i.

Pulmones iuuat et pectus morbosq; medetur
Costarum quam pleuresim vocat attrita lingua
Areticos classimq; iuuat: febrimq; medetur
Haufta vel in oleo viridam si coxeris illam.
Et foveas tepido parientis ante tremorem
Matrici prodest: intestinoq; tumori
Hoc vnguentum vel clisterio si funditur intus
Hauftaque cum vino prodesse valebit vtrique
Lumbricos oleo decoctaque potata repellit
Cum caricis decocta diu viniq; liquore.

Et a medicis ru. & c. Ruta vires atq; proprietates
Plinius lib. xx. capitulo decimo tertio Illustrissime
perstringit cuius initium est. In precipuis autem
medicaminibus ruta est quem Macer exactissime
imitatur vis: id est qualitas feruida: id est calida &
sicca dicitur esse & medicis ruta: id est in ruta et
tertius gradus fertur esse in his scilicet in calidita-
te et siccitate hoc est calida et sicca in tertio gradu:
ruta est utilis: id est accommoda stomacho debili &
frigido si bibatur sepe ipsa expellit id est educit par-
tum id est fetum seu embryonem potu si bibatur suc-
cus eius. et cohercet. id est cohibet venerem: id est
appetitum ad venerea si bibitur compescit: id est
sedat tussim purgat: id est prouocat menstrua.

Si coquis: id est decoquis hanc herbam in aqua
cui iunxeris: id est coniunxeris vinum acre: id est
acetum talis decoctio id est liquor talis decoctio-
nis compescit: id est pacatur tormina: id est tormen-
tes ventris: id est intestinozum. Tormen genus
est morbi cum torquentur intestina a torquendo de-
ductum. Plinius. Mentastrium torminibus cole-

ricis efficacissimum: iuuat: id est curat pulmones
 morbos pulmōis. ⁊ iuuat pectus: id est morbos pe-
 ctoris prius memoratos: et medetur morbo costarum:
 id est lateris quem morbum iūga artica: id
 est greca vocat pleuresim. pleuron enim grece la-
 tius appellāt. Pleuresis enim morbus est lateris
 acutus cuius febris tussis dolor lateris ⁊ difficul-
 tas anhelitus accidētia sunt: iuuat arreticos mor-
 bo arretico qui gutta dicitur infestatos / et iuuat
 sciassim: id est morbum sciaticum: de quo supra lo-
 cutū est. hec herba hausta: id est bibita: medetur fe-
 bri typo febrilem estum preuenienti / qui rigus hor-
 ripilatio / et rigor nomīat: vel si coxerit: id est de
 coxeris illem herbam viridem: id est recentem in
 oleo et foveas: id est iungas corpus patientis eo-
 limment ante tremorē: id est ante typū febris: hoc
 vnguentum: id est oleum rutaceum prodest matrici:
 id est morbus matricis ex frigore aut ventosita-
 te profectis: et prodest rumori: id est inflationi ire-
 stini: quod vocatur colon. quequidē inflatio passio-
 nē infert colicam. Nichil ad hanc ventositatē dis-
 soluendam oleo rutatio efficacius: ut refert de ro-
 namina: vel si hoc vnguentū. id est oleū fundatur
 id est impellitur tutus per regiones inferiorem. i.
 per annū clisterio. Clister seu clisteriū instrumen-
 tum est quo per anum ad educendas feces aliosque
 humores nociuos in intestina: loquor est quē ene-
 ma dicunt qđ autē officio durū imponitur ad ex-
 crementū prouocandum vulgo suppositorū dicitur
 et herba hausta valebit. id est poterit prodesse
 variis egritudini tam matricis q̃ intestinorū: ipsa
 herba decocta in oleo potata. id est postq̃ fuerit po-
 tata repellit, id est educit lumbicos

Proderit ydropifis si sint supera dedita nocte

Cruda comesta retens oculos caligine curas

Et melius maratri cum succo felleq; galli.

Melleq; si succus ex equo iungitur ei

Indeq; sint oculi patientis sepe peruncti

Cum roseo miscens oleo necnon vel aceto

Illius succum capitis curare dolorem.

Quamvis immodicum poteris hoc sepe perungens

Paribus expressus si succus funditur eius

Distit manantem bene desiccando cruorem

In coquo malignanti si sit tepefactum

Duribus hanc fundas: depelles inde dolorem

Cerule roseoq; oleo miscens & aceto

Illius succum mirandum conficis unguem

Ad depellendum sacrum quem dicimus ignem

Et scabies derte:que dicitur herpeta grece

Et grece dicas acozas hoc unguine purgas

Ulcerata sunt capitis humore fluentia pingui

Curat et hoc ozimas immissum naribus hec sunt

Quae graviter fetent in naribus vlcera nata

Obstat pota nimis vel cruda comesta venenis

Hec metridates rex ponti sepe probabit

Qui rute foliis viginti cum sale pauco

Et magnis nocibus binis caricisq; duabus

Ficibus et binis geminaq; in glandi

Seiunus velti consurgens mane solebat

Armatusq; cibo tali quascunq; veneno

Quilibet insidias sibi tenderet hand me timebat

Mustelleque docent obistere posse venenis

Mirifice rutam comedunt que primitus illam

Lum pugnature sunt cum serpentibus atris

Lum butiro modicoque oleo decocta tumorem

Matricis subiecta tepens fugat illa collige

Et cunctis intus morbis sic subdita prodest

Hanc etiam testes poteris curare tumentes

Lum foliis lauri bene tritam si superaddes

Ex hac antidotum non paucis utile causis

Conficitur medici dicunt diapyganon illud

Pyganon in greca lingua quia ruta vocatur

Illius antidoti confectio talis habetur

Pondere iunge pari nitrum piper atque cuminum

De tribus his quantum de rutaposito tantum

Sed prius ex acri vino macerare cuminum

Conuenit inferro post assari calefacto

Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis

Hec toxice et lacertis: iecoris: renumque dolores

Hoc ex antidoto curantur sepe comesto

Extenuat pinguem molliit sine tormine ventrem

Confortat stomachum facit ut bene digerat escam

Et proderit ydropicis. &c. Hec herba decocta diu
cu caribus: id est fucibus crassius et cum liquore vini
proderit utiis erit ydropicis. id est ydropisim patie
tibus si carice et vinum sint superaddita immixta
huius herbe nocte id est per noctem antequam fiat deco-
ctio sup. hec herba cruda comesta recēs: id est viridis
curat oculos caligine. id est visum reddit acutiorē

D.iii.

Et curat melius visus tenebrositate cū succo mīa-
rarrind est feniculi et cū felle galli gallinacei sup.
et cū melle: si succus eius herbe iungitur ex equo id
est si tantū ponatur de succo quantum de reliquis:
ex hoc supple fiat medicamen quod a medicis cola-
liriū nūcupatur: et oculi patientis sint sepe perū-
cti inde id est eo collirio tu miscens succū illius her-
be cum oleo roseo. i. rosaceo nec non. i. et cū aceto
poteris curare quemuis. i. quēcūq; dolorē capi-
tis imodicū id est immensū perunges: id ē si perū-
gas caput et tempora hoc vngūto sepe: si succus
id est liquor eius expressus funditur id ē effundit-
tur in narib⁹. i. intra nares sistit. i. retinet bene id ē
valde cruorē manantem desiccando orificia venarū
sup. vnde cruor profuit: si infundas auribus
succū rute tepefactum in corio. id est in cortice ma-
li granati qui fructus est in medicina celeberrimus
omni alio fructu longe excellentior depelles inde
ex auribus dolorem tu miscens succum illius her-
be ceruse. i. cum cerusa (que est cinis plumbi) vt in-
quit Auicenna et que sola accepta vt testis ē dy-
ascozides homicidiū perpetrat: miscens ergo suc-
cum eius cum cerusa/oleo roseo et aceto/ conficis
id ē concinuas vnguen. id est vnguendum miran-
dum. i. miris laudibus efferendum valens supple
ad depellendū ignem quem dicimus sacrum: id ē
ignem persicum superius declaratū et ad scabiem
empetiginē derte que grece dicitur herpeta: nam
serpo grece latine sonat. Est autem herpes mor-
bus ex paruis pustulis superficieꝝ cutis contami-
natibus maxima prurigne patientem afficienti-
bus ex vna parte ad alias serpentibus consistēs et
purgat egritudines dictas acoras grece hoc vngui

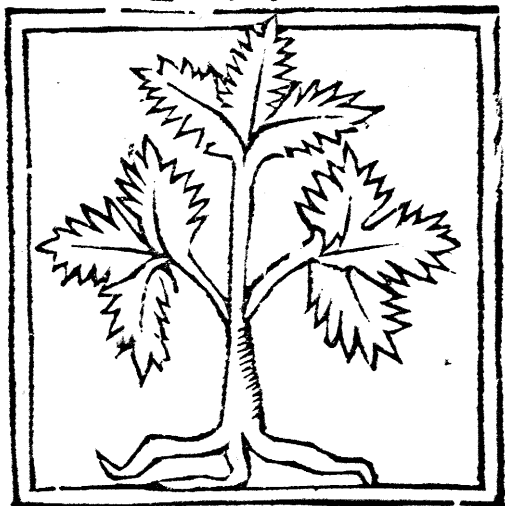
ne. i. vnguento/ declarat quid sint acore acore supple
 sunt vlcera capitis fluentia/ id est scaturientia hu-
 more pingui: id est sordido et hoc vnguentum im-
 missum naribus/ curat ozimas. hec genera egritudi-
 num supple sunt vlcera nata id est orta in naribus
 quo ferent id est olent graniter ipsa herba pota: id
 est potata vel comesta obsta nimis: id est valde ve-
 nenis. Mitridates rex ponti illius insule a quo me-
 tridatum medicina inter alias memoratissima no-
 men accepit: probauit id est approbavit sepe hoc me-
 dicamen qui scilicet mitridates ieiunus mane cōsur-
 gens electo solebat vesci. i. vti viginti foliis rute cu-
 sale pauco id est modico: & cū binis id est cū duabus
 nucibus magnis & duabus cariciis: id est ficibus hi-
 nis & inglandi bina id est duabus auellanis. Si pon-
 tinus tamen inglandem minime signare asserit inq-
 uens inglandem magno errore hactenus putauerūt
 auellanā esse: sed nos hunc errorem cum plerisq; su-
 stulimus inglens ea est cum communi nomine nas-
 cem appellamus: idem quoq; paulo ante in hec ver-
 ba propumpit in scriniis mitridatis maximi regis
 deuici Gneus pompeius inuenit manu illius scri-
 ptam in peculiari commento compositionem antido-
 ti ex duabus nucibus siccis totidem ficis & rute fo-
 liis viginti simul tritis addito salis grano quem qui
 ieiunus sumperit nullum venenum ei illo die noci-
 turum. Sed ad litteram reuertamur. ipse Mitrida-
 tes armatus id est munitus tali cibo haud id est nō
 metuebat quascunq; insidias: id est intoriationes
 mala machinamenta quilibet tenderet: id est para-
 ter sibi mustelle: id est longe mures: nam telos gres-
 ce longum latine: mustelle / id est mures longe da-
 cent homines rutā posse obsistere mirifice: id est mi-

d.iii.

randum in modū venientis que mustelle pugnātūre
 id est volentes dimittere cū serpētibz aris. i. a =
 trocibus conedāt pūmīt^r. i. ante q̄ ineāt certamē
 rutaz ipsa herba decocta cū butyro z oleo modico
 id est paruo ip̄a decocta i butyro z oleo tepens. i.
 tepida subiecta. i. supposita matri ci fugat. i. resol
 uit rūorē. i. iflationē matricis q̄ suffocatio dī z res
 soluit rūorē colli. i. intestinoz q̄ iflatio dī colica vel
 yliaca z etiā subdita. i. supposita sic mēbris dolentē
 bus prodest cunctis morbis int^r. i. interioribus ex
 iflatione. i. etiā poteris curare testes. i. testiculos
 tumentes: id est iflatos si superaddes hanc herbā
 tritā bene. i. valdecū foliis lauri arbor ē notissima
 que ex oib⁹ manu satis non uicif fulmine z q̄ olim
 apud romāos i magna habebatur reuerētia. Anti
 dotū dicitur proprie qđ cōtra venena datur. vñ an
 tidotū quasi cōtra venena datum vtile nō paucis
 imo multis causis. i. egritudībus cōficitur ex hac
 herba me dicūt. i. nūcupāt illud antidotū dyapiga
 nū q̄ ruta vocat i līgua greca pyganō: cōfectio il
 lus antidoti habet talis iūge. id est pūge pari pō
 dere. i. i equali mēsurā nitrū sal quod baurach dī
 piper speciē illā atq; cymīnū semē illud quod vehe
 mēter vītositatē dissoluit ponito tñ i. equale pon
 dus de trib⁹ hīs. s. pipere nitro. i. cimiō q̄tū posue
 ris de ruta. Sed cōuenit. i. expediēs est macerare
 i. tēperare seu madefacere priusq̄ iūgātur sī cimi
 num ex acri vino. id est aceto z puenit postq̄ cimi
 nū fuerit sic madefactū assari. i. torrefieri i ferro seu
 latere calefacto deinde postea iūgabis. i. cōiūges
 omnia hec bene tria simul cum melle dolores pe
 ctoris lateris iecoris z renū curantur sepe ex hoc
 antidoto comesto. hoc antidotum extenuat. id est

demacerat pinguem . id ē hōsem plectoricum . Ple-
ctoria em̄ apud medicos bonorum humorum est
immoderata repletio . cacochymia vero malorum
hoc acidorum mollit : id est emollit laxat vētrē sine
tormiend est sine tortiōe . Cōfortat : id est corrobō-
rat stomachū : facit . id est efficit vt stomachus dige-
rat : id est cōcoquat bene : id est cōueniēter : escam :
id est cibum .

¶ De apio herba . viii .

Et apiū dictum quod apex hāc ferre solebat
Victoris veterum fieret dū morte triūphus
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam

Dicitur alcides: mozem tenere sequentes

Est alii dictum credunt. q apes vehementer

Illius soleant auide decerpere flores.

Hanc herbam celmon solet attica dicere lingua

Virtutis calide sicce quoq; dicitur esse

Tertius a medicis datus est gradus huic in utroq;

Illius succo si candida mica terendo

Hanis iungatur oculis sedare tumorem

Dicitur emplastri noctu superaddita more

Sicq; fuerunt mammae prodesse tumentibus illant

Sedat feruorem stomachi. pellitq; tumorem

Et quicquid venti creat incidit v2 nocui

Desiccans porio assumpta repellit apertis

Proponat vrinis her cruda comesta vel hausta

Sed magne radicum facit hoc decoctio sumpta

Hec itidem semen operatur fortius haustum

¶ Est apii. Et. Apii vires commemoraturus in eius
laudē de illius nominis impositione pauca preloqui
tur eam quoq; Plini. lib. xxv. ca. xi. lapidibus effert
Apio inquit gratia vulgo est de suis viribus Ma-
cer cum Plinio concordat: Apiam dictum est q. id est
quia spes. id est pileus illius qui triumpho potieba-
tur (oratores enim apicē virgā leuatā in sūmo flam-
mis id est pontificis pileo dicebant. i. in cuius. xtrēm
tate modica lana erat) solebat ferre hanc herbā duz
triumphas victoris. id est qui egregiam fuerat asse-
cutus victoriz fieret id est celebraretur more: id est
scdm morem veterum romanoz. Erat autem tri-
umphus omniū bonozum qui a populo romano da-

ri solebat mārimus (alcides id est hercules dicitur
 imposuisse sibi prior coronam tales ex apio contes-
 ptam sequentes: id ē posteriores tenuerz obserua-
 uerunt hunc morem. Est alii auc. credūt apii dia-
 ctum q. .i. quia apes sic dicte q. pedibus careant:
 vel q. seinuicem pedibus teneant: soleant decerpe-
 re. id est depasci flores ad mella conficienda lin-
 gua attica. .i. greca solet hanc herbam dicere sels-
 mon. quoz id ē etiam dicitur esse virtutis calide z
 sicce. tertius gradus datus est .i. assignatus est a
 medicis hinc .i. ex eo in utroq. tam calido q. sicco.
Si mica. id est medula candida: id est alba panis
 iungatur: id est misceatur succo illius apii terendo
 id est conterendo illā micā panis dicitur sedare tu-
 more oculi superaddita. .i. si superaddatur more in
 forma emplastri z medici ferunt. .i. dicūt illaz here-
 bā prodesse māmīs tumentibus. .i. inflatis que quis-
 dē inflatio ex coagulatione seu corruptione lactis
 in māmillis efficitur: apii sedat. .i. mitigat feruorē
 id est ardorē stomachi: z pellit tumorē stomachi z
 ipsa herba assumpta repellit. .i. remouet desiccans
 id est resoluens et in vaporē conuertens quicquid
 ventus creat nociuū/hoc dico poris corporis aper-
 tis. .i. meatib⁹. Sūt em̄ pori meatus corporis per
 quos spiritus vltro citroq. transeunt superfluaq.
 insensibiliter solūt Nec herba cruda comesta vel
 hausto prouocat vrinas. sed decoctio radicū sūpta
 facit hoc magis: id ē pl⁹ prouocat vrinā. Sunt enī
 quinq. radices pre cetis vrine prouocatiue: apii/
 teniculi/petrocili bruci/sparagi. que a medicis di-
 urectice appellant. semen illius apii haustus ope-
 riā id ē facit hoc ē prouocat vrinā fortius. .i. vehe-
 mentius.

Tota venenatis occurrat moribus hausta

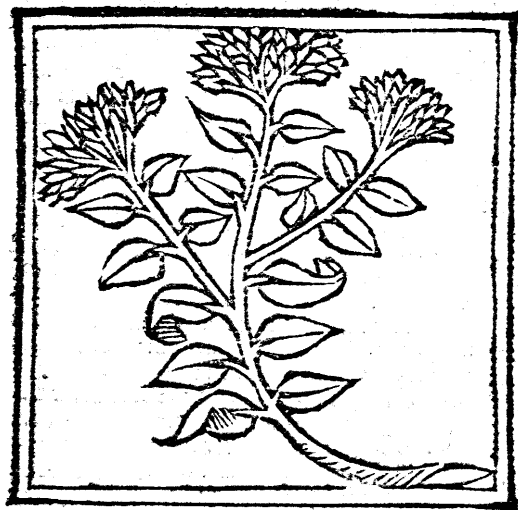
Sed semen potius vel apozima proderit eius

**Si bibitur tussimq; modo sedabit eodem
Ventre constringit: vomitum potata cohercet
Lymphæ comestum sibi si iungatur acetum
Egris amissum fertur reparare colorem
Cruda a ieiunis fuerit si sepe comesta
Unaqueq; die bepantur corpora febrem
Cum limpha potata iuuat febzis antetremorem,
pdropicos & splen tumidum iuuat illa securq;
Si cum fenicali succo contrita bibatur
Hæcq; supposita turpis lentigo fugatur
Alius succus fratris cum polline mixtus
Atq; omni lachrymo vulnus bene purgat & vlcus
Si superaddatur emplastri more frequenter**

Tota venenatis &c. Hec herba hausta .i. comesta
tota secūdu totā substantiam occurrat: id est obuiat
moribus venenatis: id est animalium venenosoz
sed semen vel apozima: id est decoctio eius magis
proderit. Siliquoz eius bibatur sedabit tussim eo-
dem modo hec herba constringit ventrem: id est flu-
xum ventris. ipsa herba potata cohercet: id est sedat
vomitum: vinum acetum commixtum lymphæ iun-
gatur sibi hec herba fertur: id est dicitur repara-
re: id est restaurare colorem amissum egris si ip-
sa cruda sepe fuerit comesta: a ieiunis: id est iei-
nostomacho / ipsa herba potata cum lymphæ ante
tremorem febzis (qui tremor fit tam ex reclusionē
caloris natini ad suum fontem: tam ex sparsione
humoris peccantis supra membra sensibilia vt nec =

nos musculos & lacertos) ipsa ergo sic potata iunas
 febrem verantem corpora vnaquaq; die. id est quo-
 tidie id est febrem quotidianā. illa herba iuvat ydro-
 pcos: educendo videlicet aquositate per vias vrine
 si bibatur trita cum succo feniculi lentico. id est macu-
 le in facie ad lētis leguminis minutissimi similitudi-
 nem turpis. id est facies deturpantes fugātur. id est
 delentur hec herba supposita. id est superponendo
 faciei lentiginose hanc herbam succus illius herbe
 mixtus cum pollice hoc est grossiori puluisculo faris-
 ne. vnde pollinarium instrumentum quo pollen di-
 uiditur Harris. id est frumenti atq; cum lachrymo. id
 est albumine oui purgat bene vulnus & vlcus si su-
 peraddatur moze emplastri. vuln⁹ enim & vlcus nō
 eandem apud ozatores & medicos habent discrepan-
 tiam. Nam ozatores vulnus dicunt quod vi infligit-
 tur. Vlcus vero quod per se nascitur: verum medici
 vulnus intelligunt cum sola sit continuitatis solatio
 nulla substantie membri de perditione facis. vlcus
 vero cum aliquid de substantia sublatum est. hec ex
 Galieno et eius interprete Haly: i tertio tegmi lūcu
 lenter patefcunt.

De malua sive altea herba, ix.

Heam malue speciē nullus negat esse
 Alieq; vocant illā: q; crescat in altum
 Hanc ipsaz dicunt euscum q; quasi visco,

Illius radix contacta manere videtur.

Egreffis q; solet a multis malua vocari
 In multa coctus flos eius vulnera purgat
 Vel si cum vino rruū florē superaddes
 Spargere sic scrophas anūq; iuuere dolentē
 Dicitur: hocq; modo conquassat⁹ meditatur
 Elixata prius radix adipioq; terendo

77

Addita porcino terbentineq; tumores
Matricis curat reliquosq; curare dolores
Dicitur illius nervos sic ipsa relaxat
Rumpit vel spargit sic apostemata dura
Omnes has causas elixatura iuvabit.

Si loca morborum foueantur sepe tepenti.

Alteram malve speciem. Multa malve aperit
at vires varietatem nominum quibus appellatur
eorumq; derivationes ostendit. eius autem complex
ionem subtrahet verum eam calidam cum exalta
te: id est temperamento medici assit maxime. **P**li
nius lib. xx. capitu. xxi. Altee vires copiose commes
morat in magnis laudibus: inquit: malva est vitrag
et sativa et silvestris. Et silvestribus cui grande foli
um et radices albe altea vocatur. **H**er **P**olen⁹. **P**ub
lus negat alteam esse speciem malve & medici vocat
illam alteam q; id est quia crescat: id est se tollat in
altum: & dicunt hanc ipsam euscum q; id est quia ra
dix illius herbe contrita videtur madere id est visco
sam quandam humiditatem habere velut viscum id
est glactem. Nam viscum neutri generis est quod
ad aucupium: id est aves capiendas accommoda
tur: ut astringit **S**erapion: cui tamen **N**icolaus pero
tus refragatur. Viscus vero visceris quicquid in
tra cutem pellem: ut animalis est grammatici perla
tiores appellant. tamē in secunda inflectione pro ex
crescentia quodam luscilaginosa que arboribus in
nascitur a medi. usurpatur. inter quos viscum quer
cum maxime probant. & ipsa herba solet vocari a
multis malva egressis flos eius herbe coctus: id est
decoctus in multa. id est in aqua mellis purgat: dē
mundificat vulnera. vel si superaddes tritici florem cū

vino dicitur. i. asserit spargere. id ē resolvere scrophas. i. scrophulas et dicit iuuare. i. mitigare dolorem ani. id ē cōfert doloribus ani (vt iquit Auicenna et serapio) et medicat. i. opitulatur hoc modo cōquassatis. id est cōquassatiōi. id est attributiōi nervorum et laceratorum radix ipsius elixata: id est decocta prius et addita. id ē adiuncta adipe: id est piguedini porcio et terbetie que est gummi mānās ab arbore que dicitur albotin: iter alia gummi post mastice mātum obtinēs terēdo. id est cōterēdo et committēdo cum predictis curat tumores matricis et dicitur iuuare reliquos dolores illius scilicet matricis: ipsa radix sic commixta relatat. cōfert rētiōi nervorum et contractioni que spasmus dicitur. ipsa radix rumpit vel spargit. id est dispergit sic apostemata dura ex duris et lapideis humoribus cōsistentis ac matura. tunc nō habediētia elixatura huius radice mutabit cōse has causas: id est egritudines si loca morborum fouentur. id est vt medici loquūtur non ērātur ea elixatura repēti: id est repia sepe: id est frequenter

A dissintericis radicuz coctio sumpta

Cum vino fluxus strigēs compescit eorum

Et pellit tardas hec coctio sumpta secūdas

Et prodest emoptricis lapidesq; repellit

Vesicęq; solet variis succurrere causis

Acri cum vino contritum semen oliuo

Bungiro: deformes maculas hoc vngue pelles

Cum pulca potata potest obstarē venenis

Elizata prius cum melleq; trita replebit
Vulnera: que caua sunt si sit superaddita sepe
Sic quoq; duricias mollit lenitq; rigores
Decoctis oleo folijs factura cataplasma
Quosuis pestiferos morsus combustaq; curat.

¶ **A** dissintericis. 7c. Loctio radicum sumpta cum
vino a dissintericis scilicet a patientibus fluxum
ventris cum intestinorum excoiatione compescit
id est restringit fluxum sanguinis eorum 7 hec de
coctio pellit id est educit secundas id est secunda-
nas id est membranulam fetum in aluo obducen-
tem tardas: id est tardantes post puerperium: et
hec decoctio sumpta prodest emoptoicis. i. spuen-
tibus sanguinem nam emoptoys sanguinis est e-
missio 7 repellit frangit vel educit lapides renus
vel vesice et sole succurrere: id est mederi causis id
est egritudinibus varijs vesice scilicet strangurie
(que est vrine emittende difficultas / et ardori vru-
ne) iungito semen eius contritum oliu id est cum
oleo oliuarum et cum vino acri pelles id est abster-
ges maculas turpes id est morfeam: (que fit cum er-
rat virtus assimilatiua in assimilatione coloris) hoc
vnguine id est hoc vnguento. altea potata cum pu-
sca (id est tum aceto et aqua mixtis) que grece dici-
tur exicraton. potest obitare. id est occurrere ve-
nenis altea elizata id est decocta in aqua prius et
trita cum melle repellit id est curat vulnera q; sunt
caua id est profunda: si sit superaddita sepe quoq;
id est etiam mollit id est ad molliciem reducit du-
ricias id est asperitates et tuberositates carnis et
lenit: id est emollit et applanat rigores quasdam

Phosca
qd pusea
exicratō

carnis excreſcentias duras cataplaſma id eſt mol-
le emplaſtrum quod etiam dicitur malagina factū
ex folijs altee decoctis in oleo curat quosuis id eſt
quoscuq; morſus peſtiferos id eſt letiferos et cu-
rat combuſta id eſt combuſtiones ignis aut. aque
feruide ſeu alterius liquoris.

¶ De aneto herba. x.

Anethum calidum ſiccumq; refertur anetum.
Et dicūt qd ſit grad⁹ huic in vtroq; ſecundu

Lac dat abundanter eius decoctio sumpta
 Nutrici stomachiq; solet depellere morbos
 Tres ciatos eius tepide si sumpsit eger
 Iudicio ructus est qui demonstrat apertum
 Os stomachi: ventumq; per hoc exisse nocivum
 Atq; grauis tali ledatur nausea potu
 Proouocat vinas obstantia queq; repellens
 Matricemq; iuuat: bene si foueatur eadem
 Cum tepida tritum patiens si potet anetur
 Intestinorum curat ventrisq; dolorem
 Hoc etiam potu digestio tarda iuuatur
 Unde minor fieri vis egestiua videtur
 Assidue bibitum visum nocet et genitale
 Claudat iter siccans humorem seminis intrus.

¶ A medicis. zc. Aneti (cuius semē in medicina plu-
 rum laudatur) complexionem et proprietates pau-
 cis perstringit. si autē cupiam. Plin. xx. li. cap.
 xvij. legem sit cordi facile cognosceat hūc libellum
 ab eodem plinio fuisse deproptū. Anetum refertur
 id est dicitur a medicis calidū et siccū. et medici vi-
 cunt q; gradus sit huic secundus in utroq; scilicet ca-
 lido et frigido decoctio eius sumpta dat lac abundā-
 ter. i. affluenter nutriti et si eger sumpsit tres cy-
 tos ei⁹ decoctionis tepide solet depellere morbos
 stomachi a ventositate extorcos ructus id est eru-
 ctatio: qui ructus demonstrat os stomachi apertū
 q; id est / et demonstrat ventum nocivum exisse a
 stomacho: est indicio id est indicat anetū depelle-

uaf ege
rio mi
or.

re morbos stomachi. unde Plinius. Anetū quoq;
ructus mouet ⁊ tormina sedat. Atq; nausea: id est
vomendi desiderium grauis id est molesta: sedatur
pacificatur tali potu. ⁊ prouocat urinas repellens:
id est remouens quoq; id est quęcunq; obstantia id
est impediētia critum vane sicut lapides vel are-
nulas: ⁊ iuuat matricem id est morbos matricis: si
eadem scilicet matris foueatur id est fomentetur:
ipsa decoctione aneti bene id est valde si patiens:
potet id est bibat anetum id est semen aneti tantum
cum aqua tepida curat id est sanat dolorem inte-
stinorum ⁊ ventris etiam digestio tarda id est de-
bilis iuuatur id est adiuuatur hoc potu aneti unde
id est eam ob causam vis egestiua id est egestio seu
excreatio fecalium videtur esse minor. (Quanto ei
digestio stomachi id est epatis: validior: est tanto
plus nutrimenti in corporis substantiam conuer-
tur sic excrementa minora ⁊ e contrario). Anetum
bibitum assidue id est frequenter nocet id est offen-
dit visum ⁊ claudit id est obstruit iter genitale. id
est, meatus per quos sperma in acru generationis
in agrum nature instillatur siccans id est desiccans
consumens humorem seminis scilicet humorem sper-
maticum intus id est intra venas et arterias cor-
poris.

Uaq; si nimio turgens humore grauetur
Suspendit puluis combusti seminis eius
Appositus digitis aut intus clistere fusus
Acrior esse cinis radicum dicitur eius.
Rodit recentes cinis hic in puluere carnes
Ulceras que serpunt ⁊ sordida vulnera curat

Ulcera precipue membri curare virilis
 Dicitur iste cinis infusus sepius illis.
 Olfactu reprimat singultum semen aneti
 Effatum ⁊ feruens si sepius olfacit eger
 Dicunt feruores oculorum tollere posse
 Eius radices tritas prius appositafos
 Apponas emoroidis sic semen aneti.
 Ustum curat eas: et condilomata soluit.
 Flos oleo si decoquit medicabile reddit
 Illud precipue morbis de frigore natis
 Prodest: et capitis compescit sepe dolorem
 Vernorum laxat tensuras frigora pellit.

¶ Quas . Si vna turgēs id est inflata grauetur/
 id est opprimatur humore nimio descendēte a ce-
 rebro pulvis seminis eius aneti combusti apposit⁹
 digitis id est cum digitis suspendit id est releuat
 eā. Ali. cinis aneti vna in faucibus leuat fit autē
 casus vne seu vule a materia sāguinea vel flagma-
 tica descendēte a cerebro in modū catarrhi aut idē
 cinis fusus id est iniectus intus in os clistere id est
 iniectione cinis radicū eius aneti dicitur esse acut⁹
 or. i. acutior hic cinis rodit id est consumit carnes
 crescētes id est innascētes in vulnere curat vlcera
 que serpant. i. paulatim ⁊ latēter ptes vicinas cor-
 rumpunt: et curat vlcera sordida (que male morige-
 rata appellāt) iste cinis curat precipue vlcera mē-
 bri virilis (que ex fædo coitu aut fricatione immo di-
 derata aut quavis alia occasiōe procedūt) infusus
 e. 14.

Quid fin-
itus.

Quid cō-
domata

sepius. id est frequentius illis semen aneti assatur
et feruens id est appositum supra lapideum ignitū
aut ferrum cādēs reprimunt id est pacificat singul-
tum olfactu id est odoratu si eger id est patiens sin-
gultū olfacit id est odorē illius seminis vel suffun-
gium naribus attrahat. (fit autē singultus in ori-
ficio stomachi vt spasmus in reliquo corpore cum
videlicet stomachus qui maxime nervosus est p-
cipue in eius orificio sentit rem pungentem ⁊ gra-
uantem ad cuius expulsionem seipsum contrahen-
do adnititur). Medici dicunt radices eius aneti
tritae prius et appositae posse tollere id est cura-
re feruores. id est rubores oculorum. Si apponas
emorrhoidis semen aneti vstum id est combustum
more predicto/curat eas scilicet emorroidas. et sol-
uit. id est dissolvit condilomata (Est autem condi-
loma genus quoddam tuberculi quod ex quadam
inflāmate nasci solet in partibus pudibūdis.
Si flos aneti decoquitur in oleo reddit id est effi-
cit illud oleum medicabile precipue id est maxime
prodest morbis natis id est provenientibus de fri-
gore. ⁊ cōpescit id est sedat sepe dolorem capitis.
Nam inter mitigatiua doloris que anodina dicū-
tur anetum locum habere dignoscitur, laxat id est
relaxat seu ad naturalem situm reparat nervos di-
stentos (que distentio spasmus appellatur) et pel-
lit id est repellit frigora.

¶ De bethonica herba. xi.

Bethonica soliti sunt cestrō vŕe greci
 Quinas potata ciet. lapidesq; repellit
 Fert emoptoicis cū pusca sūpta iuuamē
 ydropicos siccāt cum vīno melleq; sumpta
 De folijs ei⁹ tritis factum cataplasma
 Non modicū pdest oculis quos leserit ict⁹
 Illius succ⁹ roseo cōmixtus olīo
 Aurib⁹ infusus varios fugat inde dolores
 Bethonice puluis cocto cū melle iugatus
 Empicos: tussimq; iuuat: ⁊ suspiria sedat
 Et stomachi varios sumptus iuuat ille dolores
 c. iij

Si febris ex calida. cum vino si febris absit
Cum mulsis bibitus idē pulvis. mouet aluū.
Cum sale contritis folijs cataplasmate facto
Vulnera curabis fuerintq; facta recenter
Tritasq; fracture capitis hec sola medet
De folijs eius elixis fit cataplasma
Utile non modicum varis vitis oculorū
Restringit lachrymas oculorū māsā vel hausta
Hac etiam caligo solet metuenda repelli
Equo cum ruta fuerit si pondere iuncta.
Et si cum lympha sumas trita repenti
Sic oculis nocuus sanguis per subtiliora
Dicitur expelli: sic lumina libera reddit.

Bethonica soliti. zc. Bethonica herba est varis
 doribus insignita quā plini⁹ li. xxv. ca. viij. mul-
 tis effert laudibus. **Q**ue (inquit) bethonica dicitur
 in gallia in italia ferratula a grecis cestro ante cū-
 ctas laudatissima est eius vires post modū subiū-
 git a quo macer nō exorbitat **G**reci soliti sunt. i.
 consueuerunt bethonicā dicere cestro ipsa herba
 potata/ciet commouet puocat vinas / et ipsa etiā
 potata repellit. i. frangit lapides ipsa herba sum-
 pta id est potata cum musca. i. cum aqua mellis fert
 iuuamen. i. opitulatur emopitricis id est expuenti-
 bus sanguinē ipsa herba sumpta. i. potata cū vino
 et cum molle siccatur ydropicos. i. aquosum humorē
 ydropicorum euacuat/ cataplasma id est empla-
 strum molle factū de folijs eius contritis pdest. i.

confert oculis idest oculorum doloribus non modi
 cum uno multum quos oculos ictus percussio leserit
 idest offenderit iuccus idest liquor illius herbe com-
 mixtus oleo roseo idest rosarum infusus. i. inieci-
 auribus idest intra aures fugat. i. eliminat inde. i.
 ex auribus varios dolores: pulvis bethonice iuga-
 tus piugat cum melle iuuat epicos. i. sanant hantes
 in concavo pectoris qui ex reumate antiquato fluens
 te ad pectus aut ex ruptura vene pectoris aut ex
 pleuresi aut pleuripneumonia inaleitur et iuuat tui-
 sum et iuuat suspiria. i. difficulter spirantes que pas-
 sio grece asma vocatur. fit aut asma ex grobo et
 viscoso humore dilatione pulmonis impediente
 et ille pulvis bethonice sumptus iuuat. i. sedat do-
 lores varios. i. multos stomachi. Item pulvis bibi-
 tus cum vino si febris est calida. i. si patiens est febrili-
 ens et si febris absit si patiens sit sine febre ille pul-
 vis bibitus cum mulla. i. cum aqua mellis mouet. i. laxat
 aluum. i. constipationem ventris curabis vulnera
 que facta fuerint recentia idest paulo ante hoc dis-
 co cataplasmate facto idest confecto ex folijs eius
 scilicet bethonice contritis cum sale: et hec folia sola si-
 ne admixtione alterius medicaminis contrita me-
 dentur fracture idest fractio capitis idest carnei
 cataplasma. idest molle emplastrum fit de folijs
 eius scilicet bethonice elixis: idest decoctis utile
 idest conducibile non modicum vino multum vi-
 cis idest morbis varijs id est diuersis oculorum
 bethonica mansa. id est comesta vel hausta. id est
 bibita restringit id est abscindit lachrimas oculo-
 rum que fiunt aut a debilitate virtutis digestiue et
 retentiue oculorum vel ex humorum multitudine
 ne a capite descendantium etiam caligo. id est de

Quia asma

non lachry-
me oculo-
rum.

si vis^{us} de
uitas.

nozbicko
u metuē
u.

si resolu
io seu dy
phoresis

bilitas visus (ab humoribus seu malis vaporibus vi
am spirituum visibilia in nervis opticus intercludē
tib^{us} aut tumeas oculorum opprimētib^{us} procedens)
metuenda nā oculorum morbi tanto periculosiores
q̄to oculus alijs sensib^{us} extrinsecis excellētia pre
stat solet repelli. i. curari si ipsa bethonica fuerit iū
cto. i. coniuncta cum ruta equo pondere. i. in eades
mensura et si fuerit sumpta. i. bibita cum limpha te
penti. tepida sanguis nocuus. i. rubedo oculorum
ex nocuo sanguine venulas et arterias oculorum op
piēte dicitur. i. asseritur expelli. i. resolui per subti
liora. id est per poros subtilēs et insensibiles oculo
rum. Resolutio enim seu dyaphoresis fit a calido nō
excedenti subtiliante humores et aperiente poros
in vaporem convertendo et insensibiliter resoluē
do reddit sic id est hoc pacto lumina. i. oculos libe
bera. i. nullo impedimento obnoxia.

Sumpta hac cum tepida purgantur vomica vira
pectoris et morbi potu curantur eodem
Splen iuuat illius decoctio sumpta iecurq;
Uncia bethonice sociandus quaterna vertici
Lum vini ciatis tribus. et his sunt addita grana
Viginti septem piperis simul hec bene trita
Haustaq; purgabunt renes pellentq; dolores
Uncia cum ciatis calide potata duobus
Dicitur immodicum ventris sedare dolorem
Hec tussim cum melle fugat ventrem quoq; mollit
Unaqua; die febre si vexabitur eger
Uncia iungatur plantaginis vna duabus

Bethonice sic cum tepida trita bibatur.
 Anteā q̄ febus prenuncia frigora fiant
 Ancia bethonice calide ciato resoluta
 Prodest ydropicis si sit potata frequenter.
 Radicum puluis cū mulsā tritus et hāustus
 Humores velut heleborū vomitu cito purgat.
 Sis binas dragmas precepit plini⁹ harum.
 Radicum dare cum passo mulsave bibēdas.
 Precipue flegma vomitu purgabitur isto
 Cum mulsā bibitus puluis prodest foliorū
 Rupris atq; storas potus leuat illi: cadentes

Sumpta hac cū tepida purgantur. &c. Vomica
 d est cancreua que est cancer incipiēs fieri cū vcz
 arō iam in liuiditatem seu viriditatem cōuertit
 onduū vero cancer quia terrificus est & insana-
 bilis morbus. ¶ De hoc morbo qui vomica seu cā-
 creua dicitur. plinius libro septimo naturalis hy-
 storie memorabile recitat exemplū. Dicit enim
 quidā cui nomē erat phereus hoc morbo co-
 ceptus fuisse derelict⁹ a medicis: & propterea vi-
 am pertesus mortē in acie quereretur vulnerato pe-
 ctore medicamina inuenisse & ab hoste curatum
 fuisse. Vomica igit̃ vt ad ppositum redeamus vi-
 a. i. crudelis purga. i. cura. hec herba. i. potu hu-
 us herbe sumpta assūpta cū tepida. i. cum tepida
 aqua sup. & morbi pectoris curant̃ potu eodē. & de
 octio illius herbe sūpta. i. bibita iuuat splen. id ē
 pleneticos quibus videlicet splen nimio humo-

Quid vo-
mica/can-
creua. cā-
cer.
mēorabis-
le exēplū

re melancolico aggrauat & curat iecur id est mor-
 bos epatis & opilationes vicia quaterna. i. quat-
 tuor vncie bethonice sociata. i. associate cum tri-
 bus cythis. id est triginta dragmis vini vetusti. i.
 veteris: & viginti septem grana piperis sint addi-
 ta id est adiuncta his predictis: hec trita id est cō-
 trita simul scz quattuor vncie bethonice septem &
 viginti grana piperis cum tribus ciathis vini et
 hausta. i. bibita purgabūt renes. i. lapides seu are-
 nulas renum qui morbus nefrestis dicitur: & pel-
 lent dolores renum sup. vncia vna bethonice pota-
 ta cum duobus cyathis aque calide dicitur id est
 asserit sedare. id est pacificare dolorē imodicū. id
 est vehementē ventris. hec herba iuncta cum mel-
 le sedat rissim quoq; .i. etiā mollit. id est laxat vē-
 trem si eger vexabitur febre. id est a febre vnaqua
 q; die. id est a febre quotidiana vna vncia planta-
 ginis iungatur duabus vncijs bethonice ipsa tri-
 ta sic cum plantagine bibatur cū aqua tepida an-
 tid frigo- teq; frigora prenūcia febris siāt (sit em̄ huiusmodi
 ra prenū frigus ex phlegmate putrefacto dispsō supra mē-
 cia febris bra sensibilia priusq; febrilis ardo: excaulescat)
 vncia vna bethonice resoluta. i. dissoluta vni cya-
 tho aque calide pdest ydropicis si sit potata fre-
 quenter. id est sepe: puluis radicū bethonice trit⁹
 et haustus cū mulsā id est cum aqua mellis purgat
 cito id est velociter humores stomacho mundan-
 tes vomitu. id ē p vomitū velut id est sicut hebeo-
 rus qui p ceteris medicaminib⁹ vehemētius puo-
 cat vomitū: sed eo cautius vtrdū est vt paulo post
 videbit. Plinius pcepit dare dragmas bis binas
 quattuor radicū hui⁹ herbe bibēdas cū vino aut
 mulsā. i. aqua mellis phlegma. i. humor phlegma

Melcho-
 rus.

ticus (qui tñ nō est verus humor: cū oīm humorum
in epate fiat generatio: vomit⁹ autē soli⁹ stomachi De vomī
fit purgatiu⁹. phlegma igit id est humor incocius tu.
veut phlegma purgabitur p̄cipue isto vomitu sic
prouocato puluis foliorum bethonice bibitus cu
mulsa id est aqua mellis prodest ruptis: id est her- quid her
niam patientibus (que est descensus panniculorū ma.
ventris aut intestinorum in bursam testiculorum/
atq; pot⁹ iste leuat. i. releuat steres. i. matrices ca- Quā sit de
dentes/ vnde passio sterica id est matricalis) sit au scē⁹ ma
tem descensus matricis siue exitus cum eius liga- trici.
menta per modum paralisis laxantur.

Cum vino sumptis obstat potata venenis
Precipue semen: quod si desit datur herba
Unica bethonice cum vino sumpra repenti
yctericos curat cum mulsa menstrua soluit.
Pondere vero fabe puluis cum melle voratus
Post cenam stomachū iuuat vt bene digerat escā.
Si de bethonica viridi sit facta corona
Circa serpentes vt plinius asserit auctor
Hudebunt nunq̄ positam transire coronam
Sed morſu proprio percunt ⁊ verbere caude
Omnibus antidotis menemacus eam sociari
Precepit vt stomacho magis herbis oīb⁹ aptam.
Plinius hanc inquit qui secum ḡ ferit herbam
A nullo poterit nocuo medicamine ledi
Et dicunt q̄ ea cum vino sepius hausta
Plumbeus abscedat colo: ⁊ melio: reuocetur

¶ Cum vino sumptis. .zc. Bethonica potata cum vi
no obitat id est remedium prestat venenis sumptis
id est assumptis: precipue semen eius quod si desit
detur herba eius vncia vna bethonice sumpta bibi
ta cum vino repenti curat yctericos. .i. morbo ycte
ricie defedatos. Ipsa herba bibita cum mulsis: id
est cum mellicrato soluit id est educit menstrua ve
ro pro sed puluis bethonice sicce voratus. .i. absor
ptus post cenam cum melle in pondere vnius fabae iu
uat stomachum vt digeratur bene. .i. conuenienter escā
id est cibum assumptum. Si corona. .i. circulus in
star corone sit facta. .i. contextus de bethonica viri
di circa id est iuxta serpētes sic supple locat^r vt ser
pentes ipsi intra illum circulum contineantur nū
q̃ illi serpentes audebunt transire coronam sic po
sitam .i. constructam et locatam. vt Plinius auctor
egregius asserit libro. xxv. c. viij. sed pereunt. .i. mo
riuntur morfu proprio et verberē. id est incussione
verberis sue caude. ¶ Deniacus auctor medicine
antiquus precepit eam herbam sociari omnib⁹ an
tidotis id est medicaminibus vt id est tanq̃ apta
id est amicam stomacho (quam in omni medicine
exhibitione confortare est opere precium) magis p̃
ceteris omnibus alijs herbis. Plinius. inquit qui
gesserit id est tulerit hanc herbam secum non pote
rit ledi. .i. grauari medicamine. .i. portione nocuo. .i.
venefica. Tantumq̃ glorie habet inquit Plini. vt
domus in qua sata sit tuta estimetur a piaculis oī
bus. Et dicunt auctores medicine q̃ color plumbe
us. .i. liuidus abscedat. .i. recedat ea herba hausta se
pius frequentius cum vino et q̃ melior color. .i. na
turi⁹ reuocetur id restauretur ea hausta. .i. potu hui
us herbe bethonice.

Brateos est grece fauina vocata latine
 Sicca calensq; sibi vis est ⁊ tertius illi
 Est in vtroq; gradus vulnus cum melle vel vlcus
 Fortiter exiccat. ⁊ sordes purgat eorum
 Sic iuuat antracas bona que plebs vlcera vicis
 Menses trahit deductos corruptos ⁊ trahit aluo
 Conceptus. si cum vino sit sumpta frequenter
 Vel si trita prius matrici subditur ori
 Cerotis admixta cutem facit esse nitentem

Omnibus ⁊ prodest morbis de frigore factis
 Illius in vino vel aqua decoctio curat
 Quos vertigo nocet: si lotum sit caput inde
 Herbaq; temporibus ⁊ fronti cocta ligetur
 Duplum fauine si defunt cinniana poni
 In medicamentis iubet orisbadius auctor

¶ Bracteos. ꝛc. De fauina eiusq; proprietatibus/
 paucis absoluit. hanc Plinius lib. 24. ca. 11. fabi-
 nam appellat cuius vires ⁊ potentiam ab auctore
 nostro nullatenus discrepando annumerat brate-
 os grece vocata est latine fauina. vis id est quali-
 tas est sibi calens id est calida et sicca. Tertri^o gra-
 dus est illi in vtroq; tam calido q̃ frigido ipsa tri-
 ta cum melle exiccat id est desiccat fortiter. i. vehe-
 menter vulnus vel vlcus (quid interea sit discrimi-
 nis iam satis superq; inculcatum) vulnera enim nō
 sanantur nisi prius exiccantur ⁊ purgat sordes id
 est saniem ⁊ pluseorum iuuat id est curat sic autra-
 ces autrax autem est apostema paruum in princi-
 pio infra pustule ex materia maligna ⁊ venenosa
 conflatum vicinas partes corrumpēs: que scilicet
 autraces bona plebs id est vulgus dicit id est ap-
 pellat vlcera fauina deducit. i. prouocat menstrua
 ⁊ extrahit cōceptus. i. pueros corruptos id ē mor-
 tuos aluo id est in vtero matris si sit sumpta frequē-
 ter cū vino vel si ipsa herba trita pri^o subdita ori. i.
 in officio matricis ipsa herba admixta cerotis. i.
 emplastris ad solidiorem ⁊ duriorē formā reductis
 facit cutē corporis. i. extremā superficiem esse nitē-
 tem. i. splendētem ⁊ prodest omnibus morbis fa-

quid au-
 trax.

71 72

ctis de frigore decoctio illi⁹ herbe i vino ⁊ al i aqua
 curat illos quos vertigo. i. passio illa p re cerebri no
 cet. i. i. festat (sic dicta q qui hac oppmūf iudicāt oīa **Quid ver**
 vertigina agitari) Fit aut ex vapore moto ⁊ agita
 to in āterioni pte cerebri vñ sēsus cōis illic locatus
 oīa sūt i girum existiat (sic caput sit lotū ide ex deco
 ctione saue ⁊ herba cocta liget fronti ⁊ tpidus pa
 tientis s̄tiginē. **Oribasius** auctor medicie iubet du
 plum. i. ouas ptes saue pōi i medicamētis. i. i confe
 ctionibus medicamētorum cīnīama. i. aromata que
 cymianum appellam⁹ desūt. i. deficiunt. **plinius.** In
 medicamentis nō duplicato pōdere eosdes effectus
 h̄re quos cīnīamū tradit. ¶ De porro herba. 13.

In multis causis vsus medicamine porri
 Dicitur ypocrates medicine maxim⁹ auctor
 Istius succū solū dedit ille bibendū
 Egrotis: qui reſciunt (ſpuant ve) cruorem
 Quos emoptoicos ſoliti ſunt dicere greci
 Cum galla dant hunc alq̃: thuris ve farina
 Aut geminis dragmis porroꝝ ſeminiſ vnam
 Apponunt mirre vinoꝝ trita reſoluunt
 Hæc cunctis alijs dicunt hæc ſumpta iuuare
 Manantēq̃ potes nariſ retinere cruorem
 Intus ſi nares vngas medicamine tali
 Confractas vuluas ſucco curabis eodem
 Reddit fecundas manſum perſepe puellas
 Ulcera cum melle tritum iuuat appoſitūq̃
 Humorū capitiſ ſi diſtillatio fiat
 Pulmoneſ/pectuſq̃ nocēſ: vocēq̃ canorā
 Unde conſurgat tuſſiſ p̃cordia ledens
 Cum priſana porri ſuccum ſorbere iuuabit
 Et per ſe ſolū prodeſt hiſ omnibuſ ipſum
In multis cauſiſ rē. Porrus herba eſt inter ole
 ra que eſui accomodantur a vulgo annumerata id
 circo q̃ro eiꝯ vsuſ frequentioꝝ tanto eiꝯ pprie
 tas et natura notioꝝ eſſe debet. De porro ſectiuo et
 capitato Plin. libro. xx. cap. iij. copioſe et eleganter
 diſſerit cuiꝯ veſtigia auctor noſter imitatur. In
 quit igitur Macer. Hypocrates maximuſ auctor
 medicine diciſ vsuſ iſdeſt q̃ vsuſ eſt medicamine por

ri in multis causis idest egritudinibus ille dedit suc-
cum porri ad bibendum solum idest sine admixtio-
ne alterius medicaminis egrotis qui reſciunt: ve id
est vel sputant idest sputamine emittunt cruorem id
est sanguinem quod greci auctores soliti sunt dice-
re emoptoicos. alij medici dant idest exhibent hunc
succum cum galla (que styptica est valde idest con-
strictiva) vel cum farina thuris idest olibani. Aut
aliqui apponunt dragmam vnam myre geminis. i.
duabus dragmis porri: et resoluunt idest dissolunt
ea trita vino. i. in vino: medici dicunt hec sumpta. i.
assumpta tuare sanguinem expuentes pre cunctis
alij medicaminibus sup. et potes retinere. i. sistere
cruorem naris manantem idest fluentem si vnguas
nares intus tali medicamine (Fluit autem sangui-
s a naribus ob alicuius vene naribus adiacente aper-
tionem: que quidem apertio fit/ nisi fiat a causa ex-
triuseca/ aut nimia sanguinis ex crescentia aut ipsius
acumine immoderato) Curabis idest sanabis vul-
uas matrices confractas solutionem continui patiē-
tes eodem succo porri. (Sit autem matricis confra-
ctio aut obuiatione alicuius rei molestantis: aut ex
difficili partu: aut humorum acutorum in fluxu): por-
rum mansum idest comestum reddit persepe puellas
fecundas idest generationi paratas porrum tritum
cum melle: et appositum iuuat idest sanat vlcera si
distillatio capitis humorum fiat nocens idest offen-
dens pulmonem : et pectus idest thoracem et vo-
cem canorem idest suauem et tussis consurgat in-
de idest ex humorum descensu supra pulmonem:
ledens. idest infestans precordia. idest membra
spiritus iuuabit sorbere idest potare succum por-
ri cum prusana idest cum aqua ordeacea (que ab

Quā fluxus sanguinis narium

Quā fractio

hypocrate innumeris effertur laudibus.) Et ip-
sum porrum per se solum idest sine admixtione al-
terius rei prodest his omnibus egritudinibus. Ta-
lis autem humorum descensus a capite generali oc-
cupatione catarrus a medicis nominatur. Fit autem
aut a calido resolvente / aut frigido constringente
seu multitudine aggrauante secundum tamen mem-
brorum varietatem ad que fit humorum descensus
varia sortitur nomina vt his versiculis satis declara-
tur. Si fluat ad pectus: dicatur reuma catarrus. Ad
fauces brancus: ad nares dico corisam.

Si porri partes in vino coxeris albas

Sic vt aquam primam mutes: addasq; secundam

Utilis eius aque ouro fit portio ventri.

Dicitur hec eadem cum vino stringere ventrem

Cum vino porrus datur hic quos leserit anguis

Quodlibet aut animal fundens lethale venenum

Hec minus his prodest si vulneribus superaddas.

Si velut emplastrum porrum cum melle subactum

Commixtus porri succus lacti muliebru

Et bibitus tussim fertur sanare vetustam

Et varijs vicjs pulmonum subuenit idem

Auris compescit cum capre felle dolorem

Prestat idem pariter cum mulla tritus. z auri

Infusus tepidus. fungis si manditur obstat.

Eius iungatur succo pars tertia mellis

Et sic per nares tepidum fundendo vel aures

Immensum poteris capitis leuare dolorem.

Cum vino lambat hunc lumborū quem dolor angit

Dicunt vtilius tali nichil esse dolori

Fracturas solidat cito: duriciasq; relaxat

Appositum vulnusq; recens cito cum sale claudit

Si crudum fuerit sumptum leuat ebrietatē

Si venerem stimulat: sic duram mollet aluum.

¶ Si porri par. et si coxeris idest decoxeris partes albas idest interiores porri in vino sic. idest hoc pacto q; mutes. idest moueas post aliquantulam ebullitionem primam aquam idest primum liquorem huiusmodi decoctionis et addas secundam. i. secundum liquorem vini scilicet portio huius aque idest decoctionis fit vtilis ventri duro idest cōstipato: hec eadem decoctio cum vino idest dicitur idest asseritur stringere idest constringere ventrem nimis fluentem: porrus datur idest administratur his quos anguis idest serpens leserit idest percusserit aut quodlibet animal fundens idest effundens venenum. Nec prodest minus vulueribus his que inferuntur ab animalibus venenosis si superaddas porrum subactum idest mixtum cum melle velut emplastrum in modum emplastri succus porri commixtus lacti muliebris: et bibitus fertur idest dicitur sanare tussim vetustam. idest antiquam et idem succus subuenit idest succurrit vicis idest egritudinibus pulmonum varijs idest multis succus porri mixtus supple cum felle capre compescit id ad lenitatez reducit dolorem auris: succus ille tritus cum mulsā idest cum mellificato prestat idest dat idem iuuamē

f. iij

tum auribus et infusus auribus tepidus porrum
obstat fungis: idest arborum et terre spongiosis ex
crementis de quibus Plinius libro. 22. capitulo. 23.
exactissime tractat si manditur idest si comedatur
tertia pars mellis iungatur in succo eius et sic pos-
teris sedare idest pacificare dolorem capitis immen-
sum idest vehementem fundendo ipsum succum cum
melle mixtum per nares vel aures ille quem do-
lor lumborum idest renum angit idest affligit lani-
bat idest laniando et paulatim forbillando assumat
hunc succum porri. Auctores medicine dicunt ni-
hil esse vtilius tali dolore lumborum porrum so-
lidat. idest consolidat fracturas idest solutiones
continuitatis cito et relaxat. idest mollificat durici-
as. idest eminentias carnis vel humorum obdura-
tas et porrum appositum cum sale claudit idest con-
solidat cito vulnus recens idest recenter acceptum
Si porrum acceptum fuerit crudum leuat: idest
excitat ebrietatem quia calidum et vaporosum sti-
mulat idest prouocat venerem sic idest hoc pacto
et molles idest ad molliciem reducet aluum du-
ram idest difficulter egerentem.

¶ De camomilla herba. 24.

A Athenū magnis ꝑmendat laudibus auctor
 Asclepius quam camomillam nos vel com-
 momillam

Dicimus hec multum redolēs est si brevis herba
 Herbe tam similis: quā iusto nomine vulgus

Dicit amaritā ꝑ feteat ⁊ sit amara

Ut collecta sibi vir discernatur odore

Auctores dicunt species tres illius esse

Quas sola florum distingui posse colore

Tradūt est cunctis medius flos aureus illis

f. iiij

Sed varijs folijs flos circuncingitur ille
 Albi vel nigri sunt purpurei ve coloris
 Dicitur athenus proprie cuius foliorum
 Purpureus color est. maiorq; z fortior hec est
 Et seu cathemenū folijs deprenditur albis
 Mellinus crisantenū est vis omnibus illis
 Sicca calensq; gradu primo conceditur esse
 Prouocat vrinā cū vino quelibet hausta
 Tescice frangit lapides z menstrua purgat
 Si foueatur aqua matris qua cocta sit herba
 Aut si cum vino potetur sepius illa
 Tormenta sic sedat stomachiq; inflatio potu
 Pellitur tali squamas de vultibus aufert
 Si trita apponas solā melli ve iugatam
 Ycterici pdest eius decoctio sumpta
 Et mire iecoris pdest potota querelis.

Cuthenū zc. Hunc camomille herbe omnium
 ad dolores sedendos vtilissime sermonē ordit. Ascle-
 pius auctor medicine commendat idest extollit au-
 thenum magnis laudibus quam herbam nos lati-
 ni dicimus idest appellamus/camomillaz vel como-
 millam hec herba est redolens multum z brevis. i.
 non multum in longitudinē ptena. Hec herba est
 similis huic herbe quam vulgus dicit. i. appellata
 maristam iusto nomine qz videlicet feteat. i. graue
 odorem emittat z quia si amara: vt ipsa camomilla
 collata idest comparata sibi idest amariste discerna-
 tur vix in odore. Auctores medicine dicunt esse
 tres species illius camomille. quas species tradū

i. dicunt posse distingu. i. differentiam earum assignari colore solo florum medius flos est aureus. i. coloris aurei cunctis illis tribus speciebus: sed ille flos aureus in medio positus circuncingitur folijs varijs idest diuersis hec folia sunt coloris albi vel nigri vel purpurei. *Athemis* dicitur proprie cuius color foliorum est purpureus et illa species est maior et fortior. Et *leucathenum* secunda species camomille deprenditur idest cognoscitur folijs albis idest propter foliorum albedinem *crisantemon*. tertia species camomille deprehenditur supple folijs mellinis idest coloris mellini. vis idest qualitas est sicca et calens omnibus illis speciebus et conceditur esse calida et sicca in primo gradu quelibet species camomille hausta cum vino prouocat vrinam et frangit lapides idest arenulas vesice que gignuntur in vesica et purgat idest educit menstrua. Si matris foueatur idest in modum fomenti abluatur aqua idest ex aqua in qua herba scilicet camomilla sit cocta aut si illa herba potetur sepius cum vino sedat sic hoc modo sumpta tormina idest tormiones ventris et inflatio stomachi (quam ventositas ab imbecillitate virtutis digestiue procedens efficit) pellitur tali potu idest potione si apponas camomillam tritam solam idest sine adiecto vel iugatam idest iunctam melli aufert squasmas idest lentigines de vultibus idest de facie: decoctio eius sumpta prodest yctericis idest ycterico morbo laborantibus et ipsa potata prodest mire idest mirabiliter querelis idest egritudinibus iecoris.

Uñ i
flatio
stōs.
chi.

Bellere cum vino potata refertur ad ortum
Ac oleo cocta foueas si febricitatem.

Frigus depelles. febrē quoq; sepe fugabis
 Unguine purgantur ypocundria turgida teli
 Pestiferos morsus serpentum pondere dragme
 Cum vino prohibet authenus sumpta nocere
 Plinius affirmat hanc quadraginta dieb⁹
 Una quoc; die bis sumpta in pondere dragme
 Cum geminis ciatis vini subtilis et albi
 Cum lorio sensim totū purgare lienem
 Egilopas curat. si quis comasticet illā
 Et sic apponat. sic vlcera sordida purgat
 Ebullire caput febris feruore grauātū
 Sepe solet vel collectis humoribus in se
 Ulcera producit. vocat epātimata grecus
 Hec decocta virens oleo camomilla repellit

Quod si defuerit viridis. maceretur aceto
 Et caput inde leuet nullum magis adiuuat vngues

Pellere cū vino et c. Camomilla potata: idest po-
 tu accepta cum vino refertur idest dicit pellere idest
 educere abortū. i. fetū mortuū in vtero matris. Ac
 idest et si foueas febricitatē ex camomilla supple co-
 cta. i. elixata in oleo depelles frig⁹ febris in princi-
 pio paroxysmi ingruēs quoq; idest etiā fugabis fe-
 brē idest curabis eodē vnguento. Dum tamē humor
 peccans fuerit educus frustra enim molitur quis
 morbu curare nisi materiā peccatē eduxerit ypo-
 cū-

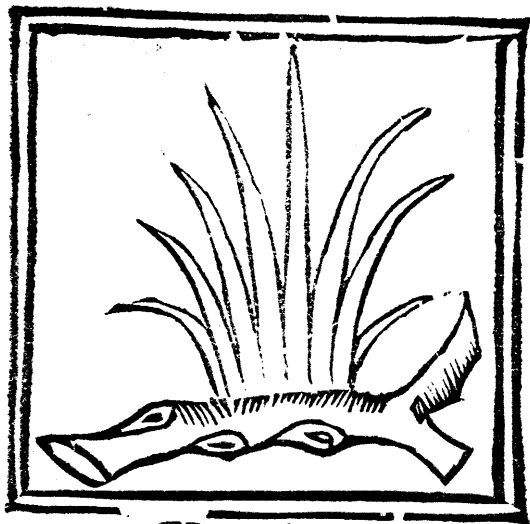
Quid
 ypo-
 cū-
 dria.

dris partes (sunt sub costis que ab aliquibus lagaron appellantur) turgida idest ventositate inflata purgantur tali vnguine idest vngueto. Rurhenus illa species camomille sumpta cum vino in pondere vnius dragme prohibet morbus pestiferos serpentum. Plinius affirmat hanc camomillam sumptam bis vna quaque die idest quotidie quadraginta diebus. i. p. quadraginta dies continuos in pondere vnius dragme cum geminis ciathis vini subtilis et albi purgare totum lienem i. splenem cum lotionis. i. cum vna sensim. i. paulatim camomilla curat egilopas. i. apostemata seu fistulas oculorum si quis commasticet illam et apponat sic masticatam supra apostemata vel fistulam purgat sic. i. hoc modo masticata vlcera sordida. i. longa sordicie contaminata camomilla solet emollire idest alleviare caput grauatatum idest dolens feruore. i. ex causa descentia febris. In febribus enim presertim a materia calida pendentibus effumant vapores calidi et acuti mordicantes et caput nosi cerebrum et eius panniculos mirum in modum contristantes. vel febris producit vlcera hoc dico vlcibus collectis idest adunatis in se grecus vocat hec exantimata camomilla decocta virens idest viridis repellit idest curat ipsa exantimata. (Sunt autem pustule in capite ex humorum ebullitione facte cum videlicet humores colerici sursum conscendentes insensibiliter resolui non possunt propter cutis spissitudinem. Sed ibidem congesti suo acumine cutem eleuant ac pustulas efficiunt in capite). Quod pro sed si camomilla viridis defuerit ipsa sicca maceretur idest conteratur cum aceto et liniat. idest vngat caput inde eo linimento nullum vnguem adiuuat magis capitis dolores.

Egilopas.

Unde dolor capitis in febribus

que exantimata et vnt.

¶ De nepta herba. xv.

Herbam quā neptā vulgari more vocamus
 Hanc medici greco calamentū nomine dicunt
 Sicca calensq; sibi vis est: et tertius illi
 Est in utroq; gradus cum multa sepe tepenti
 Sumpta solet totum sudore resolvere corpus
 Ex oleo (quo sit decocta) perunge fricando
 Illum venturae metuit qui frigora febris
 Non frigus tantum: sed febrem sepe repellit
 Illi (qui scyasmū patitur) coxe superadde

Contritam viridem fertur comburere pellem

Et sic humores siccando fugare dolores

Appositum potius suo cito menstrua purgat

Et lepre species elephantiasis quo vocatur

Que cunctis morbis maior sic esse videtur

Ut maior cunctis elephas aialibus errat

Hunc in principio morbum potus calamenti

Cum vino curat humores extenuando

Serpentum morsus superaddita trita nocere

Non sunt: et pellit cum vino sumpta venena

Herbam quā rē. Calamēti vires et naturam au-
spicatur poeta medici dicunt. i. nominant hāc her-
bam nomine greco calamentum quam latini dicūt
more vulgari idest communi neptam. vis est sibi sic-
ca et calens idest calida et sicca gradus est tertius sibi
bitas in calore q̄ frigore ipsa herba sumpta idest bi-
bita sepe cum mulsā. i. cū aqua mellis tepēti solet re-
soluere idest conuertere totū corp⁹. i. humores cor-
poris intercutaneos sudore in sudorē punge illū q̄
metuit frigora febriū venturē fricendo. i. suauiter
confricando ex oleo in quo nepta sit decocta hoc o-
leum non repellit frigus tantum idest solum: sed
etiam ipsam febrem superadde neptam viridem
contritam corā illi qui patitur scyasim. idest guttam
siue arthriticā: hec herba sic contrita fertur idest
dicitur comburere pellem idest cutem nimia eius
caloris vehementia et fugare idest curare dolores
icyaticos siccando idest desiccando humores: vnde vnde
dolor sciaticus enascitur (Sic autē hūmōi dolor ex sua
defluxu humorū in cōcathēnatione corā) nepta sup sibi.

**Quid
peffar-
ium.**

posita per modum peffarū / quod sit in forma tere-
tic* oblonga: et est idem in membris genitalibus
apud mulieres quod suppositorum in parte puden-
da posteriori / et nepra inquam suo potu idest pota-
re purgat idest educit menstrua / quedam species le-
pre est: et vocatur a medicis elephantiasis / que vs-
detur esse maior idest grauior omnibus morbis. De

**Quid
lepra.**

lepra enim inquit auicenna et cum cancer qui est le-
pra membri vnius sit de illis quibus non est sana-
tio: quid dicemus de lepra que est cancer corporis
totius vt elephas videtur esse maior cunctis anima-
libus. Lepra inquit Auicenna est infirmitas mala
proueniens ex sparsione colere nigre in corpore to-
to quare corrumpimur complexio membrorum et
forma et figura et in fine eius ipsorum continuitas.
plures autem habet species inter quas vna elephan-
tia seu elephantiasis a recentioribus medicis nun-
cupatur. (Meruntamen Auicenna elephantiam ad-
ditionem dicit esse in pedibus secundum modum
qui accidit venis varicum idem et Plinius sentire
videtur: dicamus elephantiam ab elephantis simi-
litudinem cui inflatio pedum peculiaris esse asse-
uerant. Elephas si quidem maximum terrestrium
animalium est (inquit Plinius adeo) vt turres ar-
matorum in dorsis ferant: sed dimissum repetamus
iter potius calamenti administratus supple in prin-
cipio huius morbi / nam si sit confirmatus non re-
cipit curam / cum vino curat hunc morbum ele-
phantiasim extenuando. idest subtiliādo humores:
et postmodum euacuando. (Sunt enim humores
vnde pendet ille morbus grossi valde: quare eos
subtiliare oportet et attenuare) nepra trita super-
addita non sinit idest non permittit morbus ser-

**Quid
elephā-
tia.**

21 49

pentis nocere et ipsa sumpta cum vino pellit idest
expellit venena.

Potus ⁊ iniectus lumbricos enecat eius

Succus ⁊ in membris vermes necat omnibus ipse

Si mel iungatur huic cum sale plus operatur

Si bibit hanc pregnantis aut tritam subdat abortit

Purgat et yctericos cum vino curat anhelos

Asmaticos medici quos greco nomine dicunt

Et iecoris morbis cum vino mitigat hausta

Hocq; modo veterum lateris iuuat illa dolorem

Atq; cicatrices nigras superaddita trita

Hoc naturali reddit purgando colori.

Vino decocte facit hec melius cataplasma

Compescit stomachi cum vino sumpta dolorem

Fumus de domibus serpentes effugat eius

Tollere singultum cum vino dicitur hausta.

Hocq; modo venerem prohibet potata frequenter

Potus ⁊ iniectus ⁊ c. Succus huius herbe pos-
tus. idest bibitus ⁊ iniectus in modum clisteris per
portam inferiorem enecat idest interficit lumbricos
idest vermes ventris et ipse succus necat vermes
in omnibus mēbris. Nō solum enim in ventre stoma-
cho ⁊ intestinis verū etiam in alijs membris vermes
nonnūq; generantur. (Sī mel iungatur huic succo
cum sale operatur plus. i. vehementiorē efficit op-
tionem in vermibus educēdis. Si pgnans. i. mulier
grauida bibat hanc herbam aut si subdat. idest sup-
ponat illam matrici tritam idest contritam abor-

hie idest abortum facit. Oratores tamen abortus nō
abortio dicūt ⁊ hec herba purgat idest curat ycteri-
cos potata supple cum vino et curat etiam anhe-
los idest difficulter anhelantes quos anhelos medi-
ci dicunt greco nomine asmaticos ⁊ ipsa herba hau-
sta idest bibita cum vino mitigat. idest subleuat mor-
bos iecoris idest epatis. s. opilationem eius ⁊ suarū
penarum: ⁊ illa sumpta hoc modo scilicet cum vino
inuat idest sanat dolorem veterem idest antiquum
lateris (quiquidem dolor si angat in parte dextra
prouenit vicio epatis si in sinistra vicio splenis atq;
ipsa herba trita et superaddita ciatrices idest ada-
dita super cicatrices nigras idest liuidas hec herba
decocta in vino reddit idest restituit colorem natu-
ralem purgando. idest expurgando non naturalem
cataplasma idest hec herba contrita et applicata
cum succo eius facit. idest operatur melius hec idest
has curationes predictas. Hec herba sumpta cum
vino compescit idest mitigat dolorem stomachi ex
frigidityate supple productum fumus. idest fumiga-
tio eius herbe effugat idest abigit serpentes idest
anguis de domibus hec herba hausta cum vino di-
citur idest asseritur tollere idest remouere singultum
idest malum motum expulsiue orificij stomachi et
hec herba potata hoc modo. idest cum vino frequē-
ter prohibet. idest remouet venereum idest appetitū
seu actionem rei veneree nam minima seu calidi-
tatis abundantia desiccet et consumit sperma.

¶ De pillegio herba. 16.

Herulda pullegij vis siccaq; dicitur esse
 Terri⁹ a medicis dat⁹ est grad⁹ huic i vtroq;
 Sepius hanc herbam si pregnans sumat abortit
 Menstrua oeduct cum vino sumpta tepenti
 Hocq; modo tardas hec retrahit herba secūdaq;
 Hoc nomen q; nō totū reor esse quibusdam
 Exponam tali quid nomine significetur
 Et nondum natus testa circundatur omi
 Nullus sic infans matris vestit in aluo

Quadam pellicula matris de semine facta
Quam nascens rumpit qui testam pullulus ouis
Istas pelliculas medici dixerunt secundas
Quod mori expositos nature iure sequantur
Hec si plus iusto vitio cogente morientur
Aut mors subsequitur dolor aut qui vis toleratur
Istas pullegium predicto more repellit
Cum sale contritam melli si iunxeris illam
Linguae contractis potes hoc succurrere membris.

¶ Feruida. 22. De pullegio cuius vires et complexio calomento satis sunt confines post ipsum calamentum continuo determinationem subiungit de quo Plinius. 20. libro capitulo. 14. abunde pertrahat vis idest complexio pullegii dicitur esse feruens et sicca. tertius gradus datus est a medicis huic pullegio in utroque scilicet calore et frigore. Si pugnans mulier sumat hanc herbam frequenter abortit idest abortum facit. Hec herba sumpta cum vino tepenti: deducit idest prouocat menstrua idest purgationes mulierum quae naturaliter singulis fiunt mensibus. Et herba sumpta supple hoc modo scilicet cum vino tepenti extrahit idest educit secundas tardas idest tardantes post partum. Deinde exponit quid sint secundae quod idest sed quia reor. id est arbitror hoc nomen scilicet secundas non esse notum quibusdam exponam idest declarabo quid significetur tali nomine idest per hoc nomen secundas ut idest sicut pullus. Rectus tamen dixisset fetus. Nam inquit valla fetus sunt auum pulli vero pecudum sicut ergo pul-

lus. i. fetus gallinaceus nondum natus. i. non ad qđ pullus
huc tenam egressus circumdatur. i. continetur te- z fetus.
sta. i. in testa oui: sic. i. hoc modo infans vestitur. i.
operitur in aluo matris quadam pellicula. i. mem-
branula facta de semine. i. de spermate et sanguine
menstruo matris: quam pelliculam infans nascens
rumpit. i. frangit quasi quēadmodum pullus. i. feti-
culus gallinaceus rumpit. i. lacerat testam oui: me-
dici dicere. i. dixerunt has pelliculas secundas qđ
i. quia sequantur iure. i. lege et instituto nature mor-
i. statim sine temporis interstitio infantes sup. expo-
sitos nature. i. editos in lucem. si hec pellicula mo-
retur. i. tardet post infantem natum plus iusto idest
plusqđ nature sit consentaneum aut mors subsequi-
tur: aut quiuis. i. aliquis dolor magnus toleratur
a puerpera sup. Nam ipsa pellicula diutius qđ equū
sit retenta post partum facile corrumptur tanqđ a
regimine nature prorsus destituta idcirco vapores
mali ascendunt ab ea ad stomachū (cor) z cerebrū:
vnde prefocationem matricis sequi necesse est: pul-
legium repellit idest educit istas secundas more pre-
dicto idest sumptum cum vino. Si iunxeris illam qđ spās-
contritam melli cuz sale potes succurrere membris mus.
contractis idest spāsmo aggrauatis tali vngvine
idest vnguento. Est autem spasmus neruorum con-
tractio ex retractione facta versus suam originem
ex plenitudine aut inanitione.

Illius pulvis sumptus cum melle vel haustus

Pectoris humores viscosos extenuare

Et per spūta potes purgare salubriter illos

Nausea vel morbus stomachi curabitur illa
 Cum pusca sumpta vel aceto quod sit aquosum
 Cum vino coleram nigram potata repellit
 Sic venenatis serpentum moribus obstat.
 Si per vim febris nimioque fluore cruoris
 Aut aliquo casu subito defeceris eger
 Quod solet a doctis medicis malefactio dici
 Pullegium valido tritum iungatur aceto
 Naribus egroti sic apponatur odore
 Solo cum festim dicuntur releuare iacentem
 Binguas siccis pulvis confirmat et viti
 Apposita viridē dicunt sedare podagram
 Et quousvis alios solet emendare tumores
 Si su peraddatur tepide permixta polente
 Addita serotis papulas de corpore tollit
 Illius pulvis. ꝛc. pulvis illi pullegij sumptus
 vel haustus cum melle potest extenuare humores
 viscosos pectoris operationem pulmonis impediē
 tes ꝛ potest educere salubriter illos humores vi
 scosos per sputa idest per sreatū postquam fuerint in
 cisi et attenuati. Nausea idest nauseatus facietas
 que fit a crapulosa repletionē stomachi/et quando
 que humerosa phlegmatica obtundente sensum ip
 sius quare non appetit cibum: sed potius nauseat
 desiderans eam expellere materiam: quod non po
 test propter adherentiam in tunicis ꝛ villis ipsius
 stomachi. Nausea ergo vel morbus stomachi/ qui
 vt Galenus inquit fit a colera rubra distemperata

qd nau
 sea ꝛ vñ
 fit.

de morbo
 stomachi

furfum vaporate cufus acredo cordis idest ftoma-
 chi morfum et os amaricatum facit) curabitur illa
 herba fumpta cum pulca (nonnulli pulcam dicunt
 effe toturam vinaciarum. alij mel aceto mixtum)
 vel fumpta cu aceto quod fit aquofuz. i. aque mixtu
 Nec herba potata cum vino educit idest expellit
 coleram nigram. i. melancoliam: z obftat idest fuc-
 currit potata cu vino morfibz venenatis. i. fermen-
 tum. S eger defecerit. i. virt⁹ illi⁹ omnino defecta
 e proftata apparuerit per vim febris. i. per fyntho-
 mata feu accidentia febris feuilfima (que aliquado
 vt inquit Ga. virtutem profternunt) z fluore. i. fluxu
 fanguinis nimio. i. fuperfluo qui potiffima eft cau-
 fa huiufmodi pffrationis cum fanguinis fit fili⁹ na-
 ture et que vfqz ad poffremuz natura retinet tanq
 thefaurum eius vt ait Iohannes mefue: aut alio ca-
 fu. i. euentu feu fynthomate fubito. Quod folet dici
 a doctis medicis defectio animi: fupple: feu hypo-
 tomia exolutio vel fyncope pullegium tritum. i.
 contritum iungatur aceto valido. i. forti et vehemē-
 tis acredinis. Apponat fic hoc modo narib⁹ egro-
 ti idest patientis fyncopin. medici dicunt releuare
 idest excitare iacentes idest quafi mortuū fole odo-
 re ipfius pullegij cum forti aceto mixto puluis pul-
 legij ficca z vfti. i. combufti cōfirmat. i. reftingit gin-
 giuas (gingiue enim conftituuntur ex molli carne
 rara et cito paffibili que a modica caufa intrinfeca
 vel extrinfeca folutionē cōtinui patit vnde fequitur
 fluxus fanguinis) Medici dicunt ipfam herbam vi-
 ridem appofitam fedare idest curare podagras que
 eft egritudo in pedibus quēadmodum ciragra in
 manibus. eft autem podagra vt auctor eft gale. qñ
 ad pedes humores fuperflui defcendunt. vñ nimis

Quid
pufca

defectio
animi.
hypo-
tomia
exolutio
fyncope
vñ flux⁹
anguis
ingius
rum.

fu

quies exercitia superflua vinum intemperatus huic
passioni nō modicum obsunt itidē z coit⁹: quare eu
nuchi nō pc dagrisant nec pueri ante aphrodisiam
idest pūbertatem. Hec mulier nisi menstrua defece
rint vt hyppocrates testis z locupletissimus. Est au
tem admodum difficilis cure. vnde Suidius. Sol
uere nodosum nescit medicina podagram. Et hec
herba solet emendare. i. curare quoscūq; tumores
idest inflationes: si ipsa herba permixta polente. i.
farine in aqua dilute. Dicitur enim polenta a poli
ne. i. farina si tepide super addatur tumoribus sup
ple hec herba superaddita serotis idest emplastris
solidioribus tollit papulas idest pustulas. Vnde
Virgilius. Arduos papule at immundus olentia
sudor membra sequebatur: hinc papille capita mā
millarum vocitata q̄ papularum sint similes: tollit
ergo papulas de corpore.

Spleneticis multū supaddita cum sale prodest

Eluxura si quisq; sepe tepenti

Illius abluitur pruritus non patietur

Et sic matricis poteris curare dolorem

Tussim compescit cuz vino sumpta tepenti.

Et sic vrinam compellit reddere largam

Et magis ex vino si sit decoctio facta

Hut oleo mixto contritam si supperaddas

Si radix acris trita iungatur aceto

Sed dabit quo suis superaddita tumores

Obstat serpentum cum vino sumpta venenis

Et sic assumpta venerem stimulare fatentur

Sic quoq; pulmonis prodest iecorisq; querelis
 Et hec nutriti sumptus lac prebet abundans
 Herba virens curat morsus cum melle caninos
 Si superaddatur et vino mixta bibatur.

Spleneticis hec herba supaddita cum sale prodest
 spleneticis. i. morbum splenis (qui fit ex nimia me-
 lancholie oppletionone aut suorum meatuum opilatione)
 patientibus si quisq; abluitur. i. lauetur elixatura
 .i. aqua decoctionis illius sepe non patietur pruri-
 tus. i. desiderium scalpēdi. Et poteris curare tumorem
 matricis hoc modo. i. ipsa elixatura (quiquez tu-
 mor fit aut ex menstruum retentione aut grossa ve-
 tositate) ipsa herba sumpta cum vino tepenti. i. tepi-
 do cōpeicit. i. mitigat tūm et cōpellit sic sumpta
 reddere. i. emittere urinam largam. i. copiosam et. i.
 etiā magis. i. vehementius si decoctio sit facta ex vi-
 no aut si superaddas ipsam herbam contritam oleo
 immixto. Si radix ipsius trita iungatur forti aceto
 ipsa superaddita sepe sedabit quosq; .i. quoscunq;
 tumores ipsa herba sumpta cum vino obstat. i. op-
 ponitur venenis serpentum. Et homines supple fa-
 centur ipsam herbam sic assumptam scilicet cum vi-
 no stimulare idest excitare venerem idest appetitum
 ac venera quoq; idest etiam ipsa herba sic sumpta
 prodest querelis. i. doloribus pulmonis et iecoris.
 idest epatis et ipsum pullegium sumptum sic prebet
 idest supeditat nutriti lac abundans affluēs hec
 herba virens cum melle mixta sup. curat morsus
 caninos si superaddat et bibatur mixta vino idest
 cum vino.

Gm

Feniculum medici calidum siccūq; secundo
 Dicunt esse gradum ararum grecus vocat
 Cū vino cūctis obstat hec herba venenis illud
 Et sic assumptū venerē stimulare fatentur
 Hac mansa serps oculos caligine purgat
 Inde q; cōpertū est humanis posse mederi
 Illam luminibus atq; experiendo probatum est
 Radicum succus oculis cū melle perunctis

Pulsa reddit os omni caligine claros
 Expressus maratri viridi de semine succus
 Sole assiccatus magnū medicamē habetur
 Ad quosq; voles oculoꝝ pellere morbos
 Auribus infusus vermes succus necat eius
 Renibus in ptisana radix decocta medetur

Feniculū. ꝛc. Feniculum a feruore deductum vo-
 lunt q; semen eius terre mandatum magnō feruore
 reddat fructum illius cōplexionē atq; proprietates
 in hoc capite auc. insinuat medici dicunt feniculus
 calidum ꝛ siccum in secūdo gradu grecus vocat il-
 lud marathrō hec herba sumpta cum vino obstat
 omnibus venenis serpens curat oculos suos caligi-
 ne idest obscuritate inde. i. eā ob causas cōpertū est
 illam herbam posse mederi. i. auxiliari luminibus. i.
 oculis humanis. hoīm atq; pbatur est experiendo
 q; sup. succus radicū feniculi hoc dico oculis per-
 uicacis cum melle succo feniculi immixto reddit eos
 scz oculos claros hoc dico pulsa omni caligine. i. re-
 nebricitate. Succus maratri expressus de semine vi-
 ridi maratri ꝛ siccatus sole. i. in sole habet idest effi-
 citur medicamen magnum. i. eximū ad quoscunq;
 morbos oculoꝝ voles pellere. i. expellere succus
 eius herbe infusus auribꝫ necat. i. interficit vermes
 que generantur in eis sup. Radix eius herbe deco-
 cta in ptisana. i. in aqua ordeacea medetur. i. opitu-
 latur renibus idest neufreticis hec herba potata cu-
 rat tumores ydropicos (eos snp. educēdo per vias
 vrine) ꝛ hec herba sic potata obstat idest occurrit
 moribus venenatis: quoq; idest etiam obstat idest
 medicatur querelis idest morbis pulmonis et reco-

ris idest epatis (Diuidit enim et educit nociuos hu-
mores hec membra grauantes) z hec herba sumpta
sic idest cum vino fit copia idest habundantia la-
ctis nutriti.

Cum vino curat ydropicos potata tumores

Sicq; venenatis obstat moribus illa

Sic quoq; pulmonis obstat iecorisq; querelis

Et sic nutriti sumpta fit copia lactis

Cum vino vel aqua radicum coctio sumpta

Neufreticis z vesice morbis medicatur

Urinas purgat z menstrua sumpta resoluit

Nel si trita super pecten hec herba ligetur

Hausesa cum vino sumpta sedabitur illa

Seruorem stomachi cum limpha mitigat hausta

Radix illius cum vino decocta dolores

Somento curat patitur quos virga virilis

Hoc quoq; si iungas oleum facit hocq; perungas

Ictu vel factos subitos quoscunq; tumores

Appone ns tritam iuncto sedabis aceto

Semen cum vino bibitum veneris mouet actus

Hocq; modo lateris diros sedare dolores

Dicunt aut herbe si sit decoctio sumpta

Tradunt auctores eius inuenescere gustu

Serpentes z ob hoc sensibus prodesse putatur

¶ Cum vino ꝛc. coctio. i. decoctio radicum fenicu-
li cum vino v. l. aqua sumpta. i. potata medicatur. i.
prebet medicameñeufreticis. i. morbo renum labo-
rantibus z medicatur morbis vesice videlicet strā-

71. 55.

gurie de qua iam diximus purgat. i. educit vrinas
 et ipsa decoctio sumpta resoluit idest educit mēstrua
 Omnis enim medicina vrine prouocatiua mēstruo
 rum eductiua censetur: quoniam vtrozūq; eductio
 a rebus aperitiuis fieri compertum est: vel etiā mē
 strua educit sup. si hec herba trita ligetur supra vē
 trem. Iliasea. i. appetitus vomendi (a nauis deducit
 quoniam nausea nauigantib⁹ excitari facile solet
 ppter cōtinuam morus agitationē. vñ Hyp. Decla
 rat autē nauigatio qm morus corpora turbat) nausea
 ergo sedabitur. i. pacificabitur illa herba sumpta cū
 vino hec herba hausta. i. bibita cū limpha. i. aqua
 mitigata. i. sedat feruorez stomachi: qui fit ab acumi
 ne colore aut alterius humoris pūgitiui stomachū
 mordicantis. Radix illius herbe decocta cum vino
 curat fomento. i. per modum fomenti seu fomenta
 tionis illam applicando/ dolores quos virga viri
 lis patitur. Sit aut huiusmodi dolor ex vrina mul
 tum nitrosa mordicante vrēti et pungitiua ob cō
 mixtionem humorum acutorum colericorum falso
 rum et adustorum ratione cuius in transitu vrine
 maximus infligitur dolor membro virili potissime
 anteriori parti que post orificium stomachi ceteras
 corporis partes sensibilitate precellit. vel etiam
 dici posset virgā virilem dolorem pati propter are
 nulas transitum vrine impediētes. quoz. i. etiam si
 ūgas oleū huic radici. et pungas hoc. i. ex hoc oleo
 virgā virilē facit hoc. i. curat hmoi dolorem mara
 thron appositū hoc dico aceto iūcto. i. addito tm. i.
 solummodo sedabit. i. curabit tumores qscunq; fa
 ctos ictu idest ex percussione. Nam humores semper
 currunt ad partem lesam hunc membrum lesus
 cito intumescit: vel factos subito alio euētu supple

quos
 cāns
 vrinā
 ducūt
 et mē
 strua.

vñ fer
 uor
 stoma
 chi
 vñ do
 lor
 se in
 emul
 one
 vrine.

quare
 mem
 brū le
 sū int
 mesat

**Cur
dolo
res la
teris
gūes.**

**Semen feniculi bibitū cū vino mouet. i. cōmouet
actus veneris idest libidinosos: quoq; idest etiam
auctores medicine dicunt hec semina feniculi sum-
pta hoc modo. i. cū vino sedare idest mitigare do-
lores lateris duos. i. atroces. Talis nāq; dolor ob
cordis quod est radix z minera vite vicinitatē acer-
bissimus est auctores tradunt. i. dicunt serpentes
iuuenescere idest ad pristinam iuuentutem redigere
gustu feniculi z ob hoc idest eā ob causam fenicu-
lum putatur pdesse senibus. i. senio cōfectis.**

¶ De acedula herba. xvij.

DIdm⁹ acedulā quā grec⁹ dicit oxoni⁹
 Sic dici credūt. sapor illi q̄ sit aceti
 Crescit arenosis in pratis secus z amnes
 Hanc auide quidem comedūt in tempore veris
 Expertūq̄ fuerūt sibi q̄ fastidiat tollat
 Virtus est illi siccans z frigida valde
 Tertius a medicis datur gradus huic in vtroq̄
 Hanc fugit apposita sacer ignis: z herpeta mordax
 Et tumore ex oculis trite cathaplasmate cedit
 Ulcera que serpunt cohibet cōbustaq̄ curat
 Et multum calide dicunt pdesse podagre
 Si fuerit folijs illius operta virentis
 Aut cathaplasmentur mixta contrita polenta
 Eius cum roseo succus perunctus oliuo
 Dicitur antiquo capitis prodesse dolori
 Qui dolor est lingua dictus cephalarga greca
 Omne gen⁹ fluxus ventris restringere mire
 Lū vino p otata solet vel mansa frequenter
 Hocq̄ modo nimium manantia menstrua sistit
 Vel si matrixi tritā viridē supaddas
 Sic quoq̄ lumbricos pellit potata rotundos
 Taliter et cunctis prodest potata venenis
 Erhilaret visus succus illius tinctos
 Cum vino varijs obstat potata venenis
 Affirmant istam qui secum gesserit herbam
 q̄ non appetat lethali hunc scorpius ictu

Huribus expressus si succus funditur eius
Adiuuat auditum mire pellitq; dolorem
Altera vero minor species est istius herbe
Quam semper viuam dicunt: que viret omni
Tempore barba iouis vulgari more vocatur
Esse refert similem predictę plinius istam
Nec minus hanc cunctis predictis posse iuuare
Hanc solent adeo palpebre glutine quodam
Flegmatis astringit valeant vt vix aperiri
Hanc mire succus herbe deglutinat huius
Illo si tacte fuerunt digito ve peruncte.

Dicimus acedulam. 27. Dicturus de acedula
quam acetosellam **B**athēus siluaticus a vulgo ap
pellari autumat: imprimis suis nominis originem
insinuat. Nos dicimus acedulam appellatione lati
na quam grecus dicit nuncupat ozion medici cre
dunt acedulam sic dici idest appellari q; idest quia
sapor aceti sit idest insit illi. Hęc herba crescit in
pratis arenosis. i. terre arenose et secus. i. prope am
nes. i. fluuios: quidā homines comedunt hanc her
bam auide in tempore veris: q; i. et ferunt. i. dicunt
exptum habere sup. q; tollat sibi fastidia. i. excites
appetitū ad cibos: virtus. i. cōpletio est illi siccans
et frigida valde tertius gradus datur. i. assignatur
huius herbe in vtroq; tam calido q; frigido. ignis sa
cer idest p̄siccus et herpeta mordax. i. vicinas par
tes corrumpens de quibus iam diximus fugit hac
herba trita supple et apposita loco morbo: et tu
mor ex oculis q; sit ex defluxu humorū p̄ vias catara

ri ad oculos: et partes vicinas a cerebro descendens unde
 tum cedit idest recedit cataplasmate huius herbe oculo-
 trite idest contrite ipsa herba cohibet vlcera que riu ru-
 serpūt idest latenter mēbra vicina inficiunt z curat mor.
 combusta idest cōbustiōes ignis aut aque. Et auc.
 medicīne dicunt ipsam herbam prodesse idest iuuā
 men afferre multum podagre calide idest a materia
 calida procedente nam si a materia frigida pende-
 ret cum ipsa sit frigida augeret differasiam si ipse
 podagra fuerit operta solūs illius herbe virentis.
 Aut si ipsa herba contrita fuerit in cathaplasmate
 i. in modum cathaplasmatīs hoc dico polenta faris-
 na aqua temperata mixta. i. commixta cataplasma quod
 ti succus eius herbe perunctus cum oliuo. i. oleo ro- noia
 seo. i. rosarum dicitur prodesse bolori antiquo capi- mor-
 tio z dolor ille capitis dict⁹ est lingua greca cepha- bos
 largia. quattuor sunt nomina dolorem totius capi- capi-
 significantia cephalea: galea: soda: z ouū tria vero tis si-
 vnus tantum partis capitis designātia dolorē emi gnifi-
 granea monopogia: clauus hi dolores potissime cātia
 nascuntur a materia calida vel frigida cum vento- z a q̄
 stitate distendente pelliculas cerebrum operientes fiunt.
 ac faciente solutionem continui. Nec herba potata
 cum vino vel mansa. i. comesta frequenter solet re-
 stringere omnem fluxum ventris mire idest miruz
 in modum. Et sistit. i. retinet menstrua manantia. i. ME-
 fluentia nimīū. i. vltra modum naturalē. Menstrua struo-
 enim nature legibus obedientia in mulieribus que rum
 temperatam sortite sunt complexionem: a decimo- natu-
 quarto anno etatis ad quadragesimum vsq; singu- ralis
 lis mensibus per dies aut quattuor aut quinq; vsq; flux⁹.
 ad mensurā libe vnus fluere cōsueuerūt. Quos si
 quidez limites si citra vltra nīmū transgrediātur

aut educationē aut cohibitionem medicine beneficia opus est veritatem inquit Hippocrates Regiones complexionēs et cōsuetudines cōtemplari oportet/vel etiam hec herba sistit mēstruā si supraditas ipsam trita et viridē matrici in forma pessarū supple aut supra pectinez in modum cathaplasmatiz. quos q̄s. i. etiam hec herba potata pellit. i. expellit liberos rotundos q̄ generantur a phlegmate grosso et salso in primis et gracilibus intestinis et ipsa herba potata totaliter scilicet cum vino prodest. i. opitulatur cūctis venenis. Succ⁹ illi⁹ herbe exilarat. i. illustrat visus. i. oculos iunctos eo succo nonnulli sup. affirmāt qui gesserit. i. portauerit secū herbā istam q̄ scorpius serpens ille nō appetat. i. nō offendat hunc. s. gestantem acedulā ictu. i. morfu vel punctura letali idest mortifera. Si succus eius herbe expressus funditur auribus idest intra aures adiuuat coroborat auditum et pellit. i. repellit dolorē auris sup. qui fit a materia calida et acuta pungente pelli culam cōtinentē aerē cōnaturalē quequidem pelligula est pars principalis in organo auditus. Tercio pro sed altera est species huius herbe minor predicta sup. quā speciē auctores dicūt sempiniā qm̄ viret idest virescit omni tēpore et vocat vulgari more herba toutis. Plini⁹ refert. i. asserit istam sempiniā similē in cōplexione et virtute p̄dicte acedule. et plinius sup. refert hanc non posse tuare. i. pdesse minus q̄ acedula sup. cunctis egritudinibus predictis palpebre idest pili quos ingenis hoies vtrūq̄ habēt. Dicit autem palpebra a palpitando. i. tremēdo vel a palpādo. i. tentando obiecta: ob hoc enim natura palpebras homini dedit: vt ceu vallū quoddā visus esset et p̄minēs munimentū cōtra occasas

Ende
 palpe-
 bra de
 duet.

a aīa līs aut alia fortultu incidentia) palpebre igitur
 solent mane. i. tempore matutino post egressum
 lecti astringi. i. agglutinari quoddam glutine. i. vis
 consistate phlegmatis a cerebro defluentis/ nam ce-
 rebrū ceteris membris plus abundat phlegmate)
 ideo. i. intantū vt valeant. i. possint vix aperiri i. succo
 huius herbe. f. semperimie deglutinat. i. dissolu-
 it referat mire. i. facile has palpebras si ipse pala-
 pebre fuerint sparsit. i. resperse illo succo aut per una-
 re. i. delinite digito. i. digitum illo succo madefa-
 ctum apponendo.

¶ De portulaca herba. 29.

Indragmis grece que portulaca latine
Dicitur hec vulgi pes pulli more vocatur
Humida vis eius et frigida dicitur esse
Tertius humoris frigoris vero secundus
Huic gradus est febrem (quā causon grecia dicit)
Tritis super stomachum viridis si ponitur herba
Prodestat idem succus si sumitur herbaq; mansa
Aut vt olus accepta solet lenire calorem
Basa vel hausta potest nimium restringere fluxum
Sanguinis et ventris nimium cohibere fluxum
Esse vetat dentes quibus est contrita stupentes
Et tumidis oculis prodest superaddita trita
Feruorem solis est ate comesta nocere
Non sinit et ventrem cum vino et cum sale mollis
Vellereq; solet sedere comesta dolores
Et cedule similes huic pene per omnia vires
Effectusq; paretestatur plinius esse.

De portulaca etc. Inquit Plinius. Portulaca
quam peption vocant non multum salua efficacior
sagittarum venena et hemorrhoidum et presterum pla-
gis imposita extrahit. prester autem serpentis ge-
nus est huius portulace auctor pauca diciturus est
hec herba que grece dicitur indragmis: latine ve-
ro portulaca vocatur more vulgi .i. apud vulga-
res pes pulli. vis .i. complexio ei⁹ dicitur esse humi-
da et frigida tertius gradus humoris vero .i. sed se-
cund⁹ gradus frigoris est huic .i. humida i tertio gra-

du et frigida in secundo. si hec herba viridis trita
ponitur super stomachum curat febrem quam gre-
cia idest lingua greca dicit idest nominat causon:
que fit a colera rubea ignea et acuta putrefacta in
venis totius corporis. aut in venis cordis/oris/sto-
machi/vel epasis: vel fit a flegmate salso putrefacto
in venis que sequuntur partes cordis: ut auctor est
princeps Avicenna Dicitur autem causon. idest in-
sensiva quoniam omnia febrium genera ardore et
incendio longe precellit. succus illius herbe prestat
idest efficit idem: et si hec herba sumitur mansa id-
est comesta aut accepta ut olus idest quemadmodum
olera solent accipi in esum: solet lenire idest mitiga-
re calorem febrilem supple ipsa herba mansa vel
hausta potest restringere nimium fluxum sangui-
nis et cohibere idest sistere nimium fluorem. idest
fluxum immoderatum ventris portulaca contrita
idest masticata verat idest prohibet dentes esse stu-
pentes illis qui dentium stuporem facile incurrunt
supple. Fit autem stupor dentium a re multum frigida
stiptica et acetosa que dentibus diutius applica-
ta viam spiritibus nociva et sensibus precludit.
Et ipsa herba trita superaddita oculis tumidis p-
dest. idest non permittit feruore idest ardore solis
nocere estate idest tempore estivo. et ipsa herba ac-
cepta cum vino et cum sale molit. i. lenit ventrem.
et ipsa comesta solet sedare dolores vesice et acuta-
te urine procedentes. Plinius attestatur. i. asserit vi-
res. i. proprietates huius scilicet portulace esse ferme
i. fere similes acedule per omnia. i. in omnibus. et
testatur effectus idest actiones earum esse pares.
quales. i. e

vn fit stu-
por den-
tium.

h9

H Rigida lactuce vis constat ⁊ humida valde
 Ende pōt nimios hec mansa leuare colores
 Et prestabit idem superaddas si bene tritam
 Unilis est stomacho somnum dat mollit et aluum
 Omnibus his melius prodest decocta comesta
 Lactuce semen compescit somnia vana.
 Cum vino bibitum fluxum quoq; reprimat alui
 Lac dat abundanter nutriti sumpta frequenter
 Ut quidam dicunt oculis caligo curatur

his quibus assiduo fuerit cibus eius in usu.

Al. 60

Tradunt nonnulli auctores quoddam esse ge-
nus tinctimali quod lactucam caprinam appellat:
uius lacte inscripto corpe si cinis inspergatur: ap-
parere litteras/oliosq; adulteras hoc secreto scriben-
di genere vsas fuisse. Verū hec lactuca ab ea quaz
auctor scripturus est longe abhorret. Prima enim
venenosa/altera vero admodū salubris vt sequen-
ti carmine dilucebit. vis. i. complexio frigida: z hu-
mida. valde cōstat. i. inest lactuce: vñ hec māsā. i. co-
mesta potest leuare. i. refrigerare calores nimios. s.
ebullitionē sanguinis. Et ipsa p̄stat idē. i. eundē effe-
ctū: si supaddas illā mēbro supcalefacto tritā cōru-
as bene. i. valde hec herba est vtilis stomacho: dat
i. inducit somnū. z emollit. i. laxat aliū z pdest me-
li⁹ his oib⁹ p̄dictis comesta decocta idest si comes-
das postq; elixa fuerit q̄ si fuerit cruda. Semē lactu-
ce p̄pescit. i. aufert somnia. i. fantasmata in sōno ap-
parētia vana. i. friuola. Sōniū enim vt inq̄t Ari. est
fantasma aliqd in somno apparens hoc est a motu
in existētiū z in organo sens⁹ interioris seruatoz si-
mulacroz in somno facta apparitio. Sōnoz autē
varietates hac ppulcra manifesta analogia philo-
sophoz facile p̄nceps. Quēadmodū inq̄t i fluujs
inectio e lapilli motis que sūt p̄mū s̄ngines a qui-
bus deinde maiores surgūt: sicq; ab vna ad aliā lō-
go tractu fit derivatio. q̄ si aliquod occurrat offen-
diculū in alias diuiditur figuras. Ita cū somniam⁹
ex vna motione ymaginis in alteram subinde deue-
nitur: z ex illa iterū in alterā quousq; secundū cōse-
quentiam ad vltimaz illi⁹ ordinis veniat ymaginē:
q̄ si intercedit obuiū aliqd obstaculū in alias qui-
b⁹ iū

Sōniū
diffinitio.

Quā fit
somnia
rū varie-
tas.

somniat incidit imagines: et sic ex vna visione somniantes in aliam labuntur. Sed ad litteram reuertamur. Semen ergo lactuce bibitum cum vino compescit vana somnia: et idem reprimit fluxum alui idest ventris: lactuca dat abundanter lac nutrici sumpta si suatur frequenter: caligo idest visus debilitas seu tenebrositas oculorum ex obducto offendiculo procedens oculis idest in oculis curatur: his hominibus quibus cibus eius scilicet lactuce fuerit in usu vel in esu assiduo vt quidā auctores dicunt.

¶ De rosa herba. xxxi.

O Hic flos florum nobis rosa iure videtur
 Ad sp̄e cūc is precedat odoreq; flores
 Non tamen hec specie tantum nec odore iuuare
 Nos v3. aut varijs nos adiuvat illa medelis
 Et sicca gradu vis est z rigida primo
 Compescit sacrum (si trita apponitur) ignem
 Sic quoq; si stomach⁹ calet aut precordia sedat
 Fluxum matricis cum vino stringit et alui
 Illius succum colliria plurima querunt
 Et sicce puluis morbis bene subuenit oris
 Iniectus per s- tantum cum melle ve mixtus
 Omnes feruores superaddita trita cohercet
 Ipsa recens vel si mulse cōmixta b batur
 Ex hac cōfititur oleum roseos vocatur
 Diversis morbis et multis vtile causis

¶ Dicit flos florum. z c. Rosam cunctis floribus z
 pulchritudine et excellētia longo antecedere in-
 teruailo nemo est qui nesciat de cuius vtilitate at
 q; fragrantia. Plinius. lib. 21. cap. 4. determinat
 illam igitur imprimis auctor multis afficit laudib;
 fls. **¶** Rosam videtur nobis dici. idest vocari flos
 florum per excellētiā z iure. i. non sine legitima ra-
 tione q. i. quia pcedat cunctos flores specie. i. pul-
 chritudine z odore. i. fragrantia tamen hec scilicet ro-
 sa non valet tm̄. i. tantūmodo iuuare nos specie vel
 odore q; pro sed illa rosa scilicet adiuvat nos me-
 delis idest medicaminibus varijs. idest diuersis.
 Quorū (vt ait mesue) rubee albis multis sunt pre-
 ratios via idest complexio ei⁹ est frigida z sicca
 h. nū

sunt prestantiores vis idest complexio eius est frigida et sicca in primo gradu. Ipsa compescit ignem sacrum idest per se ipsum apponitur trita idest contrita quousque idest etiam ipsa sedat idest mitigat feruorem supple stomachi aut precordiorum si stomachus caler idest nimio calore feruescit aut si precordia calent (precordia proprie sunt membrane que extra separant ab inferiori viscerum parte ideo sic vocata quia cordi pretenduntur nonnunquam tamen a medicis pro ventre ipsiusque intestinis usurpari solent.) Rosa bibita cum vino stringit idest restringit fluxum matricis. idest menstruum et fluxum alui idest ventris plurima colliria querunt idest exigunt in sua confectione succum rose scilicet (Est autem collirium) ut inquit Bartholaeus siluaticus (medicina ocularis forma oblonga que fricatur super eodem cum aliquo quando in oculis ponidebet et alio nomine dicitur cief et puluis rose sicce iniectus per se tantum vel mixtus cum melle subuenit idest succurrit bene idest valde morbis oris idest vlceribus et pustulis eius (que fiunt vel a fumis corruptis a stomacho et sursum eleuatis vel a materia reumatica nitrosa a cerebro descendente) ipsa rosa recens trita et superaddita cohercet idest reprimit omnes feruores idest ardores vel si ipsa commixta mulse idest aque mellis bibatur. Oleum conficitur ex hac rosa et vocatur oleum roseum vtile morbis diuersis et multis causis idest egritudinibus.

Si bibitur ventrem mollit stomachique calorem

Extinguit nimium bene si foueatur eodem

Et dolor et feruor capitis curabitur illo
 Permiscendo sibi forte si iungatur acetum
 Expurgat sordens vulnus repletos profundum
 Et combusturis preclare conuenit ignis
 Ore diu tentum dentis sedare dolorem
 Dicitur et duras palpebras reddere molles
 Aufert suppositū pruritibus interiorum
 Et sterictibus varijs solet hec succurrere causis
 Hoc oleum quoniam variatur cōficiendo
 Dicat paladius quid scripserit ipse peritus
 Quod rubeum fuerit foliorum sumito flores
 uncta si purgatorum mergatur oliui
 In libra vitreo si claudens omnia vase
 Sub phebo tantum septem suspende diebus
 Inde medelarum varios seruetur adusus.
¶ Si bibitur. Si tale oleum bibitur mollit idest
 mollificat ventrem et extinguit calorem stomachi ni
 mium idest immoderatum si foueatur idest vngua
 tur eodem oleo bene idest valde et dolor capitis et
 feruor capitis curabitur illo oleo rosaceo si acetum
 forte idest multum acce iungatur eidem oleo permi
 scendo sibi hoc oleum expurgat idest mundificat
 vulnus sordens idest multa sordicie fetens et replet
 carne supple vulnus profundum in quo videlicet
 est magna carnis deperditio. Et conuenit idest cō
 petit preclare idest egregie combusturis idest com
 bustionibus ignis hoc oleum tentum idest retentū
 ori ore idest in ore dicitur sedare idest pacificare

dolorem dentis. / quicquid enim dolor est spacio gingi-
 givae una cum radice dentis propter nervos subtilis-
 les subintrantes dentem et fit propter materiam
 ibidem fluxam calidam vel frigidam, et ipsum oleum
 dicitur palpebras idest partes oculorum obducen-
 tes duras idest induratas et inflatas vel propter
 puncturam alicuius animalis venenosi vel pro-
 pter odorationem rerum calidarum seu ab aliquo
 humore grosso reddere idest molles ad molliem
 reducere. Oleum roseum appositum aufert pruri-
 tas idest pruriginem interiorum sub interiori cute
 latentem. Et solet succurrere causis idest egritudi-
 nibus variis stercis idest matricialibus. Quoniam
 hoc oleum variatur conficiendo idest variis modis
 conficitur dicam quid paladius ipse medicus cinepe-
 ritus scripserit de modo conficiendi illud oleum.
 Sumto flores foliorum rosarum qui flores fuerint
 rubei una una oliu. idest olei oliuarum iungatur
 in libra una florum rosarum purgatorum sic a suo
 stupore tu claudens omnia hec scilicet rosas et oleum
 in vase vitreo suspende expone illud septem diebus
 tantum idest solummodo sub phœbo in sole inde,
 idest postmodum seruetur ad usus varios. idest mul-
 tiplices et diversos. Nam ut ait Galenus oleum ro-
 seum calidum et frigidum et calefacta et refrigerat.

¶ De lilio herba. xxi.

A Grosas (vt credo) rosas argentea dicunt
 Lilia iure sequi que nec specie nec odore
 Cedere creduntur roseo collata decori
 Nec minus in multis hominum sunt apta medelis
 Eius radices bulbus que lilia profert
 Sub prunis coctus iuncto quoq; trinus olivo
 Prodest vituris mire superadditus ignis
 Et melius roseum sibi iungatur oliuum
 Duras matriceas mollit si subditur idem
 Eius folijs carthaplastate facto

Adolescunt nerui: combustaq; membra iuuantur
Sic quoq; inpositis morsus curabitur anguis
Aut si cum vino bulbus potabitur eius
Sic quoq; fungorum vetat ille venena nocere.

Lilium flos est candidissimus nobilitate proxi-
 mus rose & quadam cognatione vnguētū quod ab
 eo lilion appellatur nulli florum excelsitas maior
 hec *Phil. lib. xxi. c. v.* cui noster auctor astipulatur.
 Et ut paulisper a proposito degrediar ipsa lilia chris-
 tianissimo Francorum Regi pro insignibus idcir-
 co transmissa fuisse (ut ferūt annales) diuinitus cre-
 diderim q̃ sicut lilia ceteris florib⁹ celsitudine fra-
 grantia et pulchritudine prepollent: sic ipse rex cū
 ceteris principibus terrenis opibus/nobilitate/ac vir-
 tutibus longe sublimior existit. Sed ad lires strus-
 cturam veniendum est. Lilia argentea idest candi-
 da velut argentum debent sequi iure. i. iuste rosas
 aurosas idest coloris aurei: que lilia collata. i. com-
 parata decori. i. venustati roseo. i. rosarum credun-
 tur non cedere. i. non esse inferiora specie. i. pulchri-
 tudine nec odore. i. fragrantia ipsis rosis: nec/ idest
 & non sunt minus apta idest conuenientia in mul-
 tis medelis idest medicaminibus hominū egrotan-
 tium sup. bulbus idest cepe liliū. Est enim bulbus ut
 ait *Quicenna* cepe qđ comedit paruum. & q̃ radix
 hui⁹ figuram habet cepe persimilem: ideo hanc vo-
 cat bulbus tectus sub prunis idest sub cinerib⁹ igni-
 tis. Pruna & carbo inuicem discriminis habent: q̃
 pruna dicitur qđ diu ardet. carbo autem nominatur
 cū extinctus fuerit. quoq; idest etiā contritus dico
 oliuo. i. oleo oliuarum iuncto. i. addito prodest vltus

Pruna
 carbo
 vltus

7

ris idest combustionib⁹ ignis supaddit⁹ idest si sup
 addatur mire idest optime: et pdest meli⁹ si olum
 roseū iungatur idest addat sibi mollior idest mollio
 res efficitur matricis: durities autē matricis et eius
 spissitudo vt auctor est Gallen⁹/et frigiditate pro
 cedat: que quidem spissitudo sterilitatis causa est. **Quā ma**
trix Quēcūq; frigida z dēsa matricis habent nō cō
 cipiet inquit Hippocrates. Hoc oleū ergo mollior
 matricis duras si subditur idest supponat matri
 ci. Merui cōtracti per modū spasmū vt dixim⁹ molles
 scunt idest mollescent folijs ei⁹ scilicet elixis idest
 decoctis hoc dicto cathaplasmate facto idest confe
 cto z membra combusta mutant idest sanant resti
 tuuntur hoc cathaplasmate adhibito sup. z morsus
 anguis curabit idest sanabit his folijs suppositis.
 Aut si ille bulbus idest illa radix lilijs potabitur
 cum vino quocūq; idest etiam ille bulbus idest radix
 lilij verat idest prohibet venena fungorum idest que
 ex eis fungorum surrepunt nocere idest nocumen
 tum inferre.

Hunc vino coctum tritumq; pedum superadde
 Planis nec soluas nisi cum lux terra transit

Pinguī porcino decoctus idem vel oliuo

Reddere posse pillos membris narratur adustis

Cum vino potum nocuum purgare cruorem

Per ventrem dicunt z sic prodesse lienti

Sicq; iuuat vuluas sic idem menstrua purgat

Vel si cum vino veteri coctum superaddas

Torcas nervis tritus cum melle medetur

Expressus succus foliorum mixtus aceto
 Et mellis coquiritur sic mellis sint et aceti
 Ut gramen partes predicti quinq; liquoris
 Ad desiccandas nichil est magis vtile plagas
 Indens cicatricem ducit licet inueteratam
 Elixas bulbus et cerotis bene mixtus
 Rugas distentat vultus maculas fugat omnes
 Lichenas purgat faciem quoq; fursure purgat
 Exprimitur succus de tritis floribus eius
 Qui mollit vulvas cum lana subditus illis
 Filitus asseritur sudorem posse mouere
 Turgida maturat post coquoquit et cito purgat.
 ¶ Hunc vino coctum. 2. Superadde hunc bul-
 bum idest radicem lilii coctum cum vino et tritum
 claus idest callosis tuberculis seu tumoris pedum.
 Clauas ab auctoribus in varias usurpat significan-
 nas. Nonnunq; vestimenti quoddam genus velus
 ti quibusdam clauis aureis distinctum designas
 hoc soli senatores aut consules inducebantur. Cla-
 uis etiam a claudendo dicitur: ob id enim fingitur
 vt claudat siue contineat aliquid. Clauum etiam
 nauis gubernaculum dicimus qd eā dirigat rectaq;
 contineat. Item ab huius clauis similitudine clauus
 appellatur tuberculi genus callosi quod in diuersis
 corporis partibus nascitur / maxime tamen in pedi-
 bus. et in hanc significationem ab auctore nostro
 nunc assumitur. Sed dimissum repetamus iter. su-
 peradde. ergo hunc bulbū cū clauis pedum: nec sola-
 uas idest amoueat hanc radicem lilii seu bulbum
 cum vino tritum nisi cum lux tertia transit: nisi tri-

Elant
 multi
 plet si
 gnifican-
 tia.

bus dieb⁹ eractis idē bulbus. i. radix lilij decoct⁹
in pingui. i. pinguedine porcino vel oliuo. i. i oleo
narrat posse reddere. i. restituere pillos hoc dico
mēbris adultis. i. exustis. Auctores dicunt lilium
vel eius radicem potum idest potatum cum vino
purgare calozē noctuum. i. humores celericos aut
phlegmaticos salios per ventrem. i. per interiorē
regionem z dicunt sic potatum prodesse lieni idest
doloribus splenicis et iuuat sic exbitum supple
vulvas. i. dolores matricis z purgat sic exbitum
menstrua idest mulierum profluvia vel si superada
das matrixi supple ipsum lilium coctum cum v. no
veteri purgat mēstrua lilij tritū cū melle medetur
z auxiliatur nervis precisis (nō tamē nervos abici
sos cōsolidare pōt quoniā sunt mēbra spermatica
que vt inquit Auicenna cum iolutionem continua
tatis patiuntur certa continuitate non restauran
tur) intelligamus ergo medetur nervis precisis. i.
dolorem nervorum continuitatis iolutionēz paciē
tium pacificat punctura enim nervorum vt inquit
Galenus propter plurimū sensum z propter hoc
q̄ continua est secūdū principū particula parata
est aduocare spasmū. Et ideo de lilio dicit Auicen
na bonū est abscissioni nervorum de spasmo superi⁹
aliqui d scripsimus succus foliorum liq̄ expressus
idest educus per compressionem manus mixtus
aceto z coctus melli idest cum melie partes mel
lis et aceti sic sint vt gramen. idest in eo pondere
quātum erat gramen. idest herba aqua fuit liq̄
expressus z sint quinq̄ partes p̄dicte liq̄. i. succi
nihil magis vtile. i. conuocabilis ad plagas ducit
cadas z ducit idest inducit facit cicatricē cicatris

quippe est quoddam signus quod ex vulnere rema-
net. Apostemata enim que via maturationis termi-
nantur primo maturantur deinde apertione facta
mundificantur postmodum carne depedita restau-
rantur deinceps consolidantur demum vero cicatriscan-
tur quoniam enim cutis quod membrum est spermaticum
facta est deperditio quod re ipsa restaurari non potest
ideo ut inquit Galenus aliquod simile cuti carnes
scilicet callosam est faciendum ducit quod cicatricem
inde idest ex nimia desiccatione licet inueteratam
idest longa vetustate coinquinatam bulbus. id est
bulbi radice elirus et mixtus idest immixtus bene idest
valde cerasis. id est solidis emplastris distentat idest re-
laxat et applanat rugas vultus et fugat. id est delet omnes
maculas corporis ille bulbus cura tychenas quod
dam morbi genus grauissimum quod a mento inci-
pitur. Unde et mentagram veteres illam appella-
runt quemadmodum sedissima illa contagio que an-
te hac adeo in gallos suam exercuit seueritiam nec
dum seruire desat utatur pudenda. quia ut plu-
rimum a pudendis corporis partibus suam capit
origine. Illa ex osculandi consuetudine inficiebat
hec ex contactu venereo ut plurimum contaminat
illa ex asia primum in italiam fuit importata hec ex
italia in galiam fuit disseminata quoque idest etiam
purgat. id est emundat faciem furfure idest panno et len-
tiginibus succus de floribus eius tritis exprimitur
idest exprimendo educitur de floribus tritis eius
scilicet lili qui mollit. id est mollificat vulvas. id est matris
ces subditus idest inpositus ille cum lana in mo-
dum pessari ille succus illius idest delinitus asse-
ritur idest dicitur posse mouere sudorem ille in
succus cum lana maturat turgida. idest aposte-

701. 5 6
 mata. **M**aturatio inquit Aristoteles est digestio q̄p sit matu-
 circa fructum alimenta ⁊ ipsos fructus facta et ratio.
 paulo post subiungit dicuntur et alia multa matu-
 ra quadam translatione ad hanc maturationis spe-
 ciem q̄ apta nomina non succurrant quibus ipsa
 vocemus vt apostemata matura dicuntur cū cō-
 sistit sanies / post concoquit. i. digerit ⁊ purgat sa-
 niem cito id est festinanter.

¶ De satureia herba. xxiij.

Timbra solet grece dici satireia latine
 Illa sicca minus vis est sed feruida valde.
 Prouocat vrinam cum vino: et menstrua sumpta
 Pellit abortiuum: maliebra viscera purgat
 Illius puluis cum cocto melle subactus
 Et māsus vei cum vino si sumitur idem
 Pectoris humorem pellit per spura tenaces
 Cum vino repido compescit tormina ventris
 Si large bibitur verum iam sepe probauī.
 Est quidem morbus letargus nomine dictus.
 Oppositum medici quem dicunt esse frenesi
 Quod verat hic somnū si sōno grauat hoc egrus
 Hoc tam letali somno depressus aceto.
 Timbrā cōmiscens foueat caput inde frequēter
 Sic vicium pigri poterit depellere morbi

Apollo
 timbreus.

Timbra solet et. Hec herba que z satireia et
 timbra vocatur apud gentiles i magno habebat
 honore ob id precipue q̄ in agro vbi appollini tē
 plū cōsecrabat frequēs erat et coppiosa vnde et
 ipse appollo medice repertor opis vt inqt Quidi
 us timbreus appellabatur. timbra grece. i. greco
 vocabulo sic dicta solet dici latine satireia vis id
 est cōplexio est illi minus sicca sed est feruida. id
 est calida valde ab auctoribus tamen calida z sic
 ca in tertio gradu asseritur ipsa sumpta cum vi
 no puocat vrinam et purgat menstrua ipsa pellit
 id est educit infantem abortiuum. i. suffocatū i al
 uo matris ipsa pur gat viscera. i. mēbra secreta g

generationi destinata muliebria. i. mulierum: si quid
 supflui post partum remanserit vt secundinas pul-
 vis illius herbe subactus. i. tritus cū melle cocto
 id est decocro ⁊ mansus. i. comestus: vel si idē pul-
 vis sumitur cū vino pellit. i. educit humorē tena-
 cem. i. viscosum pectoris per spūta. id est expuens
 donec iucc⁹ bibif large. i. copiose cū vino tepido
 ompescit. id est sedat tormina id est tortiones vē-
 ris pbaui hoc iam. i. lapsis tēporibus sepe id est
 reberrime quidā morbus est dictus suo nomine
 lethargus quem morbum medici dicūt esse oppo-
 situm. i. pteritū frenesi: q. i. q. hec scz frenesis ve-
 at. i. pphibet somnū: sed hic lethargus pregruat
 grum somno id est nimia somni pfunditate. Sa-
 ulant poete flumen esse apud inferos cuius la-
 ces. Si quis gustauerit oīm pteritarū rex obli-
 viscit Lucan⁹. Quā iuxta lethēs tacitus plabit
 nimis Infernis vt fama est trahens oblivia ve-
 is hoc noīe deducit lethargus morbus est sōnū
 ducēs pfūdissimū ac obliuionē ex flegmate gros-
 o frigido ⁊ viscoso puppum cerebri occupante p-
 eniēs Frenesis vero a frenibus. i. pelliculis cere-
 brū frenatibus deducit volūt: qd tñ a doctis nō
 bas. nomē em̄ grecū a latino suam trahere origi-
 nē nō satis est consentaneū. frenesis igit si vera ē
 t apostema cerebri ex materia sāguinea aut co-
 rica. Sed non vera frenesis est collectio fumosa
 pra cerebri. Sed ad seriē lre redeamus. eger de-
 cessus. i. oppressus sōno tā lethali. i. tā obliuioso
 el mortali cōmiscens tybriā aceto. i. cū aceto fo-
 rat. i. delinuat caput frequēter inde. i. tali linimē
 poterit depellere sic. i. hoc modo vicium errorē
 orbi pigri id est pigritiam inducentis.

qd letharg⁹

qd frenesis
nāz nō pā.

Hanc herbam caueat mulier cōtingere pregnās
Nam non māsa modo: sed partum subdita pellit
Nausea sedatur hac si bene trita sumatur
Cum modico vino vel si sumatur in ouo
Hocq; modo mire venerem solet illa mouere
Si largo potu viridis vel sicca bibatur
q; si cum vino mel iungitur et piper illi
Non modicum veneris succendere dicif ignem.
Hinc est a satiris merito satureia vocata
q; sint in venerem nimis hec animalia prona.
Si desit thimus pro thimo ponere tymbram.
Precipiunt medici: q; vis est equa duob;.

Hanc herbam. zc. Mulier pregnans. i. grauida:
caueat contingere. i. ne contigat hanc herbā. nā. i.
quia ipsa nō solūmodo mansa sed subdita. i. matri
ci supposita pellit. i. educit partum. i. embriōnem
Nausea id est vomēdi desiderii sedat id est q̄ta
tur hac si satureia benetrta sumatur cū vino mo
dico vel si puluis eius sup. sumatur in nouo tre
mulo et sorbili illa solet mouere. i. pmouere vene
rē. i. appetitū libidinosū mire. i. valde hoc modo se
quenti. si ipsa viridis. i. recēs: vel sicca cū potu lar
go. i. abundanti. q. i. sed si mel z piper iūgit illi sa
tureie cum vino dicif id est asserif succedere id est
fuscitare ignē. i. icēdiū nō modicū veneris. Hic. i.
eā ob causā vocata est satureia a satyris merito. i.
legitime q. i. q; hec aīalia sint prona id est pclua
nimis. i. p̄ter modū in venerē. Satyri ethiopie de
serta inhabitāt p̄ter figurā nūl habētes moris hu

ani incedūt nudi caprinos pedes habēt omnib⁹. **fl. 68**
 restāt animalib⁹ velocitare cursus. Saryri idcirco
 vocantur q̄ semper in venerē effluent. Greci em̄
 saryr mēbrū virile appellabant. Ceteros p̄ deis fil
 estribus colebant. Quā Quidi⁹. Sūt michi semi
 ei sūt rustica numina nympe. Et fanni saryrios
 mōricole siluam Si thym⁹ desit. i. deficiat: medi
 precipiūt ponere. i. assumere tymbam. i. saturati
 vis. i. cōplexio ⁊ proprietas est equa. i. similis il
 s duabus scz tymbre ⁊ thymo.

¶ De salvia herba. xxiiij.

Salvia cui nomen eliphag⁹ ē ap⁹ dargos
Cū malsa iecoris pdest potata q̄relis
Pellit abortiuū lotiumq; et menstrua
purgat.

Tritavenenato curat supadditamorsus
crudisvulnerib⁹ q̄ multo sanguine manant
Apponastritam dicunt retinere cruorem
Cumvino succus tepidus si sumitur ei⁹:
Compescitventrem/tussim/ventrisq; dolorem.
Puritus vulue curat/virge q; virilis
Si foueas vino fuerit quo salvia cocta
Illius succo crines nigrescere dicunt
Si sint hoc vincti crebro sub sole calenti

Salvia cui nomen est. et Quantiūterherbas
salutiferasalvia estimanda sitipsū nomen insi
nuat satis superq;. Salvia enim q̄ diuersos sanat
morbos sic appellatur. Nam et ap⁹ dargilius ficin⁹
et medicus et orator excellentissimus ad produ
cendam vitam hanc non parum commendat. pro
bamus inquit et saluiam. hec enim nature virtu
tem temperate calefacit: et firmat paralysim pro
pulsat. hui⁹ herbe p̄plexionē noster auc. p̄terit silē
tio. Nam et Auicēna et Gal. certum sue cōplexionis
gradum minime repperunt. de ea inquit Auicē
na. Salvia diuersificatur secundum species et se
cundū cōplexiones singulariū: et virtus ei⁹ omni
no maturatiua est et resolutiua. Gal. vero de sal
uia differens ait. Complexio huius herbe est cali
da caliditate manifesta et sufficienti et parum sti
ptica. Sed alienos auctores missos faciamus ad

51. 63
 nostrum nostra se referat interpretatiuncula Sal
 ua cui apud argos. i. grecos nomē est eliphagos
 notara. i. bibita cum mīsa. i. cum mellificato pro
 test. i. utilis est et medicabilis quereis. i. doloris
 iecoris. i. epatis salua pellit. i. educit abortiuū
 id est fetū mortuum in aluo matris & purgat locū
 id est vīnam & menstrua mulierū sup. salua trita
 & superaddita curat morsus venenatos. i. ab ani
 malib⁹ venenosis illatos. Venena enim quedam
 sūt ab animalib⁹ vt r̄r⁹ scorpius. Alia ex plantis
 vt napell⁹ helbor⁹ alb⁹ quedam ex mineris vt re
 ggar/argentū viuū. venenū āt a tota proprietate
 vite nostre oīno contrariū est. Quemadmodū em̄
 ab⁹ in substantiā nostri corporis cōuertit̄. & tan
 tū eidem efficiť simile itidē venenū corp⁹ nostrū
 partem ve cui adhibet̄ in sui ipsi⁹ naturā conuer
 tit venenosam. Apponas saluā tritā vulneribus
 rudis. i. recensib⁹ nam medici sup. dicūt ipsas re
 tinere cruorē si succus eius sumit̄ tepid⁹ cū vino
 ompescit. i. sedat nullū veterē. i. lōgo aū tpe in se
 tantē ipsa salua curat. i. sanat pruritū virge viri
 s & vulue. i. matricis. Quemadmodū em̄ hō pru
 rē dicit̄ cū cutis ē perigie molest⁹ scalpēdi desis
 serio afficiť itidē & quispiā prurire dicit̄ cū est mo
 ⁹ in venerem et semē incipit moueri a corpore vt
 e pmat quod et ab intensione virilis mēbri leni
 o nominatur salua ergo curat huiusmodi prur
 itū si foucas id est abluas per modum fomentis
 nec membra pudibūda vīo in q̄ salui a fuerit cor
 ta auctores di. crines nigrescere id est nigriores
 uadere succo illius salue si crines sup. sint vincti
 rebro id est frequenter hoc succo. sub sole calenti.
 calorem influenti.

Liguz patria sup̄sere ligustica nomen
Loppiag̃ maior ibi nascitur illi⁹ herbe
Tertius huic gradus est sicci calidior
vigor.

Maioꝝ radicis vis est ⁊ seminis eius
Et par est illis vis in medicamine quouis
Inflato stomacho cū vino sumpta medetur
Et tali potus vis degustina iuuatur
Oibz ⁊ morbis sic prodest interiorum

Urinas sic sumpta mouet. ⁊ menstrua purgat.
Tota venenatis medicaf mori bus herba.
Si bibis bene trita prius vinoꝝ soluta.
Et pars contrite ponatur desuper herbe.
Non modicum colicis pdest hec māsavel hausta
Vel si radicis elixatura bibatur.
Nec solum colicis decoctio proderit ista
Sed supradictis medicabitur oibus hausta.

Hec verba cui nomen est ligusticia liguria vt
inquit macer nomē sortita est. Est aut liguria ita
lie regio inter amnes varū ⁊ macrū sita cuius ca
put genua est. quā paucis ante diebus triūphan
tissimus francorum rex Ludouicus armis belli
cis suo redegit imperio. Id si siquidem liguris lō
gissimis añactis tēporibus in maximam aī sup
bia efferebātur cui⁹ rei maro noster testis est opa
lētissim⁹ hor⁹ em vefaniam ī sua eneide taxahoc
pacto. Clane ligus frustraꝝ aīs elate superbis.
Nec tamen vana mentis extollentia que tandiu
inter mortales inualuerat faustissimis regis nrī
auspicis in mansuetudinem conuersa est. Quaz
profecto sortem veneri ipsi liguribus contermi
ni (auspice deo) eisdem armis eodēꝝ ductore (vt
equū est paulopoꝛt sunt accepturi. Sed forte al
tiora loquimur q̃ huic munerue cōpetat tenuissi
me. eo igitur vnde sumus digressi subinde reuerta
mur ligustica herbe ipe de quibus supp. verba su
mus facturi sumpsere id est vendicauerūt sibi no
mē ⁊ patria ligurum q̃ id est quia coppia id est ab
bundantia illius herba nascitur. id est producitur

qd liguria

¶ In stomas-
chi inflatio

sibi in liguria maior q̃ ceteris in regionibus sup-
tertius gradus vigoriscalidi. i. caloris et sicc. i.
siccitatis est huic herbe vis. i. virtus est maior. i.
efficacior radiceis et seminis huius gerbe (ne quid
aut titubet gramaticule ligustici sub neutro ge-
nere in singulari non variatur. pluraliter vero li-
gustica dicimus). Et vis. i. virtus est par. i. equa-
lis illis scilicet radici: et semini: hec herba sumpta
cum vino medetur. i. prebet medela stomacho infla-
to/quequidē inflatio ex debilitate virtutis digesti-
ue procedit. Et vis. i. virtus digestiua iuuatur tali
potu et hec herba sic sumpta prodest oībus mor-
bis interiorū presertim a causa frigida prouenien-
tium ipsa sumpta sic. i. cū vino mouet. i. educit vri-
nas et purgat menstrua hec herba tota. i. a tota
specie vel tota simul sumpta medicatur moribus
venenatis si bibitur trita bene. i. diligenter prius
q̃ bibatur et soluta. i. expressa vino. i. cum vino. et
pars herbe cōtrite. i. id quod remanet post expres-
sionem succi cum vino ponatur super morsurā ve-
nenatam hec herba mansa vel hausta prodest non
modicum collicis. i. colico morbo laborantib⁹ (q̃
tantan. infligit acerbiter ut a nonnullis misere-
re mei deus nūcupetur de hoc superius non nichil
diximus) ista decoctio nō solum proderit colicis.
i. colicam patiētib⁹ sed ipsa hausta medicabitur
id est auxiliabitur omnibus predictis egritudini-
bus scy debilitati digestiue et morui venenoso

Digestibilib⁹ semen bene iungitur eius

Omnibus antidotis: quod inest sibi pectica virtus

Hanc oculis strabus poruq̃ et opere nocuam

Afferit antidotis eius tantummodo semen
 Adiscerni iussit hoc utrum dixerit a se
 Aut doctorum libris non est michi notum
 Hoc scio qd veteres non parvis laudibus istam
 Attollunt herbam nec me legisse recordor
 Illum qui strabi sermonibus astipuletur

Digestibilib⁹. et Semen ei⁹ iungit bene. i. con
 uenienter oibus antidotis digestibilib⁹ id est ma
 terie peccanti digerende cōuenientib⁹: sicut sunt
 sirupi iulep et electuaria nonnulla: qd. id est qd viri
 tus pectrica id est digestiua iest sibi pectrica inquit
 math. fil. sunt digestionem facientia vel iuuantia.)

Ad circo autem a medicis digestiua ante phar
 maciam. id est medicinam laxatiuam exhibentur
 vt materie morbum facientes sine quarum expul
 sione nunq³ vera efficitur sanatio vt inquit galle.
 facili disponantur expulsiōi. quoniam vt inquit
 Auicenna/hoc est quod a pena corpus securū red
 dit. Ideo magnus ille medicorum pater Hippo
 crates hanc sententiam volens alius nostris in
 sidere mentib⁹ inquit. Digesta medicari et moue
 re non cruda. et paulo post eandem fere depromit
 sententiam. Corpora vbi vult quis purgare oportet
 fluxa facere: hunc tamen canonem hypocausti
 cum nonnulli potius inter carnifices immanissi
 mos q³ salutare medicine alumnos connumerā
 di passim transgrediuntur. Nam cum primū quē
 piā ad eunt egrotantem quocunq³ labor et mor
 bo/quocunq³ etiam humore peccante/nulla con
 stantie/virtutis/crasis complexionis/aliorumq³

Cur me
 ci pponu
 digestiua
 farinacis

Error in
 garu ma
 corum.

discussione facta nullis deniq; signis premedita-
tis nulla digestionē preuia indiscriminatum her-
bas venenosas: vt pote tintimalum esulam elebo-
rum in ea dosi quam vix equus tolerare posset ad-
ministrant quibus nature vim inferētes p vtrāq;
portam humores corporis et bonos et malos exi-
re compellunt: ex quibus tot nature impendent
pericula medicorum est differere. Sed istos ydio-
tas cum sua capitali infascia relinquamus. Stra-
bus ille medicus asserit hanc herbam nociuā ocu-
lis potu ⁊ odore. id cum potatur ⁊ odoratur. Idē
Strabus iussit semen illius herbe tātūmodo mi-
sceri antidotis. id est medicaminibus non herbas
aut radicem non est michi notum: an id est vtrū
strabus dixerit illud a se: vel acceperit a libris do-
ctorum: tamen supple hoc scio q veteres attollūt
id est afferunt istam herbam laudibus non paruis
id est eximjs: nec recordor me legisse vllū aucto-
rem medicine qui astipuletur id est cōsentiat sera-
mombus id est dictis strabi: q videlicet hec hera-
ba potu et odore sit oculis detrimentosa.

C De obstructio herba. xxvj.

Trucium est obstructum : quod vulgi more
vocatur.

Uim calidam siccamq; tenet radix fugat eius.

Cum vino morbos iecoris si trita bibatur
yctericos sic sumpta iuuat: splenisq; tumorem

Abobum quem greci sclirosim dixere repellit

Idocq; modo lapides vesicæ frāgere dicunt

Mēstrua sit lotiumq; mouet tussiq; in edes

Sic orthonoicis prodest si sepe bibatur.

Subdita matri depellere fertur abortum.

Et sic tarda nimis educere menstrua tradunt
 Acri cum vino si iungitur atq; polenta
 Illius succus: lepras emendat inunctas
 Hoc etiam succo iuncto cum poline: quem dant
 Ordea: curatur vt dicunt pustula queuis
 Si super addideres emplastri more dolori
 Illius succus cum melle terendo iugatus
 Humores capitis purgat si nare trahatur
 Sternutamentum per se puluis mouet eius
 Naribus iniectus veratro non senius albo.
 ycterici succus mire medicabitur eius
 Hunc si nare trahant lacui mixtum muliebri

Hec verba apud medicos raro habes i vsu: id
 circo eius vires cū auc. nro celeriter pcurramus
 Struciū est herba que vocatur obstruciū more. i.
 secundū morē vulgi tenet. i. obtinet vim calidam
 z sicca: radix ei⁹ fugat morbos iecoris si ipa trita
 bibatur cū vino: hec herba iuuat. sic. i. cū vino sū
 pra yctericos: z repellit tumorem splenis quē gre
 ci dixere sclirosim Et autem sclirosis durū apam
 cui⁹ v3 suotile resoluit z grossum remanet: curant
 in splene apostemata sūt dura z sclerotica. Huicē
 na hanc adducit rationē: qm sāguis q̄ puenit ad
 euz vt nutriat ipso/est sāguis spissus cū ponit in
 apostemate quare induratur z medici dicunt hāc
 herbam frangere lapides visice hoc modo. i. cum
 vino sūptam: z mouet. i. cōmouet sic menstrua et
 lotius id est vinā: z medef ruffi z pdestor: thnoicis
 .i. astmaticis z suspiriosis si bibat sepe ipa herba

Scliros
 splene
 tro.

subdita matri: cogit. i. compellit matrem supp.
depellere. i. emittere abortiuum. i. fetum in utero
suffocatum et auctores tradunt ipsam herbarum edu-
cere menstrua nimis tarda. i. ultra tempus a na-
tura destinatum tardantia. succus illius herbe cum
vino acris. i. cum aceto atque cum polenta. i. cum fari-
na aqua diluta emendat. i. expiat lepras inunctas
non tamen veras lepras que sunt ut plurimum in-
medicabiles sed lentigines quasdam cuti inheren-
tes vel albaras seu morfeas que ex errore virtutis
assimilatiue lepre genitiua est nisi etiam sit error
in forma substantiali nutrimenti cum carne ut quando
generatur caro granulosa et corrupta est queuis
pustula. i. parua carnis eminentia ut borbor cura-
tur hoc succo iuncto cum poline quod oracea dant
.i. cum farina ordeaces ut auctores dicunt si su-
peradderis hunc succum farine ordeis immixtum
more id est in modum emplastri dolori. i. membro
pustuloso succus illius herbe iungatur. i. mixtus
cum melle terendo. i. conterendo purgat si attra-
hatur nare a naribus puluis huius herbe per se
.i. sola iniectus. i. impulsus naribus. i. intra nases
mouet sternutamentum non segnius. i. non tar-
dus et debilius veratro albo heileborus albus quam
ob imperuosam eius acrimoniam solo odoratu
cerebri nungas mordificat atque vehementer com-
mouet unde excitatur sternutamentum succus eius
medicabitur mire. in mirum in modum yctericiis
id est yctericia maculatis si ycterici trahant. id est
attrahant hunc succum mixtum lacti muliebri.

Quid mor-
pheas et alba-
ras.

ut sit sterna-
ratio.

De cerifolio herba. xxvii.

Et cerifolio vis acris et ignea valde.
 Appositum caceris tritū cū melle medet
 Lū vino bibitū lateris sedare dolores
 Sepe sol et tritā si nectis desup herbas
 Cum mulsā bibitum pituite noxia soluit
 Ex oleo coctū frigus depellit inunctum
 Si tritū mixto violento soluis aceto
 Lūbicos tali potu tineasq; repellis
 Lū vino ciet vrinas et menstrua purgat.
 Virgine cū cera vetus huic arungia mixta.

Non modo perotidas verum quosq; tumores
 Curat vel reprimat si sepius hoc superaddas.
 Intinctum valido si manducetur aceto.
 Sepe solet vomitum vnetremos tenere solutum.
 Si trito bibitur pecten succusq; bibatur
 Urine clausos referat quoscunq; meatus.
 Illius elixatur a vertigo fugatur
 Si caput ac tepida patientis sepe laetetur.
 Verbaq; temporibus et fronti cocta ligetur.

Cerifolium herba est vulgo nota: quia una cum
 lactucis spinarchis alijsq; id genus herbis / oleo
 olinarum acetoq; adhibitis nonnāq; velsamur.
 vis acris id est acuta et venemens et ignea. id est
 maxime actiuitatis vt ignis est cerifolio ipsum ce-
 rifolium tritum cum melle et appositum medetur
 id est medicamentum affert canceris id est morbis
 illis perniciosissimis ipsum cerifolium bibiti cum
 vino solet sepe sedare dolorem lateris (ex ventosi-
 tate costarum pelliculas distendente prouenien-
 tem) si nectis id est apponis super latus herbam co-
 tritam cerifolium bibitum cum melle id est cum
 mellicrato soluit noxia. id est nocumēta pituitae. id
 est humoris fluentis a capite. Cornelius celsus
 medicine peritissimus de pituita ita scribit. Dis-
 stillat autem humor ex capite interdum in nares
 quod leue est: interdum in fauces quod peius est:
 interdum etiam in pulmonem quod pessimum est.
 Si in nares distillet tenuis q; has pituita profuit.
 est ergo secundum ipsius cornelii sententiam hu-
 mor tenuis e capite ad inferiora profuens cui assi-
 ta.

vnde do-
 lor lateris.

De pituita

pulari videtur. Marcilius ficinus inquit vbi ca-
 put propter pituitam distillationibus fluctuat hu-
 ius nominis quantitas (quantum ad grammati-
 cos pertinet) a varijs auctoribus varia reperitur
 Persius enim satyra secunda syllabam primā hu-
 ius dictionis pituita producit: penultimamq; bre-
 niant vt videre est. Somnia pituita qui purgatissi-
 ma mittunt. sic vero Macer primam corripit pe-
 nultimam producat. Quod a Badio ascensio lin-
 gue latine promptuario refertissimo in eius per-
 tuita & si fiani carminis interpretationem diligenter annota-
 tur: qui et hoc carmen quod nunc habemus in ma-
 nibus adducit in medium. Sed ad auctorem re-
 deam. Cerisfolium coctum ex oleo id est cum oleo
 oliuarum supple iunctum. id est delinitum depel-
 lit frigus. Si soluis. id est dissoluis cerisfolium tri-
 tum cum aceto violento. i. vehementis acedinis
 mixto. i. immixto repellis. i. educis lumbricos (de
 quibus nō nichil dixim⁹) et timeas. i. vermiculosi
 corruptis & sordidis vulnerib⁹ aut recto intestino
 seu longatione vt plurimum scaturientes tali po-
 tu cerisfolium ciet id est prouocat vrinas & purgat
 mēstrua arangia vet⁹ mixta id est addita huic ce-
 risfolio cū cera virgine id est alba curat non modo
 id est non solum perotidas id est apostemata que ī
 aurium emissaculis nascuntur: verumetiam curat
 quosq; tumores: vel repunit. id est resoluit huius-
 modi tumores si supradas tumoribus supple hoc
 vnguentum. Si cerisfolium intinctum id est mades-
 factum in aceto valido id est fortissimo manduce-
 tar: sepe solet sedare sup. vomitum: et tenere. id est
 seruare ventrem solutū. id est obedientē si pectē id
 est inferior pubes tegitur id est operit cerisfolio tri-

De hui⁹
 nois pi-
 tuita & si
 fiani
 carminis
 interpre-
 tationem
 diligenter
 annota-
 tur

to et si succus ei⁹ bibatur referat. id est aperit quos
 q̃ meat⁹ vrine clausos id est opilatos (quiquidā
 meat⁹ porū vitides apellatur) vertigo. i. morb⁹ p
 re capitis (cui⁹ originem paulo ante retexim⁹) fu
 gatur id est sanat eligatura illius cerisoli si caput
 patientis vertiginem lauet sepe hac eligatura ce
 risoli tepida id est calida et si herba cocta ligetur
 fronti et temporibus patientis supple.

De triplice herba. xxviii.

k .ii.

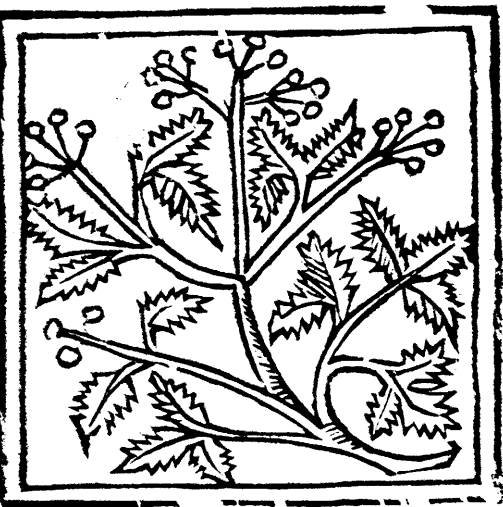
Infrigidare gradu primo humectare secundo
 Atriplicē dicūt ei⁹ mollit cib⁹ aluum.
 Duritias soluit varias clauisq; medet
 Emplastrū crude vel cocte si supaddas
 Docq; suppositū scabros cito detrahit vngues
 Ignibus et sacris dicunt sic posse mederi.
 Atriplicē tritā cū nitro melle et aceto
 Dicunt appositam calidam sedare podagram
 Yctericon dicit Salenus tollere morbum
 Illius semen cum vino sepius haustum

Infrigidare gradu primo Pythagoras a quo
 philosophi nomen primam trahit originem: cū an-
 te id tempus qui circa rerum occultarum specu-
 lationem versabantur sapiētes vocati fuerant hāc
 herbam accusabat tanq̃ facientem hydropicos ⁊
 morbos regios (id est epylepsiam) propterea non
 nisi mutata sepius aqua coquenda existimabat.

Dictum Sunt que ab hoc nomine attripler ob eius magni-
pytha. tudinem deduci existiment. Alij ab atro quod
de atrip. homines atros efficiat. Sed audiamus pœ-
 tam ipsius vires commemorantem. Medici
 dicunt atriplicem infrigidare in primo gradu ⁊
 humectare in secundo cibus eius atriplicis mol-
 lit id est lubricat aluum id est ventrem soluit id est
 resoluit duricias. id est tumores maturationem nō
 admittentes varias id est diuersas et medetur cla-
 uis id est calosis pedum eminentijs si superaddas
 amplastrum atriplicis crude vel cocte detrahit. i.
 amoluet vngues scabros id est leprosos et medici

dicunt atriplicem posse mederi ignibus sacris. i.
 perficis sic emplastratam et dicunt atriplicem tri-
 am cum nitro id est sale gemma melle ⁊ aceto ap-
 positam in modum cathaplasmatidis sedare id est
 mitigare podagram calidam id est a materia cali-
 da proficiscentem. galenus di. semen illius atripli-
 cis haustum cum vino tollere id est sanare morbum
 yctericon quem yctericiam diximus de qua prius
 aliquid diximus.

De coriandro herba. xxx.

Rigida vis herbe coriāndri dicitur esse
Austereq; simul quiddā virtutis h̄re
Dāc Sallen⁹ ait p̄ quē depellere vētre
Rūbricos tineaꝝ solet si trita bibitur

Cū vino vel si mixto iungatur aceto.

Unaꝝ cum passa coriandrum meloꝝ iugatam
Sedabit varios superaddita trita tumores.

Precipue testes tumidos iuuat hoc medicamen

Illius semen ventrem stipare solutum

Fertur aqua iunctum fuerit si sepius haustum

Argenti spumam ceruse contere mixtam:

Dis tritis succū coriandri iunge et acetum.

Quattuor his roseum miscēdo iugabis oliuum

Ista terendo simul preciosam conficis vnguē

Quo sacros ignes pellas. calidosq; tumores.

Frigida vis. &c. De coriandri complexionē va-
ria est apud medicīne auctores sententia Sallen⁹
enim coriandrum calidūz asseruit sic inquit cū
resoluit scrophulas quomodo ergo est frigidum.
Nam resolutio caliditatis est operatio. Dyaꝛco-
des vero vim infrigidatiuā habere asseruerat qm̄
de compe inquit multitudo succi eius est interficiens cum in-
p̄iōe coriā frigidatione. Auicenna vero tanq̄ arbiter seu ami-
dri varie- cobilis compositor interueniens hos efficit con-
tas. cordes. Virtus eius inquit est composita. Volens
postmodū amborū rationibus satisfacere subiun-
git. Et possibile quidem est vt dicat resoluerē scro-
phulas propter ipsius proprietatem et qm̄ in ipso

est substantia subtilis pfundans penetrans et profundatur et non profunda substantia frigida: sed quando bibitur resoluitur calidum velociter et remanet agens frigidum. Sed auctorē aggrediamur: vis id est complexio herbe coriandri dicitur esse frigida. Galen⁹ ait scim⁹ id est cognoscim⁹ hanc habere quiddā. i. aliquid virtutis austere. i. amare quam amaritudinē sup. si hec herba bibat trita/ solet depellere lumbricos. id est longos vermes et rotundos: et tineas id est vermiculos in ultimo intestino (quod longaon dicitur) pullulantes. (Unde multum amara vermes illos interficiunt ut aloes absinthii/ et acuta vaporosa: ut allia/ mentastrū et quedā a proprietate specifica: ut aqua portulace / yfop⁹) si coriandrū iugatur. i. mixturā sumat cum vino vel cū aceto mixto cū vna passa (sic dicta quod siccan- do passa est solem) hec supaddita trita. id est simul terendo commixta: sedabunt tumores varios id est multiplices: hoc medicamen iuuat id est curat precipue. i. pre ceteris tumorib⁹. testes. id est membra genitalia: semen illi⁹ fertur id est dicitur stipare id est constipare ventrem solutum. id est fluxu dissolutum ipsum si iunctum. id est cum aqua fuerit haustum sepius continere spumam argenti mixtam ceruse: iunge id est coniunge his scilicet spume argenti et ceruse succum coriandri: et iunge his acetum. id est vinum acetosum iugabis his quattuor acetum roseum (quod ex aceto et rosis immaturis conficitur) miscendo. i. cōmiscendo conficis. si cōficere potest vnguen. i. vnguentum preciosum terendo id est conterendo ista simul. Quo vnguento pellās i. depellas ignes sacros. i. persicos et tumores calidos. i. a causa calida originē ducētes. Scoriam ar-

quod scorïa genti arigeritis vocatur sicut auri chrisitis plumbum
argenti autem molibditis. Spuma ex feruescente materia tolli
et plumbi litor. Scorïa vero metallorum dicitur quicquid
subsideret et est quasi fex eorum et purgamentum. Cerusa
fit ex plumbo et vtriusque videlicet spume argenti
et ceruse potus letalis est.

Si tibi difficilis confectio tanta videtur.
Succus cum solo prodest commixtus aceto.
Aut si frumenti panis mundissima mica.
Iungitur huic succo sedat quicquidque calorem.
Huic succo si iuncta fabae sit sola farina.
Et super addatur scrophis medicabitur illis.
Et cedit feruens emplastro pustula tali.
A multis scriptum legitur: febris ante tremorem
Si trita grana vorat coriandri seminis eger
Evadet febre cui lux vult tertia nomen.
Praestat idem lectum coriandrum mane priusquam
Sol surgat cervicali si subditur egri.
Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
Menstruas quot mulieri coriandri grana vorabit.
Assidui quidam condemnant illius usum
Namque putant mortem quicquid ve parare dolo.

Si tibi difficilis. Si tanta confectio id est ex tot
simplicibus medicamentis concinata videtur tibi
difficilis succus coriandri commixtus cum solo aceto
prodest praefatis doloribus. aut si mica mundissima
panis frumenti iungitur huic succo sedat

id est pacificat quēq; id est omnem calorem extraneum
 sup. et molestantem si farina fabae iungatur. id
 est sit iuncta sola huic succo et superaddatur scro-
 phis. id est scropulis medicabitur id est auxiliabi-
 tur illis et pustula fernens id est tuberculum ex in-
 flammatione quadam in summitate cutis nascens
 rubicundum cedit id est dabit locum tali emplastro
 quemadmodum minores suis maioribus cedunt.
 Legitur scriptum a multis medicine auctoribus
 si eger id est febriciens voret id est transglatias tria
 grana seminis coriandri ante tremorem. id est ri-
 gorem febris euadet febrem id est liberabitur a fe-
 bre cui lux tertia dat nomen id est a febre tertia
 coriandrum lectum id est collectum mane prius q̃
 sol surgat id est ortum suum nobis propaleat prestat
 id est dat idem medicamentū si subditur id est sub-
 mittitur cervicali id est puluino (qui dormiēdo cer-
 uici subest egri xenocrates scripsit menstrua cessare
 id est retinuerit tot diebus quot grana coriand-
 ri mulier vorabit id est sorbebit) Xenocrates fuit
 philosophus admirande sapientie (qui vt scribit
 Valerius) cum maledico quorundam sermoni sū-
 mo silentio interesset vno ex his querente cur sol?
 linguam suam cohiberet respondit quia dixisse me
 aliquando penituit / tacuisse nunq̃. quidam assidū
 condemnant id est vituperant vsum illius Itempe
 hi assidū putant id est existimant coriandrum para-
 re id est inferre mortem. ve id est vel. q̃uis aliquē
 alium dolorem. Assidū medici fuerunt antiquissi-
 mi in quos Hypocrates et eius interpretes Galen?
 in primo pronosticoꝝ vestibulo acerrime iuehant

¶ De nasturtio herba. xxx.

Dicunt feruentes q̄ hñt nasturtia vires.
 Et siccas hac re venerē cum ruta cohercet.
 Siccando semen fuerit si sumpta frequenter.
 Fermento commixta recens hec herba terendo
 Antra cas curat: bona que plebs vlcera dicit
 Si supaddatur cura q̄ furunculus ista
 Emitterit saniū cum qua dolor ille recedit.
 Illius et succus crines retinere fluentes
 Illitus asseritur dentisq̄ leuare dolorem.
 De qua parte dolens est dens infusus in aurem.

Fortius est herba semen depellit abortum.
 Dansum cum vino ventrisq; animalia pellit.
 Et sic serpentis dicunt obstare venenis.
 Solus odor positus carbonibus effugat illas
 Splen reprimat: mixto si sepe bibatur aceto.
 Verbam vel semen cum polline iunge et aceto
 Nec contrita emul sciasis superadde doloris
 Unde non modicum confirmant hoc medicamen.

Nasturcium (iquit Plini⁹) a nasu tormento nos
 men accepit q; videlicet sternutamentu cōciter hic
 factu est puerbiu ad excitandu torporem accommo
 datu (ede nasturciu) quod pinde est ac si dicerem⁹
 expgiscere edam⁹ igit nunc nasturcium ab aucto
 re nostro liberalit^r exhibitum. i. ingeniu torporē ex
 curiam⁹ illi⁹ verba diligenter annotantes medici
 dicūt q; nasturcia habent vires feruentes. i. mul
 tu calidas et siccās hac re. i. esse ob rē cohercē vene
 rem cum rura siccando. i. desiccando et resoluendo
 semē. i. materiā spermatīcā si fuerint sumpta fre
 quenter hec herba recēs cōmixta fermento sic di
 cto q; feruendo crescat) terēdo. i. cōterendo curat
 antracas (ab antro dictas q; perniciē sui humoris
 carnem effodiūt antrū facientes) q; antraces bona qd ātrap
 plebs. i. vulgus dicit. i. noīat vlcera si superaddat
 furunculus apantis gen⁹ cum inflammatione et do
 lore maxima significat et mustelle genus quo in ea qd furu
 uernis cuniculis capuntur dictus vterq; a furunculus.
 do quia sic cuniculos ille humores bonos suffu
 ratur furunculus igitur emittit saniem id est pus
 ista cura cum qua semē emissa ille dolor recedit et
 succus illius herbe illitus. id est delinitus asse

ritur. i. dñ retinere crines fluētes. i. cadētes idem
succus ifusus ī anrē de qua parte dñs est dolēs as-
ferit leuare. i. alleuiare dolorē dñtis (si sup. a cau-
sa frigida depēdeat) semē est fortī? herba ⁊ ip̃z se-
men hañtū cū vino pellit. i. depellit abortiuñs. i.
et pellit. i. educit aīsia vētris. i. lūbricos. et medi-
ci dicūt nasturciū obfcare. i. medicamētū esse vene-
nis serpētis. odor sol? nasturciū effugat. i. eliminat
illos serpētes hoc dico carbonib? .i. pūnis positīs
id est sappositīs nasturcio rep̃mit. i. reducit ad tē-
perie splen. i. splenis tumorē ⁊ duriciē si bibatur se-
pe cū aceto mixto. ifige herbā vel semen cū poline
i. farina ⁊ aceto sup̃adde hec contrita simul dolori
scissis .i. sciatico cognoscas hoc medicamen non
modicum vtile.

Lichenas succus purgat cum melle perunctus.

Si purigo caput aut vlcera turpia fedant:

Anseris admiscens adipi nasturcia trita.

Sepius unge caput viciū pelletur vtrumq;

Si coquis hanc herbā capre cum lacte recenti.

Illius aut semen dolor angat pectora quisquis.

Assumpto tepido potu sedabitur isto.

Semen cum tepida contritum pondere dragme.

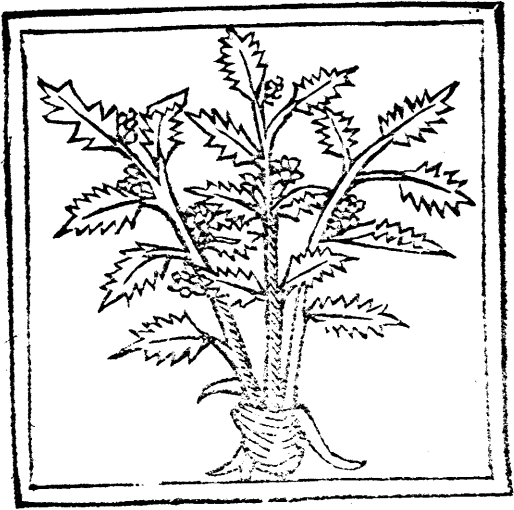
Et bibitū (dicunt) q̃ duram molliat alsum.

Tussim compescit semen cum melle voratum.

Lychenas succ? ⁊c. Succus nasturciū perunct?
cū melle purgat. i. curat lychenas morbus de quo
paulo aī scripsim? si purigo. i. scabies aut vlcera
turpia. i. obscena fedāt. i. defedāt caput tu admis-
cens nasturcia semīa nasturciū trita adipi. i. arun-
gie āseris. i. anatis. (q̃ vt serapiōe auctore melior

est omnib⁹ adipib⁹ vngt caput sepi⁹ vtrumq⁹ vi
ciū. s. prurigo et vlcera capitis pelle. i. purgabit^r
si coquis. i. elixas hāc herōā cū lacte capre recentī
aut semen illi⁹ qui quis. i. q^ucūq⁹ dolo: anget. i. af-
fligat pectora. sedabitur isto pom^o assumpto tepido
Fluctores dicūt q^{uod} semē nastarcij cōtritū. i. in pul-
uerē minutissimū redactū (quē alcohol vel suffus
medici dicūt) in pondere vnius dragme cū tepida
aqua et bibitū molliat. i. lubricā faciat. i. nastur-
cium vocatū. i. assūptū cū melie cōpescit. i. sedebat
subito tussim.

De eruca herba. xxxi.

Erucam calidam dicūt mediocriter esse
Siccā nō adeo cibus ei⁹ digerit escas
Et valet vrinas hec mansa vel hausta
monere.

Manditur vtiliter multum tussimq; repellit.
Emendare cutem maculis cum melle ingatam
Dicunt et mundos leuifigine reddere vultus.
Elixata prius radix valideq; subacta
Ossibus et fractis superaddita detrahit illa.
Cum vino tritum semen sumitur eius
Quosuis pestiferos ictus curare refertur.
Nec nigras maculas purgat cum felle bouino:
Illitā mira loquar cum vino largius hausta
Indurare ferunt hac contra verbera sensum
Si condimentis coquus hanc admisceat herbam
Aut semen gratum dicunt prestare saponem.
Euchinumq; solent hac causa dicere greci
Erucam succus q; gustu sit bonus eius
Non modice mansam venerē stimulare vel haustā
Confirmant medici pariter pluresq; poete
Et cum lactucis hec herba comesta salubris
Hamos calor dat temperiem cum frigore mixtus

Erucam. &c. Sūm philosophantiū dogma ē vn-
garissimū opposita maxia inuicem vicinitate loca-
ta illustrius diluascere. Dinc motus Macer vt ar-
bitror nasturcio erucā nullo īterfite subiunxit. nē
pe illa cohibet venerē hec veromaxime puocat. v. i.

Quidius. Nec min⁹ erucas aptum est vitare sala-
ces. quod et macer non pretermisit silentio medi-
ci dicunt erucā esse calidā mediocriter. i. cū tempe-
ramento: et dicūt illā non adeo. i. tñ siccā cib⁹ ei⁹
herbe digerit escas. Cum em digestio vt ait **Pe-** **Quid vi-**
trus apponēsis sit quedā adequatio virtuti nutri- **gestio.**
tue/ indigebit calore tēperato. tēperati ei caloris
est equaliter agere in omnē partes dequoquibilibis
rei tēperate. **Gale.** tñ eā cal. ⁊ hu. in secundo gra-
du asserit. Et hec eruca mansa vel hausta valet. i.
potest mouere. i. educere vrinā: ipsa mādit. i. mā-
ducat vtiliter a pueris ⁊ repeilit tussim. Et medic-
ci dicūt. i. asserūt hanc erucā ingatā. i. iunctā cum
melle emundare. i. mundā reddere cutē maculis.
id est pānis: et reddere vult⁹. i. faciē mūdōs. id est
mundatā lentiginib⁹ id est fursurib⁹. **Radix eru-**
ce elixata. id est decocta pri⁹ et subacta. id est tri-
ta valde id est potenter: et superaddita ossibus fra-
ctis id est cōfractis detrahit illa id est fragmenta
illorum ossium si semen eius sumitur tritum cum vi-
no refertur id est dicitur curare ictus id est pūctio-
nes seu morsus pestiferos. i. venenatos hec herba
illita purgat nigras maculas a cute sup. cum fel-
le bouino. i. bouis: loquar. i. eloquar mira. i. mira-
tu digna: medici dicunt hec semina hausta vino. i.
cum vino largi⁹ id est copiosius indurare. i. durio-
rem reddere sensum. i. virtutē sensitiuam. Nam id
miraculo persimile videtur cum eruca calida cen-
seatur: caliditatis autem sit aperire et rei dolorem
inferenti ad membra sensibilia aditum prebere:
quare id potius a qualitate occulta quam ma-
nifesta fieri coniectandum est. Si coquus. id est
culmarius seu coquinarius / admisceat hanc

Cur eru-
ca stupo-
rē educat

herbā condimentis q̄vulgo salsamēta dicūtur:ant
 semē oi cūt illa sup. p̄itare sapore gratū epulātib?
 et greci solent hac causa dicere. i. noīare erucā eu-
 chinum q̄. i. quia succus eius sit bon? .i. placens
 gustu. i. dū gustat medici et poete plures parit. i.
 parforimuter cōfirmant hāc herbā mensam i. come-
 stam vel haustā stimulare. i. puocare venerem non
 modice imo venementer hec herba comesta cū la-
 ctucis est salubris. i. sanitati cōducibilis: nēpe ca-
 lor eruce supple mixtū cū frigore lactuce dat tem-
 periem que est optime valitudinis custos.

De papauere. xxxij.

Dicunt vñ gelidam siccamq; papaueris rē
 Tres illi tribuunt species flos vñtus albus.
 Alterius roseus rubens pallensq; minoris.
 Flos est hanc vulgo dicunt agreste papauer
 Lunctis nobilior est cui flos nascitur albus
 Ex huius teneris opium faciunt capitellis
 In cisa leuiter summa cute lacq; quod inde
 Deffluit accipiunt cocleis siccumq; reseruant
 Antidotis multis aptum variisq; medicis.
 Sunt qui conscindunt cum lacte suo capitella
 De quibus exprellum siccant in sole hanozem
 Post primum succus vires habet inde secundas.
 De specie vero roseos quam gignere flores
 Dixi conficiunt oleum de semine tunso
 Non modicum gustu iocundum somniferumq;
 Tertia cui flos est rubens semenq; nigellum
 Prestat si bibitui reliquarum moze saporem

¶ Dicunt vñ . &c . Quidius nalo post maronem in
 scribendis poematibus omnibus latinis lauream pa
 rripiens in sua methamorphosi sub figmēto iocūdiſſi
 mo ſomiferā papaueris naturā igemioſiſſime nobis ī
 ſinuat ſpā in huiusmodi operis li. ii. dei ſoni edes de
 ſcribēs in hec verba proſupit. Ante ſozes antri ſecū
 da papauera flozent. Quis tam mentis inops heſi
 tet naſonem papauer ſoporis indactionum innuere.
 Sed omiſſis figmentis apertā auctoris noſtri de pa

pauere sentiantur peripiciantur. Ductores dicunt
vigilantiam id est frigidam esse papaueris: tribuunt
id est dant illi tres species flos vnius speciei est al-
bus flos alterius speciei est roseus. id est porpu-
reus flos minoris est rubeus et paleus. homines
dicunt hanc speciem papauer agreste vulgo. id est
vulgariter illa species est nobilior id est melior cui
flos albus nascitur pharmacopole supple vnguen-
tarum seu aromatarum faciunt id est conficiunt opium
ex capitellis id est ex nonnullis capitibus huius spe-
ciei: hoc dico cure summa id est summitate super-
ficii capitis incisa leuiter. i. non profunde et accipi-
unt lac coctis. i. testis seu testudinibus et reseruat
ipsum opium succum aptum multis antidotis. i. medica-
minibus et variis medelis (Ipso tamen opio quod
plus ceteris medicaminibus narcoticum est. i. stupe-
factuum vti non licet nisi cum omnia iam non contra-
lerunt et res est posita sicut in desperatione. Sunt
enim (vt inquit melior) narcotica contraria rei vite con-
gellantia: stupefacientia et mortificantia) Nonnulli
sunt qui conscindunt id est incidunt capitella cum
suo lacte de quibus capitellis siccant liquorē expres-
sum in sole succus papaueris habet vires secundas
t. sequentes: post opium vero id est sed de specte quā
dixi gignere. i. producere flores roseos conficiunt
oleum de semine eius trunso. i. contrito iocundum.
i. suave gustu et somniferum. tertia cuius flos est rube-
us et nigella est semen eius prestat saporem gustui
supple more reliquarum specierum.

Eluxatura tepida cuiuslibet harum

Eger si foueat faciem vel si bibat illam

Optatum capiet (nisi sit moris propterea) Communis
 Sperma nigri bibitum cum vino fringere ventrem
 Dicitur hoc modo fluxus inhibet mulieres
 Communi dat debitum tussim compescit iniquam
 Pondere denarii debent hec semina sumi
 Nam plus lethargum vel mortem sepius infert
 De folijs eius tritis factum cathaplasma
 Erunt fauces dicunt curare tumentes
 Quos vocant sagas / extinguere dicitur ignes
 Frigor et vel cantu / potu ve / cibo ve / vel estu
 Aspera si fuerit vocalis reddita vena
 Apposito tali fiet medicamine lenis
 Candida meronij species sic nempe vocari
 Grecozum lingua dicunt quodcumq; papauer
 Longe nobilioꝝ est utilioꝝq; vasis
 Tunc cum lacte flauunt capitella papaueris huius
 Lecta coquantur aqua cui sit pars tertia mellis
 Ad data cuncta coquas donec decoctio spissa
 Sic quasi mel varios sic conseruetur ad vsus
 Dumpta facit somnu tussim fugat abstinere alimen.
 Vocalis bene bene reumatismata siccet.
 Eius de teneris opium factum capitellis
 Dicit iam docui roseo miscebis oliis
 Et age caput myrtis: sedabitur his dolor omnis
 Et solet hoc unguen somni prestare quietem

Predictis melle troci redolentis filar

Turis curabis hoc infundendo dolorem

Hoc quoque semineo cum lacte crociq; subor

Ungendo totidem poteris sedare podagram

Ano suppositum solet hoc adducere somnum

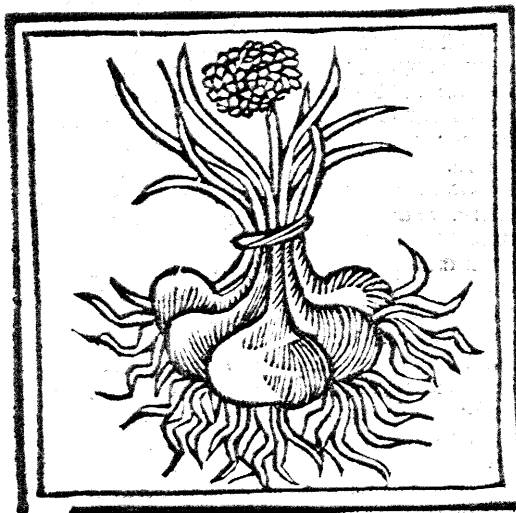
Istud idem solo prestare putatur odore

Elixiratura tepida. &c. Si eger foueat facie elixatu
ra. i. aqua tepida. i. parum calida cuiuslibet. id est ali
cuius harum specierum papaueris/vel si bibat illam
elixaturam capiet somnum operatum nisi mors sit ei
proxima. Sperma. id est semen papaueris nigri bi
bitum cum vino dicitur. id est asseritur strigere. id
est constringere ventrem fluidum sup. et inhibet hoc
modo fluxus muliebri. id est menstrus dat. id est in
ducit somnum bibitum. i. dum bibitur: & utriusq; com
pescit. i. sedat tussim. hec semina debent sumi in pon
dere denarij. Nam pl⁹. id est pondus maius denario
infert letargum (de quo pauca delibauimus) vel mor
tem. Erat olim denarius nummus argenteus pon
deris vigintiquatuor siliquarum qui ponderis mo
dus abiit in diuersitudinem. De opio. d. Gal. et quan
do sumitur quantitas parua ipsius opij sicut est gra
num opij facit dormire. auctores dicunt cathaplas
ma factum de folijs eius tritis. id est contritis cara
re eximie fauces tumentes. i. inflatas: et dicunt ip
sum cathaplasma extinguere ignes sacros id est per
fidos: si vena id est arteria vocalis scilicet canne pul
monis fuit reddita aspera. i. propter frigus ex
prensens humiditates ipsius canne constringendo vel
tancu nimis violendo sup. resolvente ipsas humi
ditates ob nimiam motum calefacturam: vel po

tu etiam in moderate ac vaporosa vel cibo intempe-
 rato vel etiam nullo fiet lenis id est leniter flens ta-
 li medicamine appposito. Nam ut inquit haly. leni-
 tas vocis fit propter humiditatis multitudinem spar-
 se in membrum: et quando minuitur efficitur mem-
 brum: et generatur in eo asperitas species candi-
 da id est proferens florem candidum meconium id est
 papaveris: nempe id est quia auctores dicunt quod-
 cunque papaver vocari sic. id est meconium lingua gre-
 corum: illa species est longe. id est multo nobilior
 et utilior aliis duabus speciebus. Cum capitell-
 a id est parva capita huius papaveris albi fluunt
 id est diffiunt cum lacte coquantur cum aqua: le-
 ta id est munda cui tertia pars mellis sit. id est mi-
 ceatur: coquis id est decoquis cuncta addita. id est
 simul iuncta: donec ipsa decoctio spissa sit sicut mel
 conseruetur sic ad usus varios. id est diversos.
 Sumpta facit somnum. Hec decoctio sumpta
 facit inducit somnum: fugat: id est sedat tussim. ab-
 timet id est retinet aluum fluentem siccatur bene reu-
 matismata id est reumatismos asperitates et tans-
 edines bene id est arterie vocalis scilicet carne pul-
 monis miscebis olivo id est oleo roseo id est rosas-
 um opium factum de capitellis teneris eius sicut
 docui iam id est superius. unge caput tuum his mix-
 tis simul omnis dolor sedabitur (que tamen quie-
 scatio doloris non vera seu mendosa est. et hoc un-
 guen id est unguentum solet prestare quietem id est
 omnium misce predictis: fila id est particulas in-
 noxam filorum tenuissimas redolentia: id est suas-
 iter olentia croci (qui ut inquit mesue) maturat et
 sedat virtutem narcotici curabis dolorem auris ins-
 tendendo hec in aurem: & poteris sedare podagram

calidam. id est a calida causa venientem hoc unguento
 eo antedicto cum lacte femineo & croco subactis. id est
 emmixto unguendo partem dolentē hoc unguētum sup
 positum ano. id est podici solet adducere. id est iduce
 re somnum: istud idem unguētum putatur. id est cre
 ditur prestare. id est efficere hoc solo odore. id est odo
 ratu ipsius unguenti.

¶ De Lepis herba. xxxiii.

D E cepis medici non consentire videntur.
 Namque diascorides inflare caputque gravare
 Atque firmas cepas dicit succedere manfas
 Sellitis non esse bonas inquit galienus
 Flegmaticis vero multum putat esse salubres.
 Non modicum sanas asclepius asserit illas:
 Preteritum stomacho pulchrumque creare colorem
 Affirmat quotiens aliquis conspexerit illas
 Et dicit quisquis ieiunia soluerit illis
 Unaquaque die quod vivet hic absque dolore
 Affirmant omnes masas inferre saporem
 Et dicunt illas molire salubriter aulium.
 Appositas perhibent morsus curare caninos
 Si trite cum melle prius fuerit vel aceto
 Apponunt alii cum vino melleque coctas
 Transactisque tribus solvunt cathaplasma diebus.
 Salutarum/cephalos diascorides iubet anguis
 Aboribus apponi sit asserit ille mvari
 Semineo lacti commixtus succus earum
 Pellit sepe graves infusus ab aure dolores
 Hic succus commixtus aque bibitusque iuvabit
 Illos quos subitus facit obmutescere morbus
 Haribus attractus harum tantummodo succus
 Humores nocuos capitis deponere cogit
 Danse vel pote tardantia menstrua purgant.
 Triturasque pedum solet quas vel caligant

Duricie faciunt succo sanabis eodez.
 Luz gallinaruz pingui si sepe perungas.
 Abane sibi dentes si succo perfricat isto
 Dicunt hunc dētis nūq̃ sentire dolores.
 Ulcera cōpescunt oris cū pane comeste.
 Intingens oleo coctas q̃ sumpserit illas
 Sedat quos intrus dat dissinteria morsus
 Lōtritis cepis loca denudata capillis
 Sepefricans capitis poteris reparare dolores
 Quis fetori p̃sunt fastidia tollunt
 Nasos iuber emorroidis superaddere tritas.
 Illarū succus caligine lumina purgat
 Si mixtus melli maculas quoq̃ iunctus aceto
 Emendare solet si sint hoc sepe fricate.

¶ Cepe herba est eius bulbus id est radix est taz
 infrequenti omnium vsu imo esu vt nulla frequen-
 tior eē videatur quo circa ipsius vires audire non
 sit molestus. Medici non videntur consentire. i.
 concordēs esse de cepis. Hāq̃ dyascorides dicit
 cepas inflare atq̃ grauare caput Atq̃ dicit cepas
 mansas id est comestas succendere id est inflam-
 mare precordia galienus (oratores galienus dicūt
 inquit cepas non esse bonas colericis. Nam coleri-
 ci caliditate sunt distemperati ritidez et cepe verū
 vt inquit idēz Gal. Et leduntur quidem a simili-
 bus causis sue crati facile vero id est sed putat ip-
 sas cepas esse salubres. id est sanitati conducen-
 tes phlegmaticis) qui frigidi sunt ⁊ humidi, iuuā

tur igitur a contrariis vt ides inquit. Asclepius
 medicus ille asserit illas non modicus sanas dē
 salubres. Hās sanas dicitur qui suscipit: salubris
 vero qui sanitates confert. non unq̃ tamen con-
 funduntur presertim. id est precipue stomacho et is-
 dem auctor affirmat cepas creare. id est efficere
 colorem pulchrum quotiens aliquis conspexerit il-
 las cepas et dicit hic asclepius quisquis soluerit id
 ē fregit ieiunia illis. i. ex illis cepis vnaquaq̃ die q̃
 hic viuet absq̃ dolore oēs auctores affirmāt cepas
 mansas. id est comestas inferre id est dare sapor-
 em et dicunt illas mollire salubriter id est conue-
 nienter alium. Auctores perhibent cepas appo-
 sitas curare morsus caninos Si fuerint prius tri-
 te cum melle vel cum aceto. alii apponunt cepas
 coctas cum vino et melle et solunt cathaplasma
 transactis tribus diebus Dya scorides iubet sal-
 rutam et cepas apponi moribus anguis ille asserit
 sic iuuari id est curari dictum vulnus succus earū
 ceparū cōmixtus aq̃ et bibitus iuuabit illos quos
 morbus subitus. id est repentinus facis obnutes-
 cere scilicet prefocatori matricis vt inq̃t Auen-
 na/ vel s̃nante vt sentit serapio. Hā vterq̃ morbo
 subitus est et repentinus de prefocatore aliquid
 differuimus. squinantia est apostema gutturis seu
 lacertorum interiorum ipsius subito prefocans p-
 pter ablationem anhelitus cuius tres sūt species
 vt Gale. in commentatione illius canonis squi-
 nantia pessima tertii pronosticorum et duorum se-
 quentium diligenter annotat. Succus harum ce-
 parū attract⁹ tantūmodo a naribus cogit id est cō-
 pellit deponere humores nocuos id est nocētes ca-

pitis. **Cepe** manse. i. comeste purgant menstrua-
 tardantia vltra naturalem modum supple sanabis
 trituras. i. contusiones callosas pedum quas du-
 rices sole. i. calciamenti (sic dicta q̄ sola pedibus
 subiciatur) vel caligarum faciunt si perungas di-
 ctas trituras eodem succo cum pingui idest apun-
 gia gallinarum si quis perfricat. i. fricando delini-
 at mane dentes isto succo ceparum auctores dicūe
 hunc nunq̄ sentire dolorem dentis. cepe comeste
 cum pane compescunt vlcera. i. pustulas et excozia-
 tiones oris ille qui intingens cepas in oleo sump-
 serit illas coctas sedas morsus. id est mordicatio-
 nes intestinoꝝ quos dissintheria. i. fluxus ven-
 tris sanguineus. dat. i. infligit (Nam vt inquit Ga-
 le. plurima dissintheria ex colera est rubea cum ho-
 rum humorum acumina excoꝛient intestina nimio
 suo acumine) tu fricans sepe id est frequēter cepis
 contritis loca denudata capillis id est crinibus po-
 teris reparare. i. restituere capillos vulsos. i. euul-
 sos: sepe prosunt fetori oris (qui fit aut a materia
 sordida delitescēte in nasi collaroꝛio: aut a gingi-
 uis malo sanguine plenis vapores fedos emitten-
 te. vel a corruptione ipsarum gingiuarum vel ab
 humoribus corruptis in membris spiritalibus vel
 in stomacho) **Cepe** tollunt fastidia. i. nauseatiua
 satietatem. auctores iubent cepas tritas super ad-
 dere emoroidis. succus illarum admixtus melli
 purgat lumina. i. oculos caligine. i. nubeculis visus
 impediētibz: quoq̄. i. etiam succ⁹ ceparū iunct⁹
 .i. coniunctus aceto solet emundare maculas. id est
 morpheam si macule sint frigat sepe hoc succo.

Lingua bouis herba. xxxiii.

Lingua bouis greco sermone buglossa vocatur
 Nec coleram rubeam nimio sermone perustam
 Purgat: cum vino fuerit si sumpta frequenter
 Cardiacam colere quam fecit copia nigre
 Cum simili potata modo curare valebit.
 Humores nocuos pulmonis detrahitis hausta
 Mixtus aque tepide si succus sumitur eius
 Illi qui patitur sciasim mire medicatur
 Quam me morem cerebri dicunt seruare periti.

Minimè potatam q̄uo sit macerata buglossa

Letos conuiuas decoctio dicitur eius

Reddere si fuerit inter conuiuia sparsa

¶ Hec herba a grecis euphrazmum id est herba letificans nuncupatur. greci enim euphrazm letari dicunt: nam colere nigreque (ut inquit Marcellius fit.) ipsa morte deterior est capitalis est inimica. Sapientes igitur dies agere letos huius vires leto percipiamus animo lingua bouis vocatur buglossa sermone greco. hec herba purgat id est exturbat colerā rubeam perustam id est adustam nimio feruore si frequenter fuerit sumpta cum vino nam ut inquit princeps Auicenna colere nigre id est melencolic: alia est naturalis: alia non naturalis. Naturalis est sex februm hypochondriacis aliorum humorum. Non naturalis vero fit ex incineratione & adustione aliorum humorum cum videlicet ipsorum subtile exurit: & quod grossum est terrestre & ferculentum incineratum remanet: dicit igitur Mager buglossam depellere melancolicam: quod fit ex adustione colere rubee & profecto melancolia ut auctor est Auicenna est fortioris malicie. Buglossa potata modo sibi valebit curare cardiacas id est morbi cardiaci seu tremorem cordis: quas copia colere nigre id est melancolie fecit id est producit. Cardiacas a corde derivatur: que est cordis tremor et palpitatio ex malis humoribus in eius capsula & venulis via derivationis: aut congestionis inheren- tibus / ac tremulosum motum inducentibus proces- dens buglossa hausta detrahit humores nocuos pulmonis si succus eius mixtus aque tepide sumitur id est assumitur. medica mire id est egregie illi qui pa-

etiam sciasim id est morbum sciaticum . periti dicunt
 buglossam seruire vim memorem cerebri id est me-
 moriam vinum potatum in quo buglossa sit macera-
 ta id est contrita dicitur reddere conuiuas id est epi-
 lantes letos: etiam decoctio eius dicitur reddere co-
 nuiuas letos si fuerit sperla id est conspersa inter con-
 uiuia.

De sinapi herba. xxxv.

Iter eas quas pythagoras laudauerat
herbas.

Asseritur primam laudē tribuisse sinapi

Quartus ei gradus est in vi sicca calidatq;

Extrahit humores viscosos extenuatq;

Comburiq; cutem vis est huic tanta caloris

Maior vis eius in semine dicitur esse.

Sensus exacerbat cibis eius commouet aluum.

Confringit lapides: hyemem et menstrua purgat

Si tritum iungas tepide vesicasq; palato

Ad solem capitis purgabit flegma nocuum

Sternutamentis hoc admiscere salubre est

Illo nam capitis structura resoluitur omnis

Manum confortat stomachum: suspiria sedat

Morsus serpentum (si trito mergis aceto)

Atq; superponas tali medicamine curas

Manum pestiferos vetat intima ledere fungos

Ut nimium feruente cutem comburere dixi

Ded tamen hec multis est utilis visio causis

Hac oculis nocuus capitis siccabitur humor

Et qui distillans pulmonum concava ledit

Et stomachi morbosq; creat tussimq; pitissimq;

Hac per vesicas coxe dolor inueteratus

Elicitur sciasim quod greco nomine dicunt

Hac tumor splenis durus: iecorisq; fingatur

Et multam causis hic subuenit inueteratis

¶ Si quispiā forte causam efflagitet cur Pythagoras sinapi ceteris preulerit herbis Galerium audiat maximum huic questioni abunde satisfaci-
entem. Pythagore tanta veneratio ab auditori-
bus tributa est ut que ab eo acceperant in dispu-
tationem deducere nephas existimarent quinerias
interpellati ad reddendam causam hoc solum re-
spondebant ipsum dixisse. Nos igitur dogmati py-
thagorico credulas aures adhibeamus. Pytha-
goras asseritur tribuisse primā laudem synapi ma-
ter alias herbas quas ipse Pythagoras laudave-
rat. quartus gradus est ei in vi sicca et calida extra-
hit humores viscosos idest glutinosos et eos exte-
nuat idest incidit ratione vehementie sue calidita-
tis et comburit cutem id est impunit in ea vesicam
tanta vis id est violentia caloris est idest inest sinapi
vis id est virtus eius dicitur esse maior. i. vehe-
mentior in semine eius. cibis illius seminis exacu-
it sensus humores obrundentes et ebetantes con-
sumendo et commouet. id est laxat alium confrin-
git. id est dilaniat lapides vesice et renum et pur-
gat menstrua. Si iungas hoc semen tritum aque
tepe et versas. id est frequenter voluis palato.
i. intra fauces ad solem idest estu vigere purgabis
phlegma nocuum capitis salubre. id est sanum
perutile est admiscere hoc semen sternutamentis.
i. pulueribus sternutationem prouocantibus sicut
piperis ellebori conditi nigelle staphisagrie eufor-
bii et ceteris id genus Nam omnis stricetur. i. opila-
tio capitis. idest meatuum cerebri resoluitur. idest
aperitur illo semine contrito et naribus adinoto. Hoc
semen mansum id est comestum confortat stoma-
chum sedat suspiria. i. singultus si mergis. i. misces se

men sinapis tritum in aceto et superponas curas
tali medicamine morsus serpentum hoc semen mā
sum id est comestum vetat fungos id est tubera ter-
re seu arborum pestiferos id est letales ledere id est
offendere intima Dixi comburere cutem vi feruen-
te id est feruida nimium exuberante. Sed tamen
hec vñtio est vtilis multis causis id est egritudinib-
us humor capitis reumatizans scilicet nociuus
oculis siccabitur hac vñtione: et ille humor capitis
quem superius ex auctoritate pñli . pituitam dixi-
mus distillans id est fluens ratiōe subtilitatis ledit
cōcaua pulmonis disponēs ad prius aut paripneu-
moniam et etia siccabitur sup. ille humor qui creat
morbos stomachi et tussim et pleuresim. Nam ille
humor a capite per viam catarrhi diffuens secun-
duz membrorum recipientium varietatem varia-
rum est causa egritudinum. Prodest aut huiusmo-
di vñtio a semine sinapis impressa quoniam fit hu-
morum capitis ad locum vñtionis: tum ratione do-
loris: tum ratione coloris attractio: et inde a mem-
bris ad que prius distillabant diuersis dolor coxe
inueteratus quod morbi genus medici dicunt scia-
sim greco nomine elicitur id est educitur extrahitur
hac vñtione per vesicas id est per tumores seu cu-
tis eleuationes aqua plenas trahit enim hec vt sic
loquar vesicatio humores intraneos sensibilia mē-
bra manifestantes ad cutis superficiem. et tumor sple-
nis durus et tumor iecoris id est epatis fugatur hac
vñtione. Et hec vñtio subuenit multum causis. id est
egritudinibus inueteratis.

Utile tot causis qm cathaplasma sinapis
Sepius a medicis variatur conficiendo.

Dicam qualiter hoc fieri iubeat meniacus

In mortariolo tritū bene pone sinapis

Semen iungatur huic panis candida mica

Sic ut tertia sit panis pars iuncta sinapi.

His sic⁹ succas & mel iūgas & acetū
 Cratis q̄tū vel morbi causa requirit
 Nam quo pl⁹ sic⁹ sicce vel mellis habebit
 Ille sinapism⁹ tanto solet acrior esse.
 Debilioz quo pl⁹ panis mittes & acetū
 Ne tibi sit vilis (moneo) confectio talis.
 Effectum cuius in multis sepe probant.
 Non tū hanc iubeo cunctis apponere morbis.
 Sed raro magnis & causis inueteratis
 Radices mergi. sic post q̄ samplerit harū
 Omne vim vinū multū putat esse salubre
 Faciū⁹ & stomacho potatū luminibusq̄
 Plurib⁹ & capitis dicit prodesse querelis

Quoniam cathaplasma sinapis est utile tot cau-
 sis. id est egritudinibus variatur sepius a medicis
 conficiendo. id est in modo conficiendi dicam qualiter
 meneniacus iubeat. i. doceat hoc cathaplasma fieri.
 id est confici pone in mortariolo. id est in vase cupreo
 vel lapido semen sinapis tritum bene. i. valde mica
 panis candida. i. alba iungatur huic semini sic ut ter-
 tia pars panis sit iuncta sinapi iungas his ficus sic-
 cas & mel & acetum q̄tum causa. id est qualitas eta-
 tis vel morbi requirit. Nam quo. i. quanto cathaplas-
 ma habebit plus ficus sicce vel mellis tanto

sinapismus. id est confectio sinapis solet esse acris
 sed supple erit debilis:quo. id est quantopius mit-
 tes panis & aceti. moneo te Sic talis confectio sit ti-
 bi bilis cuius probauit effectum. id est utilitatem in
 multis egritudinibus. Non tamen in eo hanc conse-
 crationem apponere cunctis causis. id est morbis Sed
 raro apponatur & magnis egritudinibus supple: ut
 ut:forti morbo fortis occurrat medicina. **Plinius**.
 precipit radices huius herbe mergi. id est obui in
 multo cum si mine cuius poli q̄ vinum cumplerit con-
 nem tum horum. Radicum & seminis putat illud vi-
 num potatem esse multam salebre. id est utile fauci-
 bus. id est superiori parti: gulae & stomacho: & lemini-
 bus. id est oculis & idem **Plinius** dicit supple prodes-
 se pluribus querculis capitis.

Infuso faciunt oleum de semine quidam
 Utile lumborum vicus stupidis quoque neruis
 Exprimunt succ^o tenero de caule sinapis
 Necd si cū mandans dentis tormenta fugabis
 Vocales venas semen lenire sinapis
 Ganum confirmant adipis tundendo vetusto
 Commixtum scrophas disperget si superaddas
 Illius sum⁹ multū pedes caducis
 Dicitur atq; flere causas siccando inuare
 Cū fici tritū capiti superaddere raso
 His qui litargi patiuntur magna medela est.
 Vel si sepe pedes ungendo fricabis eorū
 Semen contritū melli coniūge vel vincto
 Illud alopius sanat vni uen sepe fricando
 Acri cū vino lepras emūdat inūcto.
 Hoc quoque curatur manso periodica febris
 Antea q̄ dixi veniat commotio morbi

Infuso faciunt. 7c. Quidā faciūt oleū de semine eius infuso in oleo cōmuni sup. vtile viciis lum-
 borū id est renum et nervis stupidis. id est stupore
 affectis. Est autē stupor diminutio sensus 7 mor-
 tus in aliquo membro qui fit ratione induratio-
 nis 7 ingrossationis nuche et nervorum inde des-
 cendentium quo fit vt spiritus perspicui et radian-
 tes liberum transitum habere non possint 7 mem-
 brum fouere quemadmodum nec phebea lampes
 suos illustres radios per aerem turbidum et calig-
 inosū effundere nequit. Succus exprimit de cau-
 te tenero. id est de herba tenera caulis quem suc-
 cus mandans. i. comedēs fugabis tormenta dentis
 Suctores confirmant semen sinapis mansū lenire
 id est lenē efficere venas vocales. i. arteriā vocalē
 Semen sinapis pmixtū adipi. i. arungie vetuste rū-
 dēdo. i. sif. conterendo dispget. resoluet scrophas. i.
 viros humores si supaddas illis scrophis. sumus
 illius seminis dicitur prodesse multum caducis.
 id est epylēticis a cadēdo dictis: atq; dicit iuuare
 causas. id est morbos flere. id est matricis siccan-
 do. id est desiccando humiditates superfluas ad
 eam defluentes sicut ad sentinam corporis. ma-
 gna medela. id est optima medicina est. semē sina-
 pis tritum cum ficu superaddere capiti raso his
 qui patiuntur lithargum: vel si fricabis pedes eo-
 rum vnguento sepe: coniunge semen sinapis con-
 tritum melli vel vincto. id est arungie. Istud vn-
 guen iuuat. id est prodest alopetus. Est autē alo-
 petia seu alopitia malus morbus capitis qui fit ex
 vicio humorum cum profuso capillorum: hoc se-
 men cum vino acro iuncto emundat lepras mor-
 pheam 7 albaras. febris periodica. i. interpollata

curatur hoc semine manso. id est comesto modo. id est tantum modo sine adiectione alterius medicamenti: antea. id est priusquam comotio morbi diri veniat. id est ante iuasionem frigoris. Dicitur autem febris periodica que non sepe affligit sed cum tempore interpollatione et vera quiete: quod fit quia materia morbi affectiva est extra venas cum vero in venis concluditur: tunc facit continuam propter continuam fumorum putridorum missionem ad cor. Periodum circuitum seu circumlocationem greci noncupant ut si elephantem dente pro ellebore dicamus itidem febrem periodicam circuitus. id est iteratos accessus habentes dicimus. unde yppocrates his qui in circuitibus exacuuntur: Quis tamen nonnulli inter circuitum et periodum aliquid ponunt discriminis. At tamen ut Galenus inquit super tertio pronosticorum. Quando super intentionem est convenientia in re quesita: tunc contrarietas in nominibus intentionem non habet.

¶ De caule herba. xxxvi.

Qulis romana grecorum brassica lingua
Dicitur hic quous passum nascatur in ortis

Est nullius ad multa salutifer usus.

Annis sexcentis usus medicamine caulis
Romanos catho testatur medicina priusquam
A medicis rome descripta fuisset in usum
Tunc hortus escas illis dabat et medicinas
Vulnera non tantum curare recentia caulem
Ipsemet affirmat auctor: sed inueterata
Et caneros etiam loca sed prius amne lauari
Prescribit et vino tepido, si denique crudum

Una quoq; die bis tritū apponere caules

Ordea quam dederint cauli miscere farinam

**Idem precepit. rutam quoq; cum coriandro
Et sale per modico sic omnia mixta terendo,
Apponi dicit docuit cathaplasma podagre
Hoc etiam morbis medicabitur articulorum
Hoc quoq; fingas aut luxata iuuare,
Atq; suppositū varios sedare tumores.**

**Caulis romana. ec. Nulli miraculo esse debet
cathonez parsimonie et frugalitatis exemplū con-**

summatissimū caulem olus quidā plebeū / ac pau-
 perum escam litterarum monumentis celebrasse.
 Eius frugalitatez admirabilē valerius maximus
 posteris scriptuz reliquit. Ege inquit si quis hoc
 seculo vir illuster / pellibus hedinis pro stragulis
 vtatur. tribusq; seruis comitatus hyspaniā rogat
 ⁊ quingentozū hoīz acie sumpta transmarinā pro-
 uinciam petat eodē cibo eodemq; potu quo nau-
 te vti contentus sit / nonne mirabilis existunetur.
 Atq; ista patientissime Latho tolerauit: qz illum
 grata frugalitas in hoc genere vite cū summa dul-
 cedine cōtinebat. Sed a diuerticulo nostros gres-
 sus referam⁹. Caulis romana. id est romano elo-
 quio dicit brassica grecorū lingua. Quis hic caulis
 nascatur passim. id est vbiq;: in hortis tamen vsus
 illius caulis est salutaris ad multa. Latho testa-
 tur romanos vlos medicamine caulis annis sex-
 centis priusq; medicina. id est pars medicine fuis-
 set descripta: in vsum hominū fuisset hortus (aspi-
 retur vt ab eo qđ format ozior discrepet) dabat. id
 est suppedibat tunc illis romanis escas et medi-
 cinas. Unde diuus Deuerinus quem boetium ap-
 pellant. Felix nimum prioz etas. contenta fide-
 bus aruis. ipsemet auctor scilicet Latho affirmat
 caulem non tantū curare vulnera recentia: sed in-
 ueterata et etiam cancos. id est cancreuas cum
 videlicet nō omnimoda est carnis corruptio. Sed
 est in via ad cancrum: sed precipit loca tabida sup-
 lauari prius amne aut vino tepido: sic deniq; post
 ablutionem vlceris iussit apponere bis vna quaq;
 die caulem tritum. Idem Latho precipit miscere
 farinam quam ordeo dederint. id est ordeaceam
 cauli quoq; . id est etiam rutam cuz ozandro et sa-

le per modico . id est valde exiguo sic terendo omnia
mixta: ipse Catho docuit hoc cathaplasma apponi po-
dagre dire . id est multum infestare: etiam hoc catha-
plasma medietur morbis articulozum . id est mor-
bis arteticis/ etiam Catho ait hoc cathaplasma iuna-
re siringas . id est fistulas et iunare luxata . id est mē-
bra soluta a suis locis mota/ Atq Catho ait hoc catha-
plasma suppositum sedare varios tumores.

Illius bynam: fuerit quicaulibus vls:

Causis neruozum calefactam censuit aptam

Hac ex byna pueri si sepe lauentur

Asserit illozum multum conferre saluti.

Hoc de caule catho quendam scripsisse libellum
Erisippum dicunt huius de viribus eius
Omnes confirmant caligine limina tergi
Eius qui viridi vascetur caule frequenter
Augēt lac mammis cibus eius menstrua purgat
Atq iuuat stomachum sumptas vt concoquat escas
Si multam coquitur: restringere dicitur aluum
At semicrudus solet illam soluere sumptas .
Assumptus crud⁹ sic vt ringatur aceto
Splen reprimat tumidum . semen depellit abortum .
unctio cum veteri coctos bene contere caules .
His oleū roseū q̄tum res postulat addas
Ardores nimios iuuat hec confectio febzis
Si supponatur stomacho membro ve calenti
Acri non scissum mergis alumen aceto
Et caules sic vt corpus redigantur in vnum

III. iij.

Lancia terendo diu: poteris compescere lepras

**Et plures alias maculas his sepe perungens.
His etiam crines poteris retinere fluentes**

Illius vrinam. &c. Catho censuit. i. dixit vrinam calefactam esse aptā causis. id est egritudinibus neruorum illius qui fuerit vltus caulibus ac asserit si sepe lanētur ex vrina pueri que multum inuatiua est in vlceribus profundis & difficilis consolidationis vbi inquit Mathe. fil. Conferre multum saluti illorum qui morbos neruorum patiuntur. Catho ait supple quendam philosophum quem dicunt crisippum scripsisse libellum de viribus huius herbe Omnes medici confirmant lumina. id est oculos hominis qui hescetur frequenter caule recenti tergi. id est abstergi caligine cibus eius caulis auget lac mammis & purgat menstrua atque inuat stomachum vt coquat. id est concoquere valeat escas. id est acceptum nutrimentum Si caulis coquitur multum dicitur restringere aluum At sumptus semicrudus. id nondum perfecte coctus solet soluere. id est laxare illam aluum. Huius Auicenna causam in medium adducit. Alique inquit medicine simplices sunt in quibus decoctio separare potest inter virtutes contrarias ipsarum sicut caules substantia enim ipsorum commixta est ex materia terrea scriptica & ex materia subtili absterfius nitrofa. cū ergo coquitur in aqua: resoluitur substantia nitrofa absterfius ab ea in aqua: & substantia terrea scriptica remanet & fit ei⁹ aqua solutina & corpus scripticum hec princeps caulis assumptus crudus sic vt tingatur. id est intingatur in aceto reprimat spem tumidum. id est inflatus semen ei⁹ depellit

abortu. contere bene. id est diligenter caules coctos cum uncto. id est axungia veteri addas his oleum roseum quantum res. id est quantitas caulium et axungie postulat hec confectio adiuvat. i. mitigat ardores nimios febrys Si caulis superponatur stomacho vel membro calenti calore extranea supple si mergis alumen non scissus. i. integrum aceto acri & caules sic ut redigantur. id est conflentur in unum corpus terendo. id est conterendo diu cuncta poteris dissolvere lepras. i. pannum faciei et lentigines & plures alias maculas etiam poteris retinere crines. id est capillos fluentes his medicaminibus. (Triplex est alumen. L. i. amenum quod dicitur scissum quoddam rotundum. & aliud de rocha)

Dicitur & testes istud curare tumentes

Et varios morbos genitalia que patiuntur

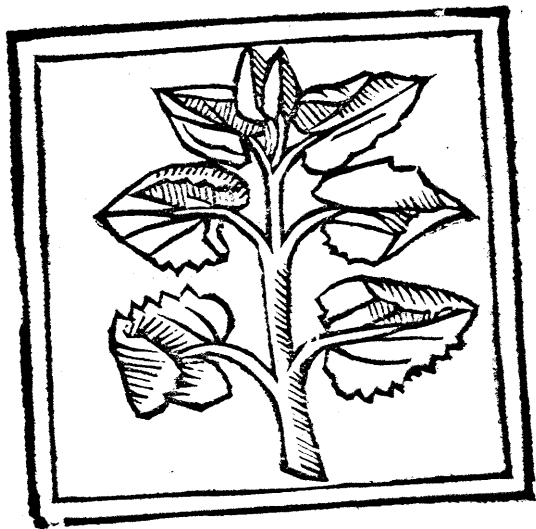
Et melius si predictis faba cocta iungatur
Cum fenu greco si tundas hunc & aceto
Et super artetuos apponas ista dolores
Multum subueniet illis viciisque podagre.
Non modicum poterit istud cathaplasma mederi.
Uncto cum veteri caulis cineres bene triti
Profunt ad veteres lateris coque dolores.
Sic licet hec bilis res est medicina salubris.
Si caulis semen mixto potatur aceto
Pellere sepe solet animalia noxia ventris
Fit cinis ex siccis caulis radicibus vltis
Subditur hic vinum releuat siccando iscentem
Dentibus attriti succum glutice virentis
Firmant raue multum succurrere voci

Matib⁹ infusus succus purgat caput eius
Qui prius est caules vir sentiet ebrietatem
Equissam caulis radicem postea tritam
(Que non attingerit collo mellinus inquit)
Suspensam varios vne depellere morbos

¶ Dicitur. &c. Istud unguentum dicitur curare testes. id est testiculos tumentes. i. inflatas et dicitur curare varios morbos que genitalia. i. membra virilia patiuntur. et dicunt hic melius fieri supple si faba cocta iugatur. id est coniungatur predictis. si tundas. id est conteras hunc caulem cum fenu greco et aceto et apponas ista medicamina super dolores artericos (quos gattam appellant subuenit et illis doloribus. Et istud cathaplasma poterit mederi. id est auxiliari non modicum viciis. id est doloribus podagre. cineres caulis bene triti cum uncto. id est cum pinguedine veteri prosunt ad dolores veteres lateris & coxe licet hec medicina sit bilis tamen est salubris. id est humane sanitati perquutilis. Si semen caulis potatur cum aceto mixto solet pellere sepe animalia noxia ventris. scilicet lumbricos / ascarides et tineas. cinis fit ex radicibus siccis caulis vltis. id est exustis vinum subditur. id est adiungitur his frangit lapillam renum aut vesice ducendo. id est educendo Fuctozes affirmant glutire succum caulis virentis attriti. id est contussi succurrere multam docturae. id est asperce succus caulis infusus naribus purget caput eius ille qui est. id est comedit prius caules sentiet. id est incurret vix ebrietatem Mellinus ille medicus vetustissimus inquit radicem caulis equissam postea tritam suspensam collo qui tamen non attigerit. id est tetigerit collum supple de-

21.95
pellere varios morbos vne pellicule carnose fit e
supra caput canne pulmonis.

¶ De pastinaca herba. xxxvii.

¶ Si pastinace virtus in semine tantū.
Et radice sua mulsā si decoquis eius
Radices multū decoctio proderit eius
Si potanda datur splenis iecorisq; querelis
Lumborūq; leuat eadez potata dolor em
Hanc si lacte coquas: decoctio sumpta iuuabit
Asthmaticos quos veteres ventresq; fluentes

Radix illius collo suspensa tumores

Ut quidam dicunt compescit testiculorum

Qui pastinacam fert aut qui mandidit illas

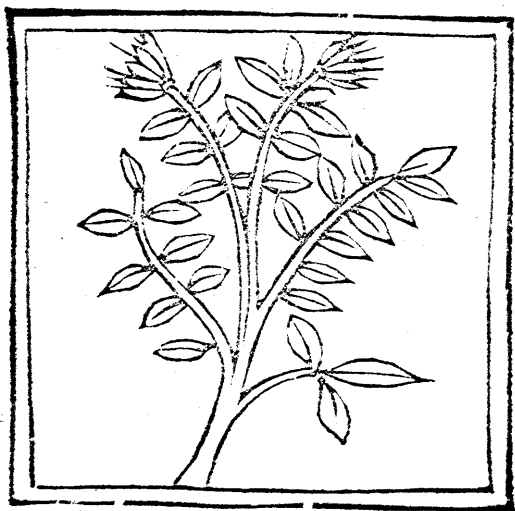
**Dicitur a nullo serpentum posse noceri
Accendit venerem si large sumitur illa
Si circumscalpis dentes radicibus eius
Dicunt ingenti per sepe dolore leuari
Et vino pastinace si sepe bibatur
Compescit viros quos scorpius intulit ictus
Dic quoque feminei ventris curare tumorem
Dicunt: quo mulier quasi pregnant esse videtur
Quod passum tribuat: est pastinaca vocata**

Cutus sit cōplex ionis pastinaca macer tacitus
relinquit. Galenus vero id luculenter declarat.
Pastinace inquit domesticæ radices comeduntur
alimentum quidem minus prius habentes: cale-
faciunt autem manifeste in medio secundi gradus:
et humectant in primo. Eius autem vires hic ma-
cer manifestat. Virtus pastinace est tantum in se-
mine et in sua radice. si decoquis radices eius in
mulla. id est in melle et aqua si ipsa decoctio datur
potanda proderit multum querelis. id est dolori-
bus splenis et iecoris. id est epatis: et eadē decoctio
potata. leuat. id est alleuat dolorem lūborū. id est
renum si coquas in lacte hanc radicem decoctio sua
pta. id est bibita iuuabit. id est curabit a smaticos.
id est suspirefos Quis sint supple veteres. id est ea-
tate confecti: et decoctio iuuabit ventres fluentes
id est fluxū vētris. radix illi⁹ pastinace suspēsa col-
lo/compescit tumores testiculorū vt quidā dicunt il-

le qui fert pastinacam : aut qui mandidit. id est co-
medit illaz dicitur non posse noceri. id est vulnera-
ri vel pungi ab villo serpente si illa sumitur large co-
piose accendit venere3. *Q*uia enim calida humida
rei venere sint incitamenta. Si circumscalpis. id
est emundas dentes radicibus eius : auctores di-
cunt ipsos dentes leuari. id est alenari persepe
dolore ingenti. id est vehementi si bibatur sepe ex
vino pastinace: compescit. id est sanat ictus. id est
puncturas vel morsus quos scorpius intulit. id est
incussit auctores dicunt pastinacā curare tumore
vētris feminei: quo tumore mulier videt esse quasi
pregnans/hunc tumore medici molā matricis ap-
pellant:quequidem multas cludit feminas. *Q*uan-
doq; inquit Auicenna accidunt mulieri dispositio-
nes pregnantium ex retentione menstruum et
alteratione coloris et casu appetitus:et quandoq;
accidit inflatio ambarum mamillarum/et sentit in
vētre suo motū qui est sicut motus ēbriōnis: ⁊ qñq;
accidit dolor parienti et angustia et non parit.
*H*ec Auicenna. *H*ypocrates vero documentum
dat certissimum quo mulier veram impregnationē
ab hac matricis mola internoscere poterit mulie-
rē inquit si vis scire si concepit melliteratū da ei bi-
bere quando dormitura est: ⁊ siquidē tossiones ha-
buerit circa ventrē/concepit:si vero non / minime.
hec herba dicta est pastinaca q̄ id est quia tribuat
pastum.

¶ De origano herba. xxxviii.

Origani vires calide sicceq; leguntur
Tertius huic in vtroq; grad⁹ cōceditur esse
Quis in vino curat decoctio iumpta
Quosuis pestiferos morsus si sepe bibatur

Lum mulsa sumpta prodest aconita bibenti.
Sic multis aliis dicunt obitare veneris
Conquassata iuuat mansum : vel sepius haustum
Hydricos reprimat bibitū : siccatq; tumores
Lum mulsa bibitū colerā deponere nigrā
Dicunt oxifabi fuerit si pondere sumptum
Menstrua deducet bibitū : vel si super addas
Tritū vel cocta mulier si se fouet herba.
Allius pulvis tussim cum melle repellit
Puritus acoras maculasq; cutis fugat omnes.

In quo decoquit si sepius amne lauet.

Nl. 97

In ianacro iuuat ytericos hec decoctio sumpta

Succ^o predictæ viridis si sumitur herbe

Uuas & fauces curat succando tumentes

Ozis vulnerib⁹ medicabit ope retent⁹.

Parib⁹ infusus v^oino mixtus olino

Inuul^u capiti coget manare cerebro:

Aurib⁹ infusus sedat cū lacte doiozem.

Oziganum vires. &c. Pestiferos morsus hanc her-
bam sanare impijs anteq^{ue} noster assueuerat: quam
sane proprietatem homines sicconi edocuit. Ea enī
cum serpentibus conflicturna ozigano sibi salutem a-
quirit quemadmodum muskelle ruta est medicamē
hinc Plinius insignis medicus in hanc prorūpit sen-
tentiam. Vtrumq^{ue} multa a bestis didicerit. Vires
ozigani leguntur esse calide & sicce, tertius gradus cō-
ceditur huic ozigano esse in vtroq^{ue} tam calido q^{uam} fris-
gido decoctio illius in v^oino sumpta curat quosvis.
id est quoscuq^{ue} mors⁹ pestiferos si bibatur sepe hec
decoctio sumpta cum melle prodest bibenti. id est il-
li qui biberit aconita. id est venenis. Fabulantur poe-
te espuma cerberi ab hercule ab iferis traheret acēi-
tum natum venenum omnium venenorum occisimū.
Luctores dicunt ipsam oziganum obitare. i. repu-
gnare multis aliis venenis oziganum mansum. i. co-
mestum vel bibitū sepi⁹ iuuat cōcassato. id est passio-
concalatione in aliquibus mēbris oziganum bibe-

tū reprimat. id est curat ydropicos q̄. id est & siccit. id
 est resoluit tumores. id est inflationes auctores di-
 cant ipsum origanum bibitū cum mulla deponere. i.
 educere coleram nigram si fuerit sumptū in pondere
 orisabi: id est vnius vncie et dragmarū sex (Orisa-
 bum inquit Math. silus. est ponderis vel mensure
 nomen vnius vncie et dragmarum sex) Origanum
 bibitum reducet. id est redire faciet ad suū cursū na-
 turalem menstruum vel si superaddas pectini sup-
 ple tritum vel si mulier ex retentione mēstruorū af-
 flicta fouet. i. fomentet se in locis pudibundis: her-
 ba origanicocta. id est decoctione hui⁹ herbe puluis
 origat sicci supple sumptus cum melle repellit tuf-
 sim si q̄s lauetur sepius amne. id est aqua in qua de-
 coquitur origanum fugat pruritus. id est pruriges
 carnis fugat. id est mundat acozas. id est scalida capi-
 tis vlcera & omnes maculas cutis. hec sumpra. id est
 exhibita in lauachzo. id est in modum lauachzi iunat
 clericos: si succus predictę herbe viridis id est recen-
 tis sumitur curat. vnas. id est pelliculas fitas in ca-
 pite epiglotti tumentes. id est inflatas & curat fauces.
 id est partes illas oris raras & spongiosas superflu-
 itatibus cerebra recipiendis a natura destinatas. Zi-
 le succus retentus in ore medicabitur. id est auxilia-
 bitur vulneribus oris ille succus mixtus olino. id est
 oleo vrbino. id est quod fit de lilio celesti coget. i. com-
 pellet cruorem inuisum. id est perniciosum capiti ma-
 nare. i. fluere Sanguis ex nimia sui ebullitione cere-
 brum cōscendens varios infligit languores cuius eda-
 ctio per nares est sanatio.

Hic succus mixtus cepis & roseriaco

Pōnitur ad solem nunc quando solius ardet

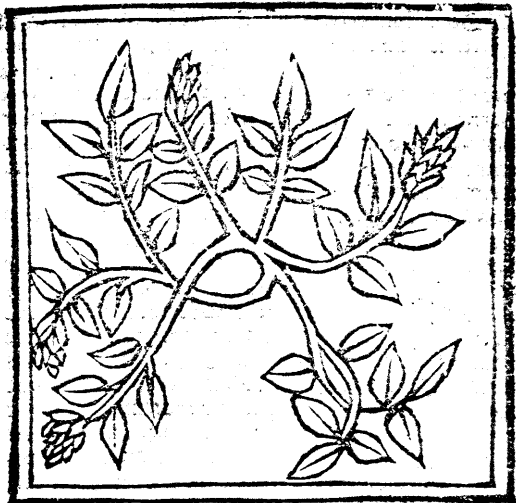
Sicq; quater denis feruebit in aere diebus
 Si supponatur lectio confectis talis
 Effugat vt dicunt animalia cuncta nociua
 His quibus ex aliquo vicio digestio tarda
 Euenit ex vino prodest si sumitur albo
 Cum calida Stomachi morbus lenire probatus est
 Illius succos oleos mixtos ⁊ aceto
 Succida lana bibat ⁊ sic super addita membris.
 Lupatis ⁊ conussis multum iuuat illa
 Proouocat urinam. lumbicos reſcit haustum.
 Dente diu tentum solet inde fugare dolorem
 Omnia potius succo iuuat interiora
 Eius cum succo si carica trita bibatur
 Sudorem poris producere fertur apertis
 Appositus coris succus cum pollice farris
 Harum sepe grauem pellit rep;imit ve dolorem.

Hic succus ⁊c. Hic succus mixtus cepis et roseria
 co idest oleo roseaceo ponitur idest exponitur ad so
 lem tunc cum sirius idest canicula que nascitur deci
 ma quarta die iug; ardet: idest estuat vehementius
 et feruebit. idest efferuebit sic expositus in aere ca
 lenti quaternis idest quattuor diebus si talis con
 fectio supponatur lectio. idest cubili effugat. (vt dic
 unt emperici) sup. cuncta animalia nociua vt pu
 lices / canices / et alias id genus bestiolas. organum
 prodest his quibus digestio idest vis digestiua sto
 machi est tarda. i. diminuta ex aliquo vicio idest erro
 re si sumitur in vino albo. organum sumptum sup
 ple cum aqua calida probatum est lenire idest miti

gare morfus idest mordicationes stomachi. Lana succida idest impura non lora plena sordibus a succidendo dicta quod talis sit qualis succisa est) bibat idest imbibat succos illi⁹ origani mixtos oleo comuni supple et aceto et superaddita sic membris lussatis idest a suis locis naturalibus motis et contusis. idest violento grauiamine affectis iuuat multum illa membra. ouganum haustum prouocat urinam reijcit idest educit lumbricos. idest vermes ventris. ouganum tentum. idest retentum diu in ore solet fugare. idest mouere dolorem inde. idest a dentibus. succus origani potatus iuuat omnia interiora membra si carica. idest ficus trita bibatur cum succo eius origani fertur. idest dicitur producere. idest prouocare sudorem poris idest meatibus quibus spiritus flant et refluunt: et excrementa sensibilibus et in sensibilibus educuntur apertis/ succus origani mixtus supple. cum polline idest subtili farina farris idest frumenti appositus idest applicatus coris idest supra coras in modum emplastri pellit idest omnino aufert vel repunit idest diminuit dolorem grauem harum corarum supple.

¶ De serpillio herba. xxxij.

Serpillum veteres dixerunt qd quasi serpat Terre vicinus huic feruida siccaq⁹ vis est
Acricum vino coctum contundis oliuo
Cui rosa dat nomen. hoc vnguine perline frontem
Egroti. capitis solet hoc sedare dolorem
Midoz combusti serpentes effugat omnes
Et quoduis aliud infundens ore venenum

Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos
Ut si forte sopor fessor depresserit illos
Quermibus a nocuis tuti requiescere possint
Pestiferos morsus bibulum iuuat: appositūq;
Prouocat urinas compescit tormina ventris
Splen iuuat admixto si cepe bibatur aceto.
Si mel predictis iungatur sputa cruenta
Bactantes mire posurus solet iste iuuare
Haustum cū vino iecoris sedare dolorem
Dicat. hicq; solet producere menstrua per rus.
nq

¶ **Serpillum** veteres **ξ**. Tametsi lingua latina tā
 q̄ riuulus quidam a grecano fonte primariaz sum-
 pserit originem plerunq; tamen aspirationes greca
 nice apud nos in s litteram mutantur. Nam greci
 herbam cuius vires in presentiarum aggredimur
 herpillon vocant: nos vero serpillum. apud grecos
 enim u / vocalis locum non habet. Sed vbi u / pro-
 ferimus o sibi illi asciscunt. Idem. illi h ex hepteno
 nos sex et septem / pronunciamus. Sed nunc greci
 sandi minime locus est. Veteres dixerunt serpil-
 lum: quod quasi serpat vicinus. idest proximus ter-
 re. Nam / vt testis est Serapio) est planta inclina-
 ta super faciem terre iacens. vis feruida. idest cali-
 da et sicca est huic herbe ad tertium gradum proue-
 niens vt inquit Auicenna. Contundis serpillum
 coctum cum vino in oliuo. idest in oleo cui rosa dat
 nomen in oleo rosaceo perline frōtem egroū hoc
 vngvine idest hoc vnguento. hoc vnguentum solet
 sedare dolorem capitis: nidor idest odor / dictus a
 nitore ignis. Est enim nitor odor cuiuscunq; rei ad-
 uste. nidor ergo serpilli combusti effugat omnes ser-
 pentes: et effugat quoduis animal fundens idest
 effundens venenum ore. mos est messoribus misce-
 re hoc serpillum cibis suis: ideo idest eam ob causas
 vt si sopor idest somnus depresserit: idest opresse-
 rit illos fessos. idest labore fatigatos forte (spiri-
 tus enim ex nimio labore resoluti somno reparan-
 tur) hi messorēs possint requiescere tuti idest secu-
 ri a vermibus nociuis qualis erat culex: de quo
 iucundo poemate ad Octauium imperatorem ma-
 ro ille carmen edidit lepidissimum cuius initium est
 Lusimus Octauī gracili modulante rhalia. Hec car-
 mina alludere videntur ad Lchoridonem virgilia-

num. Testis et rapido fessis messoribus estu. Allia
serpillumq; herbas contundit olentes.

Verum Serulus interpres maroniamus de comes-
tione serpillia messoribus longe aliter sentit: atq;
auctor noster. Hic enim ad pellendos calores hanc
herbam a messoribus manducari/ plinianamq; ci-
tat auctoritatem medicinam a contrario vel a simili
operari. vnde inquit calor alio calore potest pelli
Attamen horum omnium sententia ni fallor modo
rectam subest interpretationem/veruati conformis
est. Medicina enim a contrario operatur egritudi-
nem pro pulsando. a simili em sanitatem conseruan-
do quoniam. vt ait princeps / egritudo suo medica-
tur contrario: et conseruatur sanitas suo simili. Ca-
lor etiam alio calore potest pelli: non tamen per se
sed per accidens: sicut scamonea infrigidat corpus
cum sit calida et facit illud: non quia sit calida: sed
quia humorem calidum inducit. ad cuius enim esse
est fieri: hoc et ab eius abesse est fieri contrarium. vt
auctor est mesue. Sed hec forte paru per a nostro ex-
orbitant proposito: eo igitur reuertamur vnde di-
gressi sumus. Serpillum iuuat idest curat morsus
pestiferos bibitum idest si bibat: vel appositum idest si
apponatur vulnere serpillu puocat vinas: pfectus
idest sedat tormina idest tortiones ventris iuuat sple-
idest onricien splenis si bibatur sepe hoc dico ace-
to admixto. si mel iungatur predictis scy succo ser-
pilli et aceto. iste potus solet iuuare mire tactantes
idest expuentes sputa cruenta. i. emoptoicos serpil-
lum haustum cum vino dicitur sedare dolores ieco-
ris idest epatis: et hoc potus solet producere idest
procul ducere menstrua idest mulierum profluvia

Nec roseus superare decor nec lilia possunt
 Fragrantes violas specie nec vi nec odore
 Dicitur humida vis illi: et frigida puero
 Esse gradu. species tres esse legunt earum
 Noscere quas tantum diuerso flore valemus
 Nam sunt purpurei flores albiq; nigriq;
 Cunctis pene pares sunt in medicamine vires
 Inflammata iuuant loca: tritas si superaddas.

Urapula discutitur bibitis capitifq; grauepo
Olfactu solo. vel si caput inde coronas
Anguinis pote medicantur aqua resolute
Purpureā violā dicunt curare caducos
Precipue pueros si mixto sumitur amne
Radices viole cum myrra tunde crococy
Hoc inflammatis oculis apponito nocte
Contritis solās viole cum melle pungens
Ulcera sanabis capitis: si iungis acetum
Et cathaplasma facis cedit collectio queuis
Illius curat elixatura tumorem
Matricis tepida si sepe fouebitur illa
An fixuras quas appellant ragadias
Addita seronis medicatur sepe perunctis.

Nec roseus. Viola a violando nomen accepit per
 anrhythasm q̄ minime violetur hinc flores quosq;
 odoniferos propter viole excellentiam vulgato no
 mine violas appellamus. Nec idest et non ei decor ro
 seus. idest rosa aut lilia flores illi venustissimi non
 possunt superare violas fragrantes idest suauiter o
 lentes nec vt idest virtute nec specie. idest pulchritu
 dine nec odore vis. idest complexio humida et frigida
 in primo gradu dicitur esse illis. tres species ear
 um leguntur esse quas species valemus. idest possu
 mus noscere idest internoscere diuerso flore idest di
 uersitate coloris florum. Nam sunt flores purpurei et
 albi et nigri vires. i. pperates sunt pares id ē eq̄les i
 lis pene idest fere i medicamie viole iuuant. loca in
 flammata si superaddas ipsas violas tritas. i. cor.

n. 119

eritas: crapula idest ebrietas discutit idest aufertur
his violis bibitis: idest potu earum ⁊ grauedo capi-
tis ex fumis et vaporibus ciborum aut potuum ca-
lidorum procedens discutitur solo olfactu idest
odoratu vel si coronas caput inde. Nam omnia fere
aromata idest odorifera preter pauca calidda sunt
que capitis grauedinem faciunt vt inquit hyp. ⁊ ei⁹
interpretēs galenus. ab eis tamen viola rosa nenufar
sandalū mirtus camphora ⁊ pauca alia excipiuntur
que frigida sunt viole resolute idest temperate in
aqua pote idest bibite medicantur anguinis idest
morbis squinantie de qua non nichil diximus dictis
autem anguina ab augendo ꝑ uehementer angari
medici dicunt violam purpuream curare caducos
i. epilepticos precipue pueros si sumitur in amne. i.
aqua mixta est enim morbus pueris familiaris pro-
pter phlegmatis exundantiam quem etatis muta-
tio temporum locorum ei directe persepe curat vt
inquit hyp. tunde idest contunde radices viole cum
mirra et croco apposito hoc medicamentum oculis
inflammatis nocte idest pernoctem: tu perungens sa-
nabis vlcera capitis ex violis contritis cum melle
si iungis acerum cum violis et facis inde cataplasma
queuis collectio idest apam ceder idest receder re-
percutietur si tamen apam fuerit in principio. Mas
vt inquit Auicenna cum apam in principio fuerit
super ipsum ponemus quod solum reperateat: ⁊ cū
in statu fuerit ponemus illud quod solummodo re-
soluat in medio autē miscebinus utraq; de con-
suetudine hyp. est vt intelligat per sermonem suum col-
lectio omnem grossitudinem extra naturā igit gal.
elixatura illius curat. i. sanat tumorem. i. inflationem
matricis si fouebitur sepetilla elixatura calida vio-

la addita cerotis idest duris emplastris medicatur
 sepe fissuris anī perunctis quaa fissuras medici vo-
 cant ragadias vel etiam condilomata vel mariscas
 (De quibus Iuuenalis Sed podice Leui. Cedun-
 tur tumide medico ridente maresce. vocantur etiam
 ficos non ficus vt vulgus estimat, vnde Mar. fil. in
 quendam morbo ficosus laborantem qui cum habue-
 rat ludibrio q̄ ficos scripserat hoc carmen edidit.
 Dicimus ficus quas scimus in arboze nasci Dicem⁹
 ficos castelliane tuos.

Postula si fuerit: mellī superadde legata

Illius semen cum vino menstrua purgat

Erite cum mixto radices eius aceto.

Splen siccant bibite vel spleni si superaddas

Hocq; modo calidam dicunt sedare podagram.

A stomacho coleram rubeam potata repellit

Herbe virens viole/ vel flos siccus ve/recens ve

Morbos de colera rubea vel sanguine factos

Mollibus in costis aut in pulmonibus ipsis

Sedat si mixto potabil amne recenti

Infantum tussim sic ⁊ suspiria sedat

Et violis oleū sicut de flore rosarum

Conficiunt multis q̄ dicunt vtile causis

Auribus infusum sonitū fugat atq; dolorē

Et capiti prodest: quoq; dolore laboret

Leuiter infrigidans corpusq; sapore resoluens

Lūbricos necat infusum bibitum ve vel vinctum.

Et capitis furfur oleo depellitur isto

Os capitis ictu fuerit si forte plicatum

In tantum vt lingue patiens amiserat vsum
Fac prius hanc violam cum vino sumere trita
Postea si fuerit capitis pars dextera lesa
Contrita plante pedis hanc adnecte si sinistri
Atq; ecōuerso facias si leua plicata est
Os resilit. linguaq; die reddit vsum eadem
Vt iustus tradat medicus. qui talia scripsit
Altera vis viole fertur mirabilis esse
Albe si viole radix teneatur in ore
Et transglutit⁹ fit succus sepius eius
Vulneris in modice tradunt mori sistere fluxum
Banchiquiritie tradit vim Polinius esse.

De aristologia herba. 4r.

Pustula si fuerit rē. si pustula idest bothor: fue-
rit superadde violam iungatam idest iunctam meli
li semen illius viole cum vino purgat menstrua. Ra-
dices eius trite cum aceto mixto bibere siccant splen
idest humores splenet: cos vel si superaddas. idest
superponas spleni idest region: splenis et dicunt vio-
lam hoc modo applicatam sedare podagram calis-
dam idest a calidis humoribus pendentē viola po-
rata repellit coleram rubeam a stomacho. Herba vi-
rens idest viridis viole vel flos siccus vel recens se-
dat morbos factos idest nascentes de colera rubea
vel de sanguine in costis mollibus (quas falsas cos-
tas appellant) aut in ipsis pulmonibus si potabi-
tur cum amne repenti huiusmodi morbi vocantur
pleuresis et peripleum omnia que potissimum fiunt
ex colera vel sanguine colerico et sedat rissim infan-
tum sic et sedat suspiria: que egritudines infantibus

tum ex gulositate tum ex lactis serositate contin-
gunt: vnguentarij supple conficiunt oleum des vio-
lis sicut de flore rosarum: quod oleum medici dicunt
vtile multis causis idest egritudinibus tale oleum in-
fusum auribus fugat idest pellit sonitum idest tinnis-
tum atq; dolorem aurium et prodest capiti quocun-
q; dolore idest morbo labores infrigidans lentiter id
est suauiter: et resoluens corpus sopore idest indu-
cens somnum: oleum violaceum infusum in aliquo
liquore conuenienti vt in aqua portulace abinthij
vel abrotani vel vinctum idest inunctum circa umbi-
licum necat lumbricos. et furfur idest empenigo vel
lentigo capitis depellitur isto oleo. Si os capitis
fuerit plicatum idest fractum et contusum forte idest
a casu ictu idest violentia incussione gladij lapidis al-
terius ve rei instantum vt patiens amiserit vsu lin-
gue idest loquelā: fac sumere prius hanc violam tri-
tam cum vino patienti sup. postea idest deinde si ps
dextera capitis fuerit lesa adnecte idest applica hanc
violam tritam plante pedis sinistri: atq; facias ecō-
uerso idest econtrario si leua idest sinistra pars capi-
tis est plicata os resilit idest in pristinū sitū ⁊ natura-
lē locū sese restituit vt medicus nomine Iustus tra-
dit: qui scripsit talia dogmata medicinalia. Altera
vis viole mirabilis fertur idest dicitur esse. Si radix
albe viole teneatur in ore ⁊ succ⁹ ei⁹ radice sit trans-
glutitus sepi⁹ medici radunt sistere idest cohibere
immodice idest valde fluxum vulneris. Plinius tra-
dit hanc vim liquirite.

¶ De ristologia herba. xij.

Aristologie species tres dicimus esse
Longa prior: radix est cui⁹ lōga vocatur

Dicta rotunda sequens & sit radice rotūda

Tertia clematis greco sermone vocatur.

Tribus hec pene par dici esse rotunde.

Omnes vim calidam siccamque legunt habere.

In primo vis sicca gradu feruensque secundo

Pestiferos morsus cum vino sumpta rotūda

Curat: et assumpta potest sic hausta venenis

Hocque modo tardas educit sumpta secūdas

Cum pipere et myra putredine mutat ab omni.

Post partum potata steras vel subdita tantum
 Hsmaticis pdest et frigora sumpta repellit.
 Pleureticos curat mixto si sumitur amne
 Quodlibet inftrum superaddita trita repellit
 Vulnere cum melle purgat liquore: repletq
 Quod si predictis irym coniungis: et inde
 Ungas gingivas dentes putredine purgas.

Quantum venenum vel ipso nomine cunctis ani
 mantibus sit horridum ita comploratum est: vt ex
 ploratus euadat nichil. Reges qui amplissimas na
 tiones subigunt veneni molem perq̃ exiguum ma
 gis reformidant q̃ hostium adem numerosissimam
 Milites strenuissimi inter confertissimos hostes
 non verentur irruere quibus sola veneni nuncupa
 tio a vertice ad calcem horrorem incutit vehemen
 tissimum primates/infimates/nobiles / plebei / diui
 res egeni/fortes / imbecilli / sapientis/stolidi / dete
 stantur venena. Deniq̃ nullum genus hominum a
 timore veneni se vindicare potest. Ad hunc tamen
 hostem tam humano generi pernecabilem expugnā
 dum natura humane valitudinis studiosa herbas
 nonnullas nobis producit: inter quas aristologia
 nouissimum locum non obtinet. hoc igitur nature
 munus tam saluberrimum gratuitis accipiamus ani
 mis. Nos dicimus tres species esse aristologie prior
 vocatur longa cuius radix est longa. sequens idest
 secunda vocata est rotunda: quod idest quia sit radi
 ce rotunda idest quia habeat radicem rotundam:
 tertia vocatur clematis sermone greco: hec dicitur
 esse par idest equalis rotunde viribus. omnes spe
 cies supple leguntur idest dicuntur habere vim cali

dam et siccam. vis idest complexio est sicca in primo gradu: et feruens. idest calida in secundo: aristologia rotunda sumpta cum vino curat idest sanat morbus pestiferos: et ipsa hausta sic id est cum vino prodest venenis assumptis: et ipsa aristologia sumpta hoc modo scilicet cum vino educit a mulieribus puerperis secundas idest membranulas quibus infanti obvoluntur in aluo tardas idest remorantes post partum: quarum remoratio puerperis vt diximus perniciosissima est. Aristologia rotunda potata post partum idest statim post partum in lucem editum cum pipere (quod in aperiendo est validissimum et myrra cui contra putredinem innata vis est) vel etiam subdita tantum idest solummodo non bibita purgat steras idest matrices ab omni putredine. Tēpore enim impregnationis multe congregantur superfluitates in matrice queris vt inquit Auicenna tanq̃ superfluas in partu natura expellit. quecumq̃ enim in vtero habent his concluditur os matricis vt testatur Hypocrates: que si aliquantulum post partum remaneant a regimine nature proflus destitute putrefactionem incurrunt) aristologia rotunda prodest a sinaticis idest suspiriosis. et ipsa sumpta repunit frigora idest vitiones frigoris. Aut enim Dioscorides aristologia rotunda frigore exustos in oleo vel axungia porcina cocca calefacit. frigus enim immoderatum quemadmodum et color vehemens exurit. vnde Virgilius. Et penetrabile frigus adurit. Aristologia rotunda curat pleureticos si sumitur in amne mirto. ipsa trita et superaddita repellit quodlibet infixum: vt pote spinam/stipitē ferreum/cuspidem/et cetera id genus: ipsa cum liquore mellis purgat vulnere et replet ea carne. quod id

est si iungas predictis yrim idest radicem yrcos et
vngas inde ex ipsis gingiuas ⁊ dentes purgas eos
putredine. Nam yris valet contra putredinem gen-
tium ⁊ gingiuarum vt paulus medicus testificatur.

Splenis duriciem soluit. laterisq; dolorem
Si mixta potatur ⁊ aqua febresq; malignas
Hec potata modo fertur compescere mire
Sic etiam spasms super oia subuenit hausta
Et sedat vram sic sepius hausta podagram
Et morbum curare solet sic sumpta caducū
Et ventris nimius sic mitigat illa dolorem
Et sic fit sumpta leuior paralytic⁹ illa
Demonium fumus depellere dicit eius.
Infantes fumo tradunt hoc exhilarari.
Fistula curatur huius radicibus herbe
Si bene purgatis eius loca concaua farcis
Singultus sumpta sedare dicitur illa

¶ Spleus duriciem ⁊c. Aristologia soluit. idest
resoluit duriciem splenis et dolorem lateris si bi-
batur mixta in aqua ⁊ ipsa potata hoc modo fertur
compescere mire idest mirum in modum febres ma-
lignas (ipsa enim suffumigata in febrib⁹ acerrimis
valet vt inquit Dyascozi.) etiam ipsa hausta. idest
bibita subuenit spasms idest contractioni mem-
brorum (de quo nonnichil dictum est) super om-
nia et ipsa aristologia sic hausta sepius sedat podas-
gram vram. idest crudeliter affligentem et ipsa
sic sumpta solet curare morbum caducum idest epy-
leptiam et illa sic sumpta mitigat dolorem nimium

Id est vehementem ventris et paralyticus id est mor-
bos paralyti grauatus fiteuior id est agilior illa
sumpta id propter sumptionem illius. (Est autem
paralytis mollificatio neruorum cum ablatione sensus
et motus in toto corpore vel in medietate cor-
poris in longum depresso capite cuius causa est in-
grossatio et induratio et obtenebratio substantie nu-
chea qua nerui suam capiunt originem viam radian-
tissimus spiritibus precludens quo minus membra
corporis suo fulgore irradiant) fumus eius dicitur
depellere demonium. Hec demonia seu demones gē-
tiles/lares genios penates appellabant alios bo-
nos alios malos existimantes. Nam florus hysto-
riographus scribit Bruto postera die in prelium
mouturo atram quandam ymaginem per noctem
apparuisse et que esset interrogatam tuus malus ge-
nus sum respondisse. Et a virgilio scriptum est de
enea illum in italiam portans victosq; penates.
Hostre vero religiosos homines demones appella-
nt spiritus in celo ab omnium rerum opifice crea-
tos qui de celi sublimitate deiecti partim in infimo
terre partim in hoc aere veluti congruum sibi car-
cere perpetuo damnati sunt hos tanq; veneficia pec-
cati illuione contaminatos aristologiam veneni
expiatricem fugere facile crediderim. Sed hec diui-
ne theologie discutienda reuerenter omitto. Aucto-
res tradunt infantes exhilarari hoc fumo fistula
curatur radicibus humis herbe si farcinis. id est im-
ples loca concaua eius fistule radice aristologie hoc
dico ipsis locis bene purgatis. Abundificatio enim
carnis restaurationem precedere debet illa sumpta
dicitur sedare singultus id est motus spasmosos ori-
ficij stomachi.

Omnia longa potest que dixi posse ro

Longa tamen vires habet illas debiliores.

Unde quidem si defuerit quandoque rotunda.
 Par pondus longe ponatur dimidiumque
 Somento longe prodest decoctio mire
 Matricum morbis humores extenuando
 Pinguesque purgat eadem si sumitur illa
 Plinius hanc formare marescum carne bouina.
 Appositum vulue postquam conceperit inquit
 Trita necat pisces admixta calce rotunda
 Hanc ideo quidem terre dixere venenum

¶ Aristologia longa potest omnia que dixi posse
 aristologiam rotundam tamen longa aristo. h3 vi-
 res debiliores quam rotunda unde. i. eam ob rem qui-
 dem id est certe si rotunda defuerit quandoque po-
 dus pas. id est equale et dimidium longe ponatur
 decoctio longe prodest mire fomētō in fomētati-
 onibus morbis matricum extenuando. id est reso-
 uendo et enūdando humores pingues. id est cras-
 sos et putridos et si illa eadem aristo. sumatur in po-
 tu supple purgat matricem. Plinius inquit hanc
 appositam vulue cum carne bouina in modum pes-
 sarum postquam mulier conceperit. id est semen virile in
 agrum nature suscepit formare. id est efformare
 mares Arist. Rotunda trita et admixta calce. i.
 cum calce: qua veluti glutino vngantur cementa sic
 dicta quia in edificis calcetur ideo quidem dixere
 eam venenum terre.

De marrubio herba. xij.

in arrubium nostri dixerunt passio argo
 Hanc herbam medici calidam siccamque secum

Tradunt esse gradu de coctis totius herbe.

Seminis aut eius priscos mire iuvat hausta.

Pectoris hec varios compescit potio morbos

Et melius prodest illi si iungitur yris:

Asmaticos sic sumpta iuvat tussimq; repellit.

Accelerat pertus eadem pellitq; secundas

Si mel marrubio iungatur vulnera purgat.

Hocq; modo curat que rodunt vlcera carmen.

Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem

Omnibus hīs succus proderit eius
Illius succus cum vino melle ve mixtus
Prodest luminibus caligine debilitatis.
Sic iuuat ytericos iniectus naribus idem:
Auriculeq; grauem dicunt curare dolorem
Hunc mixtum roseo si fundas intus oliuo.
Usum marrub; dicunt non esse salubrem
Hīs qui vesici morbo renunq; laborant.

¶ **Maiores nostri olim splendissimo attribue-**
bant honori varijs insigniri nominib⁹ quod ⁊ ve
terus unperatorū atq; principū tituli locupletis-
simuni perhibent testimonium. hinc fit vt conie-
ctura colligere possimus veteres medicos hanc
herbā minime floccipendisse quippe qui eam tot
nominib⁹ decorarunt nam ⁊ passio ⁊ synostro-
phon ⁊ philopeda ⁊ philocares apud grecos no-
ninātam comperimus / a nostris vero marrubiū
herbe igitur tam nominatissime vires attēsis ad
ueruamus animis nostri. idest latini dixerūt mar-
rubiū / argi vero. idest greci dixerūt passio. medi-
ci tradunt hanc herbam calidam ⁊ siccam in se-
cundo. ⁊ decoctio toti⁹ herbe aut serminis ei⁹ hau-
sta iuuat mire. idest mirifice pulicos. hec potio cō-
pescit. idest sedat varios morbos pectoris ⁊ pro-
dest melius illis morbis si yris iūgatur. ipsa sum-
pta sic iuuat asmaticos ⁊ repellit tuūm sic. i. hoc
modo accelerat. i. d est accelerare facit part⁹. ⁊ ea-
dem pellit. idest educit secundas. Si mel iungat
marrubio purgat vulnera. ⁊ curat hoc mō visce-
ra q̄ rodūt. icorodūt carnē vt pote ā trances cācros
herpetes ⁊ alia id gen⁹ hoc marrubiū bibitur

dicitur id est asseritur sedare dolorē lateris. suc-
 cus illius siccatus id est desiccatus proderit om-
 nibus his predictis. succus illi⁹ marrubij mixt⁹
 cū vino vel melle. i. aqua mellis pdest luninib⁹
 id est oculus debilitatis caligine caligātib⁹ nu-
 beculis z ruboribus/ide n succus iniectus naris
 bus iuuat yctericos. i. morbo ycterice laborātes
 et dicunt ipsum succū curare dolorē grauē auri-
 cule si fundashūc succū oliuo id est oleo roseo. i.
 rosaceo auctores dicunt v. l. z marrubij nō esse sa-
 lubrem his qui laborāt morbo renū z vesice.

¶ De yri herba. xliij.

¶ Ri dat flozum nomen color ipse suorum

Celestis similes sunt nēpe coloribus yris

ylliricam dicunt illam:q; plurima nosci

Fertur in ylliria vis eius siccaq; calensq;

Dicitur atq; gradum dant huic in vtroq; secun.

Maio: vis huius est in radicibus eius.

Has desiccandas per frustra rotunda secatas:

Sic vt se partes non tanger in sere filo

Inq; loco sicco fac suspendatur in vmbra

Uix aliter totum poteris siccare per annum

Cum vino sedant tussim:prebentq; saporem

Si latitans intus sanies precordia sedat

Pellitur illarum cum vino puluere sumpto

Cum malsa bibitus colerā depellit iniqua:n

Totmina commixta bibitus sedabit.aceto

Hocq; modo sumptis dicūt prodesse venenis

Spleneticis et contractis ⁊ frigore lesi

Cum vino bibitus puluis medicabitur eius.

Hocq; modo sumptis tardātia mēstrua purgat.

Duricias stericas radicum coctio mollit

Si subtus tepida foueatur sepius illa

Hec cum clisterium sic subiecta per annum

Non modicum sciasis dicunt prodesse dolori

De radicibus his mixta coliria melle

Fiunt que vulne pellunt subiecta secundas

Inq; locis hec fixa cauis siringia curant

Commixtus melli desiccat vulnere vuluis

Carneq; mada replet (si sit superadditus) ossa
Pulueris ellebozi pars tertia iungitur albi
yris radicum tenui cum puluere duplo
Puluis uterq; simul commixto melle ligatus
Hoc superpositum purgat caligine vultum
Et papulas eius istud cathaplasma repellit.

¶ **Y**ri dat nomē color: zc. yreos nomen christianis
 hominibus quib⁹ celestes delicie finis ē extrem⁹
 summaq; felicitas pronūciata dulcissimū est hec
 si quidez yreos celū cuius pulchritudinis admira
 biliscontemplande gratia natura os nobis subli
 me dedit z ad sydera tollere vultus iussit vt canit
Quidius. nobis ad memoriam reuocas de yri nā
 q; poetarum doctissimus scribit **N**ille trahit va
 rios aduerso sole colores: hec autem yris cui⁹ vi
 res nūc sumus scripturi ob yris celestis in colore
 similitudinē nomen sibi vendicauit de ipsa extāt
 phebei versiculis yris purpureū gerit florem yre
 os albū **G**ladiolus croceū: s; spatula fetida nullū
 sed poetam cōueniamus ipse color celestis suorum
 florum dat nomen yri. nempe sunt similes colori
 bus yris. auctores dicunt illam illirycam. quia fer
 tur. idest dicitur nasci plurima i ylliria. ylliris p
 uincia est cuius latissimi fines sunt hinc italia; il
 linc germaniam inde macedoniā thraciā z epirū
 habens vis eius sicca: z calens. idest calida dicit
 tur atq; dant huic yri secundus gradus in utroq;
 maior vis. idest virtus est i radicibus eius herbe
 ru rharinacorea des has radices secatas. idest
 scissas perfrustra rotunda siccanda idest desiccā
 da insere ea frustra rotūda i filo sic vt partes nō

tangant se fac suspendatur in umbra. i. in loco sic
 corz poteris vix siccare ea radicū yreos frustra ali
 ter. i. alia arte per totū annū. hec radices infuse
 cū vino sedant tussim ⁊ p̄bent. i. inducūt sopores.
 mirumq; res calida somnifera existat cum somn⁹
 (vt inquit Aristoteles) sit quedā se. tiendi ipotē
 tia ob alimenti vaporem in cerebro refrigeratus
 ⁊ internū calorem ad correuocatū proueniens ve
 rū vel ab eius vaporosa fumositare vel occulta p
 putate id fieri coniectandum est radices enī vt
 plurimum sunt vaporose vt rapa napus sepe pa
 stinaca ⁊ alie id genus si sanies. idest materia sa
 niosa latitans int⁹ sedat. i. inquinat p̄cordia. i. mē
 bra spiritualia ipsa sanies pellitur hoc dico pu
 re illarū radicū yreos sumpto cum vino. putris
 illarū radicū bibitus cū mulla depellit coleras
 iniquam. i. malignā. puluis yreos bibit⁹ cū aceto
 cōmixto scabit tormina. i. tortiones ventris ⁊ au
 ctiores dicūt hunc puluerē sumptum hoc mō p̄des
 se. i. medelā afferre venenis sumptis. i. assumptis
 ⁊ puluis eius bibitus cum vino sumptus hoc mō.
 icum vino medicabitur spleneticis. idest morbo
 spleneticō vexatis ⁊ cōtractis idest in spasmū re
 dactis: ⁊ lesis frigore ad intima penetrante sup.
 ⁊ purgat menstrua tardantia coctio radicū y
 reos mollit. idest emollit lenit duricias stericas
 idest matricas si matricēs supple foueantur sepi⁹
 illa decoctione subtus / idest super pectinem / et
 partes proximas. Si hec decoctio sit subiecta. id
 est iniecta cum clisteri per anum. idest per iferto
 rem portam medici dicunt eam decoctionem pro
 desse non modicum dolori sciasis. idest scyathico

(de qua semel iterūq; superius ē in calcatū) colliria. i. pessaria (nā q: pessaria suppositoria & colliria in forma satis cōueniunt ideo vt iquit Bathyl. crebro confundunt q̄uis pprie collirai oculo rū suppositoria ani. pessaria matricis sit medica mēta) collirie igitur. De his radicibus mixta cū melle fiunt. i. cōficiunt que subiecta. i. supposita vulue pellūt. i. expellūt secundas & colliria fixa ui locis cauis: i. pfundis curāt siringa. i. fistulā) siringa em̄ accusatiu⁹ est grecus latine vero dicimus siringiā de qua paulo ante aliquid iſeruim⁹) puluis ireos cōmixt⁹ melli desiccāt vulnera & replet ossa nuda. id ē denudata carne si sit sup additus illis ossibus suple tertia pars pulueris hellebori albi iungitur cum puluere tenui. id est minutissimo radicū: yris duplo. id est duplicato vterq; puluis ligatus. id est colligat⁹ simul hoc dico cōmixto melle hoc cathaplasma sup appositū purgat vultū lētigine. id est maculis fursureis & istud cathaplasma repellit papulas. i. rubentes pustulas eius scilicet vultus.

De enula herba. xliiij:

Enulam quam grecus etiam vocat eleniūq;
Dicitur a medicis hec forma cognita cūct;
Humida vis eius et feruida dicitur esse
Humor habere gradum primū feruorq; secundū
Dicitur. illius decoctio menstrua purgat
Si bibitur mouet vrinam: depellit abortum
Dicitur hec eadem stripatum soluere ventrem
Radix trita fugat ciasm superaddita core
Ex eius folijs cum vino nectare coctis

Airre neu freticis inuoluere prodest

Eius radicum puluis cum melle voratus
 Tussim compeffit orthonoicisq; medetur
 Cum succorute si succus sumitur huius
 Affirmant ruptis q; profit potio talis

¶ **E**nulā quā grec⁹. &c. **G**reci (vt **A**dacer optime
 sentit) hanc herbam eleniū dicunt ab eleon vt ar
 bitro: quod vocabuluz grecū apud nos misericor
 dem significat. Unde liber sub cuius tutela poe
 te merent eleus vocatur quasi pius pater q; liber

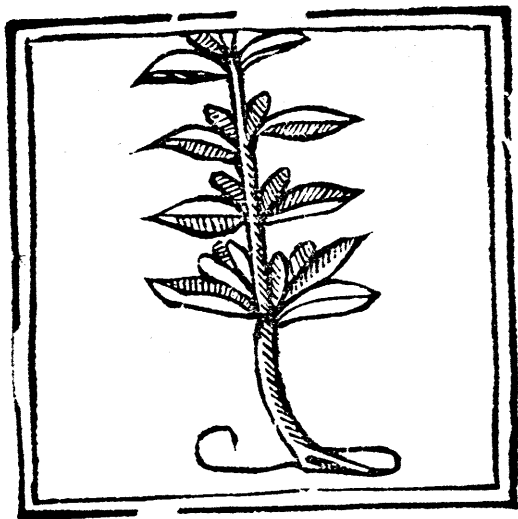
tatē summū hoībus p̄ciū vt inquit symo terentia
 nus preſtet itidē hec verba clenium iure vocatur
 q̄ natura pientiffima eā paſſim ſeſe abſp̄z vllō p̄
 cio cunctis offerentem multi iugis hominū egri
 tudinibus ſalutiferum medicamen miſericorditer
 cōtulerit. Inquit ergo poeta hec herba quā gre
 cus vocat eluam. idēſt elenium dicitur a medicis
 latinis ſupple. enula. hec eſt cognita cunctis for
 ma. idēſt ſpecie viſ. idēſt complexio eius dicitur
 eſſe humida et feruor. idēſt calor: ſed decoctio illi
 us purgat mēſtrua ſi bibitur mouet. i. puocat vi
 nam depellit abortum. i. fetum mortuum in aluo.
 hec eadem decoctio dicitur ſoluerē ventres ſtipa
 tum. i. cōſtipatū redire eius herbe trita ſuperaddi
 ta core que ⁊ corendix dicitur q̄ ibi femur cui ſu
 periori parte coniugatur ⁊ coartetur fugat. idēſt
 exterminat ſcyasim. idēſt morbum ſciaticum pro
 deſt mire neuſteticis. idēſt morbo renū laborātib⁹
 inuoluere. idēſt obtegere renes ex foliis eius her
 be coctis cum vino nectare. eſt optimo ⁊ dulci: et
 puluis radicū eius voratu. i. idēſt tranſglutitus
 paulatim lambēdo compēſcit tuſſim ⁊ medetur or
 thonoicis. idēſt aſmaticis ſi fuccus huius ſumitur
 cum ſucco rutę/auctores affirmant q̄ talis potio
 proſit ruptis. idēſt hermoſis.

¶ De yſopo herba. xlv.

⁊ Sopum ſiccū calidū quoq̄ tertius illi

Est i vtroq̄ grad⁹ ei⁹ decoctio facta.

Sic vt cocta ſimul ſit mel ſicus quoq̄ ſicca

Prodest non modicus tussim patientibus hausta
Subuenit ⁊ voci rauce versata palato
Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
Lubricos ventris eadem potata repellit.

In pectus capitis si distillatio fiat

Quod persepe solet tussimq; primumq; creare

Prodest hec eadem decoctio sumpta frequenter.

Omni bus his prodest puluis cum melle iugatus

Cum trito viridi si iungitur oximel illi.
Sicq; datur bibitum stipatum molliet aluum
Cum vento nocuo viscosum flegma repellēs
Lorduine si iungas his: solues fortius aluum

¶ Credo poetam tres herbas earum ve radices
yūm enulam ⁊ yſopum (nulla alia interſtite) ſuc
ceſſiuo ordine ex induſtria collocasse; eas medi
ci in ſpiritaliū membrorū egritudinibus frequē
tius accommodant. Sed ne forſam heſites bone
puer quid yſopus humida ⁊ ſicca inuicem diſcre
pent. Imprimis te ſcrire veli cū in libris medico
rū yſopus humida tibi occurreret nō herbā ipſam
cui⁹ vires nūc ſcribere parauimus intelligas verū
ſordes ⁊ ſuccos lanarum ſuccidarum ſic dicta
rum q̄ tales ſint quales ſucceſſe ſunt hoc eſt ipu
reſorſide. Siccam vero yſopum herbā intellige
cuius cōplexionem ⁊ vires paucis accipito. Sed
ne etiam erres in foribus noueris yſopū herbā
ab auctore noſtro ſub neutro gñe uſurpari. Di
cimus ſuple yſopū herbā ſiccum et calidū quoq;
id eſt etiam tertius gradus ē illi in vtroq;. Deco
ctio ei⁹ yſopi ſicci facta ſic vt mel ⁊ fic⁹ ſicca ſin
cocta ſimul cū ipſo yſopo hauſta id eſt bibita p
deſt non modicū patientibus catarrum. ⁊ ipſa de
coctio verſata. id eſt volutata in modū gargarif
matis palato. id eſt itra fauces ſubuenit voci rau
ce id eſt obruſe: ⁊ ipſa potata pdeſt cunctis que
rellis pulmonū. eadē de coctio potata repellit lū
bricos vētris: ſi diſtillatio id eſt deſluxus capit;
fiat in pect⁹. Quod incommodum ſup. ſolet crea
re perſepe tuſſim ⁊ ptiffim. Illa enī materia reu
marizans corruēs pcept⁹ ſupra pulmonem ipſi⁹

Expulsū naturalē incitat q̄ adiu ta amotua ani
mata lacertorū interiorū pectoris rem nociuā
nititur expellere vnde fit tussis que si diu pseue
rauerit pulmo abulcere vix euadet icolumis hic
sequitur ptisiis. Nec de coctio sumpta frequēter
pdest ad educē dos hūmōi humores catarrales a
pectore puluis yfopi sicci iugat^r cū melle pdest
his omnibus premissis egritudinibus. si oximel
quod fit ex melle z aceto iungitur illi pulueri vi
ridi id est recenti trito z datur sic bibitū molliet
aluū stipatū id est constipatum repellens fleg
ma viscorum cū vento nocuo. talis enim ventus
colicā aut iliacam aliuū ve pungitiuū inducit
dolorē. Solues fortius aluū si iungas his cor
dume id est cordumeni. inquit enim Ruicēna lo
quens de yfopo sicca solui flegma: z quando mi
scetur cū cordumeni confortatur eius solutio.

Potio si viridis vel sicca sepe bibatur

Multibus eximium fertur prestare colorem

Cum nitro z fici sicca si coperis ipsum

Et superapponas splem cathaplasma tumentis

ydropicis ve solet siccando repellere morbum
Cum vino bibitum precordia tensa relaxat
Et quicunq; nocet tumor interiora recedit
In decoquitur si dens foueatur aceto
Fertur abimmodico cito sepe dolore leuari
Accense fumo sonitus compescitur auris
Elixum appositum liuor: s limpidat omnes
Sic iuuat yctericos iniectione naribus idem

Auricule dicunt grauem curare dolorem
Hoc mixtum roseo si fundis intus oliuo.
¶ Potio si viridis. &c. Si potio yfopi herbe sicce
vel viridis. i. recens bibatur sepe fertur. idest di-
citur prestare colorem eximium. id est per pul-
chrum vultibus. idest ori si coxeris ipsum yfopū
siccum cū nitro. id est cū baurachz ficu sicca & su-
ppaponas cathaplasma ex yfopo ficu & nitro cō-
fectum splenti tumenti vel ydropicis/solet repelle-
re. id curare morbum siccando. idest desiccando.
yfopus siccum bibitum cum vino relaxat precor-
dia idest viscera vel intestina tensa. idest a nimia
ventositate distensa. & quicūq; tumor nocet. idest
offendit interiora recedet. idest euanescet. Si dens
fouetur in aceto in quo decoquitur yfopum fer-
tur. idest dicitur leuari. idest alicuiari cito a dolo-
re unmodico. Dolor dentū idcirco acerbissimus
est: quia de se dentes sentiunt in quo a ceteris dis-
crepant ossibus: nam inconcavitate ipsorum in-
trant nervi subtilissimi spiritus deferentes sensi-
tivos etiam ratione colligantie lacertorum gingi-
uarum sensibiles existūt. Sonitus. idest tinnitus
auris accens. idest suffumiganti fumo yfopi com-
pescitur. yfopum siccum elixum & appositum lim-
pidat. idest emundat omnes luores. idest macu-
las cutis. idem scz yfopū iniectū narib⁹ idest intra
nares nuat vtericos. medici dicūt ipsum yfopū
elixū curare graue doloꝝ auricule si fundis hoc
mixtum. idest commixtum oliuo roseo.

¶ De assaro herba. xlii.

Est assarū grece dictū vulgato latine
Hec caude & sicce virtutis dicitur esse.

Tertius illi gradus (vt dicunt) in vtroq;

Prouocat vinam / potatum menstrua purgat

Hoc modo iccoris medicatur sumpta dolo:

Ydropicosq; iuuat / sciasiu fugat hausta frequēter

Et vulue morbis de coctio subuenit eius.

Di citur yctericum potata repellere morbum.

Elleboriq; modo vomitu precordia purgat.

Sed non est huins purgatio tam violenta.

Nec metuenda quidem si fiat taliter illa.

Etatem & vires eius circumspecte primum

Quam purgare voles & tempus quale sit anni:

Et si sit regio feruens vel frigida valde

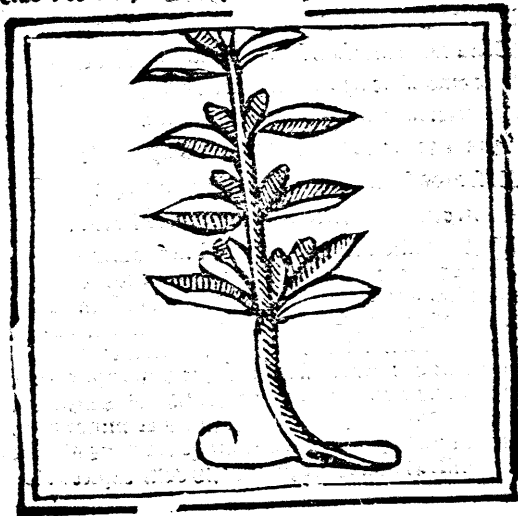
**Aut si temperiem mediam tenet inter vtrunq;
Nan senibus puerisq; parum donare licebit
Etatis medie plus his iuuenesq; requirunt
Pinguibus et validis plus dandū q̃ macilētis.
Debilibusq; viris magis in gelida regione
Dandum q̃ calida viris quoq; labore
Plus illis tribues quos reddunt ocia molles.**

¶ Est assarū. zc. Nonnulli (vt inquit Sypon⁹)
assarum nardū appellauere quod bis i anno flo
rescere auctores phibēt hui⁹ ergo flores carpa
nus suauissimos: assarum grece est dictū latine
vulgago. Hec herba dicit esse calide & sicce vir
tutis tertius gradus est illi in vtroq; vt dicūt me
dici hec herba potata prouocat urinā: & ipsa po
tata purgat menstrua & hec herba supra hoc mō
medicatur dolori iecoris & iuuat ydropicos: et
ipsa hausta frequenter fugat. id est eliminat scia
sim. id ē morbum sciathicū & decoctio ei⁹ subue
nit morbis vulue. id est matricis ipsa potata dici
dia. id est stomachū (ātiqui enim vt ait Galien⁹
hoc menbrū cor appellare consueuerunt) vomit
tu. id est per vomitum modo. id est secundū mo
rem ellebori (quod in puocando vomitū omniū
vehementissimū est) sed purgatio huius non est
tā violenta nature. id est non tantā inferens vio
lentiā sicut helieborus supple quidē. id est cert:

hec purgatio vomitiua est metuenda. idest timenda
 da si fiat taliter. i. cum elleboro aut aliquo alio vio
 lento sicut cum muce noica aut asaro. Circumspice
 id est considera primum etatem et vires illius quem
 voles purgare purgatione. scz vomitiua vel feces
 sua. vomitiua tamen nature magis repugnat q̄ se
 cessiua. Natura enim vt inquit Johannes mesue
 superiozem portam attractioni et non expulsionē
 destinauit et circumspice quale tempus sit anni et si
 sit regio feruens. idest calida vel valde frigida aut
 si tenet id est obtinet temperiem mediaz inter vtrū
 q̄ scilicet calidum et frigidum. Auicenna primo
 canone quarta fen. Decem conditiones medicis pur
 gare volentibus iniunxit quas sequentes versiculi
 complectuntur. Ars / etas / regio / virtus / comple
 xio / forma / Mors et synthoma / repletio / tempus
 et aer. Nam licebit donare parum. i. raro et urgente
 necessitate senibus (quia virtus eorum est tanq̄ lu
 cerna extinctioni parata vt testatur Gale. 7 pueris
 quia huiusmodi etas est tenera mollis et facile reso
 lubilis et satis purgantur assiduis purgationibus)
 homines medietatis et iuuenes requirunt. i. expe
 runt purgari plus his scilicet pueris et senibus (sunt
 enim iuuenes vt inquit ipse Galenus) fortiores et
 tolerabiliōres: et natura perfectiores: tum etiam
 propter inordinationem dicta purgatione magis
 indigentes (dandum est plus pharmacie pingui
 bus. idest musculosis.) non pinguedine abundan
 tibus que sit ab vinctuositate sanguinis: et frigidi
 tate congelante talis enim superflua pinguedo eua
 cuationem fieri prohibet vt inquit Auicenna. et plus
 dandum pharmacie validis idest corpore vegetis
 q̄ macilentis et debilibus. superfluitas enim maciei

autem raritas ab ea prohibet teste. Aulcenna ppter
 tumorem ne spiritus resolua^t & phar^macia magis est
 danda i regione gelida. i. frigida: dñ tñ nō sit frigus
 nūmīnz penetrans qm̄ vias nimis coāgustaret humo
 res compigeret ac sūtū debilitaret dāduz ergo ma
 gis in frigida q̄ calida regione: frig⁹ ei circūdās ca
 lorem nālem resolui phibet cui⁹ cōtrarium efficit ca
 lor quoq; .i. etiam tribuēs pl⁹ phar^macie duris. i. as
 suet; labore q̄ illis q̄a oia reddāt molles. i. fragiles
 & laxos. Inq̄t em̄ Hypo. Assueti assuetos labores fer
 re & si sint debiles & senes min⁹ molestari cōsuerunt.
 Hec circūspiciens & cetera talia tractans.
 Non solum tutus dabis hanc: sed quilibet herbas
 Que purgant vomitu stomachū ventrē ve resoluunt
 Sed qz de cunctis dixi cōmuniter herbis
 Quo sit danda modo p̄rie vulgago docebo.
 De folijs eius triginta recentia tollens
 Adde meri tantum quo possunt cuncta recōdi
 Tota nocte mero facias macerentur in illo.
 Abne terens vino quo sunt macerata resoluē
 Tunc olus excoctum cum pingui carne recēti
 Pro cina prius egroto dat sufficienter.
 Resumat vini q̄tum vult fortis & albi
 Sic assari succuz collatū trade bibendum
 Fortibus & magnis est hic numerus foliorū
 Sufficiens reliquis (vt diximus) est minuendus
 Furta quod vires/etas/& cetera poscunt
 Hec circūspiciēs &c. Tu circūspiciēs hec et tra
 ctans nō omittēs cetera talia. q̄ i duob⁹ h̄sculis p̄e
 missis p̄tinēt sup. dabis tut⁹ nō solū hāc herbā s; q̄
 cunq; alias q̄ purgāt. i. educunt voitu stōachū ve. i. v̄l
 resoluunt. i. soluūt v̄trē S; qz dixi p̄mūt de cunctis
 herbis laxantibus. Docebo quomō vulgago hec sit

banda tu tollens triginta folia ex centia de folijs ei⁹
 adde tñ mer. i. vino quo cuncta possit. i. valeat reco
 di. i. obrui facias q̄ hec folia macerentur. i. madesiant
 tota nocte in illo mero tu terens. i. coterens manere
 solue. i. dissolue in vino in quo sunt macerata. i. tēpe
 rata tunc. i. post modū das olus excoctū cū carne re
 cēti pingui idest porcina das ex hoc edulio egroto
 prius sufficienter ⁊ vger suinat tñ vini fortis ⁊ albi
 q̄runi vult. Sic post q̄ vger ita fuerit preparatus tra
 de succum aillari collatum bibendū in potu hic nu
 merus foliorum est sufficiens vris fortib⁹ ⁊ magnis
 minuēdus est vt diximus reliquis iuxta quod vires
 etas ⁊ cetera premissa poscunt. i. requirunt.

De menta herba. xlvj.

Utm calidam siccatq; gradu fert mēta secūdo
Illius potus vis digestiua iuuatur

Cōfortat stomachū vomitū quoq; detinet hausta

Lumbricosq; modo depellere fertur eodem

Diuersis morbis occurrit testiculorum.

Si foueantur aqua qua mente cocta sit herba.

Concretum soluit lac māmīs addita trita

Instillata fugat auris cum melle dolorem

Asperitas lingue fugit sepe fricate

Hausta q; cum lappa partum solet accelerare

Trita canis morsum superaddita cum sale curat

Hec emoptoicis mixto succurrit aceto

Matrici succus si subditur illius ante

Quam fiat coirus mulier non concipit inde

Caseolos succus putrescere non sinit eius

Admixtus vel si viridis superadditur herba.

Utm calidam. Scriptum est in fabulis **P**lato
nem in delicijs **M**yntham nympham corporis pu
chitudine admodum conspicuam habuisse in quam
cum proserpina plutonis vxor in adulterio depre
hensam animaduerte vellet Pluto in mentā trans
formauit que verum si fabule corticem explicare li
beat huius herbe suauis re dolentia nobis significa
tur. **P**luto enim qui Saturni filius et minor nati
ui infima regio. i. terra obrigit que cunctis alimen
ta ministrat postq; proprie vxoris eum capiebat sa

tietas myntham amplerabaf. Et idem ⁊ stomachus
qui infimam corporis obtinet regionem ⁊ qui mini
ster est viscerum ⁊ de quo cetera nutriuntur membra
vt inquit Galenus postq̃ proprie coniugis: idest
assuete cibationis afficitur tedio ad mētam se diuer
tit. Nichil omni stomacho menta amabilius hec
etiam dicitur hedyosmus.edy enim grece suauē. oſa
my odorem significat. huius igitur omni faciamus
fragrātiā menta fert: idest habet vim calidam ⁊
siccam in secundo gradu vis digestiua iuuatur potu
ipsius herbe confortat stomachum quoq; idest etiā
ipsa menta hausta idest bibita retinet idest sistit vo
mitum: ⁊ fertur depellere lumbricos eodem modo
ipsa herba occurrit diuersis morbis testiculorum
si ipsi testiculi foueantur aqua in qua herba mente
sit cocta: menta trita addita: idest apposita māmīs
idest mamillis soluit idest dissoluit vel resoluit lac
cocretum idest coagulatum. menta seu aqua eius in
stillata idest infusa cum melle fugat dolorem auris
Asperitas lingue fricate sepe illa idest ex illa fugit
⁊ ipsa menta hausta cum sapa idest cum vino cocto
vsq; ad consumptionem duarum partium solet acce
lerare partum ipsa trita ⁊ superaddita cum sale cū
rat morſus canis hec succurit emoptoicis idest spuē
ribus sanguinē hoc dico aceto mixto si succus illius
herbe subditur matrici anteq̃ fiat coitus mulier nō
concepit inde idest ex illo coitu succus eius admixt⁹
non sinit idest non permittit caseolos idest caseos a
coacto lacte vocitatos putrescere nā vt inquit Sil
uaticus mēta caseum a putredine tutum seruat vel
⁊ herba viridis superadditur.

De cipro herba. xlvij.

p 13

Cim cipro medici calidam siccāq; secundo
 Dicunt esse gradu potu depellitur eius
 Calculus vrine. purgat laxatq; meatus
 Dicit apollodorus q; pellere possit abortum
 Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum
 Afferit hic inde consumi posse lienem
 Illius fumus si sepius horetrahatur
 Si se sanus homo fumo subfumiget illo
 Dicit eum fieri firmitum magis ⁊ leuiorem

Subuenit alarum vicijs admixtus oliuo
Succus si viciū fugat interit ignis vinctum

Humores nimios desiccāt sepius haustum.

Illius solis puluis cum melle iugatus

Ulcerā mirifice vel vulnera putrida purgat

Si bibitur stomachum confortat debilitatum

Ydropicis multum succurit sepius haustum.

Atq; per vinas humores purgat aquosos

Contrito validum cipro si iungis acetum

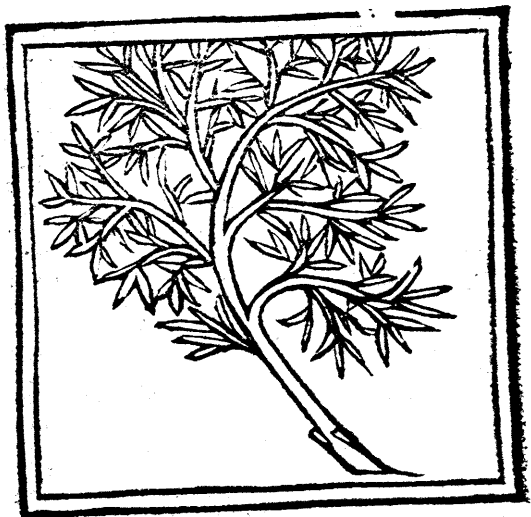
Ulcerā (que serpunt) cohibes medicamine tali.

Cim cipro modici ꝛc. Hec herba in stomachi
confortandi mēte cognata est: has ergo Thācer iure
ac merito vicinitate cōiungit: medici dicunt vim esse
cipro calidā ꝛ siccā in secundo gradu calculus. i. la
pillus seu arenula depellitur. pot⁹ ei⁹ herbe purgat
ꝛ laxat meatus vñe quos poros vitides vocāt: ap
pollodorus insignis medicus dicit q; possit pellerē
abortum: si mulier foueatur idest fomētetur aqua in
qua coxerit idest elixanerit illum ciperum. hic apol
lodoros alexādrinus fuit poeta comicus ꝛ medicus
non vulgaris emulus menā dri de quo loquit Thar
cialis. Appollodoro plaudit imbrifer iul⁹. Hic inq;
appollodoros asserit lienem idest tumorem splenis
posse consumi idest resolui inde idest ex hoc cipro
si fumus eius trahatur sepius ore appollodoros dē
cit si sanus homo suffumiget se illo fumo dicit em
fieri magis firmiter idest viribus magis integrum
et leuiorem idest agilitorem ciperus admixtus oli
p iij

Id est axillarum vbi oriuntur brachia/ ea enī corpo-
ris loca ex instituto nature cordis suscipiunt super-
fluitates que illic diutius immorantes grauem olen-
tiam emittunt/ succus cipi fugat. id est curat viciū
id est morbum partium attritarū vnctū eo succo sup-
ple/ vnde Plinius radix inter trigonū et alarū vi-
cis non dubie medetur/ ciperū haustum. i. bibitū
sepius sic. i. cum oleo purgat humores nimios. i. sup-
fluos corporis pulus illius ciperi solus iugatus. i.
tunctus cum melle purgat vlcera mirifice vel vulne-
ra putrida: diximus quid intersit inter vlcera z vul-
nera ciperum confortat stomachum debilitatum id
est debilitate digerentem si bibitur ciperum haustum
sepius id est frequētius incurrat ydropicis multum
atq; purgat humores aquosos p vrinās si iūgis ace-
tus validus. i. valde acetosum z acre cipo cōtrito co-
hibes. i. curas tali medicamēte vulnera q̄ serpūt id est
paulatim serpendo vicinas partes inficiūt sicut her-
petam est iomenum.

De peonia herba. xlii.

Peoniam medici calidam siccāq; fatentur
hācō tenere gradū dicūt in vtrobiq; secūdū
Splē tecur z renes cū nullā sumpta iuuabit.
Si iungantur z violenter amigdala trita.
Menstrua sic purgat. z fluxum detinet alui
Illius in vino decoctio sepius hausta
Vesice duos siccāt sic sumpta dolores.
Et scothosim sic illa iuuat stomachiq; dolorem
Neufreticos eadem multum iuuat ictericosq;
Calculus infantum potu depellitur eius

Pressuras (inferre solent quas somnia nocte)

Peonie semen (bibitur si sepius) arceat.

Pedō artis medicine fuit p̄tissimus. quem home-
rus quito yliados dicit curasse plutonez ab hercule
grauiter vulneratum a quo medicine artes peonas
nūcupari cōpertum est. Unde Faust⁹ poetarū huius
tēporis coronamētum faustissimū ⁊ dec⁹ in sua luia
Non ego peonia liber ab arte forē. hui⁹ herbe ocul-
tissimā quādam pprietatem aduersus ep̄lesiā peon-
primus euidentissimō pbauit experimento hīc fit vt
hec herba a suo inuettore peone peonia vociterur
Medici fatentur. i. afferunt peoniā calidā ⁊ siccam ⁊

dīcūt hāc ternere scōm gradū vt in vtroq; calido. s. z
frigido peonia sumpta cum mulsā. i. cum aqua z mel
le despūato iuuabit splē iecur z renes īpsoz mēbro
ruz opilationes apīēdo hūiores pō supfluos subtiliā
do incidēdo z abstergēdo Si amigdala vīna et ma
xīe amare q; magis apit: vt inquit dyasco. trita vio
lenter. i. redacta in puluerē minutissimū iungatur et
purgat sic mēstrua. z detinet fluxum alui. i. ventris
peonia sumpta sic. i. hoc modo siccatur idest desiccatur
duros dolores vesice z iuuat sic scotosim idest scoto
miā: que est passio sensus p̄munis iudicātis muscicu
las p̄ime oculos volitare cum tñ sit vapor vētosus
in via spūs visibilis vehemēter agitat⁹ et illa ē iu
uat dolorē stomachi eadē iuuat multum neufreticos
.i. morbo renum grauatos z yctericos calculus idest
arenula īfantū depellit potu ei⁹: hic morbo⁹ vt īquit
Bale. hui⁹ etatis est p̄p̄ri⁹ ex eoz gulosisitatib⁹ vnde
crudi humores z multi īcorpib⁹ adunant⁹ z ingros
sescūt cuz vīna in vesicis vñ materia fit lapidis itē
cuz calor illoz sit multus materia illa mollis coagu
lat⁹ z ī petrā mutat hēc Bale. semē peonie sept⁹ bibi
tū arcet. i. remouet p̄ssuras. i. p̄pressiones q̄s p̄ssuras
somnia solēt īferre nocte: hēc pressura incub⁹ pecu
liari medicoz vocabulo nuncupatur. Olim īcubi ca
codemones fannos z siluanos appellabāt: et si anti
quitan supsticiose adhibeat fides hos īprobos q̄nq;
fuisse mulieribus compertum est z eorum appetuiss
se ac peregrisse concubitum. Medicivero incubum dī
cunt passionem in qua inter somniandum gravis cō
pressio corpus molestare videtur que ortum habet
a multo flegmate p̄ppim capitis oppilante cū quis
suppinus dormit.

Illius radix pueris suspensa caducis

Non modicum prodest galienus vt asserit auctores
Quendā se puerum narrat vidisse caducum
Eas cuius erat annorum circiter octo
Paeonie puer hic radicem ferre solebat
Appensam collo quadam vice decidit illa
Moros puer cecidit: solito qua more ligata
Proptinus euasit galienus vero probare
Item plene cupiens radicem denno dempsit
De collo pueri: cecidit vigintē resumpta
Cognita vis herbe fuit huius sic manifeste
Ipse diascondes cunctis ait esse caducis
Aptam si bibitur: vel si suspenditur illa
Seminis illius rei quinq; rubentis grana
Cum vino fluxum matricis sumpta coherent
Nigra solent varios matricum pellere morbos
Si totidem dantur cum vino nocte bibenda
Huius sunt gemine species: mas dicitur vna
Altera que minor est species: et femina dicta
Radix maioris est palmis longa duabus
Grossaq; sex digitis radix diuisa minoris
Dicitur in plures radices hec bene purgat
Post partum potata steras vino sociata
In cunctis reliquis similis vis dicitur illis.
¶ Illi herbe. et Radix illi herbe suspēsa pueris
caducis. i. morbo epileptico laborantib; q cadendo
caducus dicitur prodest non modicum vt Galenus

actor afferit idē Galenus narrat se vidisse quendam
 puerū caducum cuius etas erat octo annorū circiter
 idest parū citra aut vltra. hic puer solebat ferre ra-
 dicem peonie appēsam in collo suo illa decidit qua-
 dā vice. i. semel ⁊ puer mor. i. statim post casus dicte
 radice decidit: qua radice ligata idest reposita in
 collo more solito euasit. i. surrexit p̄tinus. i. statī ve-
 ro. idest s; Galenus cupiēs pbare id ē expiri rē. i. vir-
 tutem illius radice plene. i. ex amussim dēpsit. i. mo-
 uir radicem denuo. id ē iterū de collo pueri ille puer
 cecidit ⁊ ipa resumpta vigit. i. p̄stinū vigorem resum-
 psit: vis hui⁹ herbe fuit cognita manifeste sic. i. hoc
 modo ipse dya. ait ipsam esse a taz caducis si bibitur
 vel si illa radix suspēditur in collo grana ter q̄nq; .i.
 q̄ndecim rubētis seminis illius sūpra cū vino coher-
 cēt fluxum matricis. grana nigra illi⁹ peonie solent
 pellere varios morbos matricum scz suffocationem
 vt ait Dyascoledes. si dantur totides idest q̄ndecim
 grana nigra peonie bibenda cum vino nocte. Nā vt
 ait mathe. sil. super summitates ramorum eius sint si-
 cut cannule ⁊ apparent in eis granula rubea sicut sā-
 guis parua similia granis granati: et inter illa gra-
 na sunt semina nigra gemine species huius peonie
 sunt: idest inueniuntur vna species dicitur mas et
 altera est species minor et dicta femina. Radix peo-
 nie maioris est longa duabus palmis et grossa sex di-
 gitis radix minoris dicitur diuisa in plures radices
 hec radix minoris peonie sociata vino potata purgat
 bene sterās post partum. similis vis dicitur illis in
 cunctis reliquis.

¶ De barroco herba. l.

Herbam quam greci dixerunt mellisophilos
 Barrocum nostri dicunt vulgariter illa
 Pre cunctis apibus gratissima dicitur herbis
 Nec gaudere magis vilius flore videntur.
 Contritis folijs apium si vasa perungas
 Non fugient: meliusq; facti si lac sibi tingas.
 Unguine cultores retinent examina tali
 Auxilium presens apium fert icibus illa
 Ictus detrita tegitur si protinus herba.

Hocq; modo. quos vespa nocet vel aranea: curat.
Trita solet veteres compescere cum sale strumas.
Hocq; modo vitis dicunt succurrere sedis.

Hec herba a nonnullis melliphylon / ab aliis^{da}
mellifera: a reliquis mellissa: & videlicet apibus^{us}
ad mella conficienda sit accomodatissima vocat h^{ac}
marcius. cuius citrariam appellat eamq; spiritib^{us}
fouendis non parum commendat. **A** Galeno
mellifolium dicitur Laurentius valla apiastrum a-
pium silvestre significare affirmat. Cui Nicolaus
perottus iure: vt arbitror: contradicit. Apiastrum
inquit: non est silvestre apium: sed herba que melli-
sophylon appellatur. Quod Varro et Seruus et
Lixistoforus landinus confirmant. Sed omissa
nominis varietate ad eius vires accedamus. nostri
idest latini dicunt: idest nuncupant herbam barro-
cum quam greci dixerunt mellisophilos. hec herba
dicitur gratissima pre cunctis herbis / apibus. Hec
videntur gaudere magis flore vilius herbe q̃ istius
si perungas vasa apium: idest aluearia ex folijs con-
tritis huius herbe ipse apes non fugient cuius rei
virgilius non ignarus agricultores instruens pro
pacto apes allinquendis aluearibus inhibere pos-
sent inquit. Contemplator aquas dulcis: et frondea
semper tecta perunt: huctu iussos asperge saporis.
Trita meliphyla: et illa herba facit hoc melius si
tungas sibi lac. cultores idest agricole retinent exa-
mina tali vngue idest linimento. illa herba fert / id
est dat auxilium presens idest promptum ictibus id
est puncturis apium. Auicenna de punctura apium
inquit habet dispositiões proprias vespere nisi quia
dimittunt aculeum in punctura: si ictus: idest pua-

ctura tegitur delinquitur proximus . idest statim hac
herba detrita et hec verba curat hoc modo applica-
ta quos vespa vel aranea nocet : idest offendit sua
punctura supple: vespa inquit Huicenna est vehe-
mentioris calefactionis ꝑapis et accidunt ex mor-
su eius dolor et rubedo et apostema. De aranea ve-
ro hoc scriptum reliquit. Accidunt ex morſu eius vñ
tollitares plurime in vñtre cum horripilatione et fri-
gore extremitatum et erigitur virga: melissa trita:
idest contrita solet compescere veteres strumas: id
est scrophulas seu tumores in quibus subtus concre-
te quedam ex pure et sanguine quasi glandule oriun-
tur ⁊ auctores dicunt hanc herbam succurrere hoc
modo viciss: idest morbis sedis: idest ani qui morbi
condilomata et atroci dicuntur de eis superius dictus
est.

Semina purgatur decocto cum sale succo

Tali discutitur inflato noxis potu

Eius si viridis decoctio sepe bibatur

Antiquos dissintericos iuvat ⁊ ciliacos.

Asmaticis eadem prodest orthonoicisq.

Ulcer a depurgat: morbos leuat articulorum.

Herba canis morſus superaddite cum sale curat

Eius fomento decoctio menstrua purgat.

Ore retenta solet dentis sedare dolores

Lumina purgari caligine Plinius inquit

Eius si succo fuerint cum melle peruncta.

Semina purgat. & cetera. Semina purgatur succo. idest in succo huius herbe decocto cum sale in flatu nomia discutitur idest resoluunt tali ponu. Decoctio viridis eius herbe bibatur sepe iuuat dissinthericos idest fluxum ventris sanguineus petientes & ciliacos. id est ciliaca passione veratos. Ciliace passionis et indigestiones ex indigestione ipsius ventris sunt eo quod non possunt ex ipsa defectione ministrare corpori nutrimentum. eadem herba prodest asmaticis et orthopnoicis de quibus satis diximus depurgat vlcera leuat idest alleuat morbos articulorum qui gutta vulgo dicuntur hec herba superaddita cum sale curat morsum canis decoctio eius purgat menstrua hec herba retenta in ore solet leuare dolores dentis. Plini. inquit lumina. idest oculos purgari caligine si fuerint peruncra: idest delinata succo eius herbe. Sed quoniam optime adolescens in hoc capite semel iterumque apium legisti quod alexandro cui forte nimis addictus es discenti scribenti. Quoniam dat apibus volucris habet auctor noster auctorem alexandro non inferiorem que seruetur. hoc carmen Inue. est: cuius auctoritas quantum inter latinos valeat satis est exploratum. Examenque aptum longa confederat vna. **D**e senecione herba. li.

O Rgeron greci nos senecion vocitamus
 Quod canis similis videatur flore capillis
 nascitur in muris et in ortis & regulatis.
 Illius herbe vis frigida dicitur esse.
 In medicinali radix non ponitur vsu.
 Flores cum folijs tundens infundito vini

Per modicum dulcis ⁊ sic tepefacta tumori

Dec simul apponas ani: vel testiculo: rum

Addito thus istis: neruo et vulnera queuis.

Curabis facile posito cathaplasmate tali:

Dec eadem triti facient eius capitelli.

Potari prohibent: quia suffocare bibetem

Quidam confirmant at contra **P**linius auctor.

Yctericis huius potum donasse salutem

Cum vino dicit / talioꝝ modo medicari.

q. 1.

Morbis velle plures ait ille probasse.

Et cordis vicijs illam iecorisq; dedisse.

Terminibus quoq; cum passo / potuq; iuuasse.

Doc varios morbos / precordia quos patiuntur.
Et viridis facit hoc si tincta voletur aceto.
Trita solet durat hec cum sale spargere strumas.
Hanc circumscriptam si quis fodiat sine ferro
Et tangat deum tribus vicibus inde dolentem
Unaquaq; spuens vice postq; reponat eodem
Quo fuit orta loco: sic sursum vivat vt herba
Plinius vt dicit: non amplius ille docebit

Erigeron greci. Quic herbe senicioni nomen
est q; vere canescit. Callimachus vt scribit. Plinius
achantida eam appellant. greci enim achan-
tas spinas nominant. Nam senicioni caput nume-
rosa dividitur lanugine qualis est spine inter diuis-
suras exente. Alij etiam pappu nuncupare p-
pter lanuginē a similitudine floris cadui qui pap-
pus vocatur Greci dicunt erigeron hanc herbam
nos vocam⁹ eā senecion q. i. q. videat similis i flo-
recapilli: canis id est in caniciē redactis. i. quia ca-
nescere videtur. hec herba nascitur in muris et in
hortis et in regularibus domus (dicuntur tegule q;
domos tegant) vis illius herbe dicitur esse frigi-
da radix ipsius non ponitur id est non accommoda-
tur in vsu medicinali id est medicorum tu tundens
id est contundens flores huius herbe cum folijs in
fundito id est misceris per modicū id est valde mo-
dicum ini vnicis et apponas hec simul tepefacta
sic tumoriani id est podicis vel testiculorum addis

to thus istis p̄dictis curabis facile nervos et vul-
 nera queuis .i. quecunq; facile tali cathaplasmate
 posito id est applicato loco morbidō: capitelli . id
 est teneritates summitatis hui⁹ herbe triti facient
 id est efficient hec eadē nonnulli auctores medicī-
 ne supple prohibent hanc potari id est in potū pro-
 pinari: quia quidā cōfirmant hunc potum suffoca-
 re .i. interimere bibētē. Ad id est sed p̄li. au. gra-
 vissimus dicit id est asseuerat potum hui⁹ sumptū
 cū vino donasse .i. impartiuisse salutes yctericiis .i.
 his qui patiūtur yctericiam: et dicit hūc potum me-
 dicari tali morbo morbis vesice .s. strangurie et dis-
 surie . ille pliait probasse . id est approbauisse hoc
 pluries .i. creberrime et affirmat ille p̄li. dedisse
 illā viciū id est morbis cordis et iecoris id est epa-
 tis: et affirmat illā dedisse cū passo . i. cū aqua viuis
 passis in ea adhibitis ebullita: vel cum aqua passu-
 lata torminibus . id est tortionibus vētris et inuasie
 hoc potu morbos varios quos p̄cordia .i. mem-
 bra intrinseca patiunt. Et senecio viridis facit hoc
 id est valet his morbis curandis / si voretur . id est
 manducetur tincta .i. immersa infusa humectata ī
 aceto Hec herba trita cū sale solet spergere .i. disp-
 gere resoluerē strumas .i. scrophas duras .i. matu-
 rationi ineptas: si q̄s fodiat .i. effodiat hanc herbā
 circumscriptā .i. in ei⁹ circuitu lira quadā .i. p̄scis-
 sione modica designatam sine ferro .i. ferreo instru-
 mento si tangat dentē dolentē trib⁹ vicib⁹ idē . d ē
 ex ea herba spuēs .i. expuēs vnaquaq; vice et post .
 i. deinde reponat hanc herbā eodē .i. in eundē locū
 quo fuit orta et viuat sic rursus vt herba .i. acst nū-
 q̄ fuisset effossa aut a suo naturali loco dimota: ille
 nō dolebit ampl⁹ .i. nūq̄ dolore dētū cruciabitur

q. ij.

vt Plinius dicit littere precedentis parum inuol-
lute sententia est. Si quis hanc herbam sine ferro
circumscriptam effodiat tãgatq; ea dentē et ter de-
spuat herbãq; reponat in eundē locū ita vt uiuat
dentem eum postea nō deliturum: quod tamē ma-
gicum esse Nicolaus syponin⁹ affirmat. Nec cu-
penas gehenne subiturū crediderim qui huic fidē
non sit adhibiturus.

De celidonia herba. lū.

Este celidoniae species gemine referuntur.
A medicis species est maior: prima vocata

Altera vero minor: oculis medicatur vtraq.

Lecatis pullis hoc lumina mater y:undo.

(Plinius vt scribit) Quis sit eruta reddit.

Hanc nasci dicit auibus venientibus illis.

Et desiccari solito dum more recedunt

Indeque nomen habet celidonia: namque chelidon

Dicitur hec volucris grecorum more vocari.

Florentis succus cum melle coquatur in ere

Igne leui: spumam donec proiecerit omnem.

Et quasi crassitiem mellis decoctio sumat.

Atilius nullum dicunt oculis medicamen.

Quos caligo nocet si sint hoc sepe peruncti

Conteritur iuncto sibi radix eius aneto.

Et sic ycterici cum vino sumitur albo.

Dentibus illatum prohibet contrita dolorem

De folijs eius contusis si cathaplasma

Cum vino fiat. maculas abstergere dicunt.

Hanc herbam calidoniā idcirco a latinis sic vocatam vulgares arbitrantur medici (quasi celi donum) ob eius dotes per quā egregias: que interpretatio et si minime ridicula videatur: grecā tamē nō latinā habere originem compertum est. chelidō enim greco vocabulo hyrundinem signat. Nam chelidoniā visu saluberrimā esse docuerunt hyrundines veratis pullozū oculis illā adhibentes. Preterea chelidoniā non celidoniā proferre debemus: que dictio si a celo deduceretur primā produceret syllabam: que tamen esse correptam hoc primo carmine. Macer facile demonstrat. *Semis*

ne species celidonie referuntur id est dicuntur esse
a medicis. prima vocata est maior : verò id est sed
vocatur minor : vtraque medicatur. id est opitulatur
oculis caligantibus supple yundo mater reddit
lumina pullis id est feticulis suis cecatis id est tuz
mine priuatis : quous sint eruta id est effossa vt pli
nus dicit id est asserit hanc herbam nasci his auis
bus venientibus scz ineunte vere : et dicit hanc her
bam desiccari dū recedāt more solito : et celidonia
habet nomen iude ex yundinibus : nanqz hec volu
cris scilicet yundo dicitur vocari chelidon more
grecorum : succus chelidonie florentis coquatur
in ere id est vase ereo . Dicit tamen serapio vas er
eum parandis edulijis esse perniciosum) igne leni
id est temperato cū melle donec proiecerit id ē de
spumauerit omnem spumam : et donec decoctio su
mat id est induat quasi crassitiem id est spissitudi
nez mellis. dicūt auctores medicine nullū medica
men esse vtili⁹ oculis quos caligo nocet id est offē
dit si sint perūcti sepe hoc linimēto. radix ei⁹ cheli
donie cōteritur hoc dico aneto semine cuiusdā her
be doloris mitigatio iuncto sibi : et sumitur sic ycte
ricis : id est ab his qui yctericia laborant / cuz vino
albo ipsa contrahit radix phibet dolorē illatū den
tibus : si cathaplasma cum vino fiat de folijs ei⁹ cō
tulis / auctores dicunt abstergere id est delere ex
piare maculas id est lentigines.

De centaurea herba. liij.

Sunt centauree spēs : maiorqz / minorqz
Et superscriptis dixi de plurib⁹ herbis
Sed qz ppaucas spēs est cognita maior
Hāc ptermittēs vires narrabo minoris

Quam cunctis notam credo vulgaribus ipsa
 Desiccative virtutis dicitur esse.
 Non modicum plagas conglutinat inde recentes
 Inq; cicatrices veteres inperaddita ducit
 Illi qui sciasim patitur decoctio mire
 Prodest illius si sit subiecta per anam.

Sanguine detracto sedat mox illa dolorem
 Fomento neruis eadem medicabitur egris
 Illius suc cus deducit menstrua il n. plus.

Pellit abortiuum: medicamina cuncta maligna
Cum vino sumptum dicunt purgare per aluum
Melle sibi iuncto caligine lumina purgat.
Illius exprimitur autumnal tempore succus

Quem desiccatum feruente sole reponunt
Ad rerum curam quas dicimus ante salubrem

Chiron (vt referunt fabule / Centaurus fuit sa-
turni et phyllirie filius oceani filie hic non mō cen-
tauros sed vniuersos sue etatis homines bonita-
te et iusticia superauit. Nauigauit cum argo nau-
tis quorum medicus fuit medicinam et herbarum
vires inuenit Medicinam Esculapius. Citharam
Achilles astrologiam Hercules ab eo didicerunt
Hic cum Herculis exceptus hauspicio (vt narrat
Plinius) pertrectanti arma / sagitta / decidisset in
pedē: huius herbe medicamento sanatus est hinc
factum est vt ab aliquibus chironia a chirone ab
alijs cētaur ea a centauro fuerit cognominata. spe-
cies centauree sunt maior et minor vt dixi de plu-
ribus herbis suprascriptis. Sed quia maior est
cognita per paucas species ego pretermittens hāc
centauream maiorem narrabo id est explicabo vi-
res minoris quā credo notam id est cognitam cū-
ctis vulgaribus. Ipsa minor cētaurea dicitur esse
virtutis desiccatiue. Ipsa centaurea minor cōglu-
tiunt, consolidat non modicum. id est valde plagas
recentes et ipsa superaddita ducit id est inducit ci-
catrices (dictas quasi circa cutem signa que exul-
neribus remanent) veteres. id est vetustas decoc-
tio id est elixatura illius prodest mire. id est val-
de illi qui patitur sciasim. i. sciaticam passionem si

fit subiecta id est iniecta per anum cū clisteri supp.
illa centaurea minor sedat mor id est statim dolo-
rem sciaticæ sup. hoc dico sanguine detracto . nam
vt inquit Dyasco. centau. mi. sciaticis ano suppo-
sita sanguinē pronocat et dolorem illius mitigat
eadē centaurea medicabitur id est medicamen af-
feret neruis egris id est dolentibus . succus illius
herbe sumptus deducit id est prouocat menstrua
pellit id est expellit abortiuū id est infantulū in ma-
tris aluo suffocatū. Medici dicūt centauere mi. ins
sumptum cū vino purgare per aluū cūcta medica-
mina maligna idē succus purgat lumina id est ocu-
los caligine id est obscuritate hoc dico melle iun-
cto id est addito sibi. Succus illius herbe exprimi-
tur id est exprimendo educitur tempore autumnī
quem succum desiccatum pharma copole sup. re-
ponuntur in sole feruenti salubrem id est vtilem ad
curam rerum quas diximus ante. i. superius.

De colubrina siue dragonthea her. liiij.

Herbam dragontheā grecorū quaz vocat vsus
Hec eadem vulgi lingua colubrina vocatur.

Quod colubro similis maculoso / cortice surgit.

Ex quibus antiquis expertum credimus esse

Quod queat a simili colubrina venena fugare

Quisquis se trita radice perunxit eius

Tutus ab incurſu serpentum dicitur esse .

Morsibus illarum cum vino sumpta medetur

Si iungas oleum cum succo feminis eius

Auribus infundens poteris sedare dolorem.

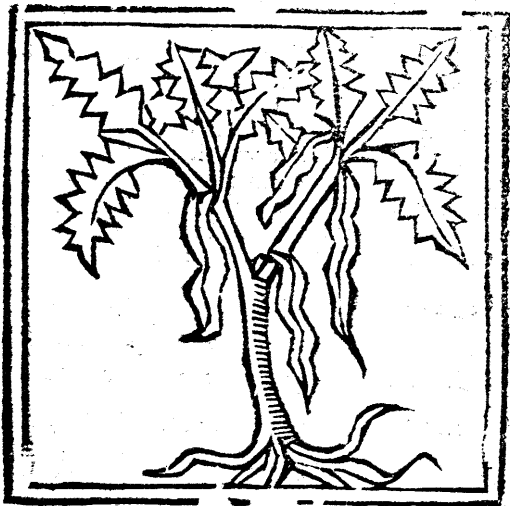
Hoc succo lanam madidam si naribus addas

Compeſces morbum qui polipus eſt vocitatus
Sic etiam cancris magnum ſplet eſſe iunamen

Succo radicis eius caligo fugatur.

Et varij morbi que lumina perpetiuntur

Et ipſo puro ſi ſint lita melle ve mixto.

Herbā dragonteā. Oratores politiori ſermone
hanc herbā dragōtir ſive dracunculum appellant
Cuius uſum mulieres granide tanq̃ pernicabile
venenum euitare debēt vt que ſolo oſfactu abortū

inferat. Est et alia herba cui nomen est scorpi⁹ : d.
 qua Plini⁹ . li. xxiij. Ex argumento nomen accepit
 scorpius herba. semen enim habet ad similitudinē
 caude scorpionis folia pauca. videlicet et adner-
 sus animal noīs sui. Nec eadem herba quem vsus
 id est lingua grecorū vocat dragonteā vocat id est
 appellatur lingua vulgi id est vulgari colubrina ;
 q⁹ . id est quia surgit cortice maculoso id est habēs
 pellē varijs maculis distinctā similis in varietate
 coloris colubro (qui serpens est in aqua vivens) ex
 quibus. id est ex cuius coloris varietate credimus
 esse expertū antiquis id est ab ātiquis queat fuga
 re venena colubrina a simili. i. a similitudine. (Ve-
 nenū colubrinū. Plin⁹ tū elegāter tanq⁹ diluci-
 de describit vt nichil supra . Sgniferū iuuenē ty-
 reni sanguinis aulū . Torta caput retro displas
 calcata momordit. Vir dolor aut sensus dentis
 fuit. ipsaq⁹ leti Frons caret inuidia nec quicq⁹ pla-
 ga minatur. Ecce subdit virus tacitū carpitq⁹ me-
 dullas . Ignis edax: calidaq⁹ incendit viscera ra-
 be). Que sequuntur carmina serpētini veneni na-
 turam mortiferam ad viuum effugiant. Quisquis
 id est quicunq⁹ perunxerit se radice eius herbe tri-
 ta id est contrita: dicitur esse tut⁹ ab incursu id est
 ab infestatione serpentum. Nec herba seu illius ra-
 dix sumpta cum vino medetur . id est medicamen-
 prestat morib⁹ illorum serpentum : si iungas o-
 leum cum succo seminis eius herbe tu infundens
 auribus. id est intra aures poteris sedare id est pa-
 cificare dolorē ipsarum si addas. i. si apponas nari-
 bus lanā madidā. i. madefactā ī succo radicis ei⁹
 herbe. cōpescēs. i. curabis morbū qui vocitat⁹ est
 polipus. Polip⁹ nariū morib⁹ est a quo poliposus

Martialis . Nasutum volo nolo poliposum . Est
autem polipus excrementia carnis in narium carti-
laginibus superueniens hominibus admodum pernī-
ciosus . Nam dicitur a similitudine polipi piscis
vaste magnitudinis: cuius miram magnitudinem
scribit Lu. Asserunt autem rerum naturalium in-
uestigatores nullum esse animal atrocius ad ene-
candum hominem in aqua. etiam ille succus si ap-
positus solet esse magnum iuuamen cancris. cali-
go. id est obscuritas oculorum fugatur succo radi-
cis eius herbe. et morbi varij quos lumina. i. oculi
li perpetuantur sanantur supple si sint lita. i. delibu-
ta ex ipso succo puro vel mixto cum melle.

Et prodest oculis radix si manditur assa

Cum pulca granis ter denis feminis haustus

Lumina munda ferunt pulsa caligine reddi

Si marcescentis illius floris odorem

Mare trahat pregnans. deponere fertur abortum
Vel si sit radix matrici subdita trita.

Pulvis radice eius cum melle iungatur.

Tussim compescit sumptus: sed atq; catarrum
Et confert emoptoicis hoc sepe iuuamen.

Pectoris humores exhaurit non redituros

Omnibus his prodest radix si sumitur assa

Istud idem faciet eius decoctio sumpta

Eius cum vino radix venerem mouet hausta

Præuocat vrinas: flagedenica vulnera purgat

Si sit et trite cum melle brionia iuncta

Vulneris hec mundat sordes: siringia curat

Sola sibi iuncto maculas depellit aceto

Esse pedum vicium dicunt cui pernio nomen.

Est a pernitie membris patientis id ipsum.

Plebs dicit mulam solet hec de frigore nasci.

Amne dragonthee radices decoque tali

Pernio deletur: si sepius amne lauetur.

Et pdest oculis. ⁊c. Si radix illius herbe mandit id est comedit assa. i. assata pdest oculis: medici ferunt id est dicunt lumina reddi. i. effici munda hoc dicto pulsa caligine ex terdenis granis id est triginta granis haustus id est potiois seminis ei⁹ herbe cum pusca id est aceto et aqua (q̄ oxiraton dicitur). Si pregnans trahat naribus id est olfaciat odorem floris illius herbe marcescentis. id est caduce fertur id est dicitur deponere id est educere abortum. Vel si radix trita sit subdita matri.

Pulvis radice illius herbe iungatur cum melle sumptus compescit tussim: ⁊ sedat catarrum id est fluorem cerebri ad imas partes corrūere: ⁊ hoc iuuamen confert sepe emoptoicis. i. sanguinē expuētibus. Hoc iuuamen exhaurit. i. absomit humores pectoris. id est thoracis non redituros. i. nuūq̄ reuersuros si radix eius sumitur assa. i. assata prodest his oib⁹ morbis pri⁹ memoratis decoctio ei⁹ sumpta facit idē medicamē radix ei⁹ hausta cum uino monet. i. cōmonet venerē. Ipsa p̄nocat vinas et purgat vulnera fage denica. i. q̄ serpunt comedendo (dicta a fagin quod est comedere: sūt autē hec vulnera ex humoribus colericis acutis et corrosiuis (si ipsa buonia herba sit iuncta ei dragonte tritee cū melle hoc medicamen mundat sordes vulne

ris curat stringia. i. fistulas: ipsa herba sola hoc vi-
 co aceto iuncto sibi depellit maculas. i. lentigines
 cutis medici. dicunt esse morbum cui nomen est pñio
 impositum supple a pñicie membri patientis. Itā pñia
 pedē significat. Pernio enim morbus est pedum ex
 nimio frigore pueniens pñertim in extrema parte
 pedis (greci chimeola vocant) plebs dicit id ipsum
 vicium pedū mulā. hec egitudo solet nasci de fri-
 gore. decoque radices dragontee in amne. id est ī
 aqua. pernio. i. mula delet. i. curat si lauet sepi⁹ ta-
 li amne id est decoctione colubrine.

De gaisdone herba. lū.

A Satis a grecis est vulgo gaisdo vocatus
Non modicum questum prebens tinctori-
bus herba.

De folijs eius tritis fiet cataplasma.

Vulnera magna licet conglutinat atq; cruorem
Illorum sistit reprimat quoq; tussa tumores
Succū melle teris hanc sordida vulnera purgat
Emundat maculas: & sacro subuenit igni
Qui si iungens albumen eam superaddas.

A Satis a grecis. &c. Verba vllā his nominibus
nuncupatam in euoluendis auctoribus medicine
nundū vsq; inueni. eam tamen esse coniectura du-
cor que grana tinctorum a medicis recentioribus
appellatur que et coccus et kermes dicitur. Nam
ex ea purpuree vestes inficiuntur Unde Marcia-
lis. Coccina famose donas et iantina meche. Chri-
stumq; optimum maximum veste coccineam fuisse
vestitum sacre testantur litere. Preterea Silua.
Dyasco & Serap. eadem fere dicunt de cocco que

Macer de gaidone vsatis vocatus est a grecis
vulgo id est vulgariter gaisdo. herba prebēs. i. sup-
peditans questum id est lucrum non modicū tincto-
ribus id est qui artem exercent tinctoriā catha-
plasma fiet de folijs eius tritis conglutinat vulne-
ra licet sint magna atq; sistit id est retinet cruorem
si teris hanc herbā cū melle reprimat tumores. i.
inflationes: purgat vulnera sordida id est virulen-
ta emundat maculas et subuenit igni sacro. id est
perficco si tu iungens albumen aut superaddas id
est iuper ponas eam.

Eleborum geminas species testatur habere,
 Album quod sursum purgat nigrumq; de-
 orsum.

Uim siccam calidamq; tenent et tertius illi

Est in utroq; gradus nigro violentius album
 Dicitur. unde prius dicam de viribus eius.
 Suppositum quocunq; modo depellit abortum.

Naribus attractus sternutamenta mouebit
Illius pulvis capitis pellentia morbos.
Miscetur confecturis/que lumina purgant
Et multum prodesse ferunt viciis oculorum
Multibus admixtus mures pulvis necat eius.
Et cum lacte datus est muscis perniciosus
Dicunt per vomitum varios educere sumptum
Humores veteresq; ferunt depellere morbos

Purgatur et tali vomitu vertigo vetusta.
Infantis melancolicis valz/atq; caducis

Elleborus grecum est vocabulum quod latine
veneratum dicitur ab eo q; mentem vertat De eo
enim Plinius lib. xrv. quippe etiam foliis constat
mentem corrumpi si plura q; quatuor bibantur.
cui. Persius medicine nō ignarus vt inquit Ber
tholomeus fontius astipulatur. Nō est hic yllias
acci. Ebria veratro ellebori frequenter meminit
Persius elleborum frustra cum iam cutis egra tu
mebit poscentes videas et alibi. diluis elleborum
certo compefcere puncto. Sed ad poeram nos cō
uertamus. Elleborum testatur habere geminas
species: album quod purgat sursum/ id est per vo
mitum et nigrum quod purgat deorsum/ id est per
secessum. tenent vim calidam et siccam et tertius
gradus est illis in vtroq; album dicitur violenti⁹
id est periculosius nigro. Unde dicam prius de vi
ribus eius alibi scilicet. Ellebor/ (Elleborus tñ sub
genere masculino ab oratoribus vsurpatur) sup
positum quoq; id est quocūq; modo depellit abor
tū, pulvis illius attractus naribus mouebit sterna

nu tamenta pellātia. id est expellētia morbos capi-
tis/ sternutamentum enim emunctoria cerebri pres-
sertim nariū collatoria aperiēs suo impulsu super-
fluos capitis humores expellit) pulvis ellebori mi-
scetur cōfecturis. i. medicamentis que purgant lu-
mina. i. oculos ⁊ ferunt. i. dicunt pdesse multum vi-
cuis oculorū: pulvis eius admixtus pultribus. i. pul-
mentis necat mures. ⁊ datus cū lacte est pernicios-
sus. i. mortalis muscis. medici dicūt ipsum sumptū
educere varios humores per vomitum ⁊ ferunt. i.
dicūt depellere morbos veteres ⁊ vertigo capitis
(De qua pauca attigimus.) vetusta id est antiquas-
ta purgatur tali vomitu ⁊ valet melācolis insanis
quidam infanta ab humore melancolico mediū ce-
rebri ventriculū ac animales spiritus in eo conclu-
sos corrumpente generatur quod persius nō igno-
rauit inquitens anticyras melior sorbere meracas.
et valet etiam caducis. i. morbo caduco oppressis
Sumebatur autem elleborus tutissime in anticyra
insula ad quam vt scribit plinius. luuius drusus na-
uigauit cum comiciali morbo laboraret sumptōq;
elleboro liberatus est.

Sepeq; curatur sumpto lymphaticus istor
ydropicis in principio mire medicatur.

Emundat lepram tetanū fugat atq; podagram.

Confirmat tremulos. redeuntia tormina curat

Diuersis viciis stomachi sciasq; medetur.

Et tussi veteri febribus super omnia prodest

Quartanis annis iam pluribus inueteratis

Ingenti cura sumpturum Plinius istum

Admonet vt septem se prepararet ante diebus.

Humectisq; cibis corpus bene temperet omne

Hec sero fenet qui debet sumere mane

Et quando sumet iubet explorare serenam

Et calidam clarāq; diem: ventisq; carentem;

Observare quidem curam si spreverit istam

Passurum nimios affirmat cum cruciatus

Elleborūq; iubet in pulvis antea coctum

Intrepide dari: sic dicit non nociturum.

Hocq; dari phibet senibus puerisq; tenellis

Mollibus & timidis: animiq; viris muliebris.

Et macris nimium dicit non accipiendum

In succo ptisane vel mulsa pane ve coctum

Sumere precipiunt alii: sic vtile sumere dicunt;

Philon composito fertur scripsisse libello

Qualiter elleborum sit nobis accipiendum

Inq; suis ypocras aphorismis istius herbe

Solius meminit: quam nouerat vtiliorem

¶ Sepeq; curatur. 2c. Lymphaticus curatur hoc
elleboro sumpto sepe. lymphaticus. i. quod insa-
niens q; apud antiquos p̄ditum erat qui nymphā
que a lymphā dicit̄ vidissent insaniebant. plinius
de elleboro. Medet̄ ita morbis comitialibus ver-
tiginī melancolicis insanētibus lymphaticis el-
leborus niger medicat̄ mire ydropycis in princi-
pio. Nam si ydropisis fuerit cōfirmata cū iā cun-
ctis egra tumebit ellebor̄ frustra poscētes videas
vt inq̄t Persius emūdat lepiā nundū tñ cōfirma-
tam q; immedicabilis est: fugat tetanū: q; morbus
est nervos a suo motu fm omnem positionē impe-

diens atq; fugat podagram cōfirmat tremulos. i. tremore grauatos. (qui morbus est lacertorum et quasi incipiens paralisis) curat tormina: id est tortiones vētris redeuntia. i. p paroxismos reuertentes. medet vicus diuersis. i. variis stomachi & scia id est morbo sciathico & medicatur tussi et prodest super omnia febribus quartanis inueteratis iam pluribus annis. (Mā vt auctor est Auicēna ad annū duodecimū nonū q̄ perdurant) Plinius admonet sumpturum istum elleborum id est qui illum sumere voluerit cura ingenti vt prepararet se ante diebus septem & temperet: id est humectet omne corpus bene cibis humeris id est humidis. nec id est & non cenet sero ille qui debet illum sumere manere quando sumet iubet ipsum explorare/ id est eliget & diem serneā calidā & clarā et carētem veneris. i. actu venereo. quidem id est certe. i. Plinius: affirmat si spreuerit obseruare istā curā cum passurum cruciatus/ id est angores nimios id est intollerabiles: et iubet elleborum antea coctum in pluribus. i. dari intrepide dicit ipsum sic nō nociturum & p̄hibet ip̄m dari sentibus & pueris teneris & dicit elleborum nō accipiendum esse ab omnibus mollib⁹. i. molles carnes habētib⁹ & timidis & animi muliebris incōstantibus & mobilibus vt aura & nimium macris Alii p̄cipiunt sumere ip̄m coctū in succo. id est liquore ptisane vel in mulsa & pane dicunt sumere sicce vtile. Philo. fertur scripsisse libello cōposito qualiter ellebor sit nobis accipiendū & ypoctas imo ypocrates meminit illius herbe soli⁹ in suis amphorismis id est in suo libro sentētias. salutaris succincto sermone complectenti/ Ilyppo. enim quarta amph. particula elleborum frequen-

7
tius inculcatur. videlicet decimo quarto quinto
fexto septimo ampho. ⁊ pmo quarte particule am-
phorismo) quam herbam ypocrates nouerat id est
cognouerat vtiliorem.

Plures scripserunt huius de viribus herbe

Et quo sit sumenda modo docuere quibusq;

Non tñ inueni complura volumina voluens

Ullum: qui certum pondus donare iuberet.

Illius: dixisse satis se credo putabant

Cum iuxta vires/etates tempora dandum

Iussissent: mihi i vero satis non esse videtur

Tutum rem: subitum que confert sepe periculum

Commendare dari cuiq; sine pondere certo

Plinius vt scribit themison donare solebat

Ellebori dragmas geminas tribuisse sequentes

Bis binas etiam confirmat, non tamen ipse

Pondere: quo iubeat sunt: statuisse videtur.

Cum tamen ellebori nigri iubeat dare dragmā

Quattuor aut scrupulos: mihi significare videtur

Albi dimidium pondus tantummodo dandum

Quod longe nigro violentius esse fatetur

¶ Plures scripserunt. ⁊c. Plures auctores scrip-
serunt de viribus huius herbe: ⁊ docuere quomo-
do sit sumenda ⁊ a quibus. tamen ego voluens. i.
euoluēs complura: non dicas q̃ plura sed complu-
ra aut q̃ plurima: volumina idest multos codices
nō inueni vllum auctorem qui iuberet donare cer-
tū pōdus. Nam Jo. mes, elleborum album omnino

pitandum hortatur. q: prefocatiuus est nigri vero
dosim assignat a charitat: sex vsq; ad terciã drag-
me vnius: putabant vt credo se dixisse satis illius
ponderis seu doss cum iussissent dandum iuxta vi-
res etates ⁊ tempora vero idest sed nō videtur mi-
chi satis tutū cōmendare dari nunq; rem id est me-
dicinā. q̄ confert idest infert periculū id est piculū
subitū: id est repētinum sine pondere certo themi-
son vt Plini⁹ scribit. solebat dōare geminas drag-
mas ellebori etiam confirmat sequentes ipm tri-
buisse dragmas bis binas idest quattuor: tamē ip-
se Plinius. non videtur statuisse quo pondere de-
beat sumi. Cum tamen iubeat dare dragmam vnā
ellebori nigri aut quattuor scrupulos/ videlz drag-
mam vnā cum vno scrupulo: idem Plini⁹ vide-
tur mihi significare dimidium pōdus ellebori albi
id est dragmam semis esse dandum tantūmodo qđ
elleborum album fatetur esse violentus / id est im-
petuosus longe/ id est valde elleboro nigro.

¶ De elleboro nigro herba. 57.

Elleborum nigrum non est adeo violentum
Nec formidandum q̄tum qđ dixim⁹ album
hoc quoq; precipiunt veteres in lēte coquendum
Aut in viscellis sic infans medicari.
Assumptum dicunt: ⁊ sic prodesse podagre
ydropicis mota febre dicitur auxiliari.
Miram sentit opem sumpto paralyticus illo.
Et varios bibitum morbos leuat articulorum
Educat coleras varias: in flegma per aluum.

Elxature potu caligoꝝ fugatur.
Duritias suppuratas facrum cathaplasma
Concoquit ⁊ purgat vacuat siringia collo
Infixus modicum radicis succulus eius
Postq̃ dies geminos sit surculus ille remotus.
¶ Hoc elleboro huius tēpestatis hoies p̃q̃ raro
vtunt: albū proſus tāq̃ venenū mortifex deuitā
tes Sūt enim hominum corpora nunc ad quādam
effeminatiōē redacta. elleborus autem niger nō
cōuenit niſi robustis corpibus ⁊ animolis vt inq̃t
Bohā. meſue etiam forti infirmitati. quatin⁹ forti
infirmitati fortis medicina occurrat vt Galenus
riiij

est auctor. Ellebor nigrū nō est adeo violentū nec
formidandū id est metuendū q̄tum illud quod di-
ximus id est nominauimus album quoq; id est etiā
veteres precipiūt hec elleborum esse coquendum
in lēte id est in succo lenticule vt inq̄t Dyas. ad re-
frenendū eius effrenitatē. Nam lētis substantia si-
stut ventrē teste Gale. Aut in viscellis vt ait Eui-
cenna medici dicunt ip̄m sic assumptum medicari
insanis id est melācolicis. z dicunt prodesse sic po-
dagre. Hoc elleborum dicitur auxiliari ydropi-
cis hoc dico febre mora paraliticus sentit id est p-
cipit opē mirā id est mirabilem hoc dico illo sum-
pto Et leuat id est subleuat bibitū id est quādo bi-
bitur varios morbos articuloz vt syaticam: poda-
gram cy:agrā. Mā vt inquit mesue ellebor est ex
reb⁹ solēnibus ad mūdicandū cerebrū z neruos
quos predictę egritudines infestant: ellebor edu-
cit coleras varias. scz colleram rubeam: citrinam
nigrā: z permixtā cum phlegmate: vt ait Mesue/
z educit phlegma per aliū id est per ventrē caligo
id est obtusitas visus fugat id est elucidať potu eli-
xature id est aque decoctionis ellebori cathaplas-
ma ellebori factū concoquit: id est digerit duricias
suppuratas que videlicet remanent indurate post
supputationē apostematis z purgat eas duricias.
furculus. id est paruus ramusculus qualis in inse-
rendis arboribus adhiberi solet radicis eius elle-
bori infixus modicum in collo vacuat / id est pur-
gat ciringia / id est fistulam lachrymalis oculi z ille
furculus / id est paruum frustrum illius radicis sit
remotus post dis geminos id est duos.

¶ Idea quam dederint contrito iunge farinam
ydropicis tumor; appositis siccabitur istis

Menstrua suppositum purgat. depellit abortum
Auditum reddit si surdis auribus illud
Imponas et post viduum triduum ve repellas,
Appositum tollit maculas eius cathaplasma
Emundat lepras: scabies quasquē repellit
Ore diu tantum: quo coxeris illud acetum
Dentis non modicum dicunt sedare dolorem
Ellebori nigri precepit Plinius vnam
Donari dragmam leuiter si promouet alium
Plusque bibinos obolos vetat accipiendum.
¶ Ordea que dederit. 2c. Mige farinā quam ordea
dederit id est farinā ordeaceam elleboro nigro con
trito tumor ydropici siccabit hoc dico istis scz el
leboro et farina orde. appositis. elleborum suppo
sitū purgat menstrua depellit abortum reddit. et re
stituit auditū si imponas illud surdis auribus: dū tñ
alia surditas nō sit originalis qm̄ manet insanabi
lis et repellas illud post biduū aut triduum catha
plasma eius scz ellebori emundat id est purificat le
pras id est albas et morpheā que vestigia sunt lep
qm̄ sūt ex errore nutrit? assimilatiue sicut lepra: s;
nō est viciū in forma carnis i eis sicut in lepra vt
inquit Galenus. repellit id est mundat quasque sca
bies. i. emptignes pruriges et alia id genus au
ctores dicūt acetū in quo coxeris illud ellebor tā
tū id est volutatū diu in ore. i. in gargareone sedas
re dolorē nō modicū. i. immoderatū dentis. Pl. p
cepit donari dragmā vnam ellebori nigri pmouet
id est puocat sic leuiter id est celeriter alium id est
ventram per secessum. Pl. vetat eleborum nigrū
accipiendum plusque id est ultra obolos bis binos
id est quattuor.

Verbenam gerobotanum peristereōq;
 Appellant greci. species hec fert habere
 Vinas. effectus est idem pene duabus
 Cum vino iuuat ictericos si sepe bibatur
 Pestiferos morsus curat superaddita trita
 Cum vino renouanda quidam per quattuor: ista
 Est medicina dies bonis bene vulnera purgat
 Illius succus tepidus si voluitur ore.
 Hoc quoq; facta recens herbe decocōio prestat

Hac etiam quouis putredo repellitur oris,
Si tepefacta diu voluatur fauce sonora.
Glutinat herba recens vulnus superaddita trita
Occurrit cunctis cum vino sumpta venenis.
Que furit alternis febris accedendo diebus
Pelletur hac, tribus assumptis radicibus eius
Cum totidem foliis poterit aqua resoluta
Ista prius pauens q̃ frigus sentiat vllum
Hocq; modo febribus quartanis illa medetur
Bis binis foliis cum tot radicibus haustis.

¶ Verbenam superstitiosa gentilitas olim maximis prosequabatur honoribus. Nam therobotane/ id est herba sacra dicebatur propterea q̃ in sacrificiis adhibebatur Therentius in andria. Ex ara hinc verbenas sume. Virgilius, cinge hec altaria vitta. Verbenasq; adole pingues. Ea semper legari cum ad hostes mitterentur coronari solebant eandem herbam sagmina vocabant quos ea corona insignitos qui violasset inextinguibile scelus commississe existimabatur Nunc quoq; ea herba diu precursori sacra habetur et ea die illius festo passum coronantur Quod Baptista mantuanus poetarum christianissimus in suo illius diui precursoris opusculo eleganter cecinit. ¶ Nos quoq; ne mores dampnare putemur auitos. Verbenis gerimus tempora cincta tuis. Greci appellant verbenam gerobotanum et peristeron hec herba fertur id est dicitur habere binas species. Hoc effectus est pene/ id est fere duabus speciebus. Nec herba iuuat yctericos si bibat sepe cū vino. Verbenam

trita cum vino superaddita curat morsus pestiferos quidem: id est certe ista medicina est renouanda per quatuor dies ut suū consequatur effectū in morſu pestifero supple. si succus tepidus illi⁹ herbeuoluitur in ore purgat bñ vulnera oris quoq. et etiam decoctio recēs facta illius herbe pstat hoc idest eūdem effectum etiam queuis id est quecūq. putredo oris repellitur hac decoctione si ipsa decoctio reſecta voluatur diu fauce sonora ut fieri solet in gargarismis hec herba trita supaddita glutinat/ id est consolidat vulnus recens/ idest recenter illatum Ipsa herba sumpta cū vino occurrat cunctis venenis. Febrib⁹ q fuerit/ id est affligēdo dieb⁹ alternis idest de tertio in tertiu scilicet febris tertiana pendens ex collera que ignea est et acuta. Hic poeta signato verbo vsus est furit: non nulli enim morbi pferunt a collera suborti furiosi dicuntur similitudine capta ab aialibus brutis hec sunt verba galeni cum aialia ad coitū furiant in loco vno stare non pnt ppter nimā sui cōcupiscētiā q mouet ea et facit furiosa. Fritidē et humores aliquñ se mouēt et infirmo nocent de membro ad mēbrum currentes hec Galenus. febris; ergo tertiana pellitur/ id est educitur hac herba hoc dico tribus radicibus eius herbe assumptis cum totidā foliis eius herbe. Ista aqua resoluta ex pdictis radicibus et foliis potest priusq. patiens sentiat villū frigus. nō est tamē verum frigus sed horripilatio et illa herba medetur hoc modo febribus quartanis hoc dico bis binis / id est quatuor foliis hauris cum tot radicibus.

Illius in vino si sit decoctio facta

Conuiuas hilares inter conuiuia sparas
 Reddere narratur vt iam prescripta buglossa.
 Hanc herbam gestando manu si queris ab egro
 Dic frater: quid agis: bene si responderit eger
 Viuet, si vero male: spes est nulla salutis.
 Ex hac compositam quidam iussere coronam
 Apponi capiti causa quacūq; dolenti.
 Sic dicunt illam celerem conferre medellam.
 Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
 Uisceribus, lateris iecoris morbusq; querelis
 Pectoris ⁊ viciis ⁊ precipue medicari
 Pulmonum causis hanc asserit ille ptisicq;
 Parotidas reprimi adipi commixta vetusto
 Heroam: cui nomen folijs de mille dedere
 Helonicamq; pari verbene pondere iunge
 Hec mixta potentur aqua nullum medicamen.
 Utilius credunt illis: quos calculus angit
 Nō modicum laudare megos hanc asserit herbā
 Plinius hanc cunctis dicunt obūstere morbis.
 Et quod quisq; petet hac imperare perunctum
 Sic ⁊ amicitias captari posse potentum
 Depelli febres ⁊ plurima talia iungunt
 Que quis natura potens concedere posset
 vana tamen nobis ⁊ inania iure videntur
 ¶ Illius in vino. ⁊c. Si decoctio illius sit facta in
 vino sparsa id est dispersa inter conuiuia narrat red
 dere id est efficere cōuiuas hylares vt bulgossa ⁊

prescripta. Si queris ab egro gestando hanc herbam manu o frater quid agis. i. quo modo vales: si eger responderit bene viuet: id est conualescet si vero respōderit male valeo: spes est nulla salutis. hoc empericum est supersticiosam sapiens gentilitatem & inter euangelica dogmata muliebrium instrumentorū. que colus appellant conumerandum salua tamen pace auctoris qui veterum dogmatū est recitator. Quidam auctores iussere coronam compositam/ ex hac herba apponi capiti dolenti ex quacūq; causa dicunt illam herbam conferre medelam celerem sic applicatā. Plinius affirmat hanc esse salubrem: id est medicinalem omnibus visceribus id est membris interioribus et morbis et querelis iecoris/ id est epatis & viciis/ id est egritudinibus pectoris & Plinius asserit illam herbā medicari p̄cipue causis. i. egritudinibus pulmonū & ptisi reprimi parotidas/ (de quibus aliquid perstrinximus) commixta adipe: id est arungie vetuste iunge: id est coniunge herbam cui medicine auctores dedere nomen de mille foliis. scilicet mille folium & iunge berthonicā pondere pari: id est equali verbene. hec potentur in aqua mixta non credunt vllum medicamen vtilius illis quos calculus angit/ id est affligit. Plinius asserit magos laudare non modicū hanc herbā ipsi magi dicunt hāc herbam obsistere cūctis morbis & dicūt hominē punctum hac herba ipetrare quodcūq; petet & dicant amicitias potentum. i. principū posse captari non captuari vt rudunt affelli bipedes & febres pelli. fingunt. i. commiscuntur plurima talia que quīs natura potens posset concedere tamen vident nobis yana: id est ludibriosa & inania: id est momen

tanea iure. Magus pſicum eſt vocabuli quod ſa-
 piētē designat. greci philoſophos. latini ſapiētes
 galli dryndas. egypti pphetas iudei gymnoſophi-
 ſtas. aſſiri caldeos. virum ſapientia preditū appel-
 lant omnes. Pſicus mirandula vir incredibili do-
 ctrina pollens viam dicit magiam non vituperio-
 ſed potius laude digniſſimam q̄ aſtruciſſimas rez
 naturalium cauſas eruit in lucem vnde admirabi-
 les effectus emergunt cum rite applicant. Aliam
 vero proſus e medio tollendam que in aſtologi-
 ce vanitatis ſuperſtitione conſiſtit.

¶ De germanđrea herba. liij.

Gamedreos grece que germanđrea latine
Dicif hanc herbā calidam siccāq; fatētur

Tertius est in vtroq; gradus depellit abortum

Si mixta poterit aqua tussiq; medetur

Conquassata iuuat: si mixta bibatur aceto

Splen siccatur. purgat cum vino menstrua sumpta

Ydropicis in principio sumpta medetur

Sic quoq; peñiferis occurrit moribus illa

Lunctis peditis pdest superadita trita

Sordens purgabit vulnus: licet inueteratum

Si cum melle teras: et trita desuper addas

Gamedreos oculi succo cum melle peruncti

Dicuntur clari dempta caligine reddi.

Si tritam misces oleo corpusq; perungas

Pellet frigorem reuocabit et ipsa calorem.

¶ Gamedreos grece. ιϛ. Plinius hanc herbam
querculā appellat. a serapione vero quercus terre
nominatur greci illam nuncupant gamedreos la-
tini germanđream. Nūc vero vltus obtinuit vt ca-
medreos vocitef. Greci enim vbi pferimus gamā
lāterā. i. g. punciant gamedreo grece que dicitur
latine germanđrea medici fatentur / id est dicunt
illam herbam calidam et siccā. Tertius gradus est
in vtroq; si ipsa potef cum aqua mixta depellit. i.
educit abortū et medetur: id est medicatur tussi. iu-
uat conquassata membra sup. si bibat mixtā aceto
siccatur: id est desiccatur splen. ipsa sumpta cum vino
purgat menstrua ipsa sumpta sic. i. cum vino mede-

tur ydropicus in principio (enacuando videlicet materia aquosa per vias vrine que quidem materia aquosa ab imbecillitate digestus epatis generata cum inuenit viam sibi preclusam a gibbo epatis ad renes ex industria nature subintrat duos meatus per quos infantulus in latibulis genitalibus obuolutus et alimentum capere et urinam emittere solebat. hos autem meatus cum infans primum prodit in lucem obstetrix diligenter obstruit unde fit ut huiusmodi aquositas inter panniculos siphac et mirach via resudationis paulatim decidat quare sequitur venturus tumor) quoque id etiam illa occurrat moribus pestiferis id est venenosis ipsa herba trita super addita predest cunctis predictis egritudinibus. ipsa purgabit in est mundificabit vulnus sordens licet sit inueteratus quod male morigeratum appellant si teras eam cum melle et addas ipsa scilicet camedreos et mel trita id est contrita oculi dicuntur reddi ciani id est perspicaces. peruncti succo camedreos hoc dico caligine depta id est ablata. si misces hanc herbam tritam oleo id est cum oleo oliuarum et perungas id est delinitas corpus pellet id est expellet frigus et ipsa reuocabit calorem naturalem. Calor enim et frigus contraria sunt quorum natura est ab eodem subiecto mutuo se expellere ut aiunt dialectici frigus sub genere masculino macer hoc in opere frequenter usurpat quod et Alexander patros factitasse legimus. oratores tamen atque poete sub genere neutro collocant. Virgilius. Ex templo enca soluntur frigore membra.

¶ De maurella. lx

Herbam quam greci strigum dixerunt latini.
 Maurella in dicunt vis eius frigida valde est.
 Dicitur suricule in ire sedare dolorem.
 Illius succus si sensim funditur intrus.
 Egilopis strigui dicunt cathaplasma inderi
 Istud idem dicunt capit is prodesse dolori.
 Una cum striguo si sal panisq; teratur.
 Paroridas re primit cathaplasmati addita more
 Strigui prurigo depellitur illata succo

Succus suppositus fluxum stringit muliebrem.
Contritis eius folijs coniunge potentam
His supappositis facer ignis ⁊ herpeta mordax.
Dicitur expelli si vero iunxeris istis.
Argenti spumam / cerusam / oleumq; rosatum.
Fortius ⁊ melius predictum sit medicamen.

Quic herbe solatro seu maurelle nomen est cuius
ius proprietates / peculiaris experitur a sua cōple-
xione multum abhorret qđ tamen dignū miracu-
lo videtur cum p̄sertim auctore. Huicenna qđ cōple-
xio ad p̄prietatē disponat. ⁊ sua inq̄t operas sub
stantia est illud quod forma sue speciei operatur
quam acquisiuit post complexionem qđ cum eius
simplicia se commiscuerunt ⁊ ex eis generata su-
it res vna preparauit se ad recipiendū speciem ⁊
formam additā sup illud qđ habet simplicia. Nec
Huicēna. Nilominus p̄prietates seu forma spe-
cifica ⁊ p̄plexio in solatro lōge discrepare vident̄
Nā solatrum frigidū est in tertio gradu cuius frigi-
ditatis operatio est inspissare ⁊ cōpingere stupe-
facere que resolutioni omnino adueriant̄. Altra-
men solatrum specifica p̄prietate a cerebro aposte-
ma resoluit vt franciscus de pede montū testifica-
tur. Qui huiusmodi nodū galeni auctoritate fre-
tus p̄nc in modū dissoluit. plura que simplicia vi-
dent̄ ad sensum p̄posita sunt secundum virtutem
itaq; ex tali p̄positione acquirit̄ alia p̄plexio quā
sequit̄ p̄prietates diuersas a p̄ma p̄plexione a qua
p̄ncipaliter depēdet coctio sicut in solatro ē videre
i p̄ma enī ei⁹ substantia est frigiditas stupefacti-

in secunda vero substantia superficiali est pauca
 caliditas quam sequitur caliditas resolutoria que
 in operatione resolueu i conueniunt temper hec
 Franci. de pedemon. Simile in scorpione cōpro
 batur qui licet sit frigidus lapides renum commu
 nit. ied hec forte puerili ingenio altiora sunt. ad
 infima ergo relabamur. Latini dicunt maurellam
 herbam quam greci dixere strigū. vis id est cōple
 xio eius est valde frigida. scilicet in tertio gradu
 vt inquit Galenus. hec herba dicitur sedare mire
 dolorem auricule si succ⁹ illius herbe fundit sen
 sim: id est paulatim intus: id est mire aurem aucto
 res dicunt cataplasma stringui mederi: id est sana
 re egulopas (de quibus diximus) et dicunt istud
 idem cathaplasimum pdesse dolori capitis: si sal
 z panis terantur vna. id est simul cū stringuo addi
 ta id est inposita more cathaplasimatis reprimūt
 parotidas. i. apostemata arium prurigo. i. empeti
 go seu minuta scabies vel scalpente cutis deside
 rium illita. i. delinita succo strigui depellitur / id ē
 abijci^t Succus maurelle suppositus matrici sup.
 strigit. i. restripit fluxum muliebrē. i. mēstrua imo
 derata: pūge polentā folijs eius contritis. i. sumt
 tritis ignis iacer: id est perfica z herpeta mordax
 id est corrodens dicitur expelli. i. curari his. s. f. fa
 rina que immixta z maurella superappositus ve
 ro: id est ied si iūperis istis spumā argenti (que di
 citur agiritis) ceruiam de qua diximus z oleū ro
 satum medicamen predictum fit fortius z melius
 id est efficacius.

¶ De tusquiamo siue de
camiculata herba. 61.

Asquianmū greci (quā nūc caniculatam)
 Dicūt huic herbe virt⁹ est frigida valde
 Tres habet hec species semen proferit prior alba
 Altera subrufum producit / tertia nigrum
 Robilior reliquis est semen que gesserit album.
 Pro quo (si desit mos est) apponere rufum
 Nigrū vero frequens medicorum respuit vñs
 Asquianū solius contritis adde polentam

Hec adhibedo potes quo suis curare tumore.

Sic mire calidam potes infrigidare podagram.

Auribus infusus vermes succus necat eius.

Illarumq; solet varios leuare dolores

Ore diu tepidum si contineatur acetum.

Quo sint decocte radices illius herbe.

Dicitur immodicum dentis pa care dolorem

Expressus succus contriti seminis eius.

Viscosum calidūq; potest cōpescere reuma.

Si fuerint oculi patientis sepe peruncti

Seminis illius obulus cum semine mixtus.

Abisonis pariter cum mulsā sumit illis.

Utiliter fluxum matricis que patiuntur.

Et dicunt emproicis si posse mederi.

Uel quocūq; modo sanguis iactetur ab ore.

Dicitur hic potus medicari sepius haustus.

Cum vino tritum semen cathaplasmiūq; factum.

Mammas et testes dicunt curare tumentes.

Emplastras multis apponitur antidorifēs:

Refert sicut olus hec herba comesta mammas.

Prestat idem succus in quouis vulnere fusus.

Cum huius herbe a medicis tres numerentur species a duobus omnino tanq; a veneno pestifero (si **Valent** cōsilio fides adhibeat) abstinere debemus **Valent** enim verba sunt hec. **O**porteret q; eaueatur ab his ambabus speciebus (scilicet a nigra et subrufa: et non utatur eis quis quia non

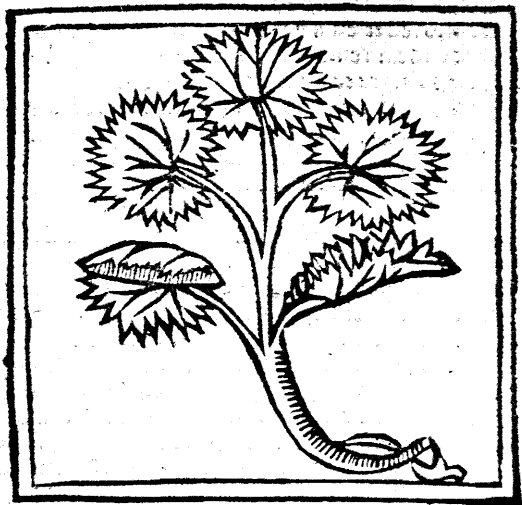
est inuamentū in eis scilicet occidunt. ¶ Alia vero specie vti permissum est. Sed tamen discretione adhibita propter eius exuberantem frigiditatem. ¶ Nam ut inquit auicenna frigidū est mortificans, et paralyticum faciens et ab omnibus prohibens operationibus. ¶ Greci appellant herbā iuiquamam quam nostrū id est latini dicunt canis cuiatam. Iuiquamus habet tres species. prior id est pruna species profert id est producit iemen album, altera producit iemen inoruffum tertia producit iemen nigrum. ¶ Iua species est nobilior id est prestantior reliquis ouabus speciebus que gesserit id est protulerit semen album, pro quo iniquiammo albo mos est apud medicos apponere iufquamam ruffum. vero id est sed vna frequēs. id est assuetus medicorū respuit id est reuicit nigrum adde potentiam id est aquam farine immixtam folijs iuiquam contritis potes curare quouis tumores id est quacūq; inflationes adhibendo. id est applicando hec medicamēta. potes intrigida re podagram calidam a sanguine vel colera seu phlegmate albo pendente. n. sic. Succus eius herbe inruus auribus necat. id est interficit vermes qui in auribus gignuntur. Et idem succus solet leuare id est alieuiare varios dolores illatam aurium. Si acetum tepidum contineatur diu in ore in quo aceto radices illius herbe sint decocte dicitur placare dolorem immodicum. id est intemperatum dentis (Dum tamen materia dolorem efficiens sit calida) succus seminis eius herbe contriti expressus potest cōpelcer e reuma id est plexionem capitis quam greci reumatismos appellant.

s. iij

viscosum id est glutinosum et calidum id est a visco-
sa et calida materia procedentem: si oculi patien-
tis fuerint peruncti sepe eo succo, obulus seminis
illius iusquiami mixtus cum semine miconis id est
papaueris albi sumitur pariter id est simul vtili-
ter ab illis mulieribus que patiuntur fluxum ma-
triciis immoderatum supple (obulus sive marthedi
silvaticum semen significat. ¶ Hic enim loquens
de iusquiamo obulo id est cum semine miconis et
mulla mixtura et bibitus fluxui matricis et sangui-
nem reiicientibus opitulatur (et medici dicunt
iusquiamum posse mederi emoptoicis id est sangui-
nem expuentibus vel quocumque modo sanguis ia-
ctetur id est euomatur ab ore hic potus hauritus
sepius dicitur medicari id est medela afferre: me-
dici dicunt semen iusquiami albi tritum cum vino
hoc dico cathaplasmate facto curare mammas et
testes tumentes id est inflatos hec herba apponit-
tur multis emplastris et antidotis id est medica-
mentis. ipsa herba comesta sicut olus aut allia
herba satua aufert munera vite (intensa enim fri-
giditate colorem exstinguit naturalem) succus fa-
sus in quouis id est quocumque vulnere prestat id est
est mortem inducit hyp. amph. v. vlceribus frigidum
mordax cutem indurat: dolorem sine sani facit nigro-
res / rigores / spasmos / et tetanos et in alio amph.
Validum quidem determinans et amicum. Frigidum
vero contrarium et occidens hec hyppo.

De malua herba. lxxij.

Dixerunt maluam veteres quod molliat aluum
Esse cacothonomaca sextus niger asserit

Absq; diascorides tamē interioribus ambo
 Sumptum sicut olus multum prodesse fatentur
 Et sic vesice dicunt illam medicari
 Sicq; venenosis occurrere potibus illam,
 Ibi quoq; confirmant malue folijs salicisq;
 Ex quo tritis citius mōliusq; cruentum
 Sanari vulnus emplastris q̃ preciosis,
 Addunt auctores ipsi quod malua potenter
 Louquassata iuuēt a dīpi commissa veruſto

Unius caulis radix ad mota dolori
Dentis sedat cum venerem stimulare refertur
Hec eadem femori si lino ad nequa geratur
In lana nigra tectam si gesserit illum.
Femina mammarum dicunt occurrere morbis
Scriptis abortiuam thebanus olympius illam
Si resolutus ad pēs mitteretur anseris illi
Et si iudatur veienti pessaris vulue.

¶ Dixerunt malua zc. Malua nonnulli omnino z
biam appellanere. Turu nentes si quis quotidie
succus eius dimidiū sorbeat cyatum omnia mor-
bis cariturū. Ceteres dixerunt maluam. qđ id est
qđ molliat. i. remolliat aliu durū z stipricū. Iextus
niger medicus vetustissimus asserit illaz castoma-
cam id est ito. nacho inuipidā a cacos malum atqđ
dia. idem asserit: tamen ambo niger z dial. faten-
tur illam sumptam sicut olus malum prodesse in-
terioribus membris z dicunt illam medicari sic ve-
fice id est strangurie z diſurie z dicunt illam occur-
rere potius venenosis id est intoxicatis. quoqđ
id est etiam hi auctores confirmant vulnus cruen-
tum id est sanguinolentum sanari melius z citius
emplastris qđ preciosis id est valde preciosis qđ ta-
men pro valde ex oratorum consuetudine nunqđ
asciscit positum sed suppelatium factis sup. ex
folijs malue z salicis tritis ex equo id est in equa-
li pondere ipsi auctores medicine addunt. i. ad-
iungunt qđ malua commixta adipi vetusto iuuat
potenter membra cōquassata radix vnus caulis
maluacēi (supple que altera dicitur) ad mota do-
lori dentis sedat illum dolorem sed ipsi auctores

fatentur ipsum alteram simulare viderem si hec
eadein radix altera geratur aduens: id est alliga-
ta femori lino. id est cum filo lineo (dicitur femur
a ferendo q̄ his precipue partibus sustineat an-
imal) si semina gesserit illam radi: ē tectam: id est
operta in lana nigra medici dicunt occurrere mor-
bis manunarum olimpius thebanus medicus scri-
psit illam abortiuam. id est abortum facientem si
adeps anseris resolutus. id est eliquatus miscebitur
illi radici ⁊ subdatur. id est supponatur sic vult
ue veluti pessaria (que sunt pessaria iam est decla-
ratum.)

Contritis folijs illius cum sale pauco.

Egilopas pelles succo q̄ medeberis eius.

Puncturis aurum cui si coniūgis olium

Corpus ⁊ inde linas. apium te nulla nocebit.

Decoctam lotio capiti superaddito maluam

Sicturpes aco: as pelles fursu q̄ nociuum.

Decoctis eius folijs si iungis olium.

Extingues ignem sacru cathaplasmate tali.

Et combusturis illo bene subuenis illis

Duricias stericas eius decoctio mollit

Intestinoꝝ causis matricis ⁊ ani.

Hec eadem mire prodest: si subditur illis.

Contritis folijs ⁊ c. Pelles egilopas id est fistu-
las in angulo oculi diu fluētes ex folijs eius mal-
ue contritis cum sale pauco. id est modico ⁊ mede-
beris id est inbaenies puncturis apium succo ei⁹
cui succo coniūgis olium id est oleum oliuarum
⁊ linas id est albis corpus inde. i. tali linimento

nulla aptum nocebit .i. infestabit te (quod linimē
tum comparatu ē faciliū agricolis apud al-
nearia tractantes latere non debet (superaddito
id est superposito capiti, malum decoctam lotio
id est in vna pelles sic ancoras id est tubera capi-
tis ⁊ furfur id est sordes capitis triticei furfuris
similitudinem pre se ferentes) lotium autem vti-
na est a diluendis corporibus appellata : vnde pi-
cus miran. contra astrologos. legelibros pronos-
ficorum hyppocratis nūq̃ illum inuētes egri sta-
tim futurū inter sydera querere. vt qui sciret hec
magis ex lotio queri q̃ ex astro ⁊ de pulsu venarū
q̃ de motu sperarū certius precognosci (si iugis
olium folijs malue decoctis extingues ignem sa-
crum tali cathaplasmate. ⁊ subuenis bene combu-
sturis illo cathaplasmate decoctio eius mollit du-
ricias stericas id est matriciales hec eadem pro-
dest mire causas. i. egritudinibus intestinorū ma-
triciis ⁊ asi si subditur illis.

De pericella herba. lxiij.

Herba solet lapati vulgo pricella vocari.
Illius species dicuntur quatuor esse
Par tamen est ferme vis omnibus in medicina.
Omnibus est illis feruens auster atq; virtus
Unde quidē stomachum p̃fortat sumpta soletq;
In stomacho clausum per ruptus pellere ventris.
Sumpta q; sicut olus fertur restringere ventrem.
Pruritus mordax scabiesq; cutis laceratrix.
Illius tepida cedunt apostemate facto.
In vino cocte radices et bene trite.

Apposite scrophas compescunt perotidasq.
Eius sepe tepens si coctio gargarizetur.
Quas sedabit tumidas dentisq; dolor em.
Hoc dissintericos potu iuuat: et ciliacos.
Vellitur et tepida dolor auris si foueatur
De coctas valido radices aceto.
Et tritas pleni super addas sepe tumenti.
Quauis non modicum reprimet sicando tumor e.
Cum vino vel aqua radicum coctio facta.

Menstrua restringet potu: lapidesq; repellit.

Hec eadem iuuat yctericos: suspensa q; collo

Ilius radix scrophas nasci prohibebit

Herba solet lapathi; zc. **H**ec herba in medico-
rum vſu creberrima eſt vna tñ eius ſpecies lapa-
thium videlicet acutum medicamentis accōmo-
datur alijs eius ſpeciebus ob diſſimilitudinem ne-
glectis. **H**erba lapathi; ſolet vulgo vocari picella
(hanc tñ Siluanus parellā vocat) quattuor eius
ſpecies dicuntur eſſe. tamen viſ. id ē complexio z
proprietas eſt par. id eſt equalis ferme id eſt ſere
in medicinis omnibus ſpeciebus lapathi; virtus
eſt illis omnibus ſpeciebus feruens id ē ad calidi-
tatem declinans z auſtera id eſt pōtica vel ſtipti-
ca (quecūq; moderate arida ſunt. z aliquātulū au-
ſtera medici ſtipticata vocāt inquit **M**arcilius fi-
ci) vnde quidē id ē certe ipſa ſumpta p̄fortat ſto-
machum. **S**tiptica em̄ laxas ſtomachi partes cō-
ſtringentia ipſum p̄fortant z ſolet pellere per ru-
ctus. id eſt euacuationem ventum clauſum in ſto-
macho. **E**t ipſa ſumpta ſicut olus fertur. id eſt di-
citur reſtringere vētrei: pruritus mordax: id eſt
acumine humoris cutem exaſperans z ſcabies la-
ceratrix cutis. id eſt que cutem dilacerat cedūt. i.
recedūt apoſtomate. i. decoctione ſeu ablutione
vel fomentatione facta in tepida aqua illius her-
be radices eius cocte in vino z benerrite appoſi-
te p̄peſcūt ſcrophas. i. ſcrophulas z parotidas. i.
auriū apoſtemata: ſi coctio eius tepens. i. tepida
gargarizet ſepe ſedabit vſas tumidas z dolores
dētis: hec herba iuuat hoc potu diſſitericos. i. pa-

tientes diffintheriam ⁊ cyliacos de quibus supra
dictum est dolor auris pellitur id est expellitur si
foueat hanc decoctione tepida superaddas ra-
dices eius lapathij in aceto valido: ⁊ superaddas
ipsas tritas sepe splenitummenti id est inflato: rep-
met. id est diminuet resoluet: quēuis. i. quēcunq;
tumor ē deficcando coccle radicū facta cum vi-
no vel aqua restringet menstrua potu ⁊ repellit. id
est educit lapides id est calculos. Nec eadem deco-
ctio iuuat cetericos ⁊ radix illius lapathij suspen-
sa collo phibebit scrophas nasci: id est produci.

¶ De Lolio herba. plinij.

E Rumētis nocuā loliū grecus vocat herbā.
Quā nostri dicunt vulgari more nigellam.

Cancros emundat: nascētia vulnera curat
Cum raphano modicoq; salis superaddita trita
Zernas ⁊ lepras cura compescis eadem

Sulphure cum vino purgamentisq; calumbe
Admisce lolium / semen quod lilia prebēt
his iungas hec cocta mero superaddito scrophis
Sic scrophas spargit: sic apostemata rumpit
Duritiasq; alias emolliet hoc cathaplasma
Abulsa decocta cum vino thure crocoq;
Apponas core sciasis quam vexat iniqua.
Parturiens mulier si se subfumiget illa.
Asseritur citius vētris deponere pondus.
Argēti spume commiscens hanc adipiq;
Apponas calide cathaplasma salubre podagre

Et per se tali multum prodesse probati.

Cfrumentis nocuā zc. Virgilius poetarū maximus hanc herbā inelice appellat. inrelis lotium z steriles dominant auene cutus in eucitatis causam subiungit. Cristor orus landinus: qz inquit penitus suffocant fruges. qous macer astiquiat. Breus vocat lotium herba nocuā: id est detrimētosa frumentis / id est rugib⁹ quā herbā nostri. scilicet latini dicūt more vulgari nigellā (hec etiā sizania vocatur). Hec herba trita cū rāphano: z modico salis superaddita emundat caneros incipientes tamē / quonia si fuerunt cōfirmati iā nō est locus medicamētis. Quidē Suidius. Et qz meum late solet immedicabili cancer Serpere: z ille as vitiatas addere partes. Et curat vulnēra nascentia. id est recentia. curat lepras / id est morpheam z albas z eruss: id est empetigines eadem cura. Omisce lolia cū sulphure viuo z purgamentis columbe / id est cum fumo columbino qui est intense caliditatis. Fungas his semen qd lilia prebent. id est dant hec cocta mero sint sup. iuperaddita scrophis hoc cathaplasma ipargit. sic scrophas z rūpit: id est aperit. sic apostemata z emoliet: id est ad molliciē reducet. ouicias alias id est tumores maturationi nō obediētes apponas lolia decocta in mulla cū vino thure z croco cope id est vertebro copēdicis quā i ciasis morbus articularis iniqua: id est molesta verat id est exagitat. Si mulier paruriēs subiūget se illa nigella id est rumen illius recipiat per instrumentum concavum oblongum quod embotum appellant asseritur deponere pō

dus ventris id est emittere partū seu edere illū in
 lucem citius id est properātus in cōmuscēs hanc
 nigellam spume argenti ⁊ adipi apponas hoc ca
 thaplasma salubre id est conducibile podagre ca
 lide ⁊ pbaui nigellā prodesse multum tali morbo
 per se id ē sine alterius medicaminis additamēto
 ¶ De cicuta herba. lxx.

Rigida letifere vis est natura cicute
 Quā necat gelidī potātes more veneni
 Qui perit hac herba cutis ei⁹ sit maculosa
 Quā ge⁹ mortis valet hec p signa pbari
 Publica pena reis hec esse solebat athenis.

Hanc sumpta magnus socrates fuit examinatus
Qualiter hoc fiat non ex timo dicere nostrum
Cum nil quod noceat sed quod iuuat: est referendum
Hanc sumpta si quis morti sit proximus herba
Forte merum tepidum bibat: euadetque periculum.
Sed quis potu solet hec assumpta nocere.
Magnifice tamen apposita solet illa iuuare.
¶ Socratem qui primus e celo moralem euoca-
uit philosophiam melitus accusauit: quod iura vio-
laret: quod deos non esse existimaret quos ex maio-
rum instituto susceperat ciuitas athenarum. alia ve-
ro demonia induceret. Contra ius et phas iuuenes
corruperet. Dinatus tandem a iudicibus et conies-
ctus in vincula potu cicute vitam finiuit. Quam Per-
sius Rem populi tractas: barbatus hoc crede ma-
gistrum. Dicere sorbitio tollit quem dira cicute Et
Iuuenalis satyra terciadecima Dulcius senex vi-
cuius hymeto. Qui partem ocepte sene inter vin-
cla cicute. Accusatori nolet dare. Cicuta enim vene-
num erat publica atheniensium pene iunsa. Semen
habet noxium ei et solus refrigeratoxavis est que
si enecat incipiunt algere ab extremitatibus cor-
poris. hec Plinius. cui subscribit Iuuenalis saty-
ra septima. Et hunc inopem vidistis athene. Nil
preter gelidas ante conferre cicotas. Sed poetam
nostrum audiamus ceteris non dissonantem. Matura
frigida cicute est vis id est tutius letifere id est mor-
tiferum: unde id est ea ob causam necat: id est enecat po-
tantes more veneni gelidi et frigidi. Ille qui perit
hac herba id est portione huius herbe: cutis eius fit
id est efficitur maculosa id est maculis infecta. unde
hoc genus mortis valet id est potest probari per hec signa.
hec solebat esse pena publica reis id est damnatis

athēnis id est apud athēas magnus socrates fuit
examinatus id est extinctus hac cicuta sumpta. i.
assumpta. nō extimo esse nostrū id ē nostro propo-
sito cōueniens dicere id est narrare qualiter hoc
id ē hec portio cicute fiat. id est preparetur cū nil ē
referentiū a nobis quod noceat id est nocumentū
afferat sed quod iuuat id est possit prodesse. Si for-
te quis id est aliquis sit proximus morti hac her-
ba sumpta bibat merū id ē vinum purum tepidū
z euadet periculum id est periculū mortis. Sed q̄
uis hec herba assumpta potu id est ī potu solet noce-
re tamen illa herba apposita more emplastri ca-
thaplasmati aut modo quouis alio. membris ex-
trinsecis supple solet iuuare magnifice id est excel-
lenter.

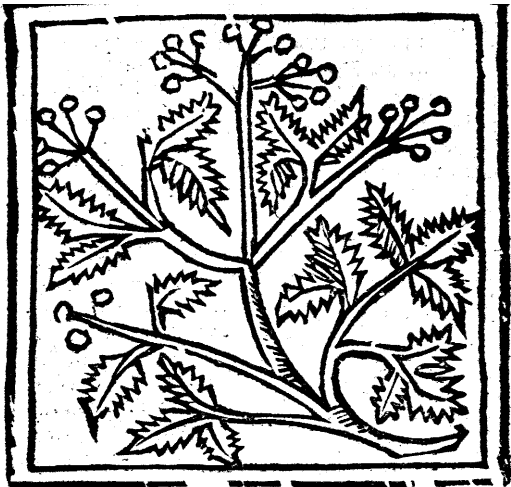
Estiuas mire iuuat epiphoras oculorum.
Si frons contritis solijs sit opera virentis:
Vel si sint eius circūlita lumina succo.
Hac quoq; pellunt sacer ignis z herpets mordax
Tradit anasillas: si succo sepius eius
Virgo linat mamas: sibi cum turgescere pūmū
Incipiunt/modicas semper stantesq; manere
Lac co ntrita virens māmīs super addita siccāt
Extinguit venerem fluxum quoq; seminis omnes
Si pecten trita cathaplasmas sepius illa.
Argenti spume commiscens hanc adipiq;
Apponas calide cathaplasma salubre podagre
Et per se tali multum prodesse probauī.
Singula quid memore: nociūz quēcūq; calores
Apposita trita poteris curare cicuta.
¶ Estiuas zce. hec herba iuuat nire epyphoras
(epyphorā vocāt genar z aliar corporis partium
rumorē illic confluētib⁹ humoribus nōis infe-

stum quib⁹ oculis sunt deprauati iuuat ergo mi-
 re epyphoras oculorum estiuas id est estiuas die-
 bus frequentius contingentes si frons sit operta
 folijs contritis cicute virentis id est viridis. vel si
 lumina id est oculi sint circumlita id ē delinita suc-
 co ei⁹ quoq³ id ē etiam ignis sacer ⁊ herpeta. mor-
 dax pelluntur hac cicuta. Anasillas vetustissimus
 medicus tradit id est scribit si virgo id est puella
 viro matura. linat id est deliniat mammas succo
 eius cicute cum mammulle incipient primum tur-
 gescere id est in tumorē eleuari manere semp^r mo-
 dicas id ē exignas ⁊ stantes id ē erectas ⁊ nō pen-
 dentes. hec cicuta contrita virēs id est viridis sup-
 addita mammis siccatur eas extinguit venerē quo-
 q³ id ē nō extinguit omnē fluxū seminis id est sper-
 matis si cathaplasmas pecten id ē pubem inferio-
 rem sic herba trita. tu commiscens hanc herbas
 spume argenti et adipi apponas hoc cathaplas-
 ma podagre calide. Et probaui. id est expertus
 sum cicutā per se id est sine adiuncto prodesse mul-
 tum tali podagre. quid id ē cur memorem singula
 eius auxilia supple poteris curare quemcūq³ ca-
 lorem nocturnum id est extraneus cicuta trita appo-
 sita id est apponendo. cicutam tritam loco super
 calefcenti.

¶ De pipere herba. lxxvi.

Armie iā dictis aliqt vulgarib⁹ herbis.
 Hūc spēs illas q̄s cūctis sepe notatas.
 Usus medēdi fecit tentabo referre
 Atq³ p̄us piperis qđ notius ip̄a coqna.
 quā medicīa facit ves puto discutiēdas
 Virtutis sicce piper asseritur calideq³

Tres sunt huic species: albū/lōgūos/ nigrūq;
 Sed quia sunt gemine medicis tantūmodo note.
 De specie nigra dicam quedam michi nota
 Crudū vel coctū sumptum vel melle iugatū
 Tūm digestiuam stomachi iecorisq; iuuabit
 Thorus pestiferos curat fastidia tollit
 Occurrit varijs thoracis sepe querelis.
 Quodq; solet mouere frigus periodica febris
 Compescet febris si sumitur ante tremorem
 Cum lauri baccis vel cum folijs bene tritis
 Cumq; mero tepido potatū tormina sedat
 Et scrophas reprimit ad mixtum cum pice dura

Et super appositum recte quoq; iungitur illis.
Que purgare solent oculos caligine dura
Admiratum nitro maculas cathaplasmate/ decet
Usti stercois humani puluere tritum
Una iunge piper: et sic superaddito cancris
Experti nihil vtilius hoc puluere dicunt.
Nemo potest omnes piperis describere vires.
Hæc piper ferme medicamina cuncta requirunt.
Antidotisq; solet preciosis pluribus addi.
Hinc puto tā paucas laudes de simplice dictas
q; sit innumeris hoc dignum laude medelis.

Hactenus macer herbarum que in frequentiori
medicorum usu versant vires et naturas dilucido ser-
mone explicuit. nunc nonnullas species seu aro-
mata perstringit quorum noticia bonarum corporis va-
litudinem cupientibus per quæ necessaria est. impimus au-
tem de pipere pauca disseruit. Cuius tres sunt species.
quas Soli. luculenter declarat. piperis illi quæ primum
dehiscat decepte tostæq; sole faciunt quod vocatur
piper longum. paulatim vero dehiscentes per maturitatem
ostendunt calidum piper: quod deinde tostum solibus
calore rugisque mutat. vnde a Persico nigrum piper ru-
gosum vocat satira quinta. Rugosum piper et palen-
tis grana cimini. Ego Macer tētabo referre. id est
ad memoriam reuocare illas species. i. aromata quas
usus medicus fecit iam notas sepe cunctis hoc dico
aliquot herbis vulgaribus. i. magis inuulgatis di-
ctis. i. explicatis carmine. id est versu. Atque puto
vires piperis primum discutiendas. i. explicandas
quod piper coquina. i. culina seu usus cocorum facit no-
tius. i. manifestius quam medicina. Medici asseuerant

177
 piper eē virtutis sicce ⁊ calide. tres spēs sunt hūic
 scz album/lōgum/nigrū. Sed qz sunt gemine spēs
 note tñmō medicis: dicaz qdā nota michi de spe-
 cie nigra. i. piperis nigri. piper crudum vel coctus
 vel iugatū cū melle sumptū iuuabit vim digestiūā
 stomachi ⁊ iectoris curat morsus pestiferos tollit
 id. est aufert fastidia. i. nauseatiūā facietatē occur-
 rit sepe varijs querelis thoracis. i. pectoris cōpe-
 scit qđ febris piodica. i. interpolata solet mouere si
 sumū āte tremorē febris ⁊ piper potatū cum bac-
 cis id ē granis lauri vel cum folijs eius tritis be-
 ne. i. valde c. cum mero. i. vino tepido sedat. i. miti-
 gat tormina. i. tortiones vētris. ⁊ piper admixtus
 cum pice dura ⁊ supappositum repumit. i. resoluit
 scrophas. i. scrophulas. quoq; id ē etiā iungitur re-
 cte illis medicamētis que solēt purgare oculos ca-
 ligine dira que tanto virior ē quanto visus est pre-
 stantior. Oculus enim vt in metaphisica inquit
 Aristoteles ad rerum scientiā plurimum confert.
 Nā lōge plures q̄ ceteri sēsus rerum differentias
 nobis ostēdit: piper admixtum nitro id ē spume sa-
 lis gemme delet. i. emundat maculas cathaplas-
 mate in modum cathaplasmatiis. iunge piper vna
 id ē simul tritū cū puluere stercois humani: ⁊ su-
 peraddito sic cancri. i. cācrofis vulneribus aucto-
 res medicine dicunt nichil experti id est quod sit
 expertum ⁊ probatum esse vtilius hoc puluere.
 Nemo potest describere omnes vires piperis. nā
 qđ id ē certe omnia medicamina requirunt ferme
 id est fere piper ⁊ solet addi plurib⁹ preciosis an-
 tidotis vt electuarijs de aromatis: de gēmis: de
 musco: de galāga: de cinamomo: dyatriō pipereō
 metridate tiriace magne: ⁊ alijs id genus hinc. i.

ea ob causam. qz vcz a cunctis medicine auctorib⁹
piper est satis probatū. puto id ē iudico laudes vi-
ctas tam paucis ⁊ simplice stilo supple. qz id ē qz
hoc piper sit dignū laude in innumeris medelis.

¶ De piretro herba. lxxvj.

Est piretrū calidū siccūqz. quartus in istis.
Est grad⁹: ex cruciat dentes si frigid⁹ humor
Hasticer hoc patiens: teneatqz diutius ore.
Et iuuat ad mixto si gargarizetur aceto.
Hocqz modo tumidā repmit de flegmate linguas
Sic vnam releuat humoris pondere pressas
Et multis alijs vicis sic subuenit ous
Non modicū prodest sumptum cū melle caducis.
Sicqz leuare solet morbū qui mēbra resoluit
Suspendum collo pueris prodesse caducis
Creditur. ⁊ solo succurrere fertur odore
Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas.
Ante febuis motum minuet tolletqz rigorem
Renum sepe grauem fugat vnguentale dolorem
Miram sentit opem paralyticus inde perunctus
Non leuiter fuerit manibus si sepe frictus.
Ungvine si totum corpus mulcebitur isto
Largus per poros sudor procidet apertos
Membrorum solet hoc quēuis curare stuporem
Et corpus seruare potest a frigore tutum
Et medicamento soluetur thetanus isto
Tantum dē prodest si tritum soluis oliuo.
Sicqz fricando locū quēuis medicare valebis.
¶ Tametsi piretrum inter herbas sit connumerā-
dum. hic tamen Thacer inter species seu aroma-
ta vixit collocandū: ob quandam ipsius cum aro-
matibus similitudinem. Nam more aromatum
suo acumine linguam adurit atqz mordicatas fo-

lior radice Bratissimum in acetaris vt inquit
Syppontinus. Verū tamen nec salē nec acetuz eri
gens cū vtriusq; saporem in se habeat Piretrum
est calidū ⁊ siccū quartus gradus est in istis qua
litatibus sup. si humor frigidus excruciat dentes
patiēs mastice hoc piretrū teneat diutius in ore
⁊ etiā iuuat si gargarizet idē si modū gargarisma
tis ori iponat aceto ad myrto. Mas vt hyp. scribit
frigidū inimicū nervis ossibus dentib⁹ et spinali
medule (⁊ reprimat id est euacuat alleviat linguā
tumidā de flegmate hoc mō) quod quidem phleg
ma balbucei causa existit vt Galenus est auctor
huius verba sunt hec. Balbuceis ppria est humi
ditatis cum lingue lacerti causa minime humidi
tatis in extremis dentibus nequeūt perfecte dila
tari quod fit causa def[ect]ionis sue vel nervonū ad
lacertos a cerebro ve[n]tū. Ebrios quoq; so
let hoc contingere vel q̄ cerebrū nimia humiditas
te infūdatur vel q̄ inde aggrauat. Naturaliter au
tē balbutiētes v[er]o ppter nimias cerebri balbutiūt
humiditates: vel ppter lingue humectationes vel
vtrūq; hec Gale. hoc gargarisma releuat v[er]ū id
est pelliculā supra caput cāne pulmonis locatam
pressas aggrauatā pondere humoris phlematici
⁊ piretrū gargarizatū sic subuenit multis alijs vi
cijs id est egritudinibus oris: Piretrum sumptuz
cum melle prodest non modicū caducis id ē mor
bo epileptico cadentibus et solet leuare sic id est
hoc modo morbi: qui resoluit id est relaxat mem
bra ⁊ vocatur ille morbus stupor qui principium
est paralisis. piretrum inquit Galenus confert il
li qui habet stuporē in membris aut relaxationes
piretrū suspensum collo creditur prodesse pueris

caducis id est epylenticis et fertur succurrere solo
 odore. Si iungas corp⁹ ex oleo quo decoquitur pire-
 trum ante motum febris minuit et tollet rigorem
 tale vngue. i. liminentum fugat id est eliminat sepe
 dolorē grauem renum paraliticus perunctus ide-
 i. ex tali linimento sentit. i. percipit opem miram. i.
 mirabilē (sumēdo videlicet phlegmaticas humi-
 ditates nervos relaxantes.) si fuerit fricatus se-
 pe nō leniter immo satis vehemēter. (Multa em̃
 fricatio poros carnis obstructos aperit quib⁹ hoc
 linimentum ad nervos vsq⁹ facile penetrat) si to-
 tum corp⁹ mulcebit. i. diliniatur isto vngue. i. vn-
 guēto sudor pcedet largi⁹. i. abundanti⁹ per poros
 carnis apertos. hoc linimētum solet curare quem-
 cunq⁹ stuporē. i. mēbrozū obdormitionē et pōtser-
 uare corpus tutum id est securū a frigore. Et theta-
 nus morb⁹ est quo mēbroz ad oēm positiōis diffe-
 rentiā ē phibita extensio. Thetan⁹ inquit Gale. ē
 morbus peracutus ab vtriusq⁹ spasmī motibus con-
 trarijs cōpositus de quo Hippo. Quicunq⁹ athe-
 tano apprehendūtur in quatuor diebus moriūtur
 Si vero hos effugerint salui sūt. et thetanus sol-
 netur id est curabitur isto medicamento. piretrum
 pdest tantumde si solus id est dissolus diluis illud
 tritū oliuo id est in oleo oliuarum et valebis id est po-
 teris medicare id est sanare fricando sic cum hoc li-
 nimento quouis locum premissis egritudinibus
 occupatum. Medicare tamen in voce actiua nusq⁹
 aliubi michi occurrit: sed carminis licētia hoc est
 concedendum.

¶ De ginsbere herba. lxxvii.

Gingiber atq; piper equales in medicina:
Dicunt hac causa taceo de viribus eius.

¶ Nonnulli hanc speciem ginginerim / alij gingi-
berim dicunt: qm̄ vbi dicimus b. greci vita profert
recentiores vero zingiberim p. onunciant: que (vt
ait Nicolaus pe.) non est piperis radix vt quidaz
existimant q̄q̄ sit simili sapore. Conditur autē zi-
siber cuius condimēti modus ⁊ vtilitates a The-
sue optime declarantur. vulgo aut vocatur h̄mōi
conditum zingiber viride stomacho murifice con-
ueniens. Hic macer breuitati studēs propter zingī-
beris cum pipere in viribus ⁊ cōplexione cōueniē-
tiā. hec dūtaxat de eo scribenda voluit. Medici di-
cunt gingiber atq; piper esse species equales ī me-
dicina hac causa hāc ob causam taceo de viribus
eius gingiberis.

¶ De ciminio herba. lxxi.

Aſſe putāt medici calidum ſiccumq; ciminum
Tertius eſt illi gradus in virtutibus iſtis.
Aſſumptum quocūq; modo depellere tradunt
Viſcera vexantem ventū ſtomachūq; grauantes
Et digeſtiuum ſtomachi iectouſq; calorem
Exciat ⁊ veneris credunt inhibere furorem
Et fluxum ventris in aceto ſtringere coctum
Hoc orthonoicis muram preſtare medellam.
Atq; venenofis cum vino morſibus ipſum.
Experti dicunt cum puſca ſepius hauſtum
Prebet opem tritumq; fabe cum poline iuncto.
Abelle tepente ſolet teſtes curare tumentes.
Appoſitum ſiſtit cum puſca menſtrua ſumptum
Dicunt pallentem manſum dare ſepe colorem.

Esse putant medici &c. Cuminum siue ciminum vt
 alij volunt granū est dissoluendis v̄tositatib⁹ ac-
 comodatissimū a stomacho amucissimuz. Clerūtn
 vt inq̃t Auicēna nim⁹ ei⁹ vsus faciē citrinat. hoc
 est pallores gignit. Quod persi⁹ atq; horati⁹ non
 ignorarūt. Persius rugosum piperz pallētis gra-
 na cimini. Horati⁹ q; si pallerēt casu biberēt exan-
 gue ciminū. Glide ingenue adolescēs q̃ iniq; sunt
 iudices q̃ poetas meras nugas fabulosasq; delira-
 mēta scribere allucinātur. Nihil em̃ i bonis disci-
 plinis tam arduū tāq; obstrusus qd sub poematis
 cortice nō delite scat. Clerū id solis ingeiofis enu-
 latis ac vigilantibus pspicuum est. Te igr̃ obiter
 q; impēssime oratū velim dū florentes transfigis
 annos poeticos flores excerpas hoc est poetaruz
 lectionibus assuescas cū ad maturiores pueneris
 etatē ex eis mella dulcissima cōcīnaturus. Nec p-
 mittas fucos inertes atq; manes hic te abigere q̃
 te aut doctiorē at̃ cultiorē ipsis euasurum reformi-
 dāt. S; dimissus repetamus iter Medici putāt ci-
 minū oē calidū z siccum terti⁹ grad⁹ ē illi in p̃tuti-
 bus istis auc. tradūt ciminū assūptū quocūq; mo-
 do in cibo aut potu depellere v̄tū veratē viscera
 .i. interiora z grauātē stomachū. petēs ei expitū vi-
 scera vehemēt distēdit vñ seq̃ p̃tutatis solutio:
 q̃ dolor; cā ē vt testat̃ Hui. et excitat calores dige-
 stiū stōachi z ieconis. p̃tus em̃ digestiua pl⁹ cete-
 ris p̃rutib⁹ naturalibus caliditate indiget; teste
 Auicēna z credūt inhibere id ē cohercere furores
 veneris. z credūt ciminū coctū in aceto stringere
 fluxū v̄tris expti id ē q̃ expimēto pbauerūt hoc
 medicamē dicūt ciminū haustū cū pusea. i. cū ace-
 to z aq̃ p̃stare medelā murā. i. admirabilē orthonoi

cis. i. patienb⁹ difficultatem anhelitus atq; ipsius
haustum cum vino prebet opē morsib⁹ venenosis
z ciminū tritū appositū cū pollie. i. faria fabe. hoc
dico melle tepēte. i. tepido iuncto. i. addito solet cu-
rare testes. i. testiculos tumētes ciminū sūptū cuz
pusca id ē cū aqua z aceto sistit z retinet mēstrua
medici dicūt ciminum mansum id ē mestum sepe
dare colorē pallentē. ¶ De galanga lxx.

Elegmonē stomachi sūptū galāga, resoluit
Et si flegmatic⁹ fuerit corroborat illū
Inclusum ventū sumptū fugat interiorum
Cum digestiua iuuat hoc colicisq; medetur
Ovis non modicum mansum commēdat odorem
Augmentat sumptum veneris renūq; calorem.
¶ Nonnulli dicūt galāgā esse arborē aliq; fructum.
Dya. aut di. q; si radix q; reperit circa arboris pe-
dē i p̄sia qd p̄z ex eo qd h̄z iteri⁹ radicē quādā. hu-
i⁹ vires audiam⁹ Galāga sūptū resoluit phlegmo-
nē. i. apostrema stōachi z si stōach⁹ fuerit phlema-
tic⁹ a naturali p̄plexiōe corroborat illū. i. illi⁹ viz
digestiua q; vt inq̄t Gal. iteg. frigid⁹ vēter appete-
re qdē bon⁹ digerere nō non bon⁹. galāga fugat
vt medici loquuntur: terminat vētū interiosum in-
clusum hoc Galāga iuuat vim digestiua z mede-
tur colicis. i. colicā panētib⁹. q; vt plurimū a vēto
sitate procedit Galāga mansum cōmēdat. i. aug-
mētat odorē ovis non modicū z ipsum sumptū au-
gmētat colorē veneris z renū. Calor enim renū
hominem efficit veneris appetentem ac lapidis
generandi in ipsis causa est potissima. hinc fit vt
ait iohannes de tornamira vt arenosi sint vt plu-
rimum libidinosi.

¶ De sedoar herba. lxxi.

Hippocris sumptis sedoar obitare venenis
 Affirmat ⁊ reptilium morsus lenat haustum
 Sumptum confortat stomachū ructusq; salubres
 Commouet: ⁊ crebro fastidia repunit vsu.

Illud si patiens ieiunus masticez ore

Et sic infectam sensim vocet ore saluam.

Lumbricos ventris depellere dicitur haustum

Alia quem faciunt fetorem pellit ab ore.

Et minimum bibiti vini depellit odorem.

¶ Apprime ⁊ c. Clarissimū est Valeni verbū opus
 nature esse opus intelligentie. quod vel ex eo cōie
 ctari licet. Napellus herba est que nichil hominī
 bus magis mortiferū terra pducit. iuxta quā plā
 ta cuius sedoar est radix e terra sponte prorūpit
 Quis tā ebres nō itelligat naturā sagacissimā ho
 minibus latāter insinuare sedoar huic veneno tā
 pestifero prestantissimum esse remedium. Medici
 affirmāt sedoar sumptū obitare. i. succurrere vene
 nis ⁊ p̄cipue napelli ⁊ vipere vt testificat princeps
 ad p̄mū id ē p̄re ceteris medicamētis tūria calib⁹ ⁊
 leuat id ē sanat mors⁹ reptiliū id ē serpētū vt pote
 vipere/ scorpionis/ ⁊ alioꝝ sedoar sūptū confortat
 stōachū ⁊ cōmouet ructus id est eructationes sa
 lubres id est sanitati conducibiles. his enim ven
 tus stomacho nocuus foras erumpit ⁊ repunit
 fastidia id est nauseatuiam facieratem vsu crebro
 id est frequenti. medici dicunt illud curare dolorē
 antiquum stomachi a frigiditate pendentem sup
 ple si patiens masticez illud ore ieiuno: ⁊ vocet id
 est deglutiat saluam infectam id est saporem se
 doaris habentem sic sensim paulatim sedoar hau

stum dicitur depellere lumbricos ventris. expellit
ab ore fetores graue olentiam qua alia faciunt et
depellit odores vini bibiti id est potati nimium id est
supra modum: cuius odor grauissimus est quos vi-
ni ingluuiosos Persius insectatur. Stertius in
domitum quod despumare falernum sufficiat.

¶ De gariofilo herba. lxxij.

Gariofilum dicunt calidum siccatum secundo
esse gradu iecur et stomachum corroborat
haustum.

Et ferme cunctis valet interioribus ipsum.

Accendit venerem si dragme pondere tritum

Potatum fuerit cum vacce lacte recenti.

Vim memorem cerebri confortat sepius haustum.

¶ Est in nida (inquit Symplicius) piperis gra-
nus fere simile quod vocatur gariofilum gradus tra-
giliusque Tradunt in indico loco gigni aduehi odor-
is gratia variis et admixtis immiscetur. Auctores
dicunt gariofilum calidum in secundo gradu gario-
filum haustum corroborat iecur et stomachum vir-
tute digestiva ipsorum membrorum et ipsum valet fer-
me cunctis membris interioribus: si fuerit tritum
in pondere dragme vnius et potatum cum lacte recen-
ti vacce accendit venerem id est appetitum ad venerea.
ipsum haustum sepius confortat vim memorem cerebri
id est memoriam desiccando humiditates cerebri in
quo sedet vis memoratiua aggrauantes. Accidit
vero (ait Marsilius) nonnunquam ut studiosis et vel qui
sedulo inclinato capite legant scribant ve. vel quia
ocio nimio torpeat pituita quedam viscosio et una
cum frigida nimis melancholia caput occupans gra-
uet atque hebetes obliuiososque efficiat.

¶ De cinnama herba. lxxiij.

Cinnama tres species dicuntur habere
sed harum.

Est p̄ciosa magis q̄ pl⁹ subtilis habet
Et q̄ pl⁹ mordet mixta dulcedie linguas
Humores stomachi siccatur: corroboratur ipsus
Et facit acceptas ut digeretur protinus escas
Sumptū curat ep̄ar locūq; :z menstrua purgat.
Humida tussis eo sedabitur. atq; catharrus
ydropicis speciem (cui prebent tympana nomen)
Sumptū nō modicū rep̄mit renūq; dolorem.
Reptiliū morsus curat: si iungitur illis.
Que curant oculos: humores siccatur aquosos:
Si bene contritum forti miscetur aceto.
Liberat appositum tetra lentigine vultum.
Sicq; uuat morbum qui ducit ab impete nomen
Grossa magis species fluxus emoroydarum
Stringit: aqua gelida bene si contrita bibatur
Tempora quo nundum patiens ieiunia soluit.
De specie geminas hec querit potio diazmas:

¶ Cinnami multa genera sunt iquit Diascoides
sed melior est omnibus que est similis cassie mē-
solites. qui recēs fuerit z niger colore z qui mun⁹
in vino soluat se virgulas habēs teneras et leues
z nodis plenas z cū odore plene veluti rute acer-
atq; mordax gustu in similitudine nasturcū semis
cum quada3 fallitudine z seruoze. hec dyasco-
rides. Ne autem paruo ducaris errore studiose
puer cinnama nominatiu⁹ est pluralis ab hoc sin-
gulari cinnamum deductus quo Scicinus cū medi-
cus tū orator excellētissim⁹ crebro vtitur q̄ si sto-

machus debilis est: inq̃t idē Sicinus ⁊ frigid⁹ adif
ce duas cinnami dragmas cinnama q̃ cinamomuz
seu canelle vulgo nūcupantur dicunt habere tres
species. Sed harū species illis est maior preciosa
que habetur plus subtilis ⁊ que mordet plus. ⁊ ma
gis: linguā hoc dico dulcedine mixta. Linamomū
siccat humores superfluos stomachi (q̃ vcz in stoma
chi parietib⁹ herent quemadmodum olla post carā
nis elixationem squalorem ducit ⁊ sitim (corrobes
cat ipsum) ratione stipticitatis et facit vt ipse sto
machus digerat ptinus escas acceptas. Linamo
mum sumptum curat epas frigiditate viciatū sup
ple. Linamomū aromatizat stomachū inquit Ga
lenus ⁊ confert frigiditati eius et frigiditati epas
tis: ⁊ purgat lotium. i. vrinā prouocat tussis humi
da atq; catharrus sedabitur eo cinnamo (⁊ non est
aliqua medicina calida cuius desiccatio est sicut
desiccatio cinamomi propter subtilitatem sue sub
stātie inquit Galenus) Linamomū sumptū repri
mit speciē ydropisis tui tympana prebent. i. im
pōnūt nomē scilicet tympanisten (que sic appellatur
quoniā materia ventosa spersa in spacium ventris
inferioris q̃ est materia eius vt ait Auicēna cum
manu pulsaf̃ emitit sonū more tympani) et repri
mit dolorē renū modicum: ipsum curat morsus re
ptiliū. i. serpentū ⁊ curat humores aquosos oculo
rum si iungitur illis medicis q̃ curant oculos scilz
medicinis ocularib⁹. Si cinamomū tritū bene. i.
valde misceat aceto forti ipm̃ appositum liberat. i.
emundat vultum lentigine terra. i. maculis ad len
tis leguminis similitudinē ⁊ iuuat sic morbus qui
ducit id est habet nomen ab impete scz impetigia
nem (Syponina tamen dicit quia vicinas partes

petat impetiginē dīci) spēs magis grossa cinamo-
mi stringit fluxus hemorroidarū si ipsa grossa cin-
namomi species bene contrita bibatur cum aqua
gelida id est frigida tempore quo patiens nōdum
soluit ieiunia. Potio q̄rit duas dragmas de hac
specie ad cohibendum fluxum hemorroidarum un-
moderatum.

¶ De costo herba. lxxiii.

Costi sunt gemine species: gravis una
rubensq̄.

Est. et amara nimis hęc indica dī esse
Alta p̄o levis. nec amara colore subal-

Hęc arabes mittūt: prior vtilior medicine (ba
Urinas purgant. et eis ostentia pellunt.

Splen curant et epar laterisq̄ fugare dolorem

Dicunt cum vino tepido si sumpsit eger.

Menstrua purgabunt si se subfumiget illis

Femina: sic etiam vulue sedare dolorem

Dicunt. aut ex his sibi si passaria subdat.

Lumbricos pellunt: purgant lentigine vultum

Si tritis cum melle linas: venerēq̄ mouere

Dicuntur: si sint cum mulla sumpta tepenti

Ex oleo costum quo coxeris illine quēuis

Ante febris tepidum. reddas a frigore tutum.

Subuenit hoc scias si membrisq̄ tumentibus vna
guen.

Antiquum vulnus cito curat pulvis eorum.

¶ Costi sunt gemine species 2c. Plato quē diui-
no p̄ditum ingenio p̄tētur oēs et de cuius incredi-
bili virtute Valerius maximus hoc scriptū reliq̄t
Non in corpore mortali: sed in arce celesti: et quid

armatū animū cius vile stationē putes peregrisse
hāc sententiā vero (vt aiunt) veriorē nobis scriptā
reliquit. Minuit natura loca virtutibus: vt in eis
figillētur pprietates in rebus quantū a causa dif-
ferunt ⁊ ab artifice. Quod Ficin⁹ lucidius manife-
stat. Quantum vero (inqt) si in locovictusq; disci-
men pomum declarat psecum in pfa quidem ve-
nenum: i egypto cordis amicu. Ambus Virgil⁹
poetarum m. pimus astipulatur. Nec vero terre
ferre oēs oia possunt fluminibus salices crassiq;
paludibus alui diuise arboribus patrie sola india
nigrū. Fert hebenū solis est thurea virga sabei
Sed quoum hec? Rēpe vt nulli sit miraculo ter-
rā nostrā bis aromaticibus pferēdis nō esse ydoneā
Gemine species costi sunt. vna est grauis ⁊ rubēs
⁊ amara nimis. i. valde. hec dicitur esse indica ve-
ro. i. sed altera est leuis. nec est amara subalba co-
lore. i. vergens ad albedinem Arabes mittunt ad
nos hanc speciem costi prior species est vtilior me-
dicine: ambe species purgant vinas ⁊ pellunt/ id
est repellunt obstantia eis. scilicet arenulas lapil-
los opillationes autem queuis alia obstacula in
vris vinalibus consistentia. curant splen opilla-
tiones eius aperiendo et curat epar. et auctores
dicunt ipsum fugare dolorē lateris si eger ea sum-
pserit cum vino tepido: purgabunt menstrua si fe-
mina subfumiget se illis et dicunt etiam ipsa se-
dare dolorē vuluis/ id est matricibus aut sim u-
lier subdat pessaria ex his sibi pellunt lumbricos
ob nimā eoz amaritudinem sup. purgant vultum
lētigine/ id est maculis inuenustis si linas vultus
ex ipsis tritis cū melle ⁊ dicūtur mouere venerē si
sunt sumpta cū mulla tepēti illius an queuis tipū

id est ante accessum febris febrientē supple ex oleo
in quo coxeris costum ⁊ reddes ipsum tutum a fri
gore febrili: hoc vnguem ex mole et costo subuenit
scias. i. morbo sciathica et membris tumētibus: id
est in flatibus pulvis ipsorum curat cito vulnus an
tiquum.

¶ Despica herba. lxxv.

Este gradu primo calidā siccāq; periti
Testatur spicā: q̄ dicitur indica nardus.
Confortat potata iecur: stomachiq; do
lorem.

Mitigat ⁊ renes illius apofima purgat.
Uescam iuuat vrinas ⁊ menstrua pellit.
Yctericiis prodest: nocuis humoribus obstat.
Quos caput ad pectus trāsmittit sepe per vūā.
Puncturas aufert ⁊ morsus interiorum.
In stomacho clausum solet hausta repellere vētū.

¶ Quā plurime simplices medicine ob sue figuratio
nis ad res alias similitudinē nomina sibi desum
pserunt: vtpote lingua bouis/ lingua canis/ peavi
tuli/ pes corni/ bursa pastoris herba pforata/ cor
ni cerui/ dens leonis/ testiculi vulpis/ millefoliū/
quinquefoliū/ trifoliū. Et alia sexcenta herbarum
gēa: itidem ⁊ spica q̄ ad spicee tritice similitudinē
fit effigiata nomen sortitū est: iquit em̄ p̄li. spica
a similitudine spice frumēti cognominata est que
apud medicine auctores triplex inuenitur. Spica
nardi que indica dicitur. Spica deltica siue roma
na. Et spica mōtana: cū tñ spicā sine adiecto offē
dimus nardi est subintelligendum. Auctore periti
medicine testantur spicā calidā ⁊ siccam in primo
gradu q̄ dicitur indica nardus spica potata confor

170
tat ietur. i. epar mitigat dolorē stomachi z apofis-
ma. i. decoctio illi⁹ purgat renes. i. lapidē renum
iuuat vesicā. i. dolorē vesice: pellit vrinas z mens-
strua: pdest yctericiis: obstat. i. obuiat obstitit hu-
moribus nocuis quos caput. i. cerebrū transmittit
sepe ad pectus pervaā (vua enim pellicula est car-
nosa sup caput canne pulmonis sita obstaculū pā-
bens ne quicq̃ nocuum regionē thoracis subin-
grediatur q̃ tñ nōnunq̃ assiduo humorū a cerebro
de fluxu fatigata suo nō bñ fungitur officio. Cere-
brum enim. i. in hoīe q̃ microcosmus. i. minor mun-
dus ē: qđ media regio aeris i hoc mūdo sublima-
ri. ¶ A sole z aliis astris eleuantur vapores ab
aqueis locis q̃ ad mediā aeris regionē pueniētes
ob illius frigiditatē densant̃ infrigiditati atq̃ te-
rū per strillas deorsum erūpunt fitq̃ pluuia itidē a
corde qđ caloris naturalis fons ē minera z origo
aliosq̃ mēbris calorē influentibus subtolunt aquo-
si halitus. i. vapores. Est em̃ vapor vt inquit Ari-
stoteles halitus ab aqua per calorem segregatus
ab aquea nutrimentorū humiditate qui ad cerebrū
vsq̃ subuecti qđ membrū est frigidissimum a frigo-
re densantur et pluuie instar deorsum relabuntur
fiuntq̃ catarrhi: sed litteram repetamus: spica aus-
fert. i. sanat pūcturas venenosorū aialium z sanat
morsus. i. inflationes q̃ nimio acumine mordere vi-
dentur interiorū mēbroz spica hausta cū vino sup.
solet repellere ventum clausum in stomacho.

Matricis nimium restringit subdita fluxum
Cum gelida sit detur aqua sedare tremorem
Dicitur hec cordis. z nausea sistitur inde.
Excitat hec venerē cum sepe sumpta liquore.

Duritias stericas elixatura resoluit.

Eius fomento per partes inferiores.

Lumina si tepida foueantur sepius illa

Affirmant acri purigine libera reddi.

Palpebreque pili bene confortantur eadem:

Est nardi species que celtica spica vocatur:

Celtarum tantum quod nascitur in regione

Omnia que nardus valet indica: dicitur ista

Posse licet vires videatur habere minores.

¶ Matricis &c. Spica subdita. i. supposita in mo-
dum pessarii restringit fluxum nimium matricis id
est menstruorum. Sed forsitan te mouebit quod prius di-
xerit viuas et menstrua pellit. nunc vero restringit
fluxum matricis qui effectus sunt contrarii verum
nihil est quod hesites. illius enim aposima. i. potus
post decoctionem cum vino vel aliquo liquore com-
petenti ob eius acuitatem mouet menstrua. supposito
vero quia multum styptica desiccant humiditates
que currunt ad collum matricis (ut inquit Dyasco).
Si hec spica detur cum aqua frigida dicitur sedare
tremorem cordis et nauseam. i. vomendi desiderium sistit
inde. i. tali potu. Hec excitat venerem. i. appetitum
venerem sumpta sepe id est frequenter cum aliquo li-
quore ut pote cum vino odorifero elixatura. i. de-
coctio eius resoluit duritias stericas. i. matriciales
fomento. i. somnatione eius adhibita: seu admini-
strata per partes inferiores: si lumina. i. oculi fouea-
tur sepius elixatura tepida affirmant ipsa lumina
reddi libera. i. immunia unperitia purigine. i. irita-
tionis appetitu acrimia id est ab acrimia humore prece-
den- et pili palpebre confortantur bene. i. valde eadem
elixatura, quedam est species nardi que vocatur spicaceb-

tica & idest quia nascitur tantum in regione celta-
 rum. Ista spica celtica dicitur posse oia q̄ valet. 1.
 potest nardus indica licet videatur habere vires
 minores id est debiliores. Est autem gallia alte-
 ra cisalpinna: altera transalpina. Cisalpina in trans-
 padanum & cispadanum. hanc Ludouicus rex no-
 ster augustissimus copiosissimo strenuissimorum
 bellatorum exercitu comitatus ceruicofam vene-
 torū perfidiam vindicaturus feliciter inhabitat de
 quorū acie adhuc dies paucos supra de mīsa de-
 cē armatorū ipsius regis nostri bonis auspicijs in-
 terierunt cui felici victorie tota gallia mirū imo-
 dum congratulās deo optimo maximo mira cele-
 britate gratias egit inēssimas supplicissimasq̄
 pro ipsius summi nostri principis successibus fau-
 stissimis preces iugiter effundit. Sed ad propo-
 situm reuertamur. gallia transalpina in tria populo-
 rum genera secatur omnibus maxime distincta a
 scalde ad secana belgica. a secana ad garumnam
 celtica. a qua spica celtica que & gallica dicitur
 dem dicitur lugdunensis a lugduno insigni oppi-
 do. A garumna ad mōtem pirreneum aquitania.

¶ De Thure herba. lxxvi.

Thure calidum siccūq̄ gradu dixere secūdo.
 Lumina clarificat lacrimo si soluitur oui.
 Contritum vel femineo cum lacte tepenti
 Acri um vino tritum pice lacteq̄ mixtis.
 Vulnēra precipue curare recentia dicunt.
 Pinguis porcino mixtum medicabitur istis.
 Admixtum melli panaritia discutit vaguis
 Thure bene contritum vinoq̄ tepente solutum
 Affirmant auri multum prodesse dolenti.

Tritum cum creta chimolea succoꝝ rosato
Permixtum mammas dicunt curare tumentes.
Nil credunt emoptoicis magis auxiliari
Admixto vino si sumatur vel aceto.
Thus cum lacte teres muliebri si superaddas.
Ulceribus fieri que sepe videntur in ano
But alio quocūq; loco medicabitur illis.
Huic albe iungens lachrymūq; albuminis oui
Sic vt sit spissum secte superaddito vene
But his vulneribus nimio que sanguine manant
Nec solues nisi cum credes diuisa coisse.
Si sit opus medicamē idem superadde priori.
Donec firmari valeat solidata cicatrix.
Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
Crimmemorem cerebri pꝑrio confortat odore.
Organo iunctum si quis commasticet ipsum.
Humores nocuos capitis per sputa repellit.
Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam.
Anseris aut anaris mixta pinguedine thuri
Sit cathaplasma valens mēbris que leserit ignis.

¶ **T**hus a potoithio verbo greco quod sacrificio
 significat deductum existimant q̃ olim in deorum
 sacrificiis thus adhiberi cōsueuerat. vnde **C**arho
 non inter sordidulos grammatistas verum inter
 cultissimos vates connumerandus. **T**hure deum
 placa. **¶** **M**ā 2 magistellarū obseruatores ad chri
 stum vite ducem stella duce venerunt pꝑciosum vi
 te thesaurū offerētes aurū thus 2 mirrā vt **S**icin⁹
 inquit. **Q**ui de trib⁹ huiusmodi pꝑciosis munerib⁹
 simul cōflatīs pilulas conficere vite conseruande
 consentaneas phermacopolas edocer. **Q**ui pro
 lecto ritus in nostra religione xp̃iane minime exoꝝ

leuit. **Auctores dicere, i. dixerunt calidum esse cū**
in secōdo gradu: clarificat lumina si soluitur, i. dissol-
uitur deluitur in lachrymo idest albumine oui con-
tritū cū lacte femineo tepēti: cum Sicius suapte
natura oculos offendat thuris tñ nudoz eoz acie
obtrudere nō crediderim. Nā Galeno teste omne
quod dissoluit ab aliquo simile est illi a quo dissol-
uitur hoīe colligi pōt: si thus visum illustret fumū
ab eo dissolutū nō obtenebrare qđ forte piscos in-
duxit vt in tēplis poti⁹ thuris qđ olioz fierēt fum-
gia. Authores dicūt thus tritū cum vino acri hoc
dico picez lacte mixtis curare p̄cipue, i. p̄ ceteris
medicaminibus vulnera recētia. Thus mixtū cū
pingui porcino medicabit istis vulnerib⁹ thus ad-
nixtum meli decutit, i. depellit panaricia vnguis
parua sunt apostemata in extremis vnguibus ex
materia acutissima p̄creata qđ si dantur neglectui
sepenumero turpissimū relinquūt vestigiū. Medici
dicunt thus cōtritū bene, i. valde z solutū, i. dis-
solutum cū vino tepente multū prodesse auri dolē-
ti. Medici dicunt thus tritū z pmixtū cū creta, i.
cū terra alba chimolea z succo rosato curare mās-
mas tumentes (Chimolea genus est quoddam ter-
re frigidissime loco cuius lutū inuentū sub rota la-
pide aqua gladii acutur assumunt) Auctores nō
credunt aliqd magis auxiliari emoptoicis, i. san-
guinē expuentib⁹ si thus assumatur vino admixto
vel aceto: tu terēs thus cū lacte muliebri si sup̄ ad-
das vlceribus qđ videntur sepe mano aut alio quo
cūq; loco medicabit, i. medicamē afferet illis vul-
nerib⁹: tu iungēs huic aloe z lachrymū, i. albumi-
nis oui: sic, i. hoc mō vt sit spissum superaddito ve-
l sacre id est incise aut his vulnerib⁹ que manē

nimio sanguine. Nec solues hoc medicamentum
nisi cum credes diuisa. i. partes solutas et diuisas con-
se. i. coagulatas et unitas esse. Appone idem medi-
camentum priori si sit opus donec cicatrix. i. vulnus va-
leat firmari medici affirmant nil posse melius siste-
re. i. cohibere cruorem thus confortat vim memo-
riam cerebri. i. memoriam proprio odore. i. vapore.
¶ Si quis commasticet ipsum iunctum origano
cuius naturam et vires Macer prescripsit repellit
humores nocuos capitis per sputa. Ista purgatio
capitis alleuat linguam granam/ id est nimia hu-
morum aggrauatione non satis expedire proferre
tem cathasplasma sit id est conficitur hoc dico pin-
guedine auferis aut anatis que ut iquit Serapio
cunctis precellit pinguedinibus mixta thuri valens
.i. quod valet membris que ignis leserit. i. excusserit.

¶ De aloë herba. lxxxvii.

Sunt aloës species gemine que subrubet
estque.
Intus sicut epar cum frangitur hinc
epatite.

Dicitur et magnas habet in medicamine vires
Utilior piceo que fracta colore videtur.
Flegmate mundificat stomachum caput articulosque
Leuiter humorem nocuum purgando per aluum.
Yctericos purgat: icterici iuuat interiora.
Vulnus quodque recens putredine curat ab omni
Illius iniectus puluis siccandos sanat.
Precipue veretri dicunt et testiculorum
Ulcerata curari vel vulnera puluere tali.
Si soluatur aqua iuuat apostema labiorum,
Et naris superoppositum nec non oculorum,
Lumoremque fuga si circa lumina factum
Acri cum vinomiscens oleo grosato.

17
Dolens caput et frontem mireque iuuabit.
Linguae pruritus sedabitur hoc oculorum.
Cum vino bene contritum cathaplasmaque factum,
Confortat retinetque pilos quocumque cadentes
Linguae gingivae vicis quoque subuenit oris
Si fricentur eo cum vino melleque trito.
Hoc sumptum per se ventrem non soluit acute,
Esse tamen stomacho putat oribasilus aptum
Cum ledam illum soluentia: cetera ventrem.

¶ Aloe euidentissimo nobis ostendit argumento pre-
cia rerum ex intellectu non ex sensu esse peniten-
da. Nam si gustui fides adhibeatur quid aloe amara
cosius quid palato tristius, verum si raro locum ha-
beat nichil humane valitudini conducibilis ac
magis salutarum. Huius rei Iohannes mesue tes-
tis est locupletissimus Aloe. quid est de meliori-
bus et sublimioribus medicinis habens preroga-
tiuum super alias medicinas.

¶ Et qui assiduam accensionem eius diebus continuis non videt in corpore suo neque in instrumentis
sensuum suorum egritudinem que non sit habilis
sanari. Quamobrem Hippocrates in primo suo-
rum operum vestibulo iussit egrotantes qui ut plu-
rum ad sensum indicant medicis moneratum
iri. Gemine species aloes sunt. una est super. quae sub-
ruber id est cuius color ad rubedinem deuergit et est
intus id est in parte intrinseca sicut epas. id est pre se
fert colorem epatis cum. id est quando frangitur hinc. id est ea
ob causam/ de epatite et habet magnas vires in me-
dicamine. ¶ Illa species aloes est utilior que fra-
cta. id est quando frangitur videtur id est apparet co-
lore piceo id est habere colorem piceum id est nig-
rum. Aloe mundificat stomachum/ caput et articu-

los idest cuncta corporis mēbra phlegmate. Nam
vt ait Ioannes mesue. Aloe educit coleram et
phlegma ⁊ mundificat caput ab eis ⁊ stomachum
⁊ confert iuuamentū magnum doloribus eorū pur
gat ergo hec mēbra phlegmate purgando leniter
id est sine violentia humorē nocuum. i. peccantē p
aluū. i. p inferiorē portā. Aloe purgat id est munda
dat yctericos: iuuat interiora. i. aperit opilatio
nes epatis puluis illius iniectus purgat quodq
vulnus recens id est recēter illatū ab omni putre
dine. Nam preseruando a putredine mira est eius
potentia itaq; vt ait Iohannes mesue cadauera
mortuorum ⁊ proprie mixtum cum mirra et sanat
vulnus desiccando: vulnera enim nō sanantur ni
si desiccentur vt auctor Galenus. Medici dicunt
vlcera vel vulnera precipue id est maxime veretri
⁊ testiculorum id est partium pudendarum corpo
ris sanari tali puluere quid intersit iter vulnu s ⁊
vltus superius est commemoratū. Si aloes solua
tur idest dissoluatur in aqua iuuat apostema id est
inflationē labiorū idest labiorū ⁊ aloes superapposi
tum iuuat/ id est sanat apostema naris ⁊ oculorum
⁊ fugat idest remouet sic luorem idest colorē plū
beum factum circa lumina idest oculos tu miscēs
id est commiscēs aloem cum vino acri ⁊ oleo rosa
to vnge caput dolens: dum tmaē pendeat a causā
frigida: ⁊ frontem ⁊ iuuabit mire id est mirū in mo
dum pruritus/ id est prurigo oculorū sedabitur/ id
est curabitur hoc vngvine predicto. Aloe contri
tum bene cum vino ⁊ cathaplasma factum confor
tat ⁊ retinet quoscūq; pilos cadentes quodq; idest
etiam subuenit gingiuis ⁊ viciis oris: si videlicet
his in locis sint vlcera. Si fricent eo scilicet aloes

trito cum melle hoc aloë sumptus per se id est sine
alia medicina non soluit ventrem supple acute id
est celeriter tamen Orbasius medicus putat aloë
esse aptum stomacho. cum id est licet alia soluentia
id est alie medicine solutiue sicut scamonea collo-
quintida/turbith agaricus ⁊ alie id genus ledant
id est nocumentum afferant. Nam proprium est me-
dicine solutiue inquit Johannes mesue: lesionem
afferre principalibus membris.

Illius geminas cum mulsa sumere dragmas
Idem precepit: coleram sic flegmaq; purgat:
Unaqua; die post cenam sumere dixit:
Utile tres eius pilullas binas ve recentes
Cum succo caulis formatas vt faba grossas.
Aut cicer humores nocuos cum stercore purgat
Non corrumpendo stomachum neq; vim faciendo
Purgatus fuerit pilullis qui sepius istis
Uix vnq; capitis vexabitur ille dolore.
Et nil est oculis mihi crede salubrius istis.
Si vero duram vis soluere largius aluum
Partibus est geminis pars admiscenda terend.
Una diagridii sic apta solutio fiet.

Finis.

¶ Illius geminas ⁊c. Idem Orbasius precepit
sumere geminas id est duas dragmas illius scilicet

ret aloes r̄ multa/id est cū mellicrato purgat sic
coletam & phlegma. Itē orbasius dixit vt ille su-
mere vnaquaq; die. i. quotidie. post cenā tres pillu-
las eius aloes vel binas. i. duas recentes/id est re-
center factas formatas cum succo caulis grossas
vt fabas aut vt cicer id est granum ciceris purgat
humores nocuos/ id est nocentes de stomacho cū
stercore/id est cū fecalibus nō corrumpēdo stoma-
chū neq; faciendo vim/ id est violentiam ille q̄ fue-
rit purgatus his pillulis sepi⁹ verabitur vix nōq;
dolore capitis et crede michi nichil est salubrius
oculis istis pillulis vero/id ē sed si vis soluere lar-
gius. i. copiosius. alium id est ventrem durum. i.
cōstipatum vna pars dyagridis. i. scamonee in po-
mo citonio p̄parate est admiscēda: geminis. i. dua-
bus partibus aloes terendo. i. totum similis cōte-
rēdo vt cōueniens fiat fermentatio sic. i. hoc pera-
cto solutio ventris fiet apta id est conueniens.

¶ Sed vt tandē canam⁹ receptui priusq; huic lu-
cubratiuncule imponamus fastigiū cunctos hunc
macri codicē euoluentes admonitos volumus ne
spreto medicorū consilio sint nimis audaces atq;
incōsiderati i pharmaciis/id est medicinis seces-
siuis aut accipiēdis aut aliis administrādis qm̄
ex earum inconsulta administracione plura impē-
dent pericula q̄ hic possint adduci in medium.

¶ Habetis iuuenes studiosissimi Macri floridi
de virib⁹ herbarū opusculum ab oīni menda casti-
gatissimum vna cum interpretatiunculis hōme-
ridisna longe clarissimis.

¶ Baquetier.

¶ Sinta,

